

รายงานการวิจัย

รายงานการวิจัยย่อยที่ ๓ เรื่อง

การพัฒนาความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานวัฒนธรรมวิถีพุทธ
ในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี

Developing cooperation and community tourism networks based on
Buddhist culture. In Mueang Chonburi District Chonburi Province

ภายใต้แผนงานวิจัย เรื่อง

การพัฒนากิจกรรมและเครือข่ายความร่วมมือการท่องเที่ยวชุมชน
บนฐานวัฒนธรรมวิถีพุทธ อย่างยั่งยืน ในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี
Developing activities and collaborative networks for sustainable
cultural tourism in the local community based on Buddhist cultural
heritage in Mueang Chonburi District, Chonburi Province

โดย

ดร.ประสาน เจริญศรี

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ชลบุรี

พ.ศ. ๒๕๖๗

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากกองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

MCU RS 800767011

รายงานการวิจัย

รายงานการวิจัยย่อยที่ ๓ เรื่อง

การพัฒนาความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานวัฒนธรรมวิถีพุทธ
ในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี

Developing cooperation and community tourism networks based on
Buddhist culture. In Mueang Chonburi District Chonburi Province

โดย

ดร.ประสาน เจริญศรี

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ชลบุรี

พ.ศ.๒๕๖๗

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากกองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

MCU RS 800767011

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

Research Report

Research Sub-Project 3

Developing cooperation and community tourism networks based on
Buddhist culture. In Mueang Chonburi District Chonburi Province

BY

Dr. Prasan Charonsee

Mahachulalongkornrajavidyalaya University Chonburi Buddhist College

B.E.2567

Research Project Funded

By Thailand Science Research and Innovation Fund

MCU RS 800767011

(Copyright by Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

ชื่อรายงานการวิจัย	: การพัฒนาความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี
ผู้วิจัย	: ดร.ประสาน เจริญศรี
ส่วนงาน	: วิทยาลัยสงฆ์ชลบุรี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ปีงบประมาณ	: ๒๕๖๗
ทุนอุดหนุนการวิจัย	: สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการพัฒนาความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ใช้การวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Method Research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ประชากรกลุ่มตัวอย่างได้แก่ ประชาชนใน อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี จำนวน ๔๐๐ คน ผู้ให้ข้อมูลสำคัญและการสนทนากลุ่ม จำนวน ๒๐ คน ใช้แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการวิจัย และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า

วัตถุประสงค์ที่ ๑ สภาพปัจจุบัน ของการพัฒนาความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี จังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันของความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.48$) สภาพปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.48$)

วัตถุประสงค์ที่ ๒ การพัฒนาความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ประกอบด้วย ๑ วิสัยทัศน์ ๕ ยุทธศาสตร์ ๑๕ กลยุทธ์ ๔๕ ตัวชี้วัด และ ๔๑ โครงการ มีรายละเอียดดังนี้ วิสัยทัศน์ คือ สร้างความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนในอำเภอเมืองชลบุรี บนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธ เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนและการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตของชุมชนท้องถิ่น ยุทธศาสตร์ที่ ๑ การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างนักท่องเที่ยวกับชุมชน ประกอบด้วย ๔ กลยุทธ์ ๑๒ ตัวชี้วัด ๑๒ โครงการ ยุทธศาสตร์ที่ ๒ การสร้างเครือข่ายและการมีส่วนร่วมของชุมชนในการท่องเที่ยวเชิงพุทธ ประกอบด้วย ๔ กลยุทธ์ ๑๒ ตัวชี้วัด ๘ โครงการ ยุทธศาสตร์ที่ ๓ การสร้างความยั่งยืนทางเศรษฐกิจ

และสังคม ประกอบด้วย ๔ กลยุทธ์ ๑๒ ตัวชี้วัด ๑๒ โครงการ ยุทธศาสตร์ที่ ๔ การส่งเสริมการเรียนรู้ และการอนุรักษ์วัฒนธรรมวิถีพุทธ ประกอบด้วย ๔ กลยุทธ์ ๑๒ ตัวชี้วัด ๙ โครงการ

วัตถุประสงค์ที่ ๓ การประเมินแผนการพัฒนาความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยว ชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยพบว่า วิสัยทัศน์ มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ด้านความเหมาะสม ($\bar{X}=3.54$) ด้านความเป็นไปได้ ($\bar{X}=3.38$) และด้านความเป็นประโยชน์ ($\bar{X}=3.46$) ยุทธศาสตร์ ทุกข้อมีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ถึง มาก กลยุทธ์ ทุกข้อมีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ถึง มาก ตัวชี้วัด ทุกข้อมีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ถึง มาก โครงการ ทุกข้อมีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ถึง มาก ตามลำดับ

Research Title	: Developing cooperation and community tourism networks based on Buddhist culture.In Mueang Chonburi District Chonburi Province
Researcher	: Dr. Prasan Charonsee
Department	: Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Chonburi Buddhist College
Fiscal Year	: 2024
Research Scholarship Sponsor	: Thailand Science Research and Innovation Fund

ABSTRACT

This research aims to study the development of cooperation and networks for communitybased tourism rooted in Buddhist cultural heritage in Mueang District, Chonburi Province. A mixedmethod research approach was employed, integrating both quantitative and qualitative research methods. The sample population included 400 residents of Mueang Chonburi District, Chonburi Province, as well as 20 key informants and participants in focus group discussions. Questionnaires and interviews were utilized as research instruments, and data were analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation, and content analysis. The research findings indicate that

Objective 1 The current condition of the development of cooperation and networking in community-based tourism grounded in Buddhist cultural heritage in Mueang District, Chonburi Province. The research found that the overall current condition of cooperation and networking in community-based tourism grounded in Buddhist cultural heritage in Mueang District, Chonburi Province is at a moderate level ($\bar{x} = 3.48$). Similarly, the overall condition of the factors related to cooperation and networking in this type of tourism is also at a moderate level ($\bar{x} = 3.48$).

Objective 2 The development of cooperation and networking in community-based tourism grounded in Buddhist cultural heritage in Mueang District, Chonburi Province. The research found that the development of cooperation and networking in community-based tourism grounded in Buddhist cultural heritage in Mueang District, Chonburi Province, consists of 1 vision, 5 strategies, 15 tactics, 45 indicators, and 41

projects, as detailed below: Vision: To build cooperation and networks for community-based tourism in Mueang District, Chonburi, based on Buddhist cultural heritage for sustainable development and enhancement of the quality of life of local communities. Strategy 1: Building relationships between tourists and the community Includes 4 tactics, 12 indicators, and 12 projects. Strategy 2: Creating networks and promoting community participation in Buddhist tourism Includes 4 tactics, 12 indicators, and 8 projects. Strategy 3: Promoting economic and social sustainability Includes 4 tactics, 12 indicators, and 12 projects. Strategy 4: Promoting learning and preserving Buddhist cultural heritage Includes 4 tactics, 12 indicators, and 9 projects.

Objective 3 To evaluate the development plan for cooperation and networking in community-based tourism grounded in Buddhist cultural heritage in Mueang District, Chonburi Province. The research findings revealed that the vision was rated at a moderate level in terms of appropriateness, feasibility, and usefulness, as follows: appropriateness ($\bar{x}$ = 3.54), feasibility ($\bar{x}$ = 3.38), and usefulness ($\bar{x}$ = 3.46). All strategies were evaluated as moderately to highly appropriate, feasible, and useful. Similarly, all tactics were found to be moderately to highly appropriate, feasible, and useful. All indicators were also rated from moderate to high in terms of appropriateness, feasibility, and usefulness. Likewise, all proposed projects were assessed as moderately to highly appropriate, feasible, and useful, respectively.

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยเรื่อง การพัฒนาความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี สำเร็จได้ด้วยดี เนื่องจากผู้วิจัยได้รับทุนสนับสนุนจากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ที่ให้ความกรุณาในการสนับสนุนงานวิจัยครั้งนี้เป็นอย่างดี จึงขอกราบขอบพระคุณทุกท่านที่มีส่วนให้งานวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์ทุกประการไว้ ณ โอกาสนี้

กราบขอบพระคุณ พระครูสุธีกิตติบัณฑิต,รศ.ดร. ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และผู้ทรงคุณวุฒิทุกรูป/คน ที่กรุณาตรวจรูปแบบรายงานวิจัย รวมถึงเจ้าหน้าที่สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ทุกรูป/คน ที่ให้ออกาสกับผู้วิจัยสามารถทำวิจัยได้สำเร็จ

กราบขอบพระคุณ พระมหาสุชาติ ธมฺมกโม,ดร. ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ชลบุรี ที่ให้ออกาสกับผู้วิจัยเพื่อให้สร้างสรรค์ผลงานวิชาการที่มีประโยชน์แก่สังคม ขอขอบคุณประชาชนและผู้ให้ข้อมูลสำคัญในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรีทุกท่าน ที่ได้ให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์ต่อการวิจัยจนทำให้งานวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์ด้วยดี

ในการนี้ ความสำเร็จและคุณค่าของงานวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบแด่สังคมและองค์กรโดยส่วนร่วม เพื่อเป็นประโยชน์ในการศึกษาวิจัยและต่อยอดองค์ความรู้ต่อไปในอนาคต ขออำนาจคุณพระศรีรัตนตรัย จงดลบันดาลให้ทุกท่านที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ ประสบแต่ความสุข ความเจริญทั้งทางโลกและทางธรรมยิ่งขึ้นไป

ดร.ประสาน เจริญศรี

๒๓ มีนาคม ๒๕๖๘

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อ.....	ก
ABSTRACT	ค
กิตติกรรมประกาศ.....	จ
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญตาราง	ซ
สารบัญรูปภาพ.....	ฎ
บทที่ ๑ บทนำ.....	๑
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	๑
๑.๒ คำถามวิจัย.....	๓
๑.๓ วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	๓
๑.๔ ขอบเขตการวิจัย.....	๓
๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย.....	๗
๑.๖ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	๙
บทที่ ๒ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	๑๑
๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาความร่วมมือและเครือข่าย.....	๑๑
๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับการวิเคราะห์ SWOT ANALYSIS.....	๒๕
๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว.....	๓๗
๒.๔ แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน.....	๔๕
๒.๕ แนวคิดชุมชนกับการพัฒนาการท่องเที่ยว.....	๖๐
๒.๖ บริบทเชิงพื้นที่ อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี.....	๖๘
๒.๗ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	๗๒
๒.๘ กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	๗๗
บทที่ ๓ วิธีดำเนินการวิจัย.....	๗๘
๓.๑ สภาพปัจจุบัน ของการพัฒนาความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานราก วัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี.....	๗๘
๓.๒ การพัฒนาความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธใน อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี.....	๘๓

๓.๓ ประเมินแผนการพัฒนาร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี.....	๘๗
บทที่ ๔ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	๙๐
๔.๑ สภาพปัจจุบัน ของความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี.....	๙๑
๔.๒ การพัฒนาร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี.....	๑๐๙
๔.๓ การประเมินแผนการพัฒนาร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี	๑๒๗
๔.๔ องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย	๑๔๕
บทที่ ๕ สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	๑๔๖
๕.๑ สรุปผลการวิจัย.....	๑๔๖
๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย.....	๑๔๘
๕.๓ ข้อเสนอแนะการวิจัย.....	๑๕๒
บรรณานุกรม	๑๕๕
ภาคผนวก	๑๖๒
ภาคผนวก ก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	๑๖๓
ภาคผนวก ข ผลการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (IOC).....	๑๘๗
ภาคผนวก ค ผลการทดลองใช้เครื่องมือ (TRY OUT).....	๑๙๑
ภาคผนวก ง หนังสือขออนุญาตเก็บข้อมูล.....	๑๙๖
ภาคผนวก ช ภาพถ่ายขณะลงพื้นที่วิจัยตลอดโครงการ	๒๐๓
ภาคผนวก ซ เอกสารใบตอบรับการตีพิมพ์.....	๒๐๙
ภาคผนวก ฌ เอกสารจริยธรรมการวิจัย	๒๑๑
ภาคผนวก ญ ผลการตรวจอักษรวิสุทธิ์	๒๑๔
ประวัติผู้วิจัย	๒๑๖

สารบัญตาราง

เรื่อง	หน้า
ตารางที่ ๔.๑ จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตาม	๙๐
ตารางที่ ๔.๒ จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุ	๙๐
ตารางที่ ๔.๓ จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามวุฒิการศึกษา	๙๐
ตารางที่ ๔.๔ จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระยะเวลาที่อยู่อาศัยในพื้นที่	๙๑
ตารางที่ ๔.๕ จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามที่อยู่อาศัย	๙๑
ตารางที่ ๔.๖ จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเขตโบราณสถานใกล้ที่พัก	๙๒
ตารางที่ ๔.๗ ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับปฏิบัติ ของความร่วมมือและเครือข่าย การท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี โดย ภาพรวม	๙๓
ตารางที่ ๔.๘ ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับปฏิบัติ ของความร่วมมือและเครือข่าย การท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี ด้าน ผู้นำของเครือข่าย	๙๔
ตารางที่ ๔.๙ ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับปฏิบัติ ของความร่วมมือและเครือข่าย การท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี ด้าน ระบบการติดต่อสื่อสาร และการมีกิจกรรมร่วมกัน	๙๔
ตารางที่ ๔.๑๐ ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับปฏิบัติ ของความร่วมมือและเครือข่าย การท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี ด้าน การจัดระบบสารสนเทศ	๙๕
ตารางที่ ๔.๑๑ ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับปฏิบัติ ของความร่วมมือและเครือข่าย การท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี ด้าน ทรัพยากรสนับสนุนอย่างเพียงพอ	๙๖
ตารางที่ ๔.๑๒ ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับปฏิบัติ ของความร่วมมือและเครือข่าย การท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี ด้าน ระบบการเรียนรู้ร่วมกัน	๙๖
ตารางที่ ๔.๑๓ ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับปฏิบัติ ของสภาพปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับ ความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมือง ชลบุรี จังหวัดชลบุรี โดยภาพรวม	๙๗

ตารางที่ ๔.๒๔ คำนำน้าหนัก คะแนน และคะแนนถ่วงน้ำหนักของปัจจัยสภาพแวดล้อมภายในของความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี	๑๑๓
ตารางที่ ๔.๒๕ คำนำน้าหนัก คะแนน และคะแนนถ่วงน้ำหนักของปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอกของความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี	๑๑๖
ตารางที่ ๔.๒๖ กลยุทธ์ ตัวชี้วัด และ โครงการ/กิจกรรม ของยุทธศาสตร์การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างนักท่องเที่ยวกับชุมชน	๑๒๒
ตารางที่ ๔.๒๗ กลยุทธ์ ตัวชี้วัด และ โครงการ/กิจกรรม ของยุทธศาสตร์การสร้างเครือข่ายและการมีส่วนร่วมของชุมชนในการท่องเที่ยวเชิงพุทธ	๑๒๓
ตารางที่ ๔.๒๘ กลยุทธ์ ตัวชี้วัด และ โครงการ/กิจกรรม ของยุทธศาสตร์การสร้างความรู้ที่ยั่งยืนทางเศรษฐกิจและสังคม	๑๒๔
ตารางที่ ๔.๒๙ กลยุทธ์ ตัวชี้วัด และ โครงการ/กิจกรรม ของยุทธศาสตร์การส่งเสริมการเรียนรู้และการอนุรักษ์วัฒนธรรมวิถีพุทธ	๑๒๕
ตารางที่ ๔.๓๐ ผลการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของ วิสัยทัศน์ ยุทธศาสตร์ ของแผนการพัฒนาร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี	๑๒๖
ตารางที่ ๔.๓๑ ผลการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของกลยุทธ์ ของแผนการพัฒนาร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี	๑๒๗
ตารางที่ ๔.๓๒ ตัวชี้วัด และโครงการ ของกลยุทธ์การพัฒนาโปรแกรมการต้อนรับและการสื่อสารระหว่างนักท่องเที่ยวและชุมชน	๑๒๙
ตารางที่ ๔.๓๓ ตัวชี้วัด และโครงการ ของกลยุทธ์การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยวในกิจกรรมชุมชน	๑๓๐
ตารางที่ ๔.๓๔ ตัวชี้วัด และโครงการ ของกลยุทธ์การพัฒนาทักษะและการอบรมสำหรับชุมชนในการต้อนรับนักท่องเที่ยว	๑๓๑
ตารางที่ ๔.๓๕ ตัวชี้วัด และโครงการ ของกลยุทธ์การสร้างแพลตฟอร์มการเชื่อมต่อระหว่างนักท่องเที่ยวและชุมชน	๑๓๒
ตารางที่ ๔.๓๖ ตัวชี้วัด และโครงการ ของกลยุทธ์การสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างชุมชนและผู้ประกอบการท่องเที่ยว	๑๓๓

ตารางที่ ๔.๓๗ ตัวชี้วัด และโครงการ ของกลยุทธ์การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงพุทธ	๑๓๔
ตารางที่ ๔.๓๘ ตัวชี้วัด และโครงการ ของกลยุทธ์การพัฒนาและส่งเสริมผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงพุทธ	๑๓๕
ตารางที่ ๔.๓๙ ตัวชี้วัด และโครงการ ของกลยุทธ์การส่งเสริมการศึกษาทางพุทธศาสนาและการเรียนรู้ของชุมชน	๑๓๖
ตารางที่ ๔.๔๐ ตัวชี้วัด และโครงการ ของกลยุทธ์การส่งเสริมการท่องเที่ยววัฒนธรรมอย่างยั่งยืน	๑๓๗
ตารางที่ ๔.๔๑ ตัวชี้วัด และโครงการ ของกลยุทธ์การพัฒนาศักยภาพแรงงานและสร้างโอกาสทางอาชีพในชุมชน	๑๓๘
ตารางที่ ๔.๔๒ ตัวชี้วัด และโครงการ ของกลยุทธ์การส่งเสริมการเกษตรยั่งยืนและการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ	๑๓๙
ตารางที่ ๔.๔๓ ตัวชี้วัด และโครงการ ของกลยุทธ์การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม	๑๔๐
ตารางที่ ๔.๔๔ ตัวชี้วัด และโครงการ ของกลยุทธ์การจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้และการอบรมเชิงพุทธ	๑๔๑
ตารางที่ ๔.๔๕ ตัวชี้วัด และโครงการ ของกลยุทธ์การส่งเสริมกิจกรรมเชิงวัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่น	๑๔๒
ตารางที่ ๔.๔๖ ตัวชี้วัด และโครงการ ของกลยุทธ์การอนุรักษ์และฟื้นฟูสถานที่สำคัญทางพุทธศาสนา	๑๔๓

สารบัญรูปภาพ

เรื่อง	หน้า
ภาพที่ ๒.๑ พื้นที่จังหวัดชลบุรี	๖๘
ภาพที่ ๒.๒ แผนที่ท่องเที่ยวจังหวัดชลบุรี	๖๙
ภาพที่ ๒.๓ กรอบแนวคิดการวิจัย	๗๖
ภาพที่ ๔.๑ องค์กรความรู้ที่ได้จากการวิจัย	๑๔๖

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community Based Tourism) เป็นรูปแบบหนึ่งของการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนที่ชุมชนมีบทบาทในการกำหนดทิศทาง การบริหารจัดการโดยชุมชนเอง ซึ่งปัจจุบันการท่องเที่ยวรูปแบบนี้กำลังได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวทั่วโลกที่ถือว่าเป็น Local Experience การท่องเที่ยวโดยชุมชนยังเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยในการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนในการจัดการทรัพยากรและวัฒนธรรม โดยใช้กระบวนการการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ในการกำหนดทิศทางการพัฒนาและได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยว อีกทั้งยังช่วยในการฟื้นฟูและอนุรักษ์สภาพแวดล้อม รวมทั้งอัตลักษณ์และความหลากหลายทางวัฒนธรรมและกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง วิถีชีวิตจารีตประเพณีที่แตกต่างกัน สร้างจิตสำนึกรักและหวงแหนในท้องถิ่นของตน การกระจายรายได้สู่คนในท้องถิ่น การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การอนุรักษ์ฟื้นฟูมรดกทางวัฒนธรรม ซึ่งสิ่งสำคัญที่ควรคำนึงถึงในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน คือต้องเข้าใจว่าการท่องเที่ยวไม่ใช่อาชีพหลัก แต่เป็นกิจกรรมเสริมที่ต้องอาศัยทรัพยากรด้านต่างๆ ของชุมชนเพื่อเป็นต้นทุนในการส่งเสริมการท่องเที่ยว เช่น ภูมิปัญญาชาวบ้าน ศิลปะวัฒนธรรม ท้องถิ่นตลอดจนวิถีชีวิตความเป็นอยู่ มาเป็นต้นทุนทางการท่องเที่ยวสอดคล้องแผนปฏิบัติการขับเคลื่อนการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนและสร้างสรรค์ พ.ศ.๒๕๖๑-๒๕๖๕

อย่างไรก็ตามแม้การท่องเที่ยวโดยชุมชนที่ผ่านมาจะประสบความสำเร็จหลายชุมชนจากการท่องเที่ยวมีรายได้ที่เพิ่มขึ้น แต่หลายชุมชนก็ต้องยุติลงไปจากปัญหาอุปสรรคหลายประการ อาทิ ข้อจำกัดด้านความรู้ความเข้าใจในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนขาดการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ ปัญหาการกระจายได้ที่เป็นธรรม ปัญหาความเสื่อมโทรมจากนักท่องเที่ยว การขาดข้อมูลเชิงลึกในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ขาดความต่อเนื่องในการดำเนินกิจกรรม ตลอดจนการขาดการบูรณาการทำงานร่วมกันของหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง การเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมนักท่องเที่ยวและความคาดหวังของนักท่องเที่ยว ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนมีความจำเป็นที่จะต้องได้รับการแก้ไขและพัฒนาอย่างต่อเนื่องที่ต้องอาศัยกระบวนการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบนฐานรากวิถีชีวิตชุมชนอย่างยั่งยืนเป็นเครื่องมือในการพัฒนาและสร้างการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน

การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนบนฐานรากวิถีชีวิตชุมชนอย่างยั่งยืน เป็นการพัฒนาชุมชนให้มีความเข้มแข็งสามารถพึ่งพาตนเองบนฐานต้นทุนของชุมชนจากการรวมกลุ่มของคนในชุมชนมีจิตสำนึกในการดูแลรักษา มีความรักสามัคคีกันในชุมชน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันของคนในชุมชน และกับชุมชนเครือข่ายเพื่อช่วยเหลือกันในการแก้ไขปัญหา ชุมชนตัดสินใจได้อย่างอิสระมีการจัดการรายได้ด้วยความโปร่งใสโดยคนในชุมชนมีส่วนร่วมในทุกกระบวนการ การจัดการการท่องเที่ยว

โดยชุมชนของชุมชนส่งผลให้ชุมชนเกิดระบบความร่วมมือทั้งคนภายในชุมชนและภายนอกชุมชนเกิดความเอกภาพระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบลกับชุมชนทำให้เกิดพลังของชุมชน มีความเข้มแข็งอยู่รอดได้ภายใต้ภัยคุกคามจากภายนอกได้และการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนนั้นเป็นสิ่งสำคัญและหากขาดองค์ประกอบนี้ก็จะทำให้เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพไม่ได้ การที่ประชาชน คนในชุมชนหรือภาคส่วนต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมด้วยจะทำให้การท่องเที่ยวนั้นๆ เกิดการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบนฐานทรัพยากรในชุมชน โดยภาครัฐต้องเปิดโอกาสให้คนในชุมชน และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วนได้เข้ามามีส่วนร่วม ในการร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมตัดสินใจ ร่วมกันทำร่วมรับผลประโยชน์และตรวจสอบได้เพื่อเป็นการสนับสนุนให้ภาครัฐในการตัดสินใจและเกิดเป็นที่ยอมรับร่วมกันในทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติที่ต้องการพัฒนาศักยภาพคนเป็นสำคัญในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนกับแนวคิดประเทศไทย ๔.๐ ที่ต้องการสร้างความเข้มแข็งจากภายในของคนในชุมชน โดยการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบนฐานอัตลักษณ์ของชุมชนท่องเที่ยวเพื่อสร้างสมดุลในด้านการศึกษา เศรษฐกิจ สังคมสิ่งแวดล้อมและประชาชนพึ่งพาตนเองได้ซึ่งสิ่งสำคัญในการพัฒนา คือ องค์ความรู้ ความเข้าใจในอัตลักษณ์ การมีจิตสำนึกด้านการรักษาทรัพยากรของตน และการบริหารจัดการเป็นต้น

จังหวัดชลบุรีปัจจุบันได้พัฒนาเป็นเมืองแห่งการท่องเที่ยวเพื่อสอดรับกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย กระตุ้นท่องเที่ยวในท้องถิ่น และการท่องเที่ยวเมืองรองเพื่อกระจายโอกาสเชิงพื้นที่และกระจายรายได้ให้กับท้องถิ่นจังหวัดชลบุรีมีความพร้อมด้วยสิ่งอำนวยความสะดวกอย่างครบครัน ถนนหนทางสะดวกสบาย สามารถเดินทางไปตามแหล่งท่องเที่ยวที่กระจายอยู่ทั่วจังหวัดได้อย่างง่ายดาย ที่มีความอุดมสมบูรณ์ทางทรัพยากรธรรมชาติ ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมท้องถิ่นรวมถึงแหล่งท่องเที่ยวที่อยู่ในชุมชนท้องถิ่น ถือได้ว่ามีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวด้วยความมีเอกลักษณ์ ที่เฉพาะอันโดดเด่นโดยเฉพาะอย่างยิ่งการท่องเที่ยวในชุมชน ในช่วงหลายปีที่ผ่านมาการท่องเที่ยวไม่ใช่แค่อยู่ในตัวเมืองใหญ่ แต่มีการกระจายออกสู่ตัวชุมชน เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่มีคุณค่าอันได้แก่ วิถีการดำเนินชีวิต ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี โบราณสถาน ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะในศาสตร์ต่างๆ ที่แสดงถึงองค์ความรู้ที่สะสมมาอย่างยาวนานและความรุ่งเรืองในสมัยอดีตของคนยุคสมัยก่อน โดยเฉพาะชุมชน ในอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี เป็นชุมชนที่มีทรัพยากรที่ยังคงอนุรักษ์และสืบสานวัฒนธรรมท้องถิ่น ทั้ง ผลิตภัณฑ์ OTOP จากภูมิปัญญาที่ส่งสมถ่ายทอดกันมาจากบรรพบุรุษ ประเพณีวิ่งควาย ที่จัดสืบต่อกันมายาวนานกว่า ๑๐๐ ปี ในขณะที่อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี เป็นชุมชนที่มีเสน่ห์และความโดดเด่นเป็นชาวไทยที่โดยเฉพาะชุมชน มีที่การสืบสานประเพณีได้เป็นอย่างดี วิถีชีวิตเรียบง่าย อีกทั้งยังมีสินค้า OTOP จากตำบลอ่างศิลา ที่ชื่อเสียงไปทั่วประเทศ คือการทำครกหินที่สืบทอดภูมิปัญญาการทำมาตั้งแต่ครั้งบรรพบุรุษที่เป็นอัตลักษณ์ และอาหารทะเล ในส่วนโบราณสถานเชิงวัฒนธรรม ของอำเภอเมืองจังหวัดชลบุรี มี ๗ แห่ง ได้แก่ ตึกมหาพราหมณ์ มหาราชินี วัดตันสน วัดบางเบ้ง วัดอ่างศิลา วัดตาลล้อม ศาลจังหวัดชลบุรีหลังเก่า วัดใหญ่อินทาราม ซึ่งเป็นโบราณสถานตามที่ตั้งทะเบียนไว้ของกรมศิลปากร แต่ขาดการประชาสัมพันธ์ หรือการดูแล อย่างถูกวิธี

ดังนั้นจากข้อมูลที่ได้กล่าวมาข้างต้นทำให้เห็นว่า จำเป็นต้องได้รับความช่วยเหลือจากหลาย ๆ หน่วยงานในด้านต่าง ๆ เช่น การพัฒนาความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐาน

รากวัฒนธรรมวิถีพุทธ โดยเน้นองค์ความรู้และพัฒนาบุคลากรสำหรับการท่องเที่ยวโดยชุมชนการส่งเสริมการเพิ่มคุณค่า และมูลค่าของต้นทุนทรัพยากรในชุมชนเพื่อเป็นการเพิ่มช่องทางในการสร้างรายได้ที่เพิ่มขึ้น การท่องเที่ยวของอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี กำลังประสบปัญหาในการดำเนินงานทั้งภายในและภายนอกที่ส่งผลหลายประการ ดังนั้นคณะผู้วิจัยจึงมีความสำคัญยิ่ง และมีความจำเป็นเร่งด่วนที่จะต้องพัฒนาการจัดการท่องเที่ยว โดยชุมชนแบบมีส่วนร่วมร่วมกับชุมชน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการท่องเที่ยว ในโครงการ การพัฒนาความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี เป็นกลไกการขับเคลื่อนและระบบบริหารจัดการการท่องเที่ยว โดยชุมชนแบบพึ่งพาตนเอง สร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนและการบูรณาการของหน่วยงานทุกภาคส่วน เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันทางการตลาดผ่านส่งมอบคุณค่าสู่นักท่องเที่ยว เพิ่มรายได้และกระจายรายได้สู่ชุมชนอย่างทั่วถึงและเป็นธรรมบนฐานทรัพยากรชุมชนที่ยั่งยืนต่อไป

๑.๒ คำถามวิจัย

๑.๒.๑ สภาพปัจจุบัน ของการพัฒนาความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี อยู่ในระดับใด

๑.๒.๒ แผนการพัฒนาความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี มีลักษณะเป็นเช่นไร

๑.๒.๓ แผนการพัฒนาความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความ เป็นประโยชน์เพียงใด

๑.๓ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๓.๑ เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ของการพัฒนาความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี

๑.๓.๒ เพื่อการพัฒนาความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี

๑.๓.๓ เพื่อประเมินแผนการพัฒนาความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี

๑.๔ ขอบเขตการวิจัย

การศึกษา เรื่อง การพัฒนาความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตในการวิจัยแบ่งเป็น ๓ ขั้นตอน ได้แก่

**ขั้นตอนที่ ๑ การศึกษาสภาพปัจจุบัน ของการพัฒนาความร่วมมือและเครือข่ายการ
ท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี
ขอบเขตด้านเนื้อหา**

๑. การศึกษาสภาพปัจจุบัน ของการพัฒนาความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยว
ชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี ประกอบด้วย ๑. ผู้นำของ
เครือข่าย ๒. ระบบการติดต่อสื่อสาร และการมีกิจกรรมร่วมกัน ๓. การจัดระบบสารสนเทศ ๔.
ทรัพยากรสนับสนุนอย่างเพียงพอ และ ๕. ระบบการเรียนรู้ร่วมกัน

๒. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัจจุบัน ของการพัฒนาความร่วมมือและเครือข่ายการ
ท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี ประกอบด้วย
สภาพแวดล้อมภายนอก ได้แก่ ด้านสังคมวัฒนธรรม ด้านเทคโนโลยี ด้านเศรษฐกิจ ด้านการเมืองและ
กฎหมาย ด้านบุคลากร ด้านการเงิน ด้านสื่อ/วัสดุอุปกรณ์ และ ด้านการบริหารจัดการ

ขอบเขตด้านกลุ่มผู้ให้ข้อมูล

๑. การศึกษาสภาพปัจจุบัน ของการพัฒนาความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยว
ชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี โดยการใช้ แบบสอบถาม ผู้ให้
ข้อมูล ได้แก่ ประชาชนในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี จำนวน ๔๐๐ คน

๒. ผู้ให้ข้อมูลในแนวทางการพัฒนาความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชน
บนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี โดยการสัมภาษณ์ได้แก่
ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบน
ฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธ จำนวน ๕ คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรที่ศึกษาในการวิจัยขั้นตอนนี้ ได้แก่

๑. การศึกษาสภาพปัจจุบัน ของการพัฒนาความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยว
ชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี

๒. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัจจุบัน ของการพัฒนาความร่วมมือและเครือข่ายการ
ท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี

ขอบเขตด้านระยะเวลา

ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาสภาพปัจจุบัน ของการพัฒนาความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี ใช้ระยะเวลาตั้งแต่ มกราคม – มิถุนายน ๒๕๖๗

ขั้นตอนที่ ๒ การพัฒนาความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี

ขอบเขตด้านเนื้อหา

๑. การยกร่างแผนการพัฒนาความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี ซึ่งประกอบด้วย วิสัยทัศน์ ยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ ตัวชี้วัด และโครงการ/กิจกรรม

ขอบเขตด้านกลุ่มผู้ให้ข้อมูล

๑. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) เพื่อการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและสภาพแวดล้อมภายนอก (SWOT Analysis) และยกร่างแผนการพัฒนาความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี ได้แก่ ๑. ตัวแทนพื้นที่โบราณสถาน จำนวน ๑ คน ๒. ตัวแทนสำนักงานพระพุทธศาสนา จังหวัดชลบุรี จำนวน ๑ คน ๓. ตัวแทนสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดชลบุรี จำนวน ๑ คน ๔. ตัวแทนเทศบาลเมืองชลบุรี จำนวน ๑ คน ๕. ตัวแทนสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดชลบุรี จำนวน ๑ คน รวมทั้งสิ้นจำนวน ๕ คน ได้มาโดยการเลือก แบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

๒. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่ใช้ในการตรวจสอบร่างแผนการพัฒนาความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี ได้แก่ ๑. ตัวแทนพื้นที่โบราณสถาน จำนวน ๑ คน ๒. ตัวแทนสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดชลบุรี จำนวน ๑ คน ๓. ตัวแทนสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดชลบุรี จำนวน ๑ คน ๔. ตัวแทนเทศบาลเมืองชลบุรี จำนวน ๑ คน ๕. ตัวแทนสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดชลบุรี จำนวน ๑ คน รวมทั้งสิ้นจำนวน ๕ คน ได้มาโดยการเลือก แบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

ขั้นตอนที่ ๓ การประเมินแผนการพัฒนาความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การประเมินแผนการพัฒนาความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี เป็นการประเมิน ใน ๓ ด้าน ได้แก่

๑. ความเหมาะสม (Propriety)

๒. ความเป็นไปได้ (Feasibility)

๓. ความเป็นประโยชน์ (Utility)

ขอบเขตด้านกลุ่มผู้ให้ข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในแผนการพัฒนาความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี ประเมินคุณภาพโดยใช้แบบสอบถาม ได้แก่ ๑. ตัวแทนพื้นที่โบราณสถาน จำนวน ๒ คน ๒. ตัวแทนสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดชลบุรี จำนวน ๒ คน ๓. ตัวแทนสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดชลบุรี จำนวน ๒ คน ๔. ตัวแทนเทศบาลเมืองชลบุรี จำนวน ๒ คน ๕. ตัวแทนสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดชลบุรี จำนวน ๒ คน รวมทั้งสิ้นจำนวน ๑๐ คน ได้มาโดยการเลือก แบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ ความสอดคล้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของแผนการพัฒนาความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี

ขอบเขตด้านระยะเวลา

การประเมินแผนการพัฒนาความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี ใน เดือนกันยายน - ตุลาคม ๒๕๖๗

1.4.4 การยกระดับการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานวัฒนธรรมวิถีพุทธอย่างยั่งยืน ในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี

มุ่งเน้นการศึกษาเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันสภาพที่พึงประสงค์ในการยกระดับการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานวัฒนธรรมวิถีพุทธอย่างยั่งยืน ในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี ได้แก่ ๑) ด้านความสามารถในการจัดโปรแกรมการท่องเที่ยว (Available Package) ๒) ด้านความสามารถในการเข้าถึง (Accessibility) ๓) ด้านสิ่งดึงดูดใจ (Attraction) ๔) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities) ๕) ด้านกิจกรรม (Activities) ๖) ด้านการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยว (Ancillary Service)

โดยการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอก (SWOT) ประกอบด้วย ๑.) สภาพแวดล้อมภายนอก S-T-E-P ได้แก่ S สังคม – วัฒนธรรม T เทคโนโลยี E เศรษฐกิจ P การเมืองและกฎหมาย ๒.) สภาพแวดล้อมภายใน ๔M ได้แก่ M๑ บุคลากร M๒ การเงิน M๓ สื่อ/วัสดุอุปกรณ์ M๔ การบริหารจัดการ

๑.๔.๒ ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรต้น ได้แก่ การยกระดับการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานวัฒนธรรมวิถีพุทธอย่างยั่งยืน ในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี ได้แก่ ๑) ด้านความสามารถในการจัดโปรแกรมการท่องเที่ยว

(Available Package) ๒) ด้านความสามารถในการเข้าถึง (Accessibility) ๓) ด้านสิ่งดึงดูดใจ (Attraction) ๔) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities) ๕) ด้านกิจกรรม (Activities) ๖) ด้านการให้บริการของแหล่ง ท่องเที่ยว (Ancillary Service) และการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอก (SWOT) ประกอบด้วย ๑.) สภาพแวดล้อมภายนอก S-T-E-P ๒.) สภาพแวดล้อมภายใน ๔ M

ตัวแปรตาม ได้แก่ การยกระดับการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานวัฒนธรรมวิถีพุทธอย่างยั่งยืน ในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี

๑.๔.๓ ขอบเขตด้านประชากรและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ในการวิจัยครั้งนี้มีการกำหนดกลุ่มประชากรตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลสำคัญไว้ดังต่อไปนี้

๑. กลุ่มตัวอย่าง (Sample) ได้แก่ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการยกระดับการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานวัฒนธรรมวิถีพุทธอย่างยั่งยืน ในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี

๒. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) ได้แก่ ๑) เจ้าหน้าที่ภาครัฐ ๒) ผู้นำชุมชน ๓) ผู้รับผิดชอบดูแลโบราณสถานในอำเภอเมืองชลบุรี

๓. การสนทนากลุ่ม (Focus Group) ได้แก่ ๑) เจ้าหน้าที่ภาครัฐ ๒) ผู้นำชุมชน ๓) ผู้รับผิดชอบดูแลโบราณสถานในอำเภอเมืองชลบุรี

๑.๔.๔ ขอบเขตด้านพื้นที่

สถานที่ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้แก่ อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี ประกอบด้วย ตึกมหาราช ตึกราชินี วัดต้นสน วัดตาลล้อม วัดบางเป้ง วัดใหญ่อินทาราม วัดอ่างศิลา ศาลจังหวัดชลบุรี หลังเก่า

๑.๔.๕ ขอบเขตด้านระยะเวลา

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ได้ทำการศึกษาวิจัยและค้นคว้า โดยเริ่มตั้งแต่เดือน ตุลาคม พ.ศ. ถึง กันยายน พ.ศ. ๒๕๖๗ รวมระยะเวลา ๑๒ เดือน

๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

๑.๕.๑ การพัฒนาความร่วมมือและเครือข่าย หมายถึง เป้าหมาย และวัตถุประสงค์ขององค์การ ซึ่ง การพัฒนาความร่วมมือและเครือข่ายมีการนำไปปฏิบัติได้อย่างประสบความสำเร็จนั้น จะต้องมีการกำหนด เป้าหมายและทิศทางโดย ทุกคนในองค์การสามารถรับรู้และเข้าใจได้เพื่อแปลงเป้าหมายและ วัตถุประสงค์ไปสู่การปฏิบัติให้บรรลุผล สำเร็จตามท้องที่ต้องการ

๑.๕.๒ สภาพแวดล้อมภายใน (Internal Environments) หมายถึง ปัจจัยที่มีอิทธิพลโดยตรงต่อการดำเนินงานของสถานศึกษาที่สามารถควบคุมได้ การวิเคราะห์จะต้องพยายามเลือกปัจจัยที่สำคัญมาพิจารณาว่าสถานศึกษามีจุดเด่นหรือจุดแข็งอะไรบ้างที่ควรเสริมสร้างและนำมาใช้ประโยชน์และมีจุดด้อยหรือจุดอ่อนอะไรบ้าง ที่ควรปรับปรุงและการจัดออกไป ซึ่งจะประกอบด้วยปัจจัยหลัก ๔ ด้าน ซึ่งในการวิเคราะห์ เรียกโดยย่อว่า “๔M” คือ

๑) บุคลากร (Man : M๑) ได้แก่ ความพอเพียงของอัตรากำลัง ความรู้ความสามารถที่เหมาะสมกับการปฏิบัติงาน ขวัญและกำลังใจ การติดต่อสื่อสาร ปฏิสัมพันธ์ และวัฒนธรรมการทำงาน สรุปเป็นประเด็นในการวิเคราะห์ที่สำคัญ ได้แก่ ด้านปริมาณนักท่องเที่ยวน

๒) การเงิน (Money : M๒) ได้แก่ ความคล่องตัวในการเบิกจ่าย ได้แก่ ประสิทธิภาพในการบริหารเงิน ความสามารถในการระดมทรัพยากร ความสามารถใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด

๓) วัสดุอุปกรณ์ (Materials : M๓) ได้แก่ ความพอเพียงของสื่อ วัตถุ ครุภัณฑ์ อาคารสถานที่ ความสามารถในการจัดหา และประสิทธิภาพในการใช้

๔) การบริหารจัดการ (Management : M๔) ได้แก่ ความสามารถในการวางแผนการดำเนินการตามแผน การกำกับติดตามประเมินผล การจัดการให้เกิดการมีส่วนร่วม การมอบอำนาจการกระจายอำนาจในการบริหารจัดการของการท่องเที่ยว การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์

๑.๕.๓ สภาพแวดล้อมภายนอก (External Environments) หมายถึง สภาพแวดล้อมในระดับกว้าง ๆ ที่มีผลกระทบโดยอ้อมต่อการปฏิบัติงานของหน่วยงาน จะประกอบไปด้วยปัจจัยหลัก ๔ ด้าน ซึ่งในการวิเคราะห์ เรียกโดยย่อว่า “STEP” คือ

๑) สังคมและวัฒนธรรม (Socio-Cultural Factors : S) ได้แก่ โครงสร้างประชากร การเคลื่อนย้าย อาชีพ การศึกษา การอนามัย การคมนาคม การสื่อสาร ค่านิยม ความเชื่อ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ตลอดจนความรู้ ทักษะ ทักษะ พฤติกรรม ของประชาชนที่มีผลกระทบทั้งเชิงบวกและเชิงลบต่อการกิจของการท่องเที่ยว

๒) เทคโนโลยี (Technological Factor : T) ได้แก่ การผลิตคิดค้นทางเทคโนโลยีต่าง ๆ เครื่องจักรกลทางอุตสาหกรรม คอมพิวเตอร์ การจัดการทางเทคโนโลยีสารสนเทศนวัตกรรมและเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการเรียนรู้ ฯลฯ ที่มีผลกระทบทั้งเชิงบวกและเชิงลบต่อการกิจของการท่องเที่ยว

๓) เศรษฐกิจ (Economic Factors : E,) ได้แก่ โครงสร้างทางรายได้ รายได้ของผู้ปกครอง การกระจายรายได้ ภาวะทางการเงิน ภาวะการว่างงาน อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจ อัตราดอกเบี้ย การลงทุน ฯลฯ ที่มีผลกระทบทั้งเชิงบวกและเชิงลบต่อการกิจของการท่องเที่ยว

๔) การเมืองและกฎหมาย (Political and Legal Factors : P) ได้แก่ นโยบายของรัฐบาล พรการเมืองเสถียรภาพของรัฐบาล พระราชบัญญัติ พระราชกฤษฎีกา พระราชกำหนด ประกาศกระทรวง กฎกระทรวง หลักสูตร นโยบายหน่วยงานต้นสังกัด การแทรกแซงทางการเมืองที่มีผลกระทบทั้งเชิงบวกและเชิงลบต่อการกิจของการท่องเที่ยว

๑.๕.๔ การท่องเที่ยวชุมชนบนฐานวัฒนธรรมวิถีพุทธ หมายถึง สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ในการพัฒนาความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธ ในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี ได้แก่

๑) ผู้นำของเครือข่าย การกำหนดตัวผู้นำเครือข่ายที่มีภาวะผู้นำเข้มแข็งสามารถระดมความร่วมมือร่วมใจจากสมาชิกในกลุ่ม รวมทั้งมีความรู้และประสบการณ์ร่วมกับเครือข่าย มีความเข้าใจในปัญหาและความต้องการของกลุ่ม มีบารมีเป็นที่ยอมรับเชื่อถือของสมาชิก และที่สำคัญคือสามารถบริหารจัดการกลุ่มได้

๒) ระบบการติดต่อ สื่อสาร และการมีกิจกรรมร่วมกัน ช่องทางที่สร้างความยั่งยืนให้กับเครือข่าย ซึ่งต้องอาศัย ผู้ประสาน การใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยในการติดต่อสื่อสาร การมีกิจกรรมร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ

๓) การจัดระบบสารสนเทศ การจัดการระบบฐานข้อมูล โดยรวบรวมข้อมูลทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับเป้าหมาย รูปแบบ วิธีการ ความสำเร็จ ปัญหาอุปสรรคและข้อมูลอื่น ๆ ที่จำเป็น

๔) ทรัพยากรสนับสนุนอย่างเพียงพอ เงินทุนในการดำเนินงาน เพื่อใช้สำหรับการจัดหาวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ และช่วยให้คนเข้ามามีส่วนร่วม

๕) ระบบการเรียนรู้ร่วมกัน การสร้างองค์ความรู้เฉพาะของกลุ่มเป็นสิ่งจำเป็นเพราะแต่ละกลุ่มอยู่ในบริบทแวดล้อมที่แตกต่างกันทั้งในเชิงของประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม สังคม ความเชื่อ สถานะทางเศรษฐกิจ

๑.๕.๕ การวิเคราะห์ SWOT หมายถึง จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค โดยพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างผลการประเมิน สภาพแวดล้อมภายในระหว่างจุดแข็งและจุดอ่อน และการประเมินสภาพแวดล้อมภายนอกระหว่าง โอกาส และอุปสรรค ว่ามีความโน้มเอียงไปในทิศทางใดเพื่อนำไปสู่การกำหนดกลยุทธ์

๑.๕.๖ อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี หมายถึง พื้นที่ในเขตอำเภอเมืองชลบุรี ประกอบด้วยตำบลบางปลาสร้อย ตำบลมะขามหย่ง ตำบลบ้านโหนด ตำบลแสนสุข ตำบลบ้านสวน ตำบลหนองรี ตำบลนาป่า ตำบลหนองข้างคอก ตำบลดอนหัวฬ่อ ตำบลหนองไม้แดง ตำบลบางทราย ตำบลคลองตำหรุ ตำบลเหมือง ตำบลบ้านปึก ตำบลห้วยกะปิ ตำบลเสม็ด ตำบลอ่างศิลา ตำบลสำนักบก

๑.๖ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑.๖.๑ การพัฒนาความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี ได้สารสนเทศเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน เพื่อนำไปเป็นข้อมูลในการบริหารจัดการการพัฒนาความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

๑.๖.๒ การพัฒนาความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธ ในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี ได้แผนการพัฒนาความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี

๑.๖.๓ อำเภอเมืองชลบุรีนำสารสนเทศไปใช้ในการบริหารจัดการ การวางแผนและการกำหนดนโยบายเพื่อการพัฒนาความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี

๑.๖.๔ การการพัฒนาความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธ ในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี ได้แผนการพัฒนาความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธ ในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี เพื่อนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยว โดยบูรณาการกับภาคส่วนอื่น ๆ ต่อไป

บทที่ ๒

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษา เรื่อง การพัฒนาความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ผู้วิจัย ได้ทบทวนวรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี และข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี โดยได้ศึกษาข้อมูลตามลำดับดังนี้

๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาความร่วมมือและเครือข่าย

๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับการวิเคราะห์ SWOT Analysis

๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว

๒.๔ แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเครือข่าย

๒.๕ แนวคิดชุมชนกับการพัฒนาการท่องเที่ยว

๒.๖ บริบทเชิงพื้นที่ อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี

๒.๗ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๘ กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการค้นคว้าและศึกษาอย่างละเอียด ผู้วิจัยสามารถแสดงรายละเอียดของผลการศึกษาในรูปแบบการพรรณนา ตาราง และแผนภาพ ได้ดังนี้

๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาความร่วมมือและเครือข่าย

ในทางสังคมวิทยาเครือข่ายเป็นรูปแบบความสัมพันธ์ทางสังคม (Social Network) ที่แตกต่างจากกลุ่ม โดย “กลุ่ม” จะมีขอบเขตชัดเจน รู้ว่าใครเป็นสมาชิก มีความเป็นรูปธรรม มีโครงสร้างทางสังคม แต่เครือข่ายเป็นรูปแบบความสัมพันธ์ทางสังคมที่ไม่มีขอบเขต ไม่มีโครงสร้างแน่นอนตายตัว อาจมีการออกแบบโครงสร้างขึ้นมาทำหน้าที่สานความสัมพันธ์ระหว่างคน กลุ่มองค์กรให้ต่อเนื่อง แต่ในเครือข่ายมีความเป็นอิสระไม่มีใครบังคับให้ใครทำอะไรได้ แต่ละคนหรือกลุ่มองค์กร

ต่างก็เป็นศูนย์กลางของเครือข่ายได้พอ ๆ กัน รูปแบบความสัมพันธ์ทางสังคมของเครือข่ายจึงมีความซับซ้อนกว่ากลุ่มหรือองค์กรมาก^๒

สมาชิกในเครือข่ายเป็นไปใน ๓ ลักษณะ คือ ๑)ปัจเจก (individual) หมายถึง สมาชิกที่เป็นตัวบุคคลไม่มีกลุ่มหรือองค์กรใด ๆ รองรับ บุคคลอาจมีศักยภาพ และความสัมพันธ์ที่กว้างขวางแตกต่างกัน ๒) จุดประสานหรือองค์กรประสาน (node) หมายถึง สมาชิกที่เป็นกลุ่ม องค์กรหรือสถาบันที่มีศักยภาพในการจัดการประสานเชื่อมโยงกับบุคคล กลุ่มหรือองค์กรอื่น ๆ ๓) เครือข่าย (network) หมายถึง สมาชิกที่มีเครือข่ายย่อย ๆ อยู่ข้างหลังและพร้อมที่จะเข้าร่วมกิจกรรมสาธารณะต่าง ๆ ตามจังหวะ โอกาสและประเด็นที่สนใจ

การเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกเครือข่ายอาจมองเห็นหรือมองไม่เห็นเป็นรูปธรรม ในเครือข่ายความสัมพันธ์ที่เรียกว่า Network มีจุดเชื่อมความสัมพันธ์ที่ประกอบด้วยคนหรือกลุ่มคนเรียกว่า Node และการเชื่อมโยงระหว่างจุดต่าง ๆ เรียกว่า ความสัมพันธ์ (Relationships หรือ tie) ที่อาจเป็นแบบหลวมหรือแบบแน่นแฟ้น การเชื่อมโยงของเครือข่ายที่เป็นรูปธรรมมี ๓ ลักษณะ คือ เครือข่ายการแลกเปลี่ยน เครือข่ายการติดต่อสื่อสาร และเครือข่ายความสัมพันธ์ในการอยู่ร่วมกัน เครือข่ายทางสังคมถือเป็นทุนทางสังคม (Social capital) ที่จะเพิ่มความสำเร็จให้กับตัวบุคคลและองค์กร ความสัมพันธ์ที่ดีทำให้บุคคลในองค์กรมีการเชื่อมโยงประสานงานกันดีขึ้น ทั้งยังสามารถดึงทรัพยากรของแต่ละองค์กรมาประสานเชื่อมโยงกันเพื่อให้เกิดประโยชน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ^๓

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับเครือข่ายและการประยุกต์ใช้

แนวคิดหลัก ๆ ใน เครือข่ายทางสังคม อธิบายถึงการสร้างความร่วมมือใน ๒ แนวคิดสำคัญ คือแนวคิดความคล้ายคลึง (Homophily) และแนวคิดความใกล้ชิด (Propinquity) ในแนวคิดความคล้ายคลึง ถูกอธิบายไว้ว่าภายใต้เงื่อนไขที่เหมือนกัน บุคคลชอบจะมีความสัมพันธ์กับผู้อื่นที่มีคุณลักษณะที่คล้ายกัน โดยอาจเป็นความคล้ายกันในประสบการณ์เดิม ปรัชญาวิชาชีพ พื้นฐานสถานะทางเศรษฐกิจและสังคม ถิ่นฐานเดิมเพศ ระดับการศึกษา ภาษา วัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ ค่านิยม เช่น คนหรือสมาชิกในสังคมที่มีพื้นฐานเหมือนกันหรือคล้าย ๆ กันมักจะคบหาสมาคมสูงส่งจับกลุ่มอยู่ด้วยกัน และแนวคิดความใกล้ชิด อธิบายว่าภายใต้เงื่อนไขที่คงที่ บุคคลชอบที่จะมีความสัมพันธ์กับคนที่มีระยะทางใกล้ชิดกัน

แนวคิดนี้นำไปสู่การปฏิบัติโดยการใช้ผังภาพ (Map) เพื่อให้เห็นรูปร่างของเครือข่ายที่ประกอบด้วยภาพของสมาชิก และความสัมพันธ์ของสมาชิกในเครือข่าย ความสัมพันธ์ของสมาชิกที่ต่างกันใน ๒ ลักษณะ ทั้งแบบแน่นแฟ้น (Strong ties) หรือแบบหลวม (Weak ties) ที่วิเคราะห์ได้

^๒ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น. การสร้างเครือข่าย (Networking). ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, มปป..

^๓ ทวีคุณ สวรรค์ตรานนท์, สมหมาย ชินนาค และสิริพัฒน์ ลาภจิตร. การสร้างเครือข่ายภาคประชาชน เพื่อสนับสนุนการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แบบมีส่วนร่วม ในเขตพื้นที่ ๑๐. Veridian E – Journal, Silpakorn University, ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๑, (มกราคม - มิถุนายน๒๕๕๒) : ๔๙-๖๑.

จากทฤษฎีนี้จะให้แนวทางที่นำไปสู่การปฏิบัติ ความสัมพันธ์แบบแน่นแฟ้นระหว่างผู้คนที่คล้ายคลึงกันทำให้เกิดการตั้งเป้าหมายร่วม เกิดความไว้วางใจเชื่อใจ และมีการแบ่งปันข้อมูลและแหล่งประโยชน์กัน ส่วนความสัมพันธ์แบบหลวม มักมีประโยชน์ในการได้รับความคิดใหม่ ช่วยสร้างโอกาสให้คนที่ไม่คุ้นเคยเข้ามาเพื่อช่วยให้ความคิด มุมมอง องค์ความรู้ แหล่งประโยชน์ หรือแนวปฏิบัติใหม่ ๆ ที่แตกต่าง ความสัมพันธ์ที่แบบหลวมอาจมาจากการเป็นเพื่อนของเพื่อน^๔

กลุ่มทฤษฎีการแลกเปลี่ยนทางสังคม (Social Exchange Theories)

ทฤษฎีการแลกเปลี่ยนทางสังคม มีสมมติฐานว่าการกระทำระหว่างกันของบุคคล เป็นการโต้ตอบของบุคคลต่อรางวัลกับการลงโทษ หรือความพอใจกับความไม่พอใจ บุคคลจะกระทำโดยคำนึงถึงการจะได้รับความพึงพอใจสูงสุด (กำไร) เมื่อได้ลงมือทำ (ลงทุน) และการตอบแทนจากผู้อื่นที่ทำให้ตนเองมีความพอใจพฤติกรรมทางสังคมคือปฏิสัมพันธ์ของคนหรือกลุ่มคนที่เกิดขึ้นเมื่อกลุ่มคนได้วิเคราะห์ถึงความคุ้มค่ากับผลประโยชน์และตัดสินใจว่าสิ่งนั้นเป็นความเสี่ยงหรือเป็นประโยชน์ที่จะได้รับ รวมทั้งกลุ่มคนจะมีปฏิสัมพันธ์กันเมื่อกลุ่มมีสิ่งดี ๆ ที่กลุ่มอื่นให้ค่า สถานการณ์บางอย่างอาจสร้างปัญหาให้เกิดขึ้นถ้าคนตัดสินใจว่าความคุ้มค่าของความสัมพันธ์นั้นมาจากการใช้ความพยายามหรือเงินจำนวนมากแล้วไม่ได้รับอะไรตอบแทนเป็นรางวัล ปฏิสัมพันธ์ที่มีการคำนวณลักษณะเช่นนี้เกิดขึ้นในความสัมพันธ์แบบโรแมนติค ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อน ความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพ หรือความสัมพันธ์ชั่วคราวที่ไม่แน่นแฟ้น นักทฤษฎีหลายท่านที่เสนอแนวคิดนี้ ได้แก่ George C. Homans, Peter M. Blau และ Richard Emerson^๕

George C. Homans อธิบายว่าพฤติกรรมของมนุษย์เป็นเรื่องการปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันของมนุษย์บุคคลจะแสดงพฤติกรรมตามเหตุผลของรางวัลที่เป็นการเสริมแรงทางบวก หรือการลงโทษ ซึ่งเป็นการเสริมแรงทางลบ บุคคลจะเลือกทำในสิ่งที่ให้ผลกำไร (Benefit) สูงสุด และให้คุณค่าของการทำ (Value of Activity) ตามความพอใจ (Satisfaction) และความขาดแคลน (Deprivation)

Peter M. Blau อธิบายใน ทฤษฎีการแลกเปลี่ยนเชิงบูรณาการ ว่าการแลกเปลี่ยนทางสังคมเกิดขึ้นจากความสมัครใจของบุคคลที่ถูกจูงใจด้วยผลกำไรหรือรางวัลตอบแทนที่คาดหวังว่าจะได้รับจากผู้อื่น การแลกเปลี่ยนผลประโยชน์จึงเป็นกลไกการสร้างความสัมพันธ์ การพึ่งพาอาศัยที่ก่อให้เกิดความผูกพันที่ดีต่อกันโดยปทัสถานและค่านิยมในสังคมเป็นตัวเชื่อมประสานระหว่างโครงสร้างทางสังคม และทำให้การแลกเปลี่ยนทางอ้อมเข้าไปแทนที่การแลกเปลี่ยนโดยตรง เช่น การที่สมาชิกของกลุ่มคนหนึ่ง (ปัจเจกบุคคล) ได้ปฏิบัติตามปทัสถานของกลุ่ม (สังคม) จึงได้รับการยอมรับจากกลุ่ม

^๔ พลเดช ปิ่นประทีป. การสร้างและบริหารเครือข่ายในยุคปัจจุบัน. [ออนไลน์], สืบค้นเมื่อ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๖๕, จาก : <https://www.ldi.or.th>.

^๕ นฤมล นิราทร. การสร้างเครือข่ายการทำงาน: ข้อควรพิจารณาบางประการ. กรุงเทพฯ:โครงการระหว่างประเทศว่าด้วยการจัดปัญหาการใช้แรงงานเด็ก. ๒๕๔๓.

Richard Emerson เสนอทฤษฎีการแลกเปลี่ยนเชิงโครงสร้าง ที่อธิบายความเชื่อมโยงปัจเจกบุคคลสู่การเป็นกลุ่มและพัฒนาเป็นเครือข่าย โดยบูรณาการเรื่องอำนาจ (Power) การใช้ อำนาจ ความสมดุลเชิงอำนาจ และการพึ่งพา บุคคลหรือหมู่คณะเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาความสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยนและเครือข่าย โดยการมีปฏิสัมพันธ์กันในลักษณะของการแลกเปลี่ยนกัน ภายในเครือข่ายของตนเอง และอำนาจเป็นศักยภาพในเชิงโครงสร้างที่มาจากความสัมพันธ์ที่พึ่งพา ระหว่างผู้คน และโครงสร้างอำนาจเป็นสิ่งที่กำหนดแบบแผนและลักษณะของการแลกเปลี่ยนระหว่าง สมาชิกในกลุ่มที่มีอำนาจไม่เท่าเทียมกัน ในความสัมพันธ์เชิงอำนาจแบบพึ่งพาที่ไม่เสมอภาค เช่น ความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ที่ฝ่ายที่พึ่งพาและฝ่ายที่ให้การพึ่งพามีความไม่สมดุลของอำนาจ ฝ่ายที่ให้การ พึ่งพาจะได้เปรียบเชิงอำนาจต่ออีกฝ่ายหนึ่ง

ทฤษฎีแนวร่วมการกระทำ Theory Logic of collective action

Mancur Olson เสนอไว้ว่า กลุ่มคนมักมีใจโอนเอียงที่จะกระทำสิ่งที่ เป็นสินค้าสาธารณะ (publicgood) สินค้าสาธารณะ หมายถึง สินค้าหรือบริการที่ทุกคนในสังคมได้ใช้ร่วมกัน โดยไม่ จำเป็นต้องเสียค่าตอบแทนในการใช้สินค้าหรือบริการดังกล่าว ตัวอย่างสินค้าสาธารณะ ได้แก่อากาศ ที่ไม่มีมลภาวะ กลุ่มยังมีขนาดใหญ่แนวร่วมการกระทำเพื่อสินค้าสาธารณะยิ่งน้อยด้วยหลากหลาย เหตุผล

บุคคลมีเหตุผลในการเข้าร่วมกระทำการเพื่อให้ได้มาซึ่ง “ผลประโยชน์ร่วมของกลุ่ม” ถ้า ต้นทุนของการเข้าไปมีส่วนร่วมของบุคคลไม่มากไปกว่าผลประโยชน์ของบุคคล อย่างไรก็ตามกลุ่มคน ที่อยู่ร่วมกันแม้จะกระทำตามผลประโยชน์ร่วม และร่วมมือกันเพื่อไปสู่เป้าหมายของกลุ่ม แต่บุคคลก็ จะมีเหตุผลและผลประโยชน์ของตนเองที่ไม่ได้กระทำเพื่อให้บรรลุผลประโยชน์ร่วมของกลุ่ม

ทฤษฎีนี้ยังกล่าวถึงความสำคัญของขนาดของกลุ่ม ต่อการลดโอกาสการมีส่วนร่วมใน สินค้าสาธารณะเนื่องจากทุน เช่น เงิน เวลา และกำลังคนมีจำกัด เช่นเดียวกับการเข้าถึงโปรแกรม สาธารณะ ดังนั้นกลุ่มยิ่งขนาดใหญ่ผลประโยชน์ที่ได้ยิ่งน้อย ผลตอบแทนการลงทุนของบุคคลยิ่งต่ำ บุคคลสามารถสร้างผลตอบแทนได้มากโดยกระทำภายใต้ผลประโยชน์ของตนเอง แต่โอกาสในการ เลือกระทำภายใต้ผลประโยชน์ร่วมของกลุ่มจะยิ่งน้อย

กลยุทธ์สำคัญในทฤษฎีนี้คือ การจำกัดขนาดของกลุ่มและการเสริมแรงด้วยสิ่งจูงใจที่ เฉพาะเจาะจงการทำให้กลุ่มมีขนาดเล็กช่วยให้การกระทำที่เป็นผลจากแรงจูงใจในตัวเองลดลง ขณะที่ การให้แรงจูงใจทางสังคมจะไปกระตุ้นให้สมาชิกกลุ่มแฝงที่พร้อมจะถอนตัวเองออกมา เข้าไปมีส่วนร่วมมากขึ้น โดยไม่คำนึงถึงผลกระทบที่มาจากการกระทำของตนเอง^๖

กล่าวโดยสรุป อำนาจจะสมดุลหากต่างคนต่างพึ่งพาอาศัยกันอย่างทัดเทียม การพึ่งพา อาศัยระหว่างผู้คนในกลุ่มจะช่วยบ่มเพาะให้สมาชิกของกลุ่มมีความสัมพันธ์ต่อกัน และช่วยพัฒนา

^๖ ปาริชาติ วลัยเสถียร. กระบวนการและเทคนิคการทำงานของนักพัฒนา. กรุงเทพมหานคร: โครงการ ส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข. ๒๕๔๓.

ความสัมพันธ์ให้แน่นแฟ้นมากยิ่งขึ้น ซึ่งในที่สุดแล้วความไม่เท่าเทียมเสมอภาคดังกล่าว มักจะนำไปสู่กระบวนการที่ทำให้อำนาจมีความสมดุลมากขึ้นในการประสานเชื่อมโยงเครือข่ายอย่างมีประสิทธิภาพ มักพบว่าจะมีบทบาทขององค์กรขนาดเล็กที่ไม่มีอำนาจสั่งการ เป็นผู้เชื่อมประสานตรงกันข้ามถ้าเป็นองค์กรประสานที่มีขนาดใหญ่และมีอำนาจหรือมีงบประมาณมาก มักจะครอบงำเครือข่าย ความร่วมมือจึงอยู่บนพื้นฐานของความเกรงใจและผลประโยชน์ชั่วคราวมากกว่าความทุ่มเทจิตใจ

การสร้างและการบริหารเครือข่าย

การสร้างเครือข่าย หมายถึง กิจกรรมในการก่อให้เกิดกลุ่มองค์กรหรือกลุ่มบุคคล เพื่อวัตถุประสงค์ในการแลกเปลี่ยน การจัดกิจกรรม หรือการผลิระหว่างองค์กรสมาชิก ซึ่งต้องอาศัยการมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันมาก่อนที่จะทำความตกลงเป็นองค์กรเครือข่าย เครือข่ายต่าง ๆ มีจุดเริ่มต้นมาใน ๓ ลักษณะ เกิดตามธรรมชาติเกิดจากการจัดตั้ง และเกิดจากวิวัฒนาการ

เครือข่ายที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ มีประชาชนเป็นผู้ริเริ่ม เป็นเครือข่ายที่ประชาชนตระหนัก ต้นตัวในปัญหาที่เกิดขึ้น แล้วลงมือริเริ่มรวมตัวกันเข้าเป็นกลุ่มเป็นเครือข่ายเพื่อแก้ไขปัญหา ภาคประชาชนจึงเป็นแกนหลัก ภาครัฐเป็นเพียงผู้สนับสนุนและผู้อำนวยความสะดวกให้การจัดตั้งเครือข่ายทำได้ง่ายขึ้น บทบาทภาครัฐจะน้อย กลุ่มองค์กรชุมชนประชาคมจะทำงานและมีอำนาจในการตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ มากเครือข่ายที่เกิดขึ้นจากการจัดตั้ง หรือรัฐเข้าไปเป็นผู้ริเริ่ม กระตุ้นให้ประชาชนเกิดความตระหนักในปัญหา สร้างความตื่นตัวให้เกิดความสนใจ และผลักดันให้เกิดการรวมตัวของประชาชน เช่น การที่ส่วนราชการพยายามผลักดันการสร้างหน่วยเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองเครือข่ายที่เกิดจากวิวัฒนาการ มีกระบวนการพัฒนาที่เริ่มจากกลุ่มบุคคล องค์กรมารวมกันด้วยวัตถุประสงค์กว้าง ๆ ไม่ชัดเจน สนับสนุนและเรียนรู้ไปด้วยกัน หรือกลุ่มคนเกิดความคิดที่จะรวมตัวกัน สร้างพันธมิตรสัญญาเป็นเครือข่ายช่วยเหลือและพัฒนาตนเอง หลังถูกจุดประกายความคิดมาจากการได้รับฟัง ได้เห็นการดำเนินงานของเครือข่ายอื่น ๆ เช่น เครือข่ายเกษตรอินทรีย์เครือข่ายผู้สูงอายุ

กระบวนการสำคัญในการสร้างหรือเริ่มประสานเครือข่าย ประกอบด้วย ๑) พัฒนาผู้นำ การเปลี่ยนแปลง ๒) จัดตั้งเครือข่าย ๓) ดำเนินการ และประเมินผล^๗ ดังรายละเอียด

๑. พัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลง เป็นการเตรียมการศึกษา วิเคราะห์ผู้ที่ที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย

๑) ระบุผู้ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่ต้องการสร้างเครือข่าย ๒) การแสวงหาแกนนำที่ดีของกลุ่มที่จะเป็นเครือข่ายและ ๓) การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของกลุ่ม โดยใช้ผังเครือข่าย ๑) ระบุผู้ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่ต้องการสร้างเครือข่าย เมื่อชุมชนมีความตระหนักต่อปัญหา หรือมีความ

^๗ บุญอริ ยะหะ. เอกสารประกอบการสอนรายวิชาแนวคิดทฤษฎีการบริหารจัดการท้องถิ่น.สงขลา. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา. ๒๕๖๐.

ต้องการที่จะรวมกลุ่มแล้ว ควรเริ่มด้วยการระบุบุคคล ชุมชน หน่วยงาน หรือองค์กรที่เกี่ยวข้องหรือมีความสัมพันธ์กับประเด็นที่กำลังขับเคลื่อน ประกอบด้วยคนที่ได้ประโยชน์ เสียประโยชน์ บุคคลหรือหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่โดยตรงกับประเด็น นักวิชาการ และประชาชนทั่วไปหรือผู้ที่สนใจ โดยอาศัยหลักคิดของสามเหลี่ยมเขยื้อนภูเขา ร่วมกับเทคนิคการวิเคราะห์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (stakeholders analysis) ในการระบุดังกล่าวต้องผ่านการศึกษา พิจารณาอย่างลึกซึ้งถึงความสนใจ พฤติกรรม ความต้องการ ความรู้ จุดประสงค์การทำงาน อิทธิพล อำนาจหน้าที่ที่มี จุดยืนต่อประเด็นที่ดำเนินการ รายชื่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่ได้ในกลุ่มที่มีอิทธิพลสูง ความสนใจสูง และกลุ่มที่มีอิทธิพลต่ำ สนใจสูง ซึ่งรายชื่อบุคคล กลุ่มคน องค์กรเหล่านี้ที่อยู่ในกลุ่มอิทธิพลสูง ความสนใจสูง และกลุ่มอิทธิพลต่ำ ความสนใจสูงจะกลายมาเป็นผู้เล่นหลักและใช้เป็นกรอบในการพัฒนาความสัมพันธ์ไปสู่การเป็นแนวร่วมของเครือข่าย

๒) การแสวงหาแกนนำที่ดีของกลุ่มที่จะเป็นเครือข่าย กลุ่มคนที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่สนใจที่ระบุได้ ถือเป็นกลุ่มผู้เล่นหลัก (key actors) ที่มีคุณสมบัติเหมาะสมและมีอิทธิพลเพียงพอในการผลักดันการทำงานนำการเปลี่ยนแปลงและช่วยขยายเครือข่ายออกไปในวงกว้าง อย่างไรก็ตาม ด้วยข้อจำกัดของงบประมาณและบุคลากร การหาผู้นำหลัก (key leaders) หรือบุคคลที่เป็นผู้นำของกลุ่มผู้เล่นหลักจึงมีความสำคัญตัวอย่างผู้นำหลักในกลุ่มสื่อมวลชน ต้องเป็นบุคคลผู้เป็นที่เคารพนับถือของคนในกลุ่มสื่อมวลชน และมีอิทธิพลมากพอที่จะโน้มน้าวทิศทางของกลุ่มหรือวิชาชีพ ผู้นำเหล่านี้มักมีบทบาทสำคัญในการนำและผลักดันคนที่อยู่ในแวดวงของตน ให้เกิดการร่วมแรงร่วมใจกันสนับสนุนเครือข่ายจนประสบความสำเร็จ

๓) การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของกลุ่ม โดยใช้ผังเครือข่าย การก่อรูปเครือข่ายอาจเริ่มจากกลุ่มองค์กรที่มีอยู่ ที่มีการรวมตัวกันอยู่แล้วอย่างหลวม ๆ ทำความรู้จัก ทำความเข้าใจเครือข่าย วิเคราะห์ความสัมพันธ์ ศูนย์อำนาจ ประเด็นที่เป็นจุดตัด คำนึงถึงการเปลี่ยนแปลงในกลุ่มเหล่านี้ ความสัมพันธ์ที่มีอยู่ที่จะเข้าไปแตะ หาผู้เล่นหลักในกลุ่ม หาบุคคลหรือกลุ่มที่อยู่เฉยๆ ที่ควรเข้ามาเกี่ยวข้อง รู้จักระบบที่กำลังจะเข้าไปและมองหาสิ่งที่จะนำไปขยายต่อ เครื่องมือที่จะช่วยให้เข้าใจเครือข่ายได้ดีขึ้น คือ ผังเครือข่าย ที่ช่วยให้เห็นถึงศักยภาพและทุนทางสังคมของเครือข่าย ซึ่งโครงการสามารถนำไปใช้ในการจัดวางระบบเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด วางแผนการเข้าหา และสร้างความร่วมมือที่ดีขึ้น รวมทั้งเข้าใจสัมพันธ์ภาพระหว่างชุมชนในพื้นที่ จากผู้นำในชุมชนเล็ก ๆ ไปสู่องค์กรอื่นในระดับประเทศ

กรณีเครือข่ายมีการจัดตั้งอยู่แล้วอย่างเป็นทางการ สามารถวินิจฉัยเครือข่ายได้โดยการตอบคำถามเครือข่ายมีการรับรู้ข่าวสารกันอย่างไรถึงหรือไม่ เครือข่ายแสดงให้เห็นถึงมุมมองที่หลากหลายหรือไม่ สมาชิกใหม่เข้าไปร่วมได้ยากหรือง่าย และเครือข่ายสามารถทำให้เกิดผลสัมฤทธิ์ได้หรือไม่ การเริ่มต้นในกลุ่มที่มีการรวมตัวกันอยู่แล้ว และเป็นกลุ่มที่มีการตื่นตัวในประเด็นเดียวกัน จะช่วยให้การก่อตั้งเครือข่ายเป็นไปได้รวดเร็วเพราะกลุ่มเหล่านี้จะมีบุคลากรและสายสัมพันธ์ในพื้นที่ซึ่งจะช่วยประหยัดทรัพยากรในการริเริ่มไปเสนอหาเครือข่ายใหม่ ๆ วิธีหนึ่งที่ใช้กันอยู่ในปัจจุบันและประสบความสำเร็จอย่างสูงในการขยายเครือข่ายในระดับชุมชน ได้แก่ การขยายแนวร่วมผ่านระบบความสัมพันธ์แบบตัวต่อตัวในลักษณะ “ดาวกระจาย” โดยเสาะหาคนที่มีความคิดหรือประสบปัญหา

แบบเดียวกัน แล้วจึงเข้ามาร่วมกิจกรรมเพื่อสร้างความพึงพอใจ และความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นขึ้น ก่อนที่จะไป “ขายความคิด” เพื่อเสาะหาสมาชิกร่วมเครือข่ายต่อไป

๒. จัดตั้งเครือข่าย เป็นระยะของการเริ่มรวมตัวกันเป็นเครือข่าย ประกอบด้วย ๑) สร้างพันธสัญญาสู่เป้าหมายร่วมกัน ๒) การสร้างวิสัยทัศน์ร่วม และการสร้างจุดร่วมของผลประโยชน์ ๓) พัฒนาแผนยุทธศาสตร์ความร่วมมือ

๑) สร้างพันธสัญญาสู่เป้าหมายร่วมกัน เป็นการสร้างความผูกพันร่วมกัน โดยการตกลงในการที่จะทำงานร่วมกัน เพื่อตอบสนองความต้องการหรือแก้ปัญหา กลุ่มองค์กรจะต้องมีความรู้ที่จำเป็น ซึ่งอาจจะทำโดยการแลกเปลี่ยนความรู้ และอาจเรียกขั้นตอนนี้ว่ากลุ่มศึกษาเรียนรู้ (Learning group) และจะส่งผลให้ทุกภาคีอยากเข้าไปมีส่วนร่วมกันเป็นเครือข่าย ความรู้ใน ๒ มิติที่เครือข่ายต้องมี คือ ความรู้เชิงประเด็นที่ดำเนินการ และความรู้เชิงพื้นที่หรือชุมชน ที่จะนำไปสู่ผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินงานของเครือข่าย

๒) การสร้างวิสัยทัศน์ร่วม และการสร้างจุดร่วมของผลประโยชน์ เครือข่ายเกิดจากการรวมตัวกันของสมาชิกที่แต่ละคนมีความต้องการของตนเอง การรวมตัวกันของสมาชิกมาจากเหตุผลของผลประโยชน์ร่วมที่มากพอจะดึงดูดใจให้รวมกันเป็นเครือข่าย ผลประโยชน์นี้อาจเป็นตัวเงิน ชื่อเสียง การได้รับการยอมรับโอกาสในความก้าวหน้า ความสุข หรือความพึงพอใจ

๓) พัฒนาแผนยุทธศาสตร์ความร่วมมือ เป็นการสร้างเครือข่ายให้ปรากฏเป็นรูปธรรม อย่างเป็นทางการ (Formal Agreement) มีการตกลงในเรื่องการบริหารจัดการกลุ่ม กำหนดวัตถุประสงค์ของกลุ่มกำหนดกิจกรรม จัดวางข้อตกลงในการทำงาน การใช้ทรัพยากรร่วมกัน รวมทั้งกำหนดบทบาทของสมาชิกและสิทธิหน้าที่ของหัวหน้ากลุ่ม นอกจากนี้ควรเริ่มเตรียมโครงสร้างพื้นฐานที่จะช่วยให้เกิดการประสาน nodes เพื่อความยั่งยืนของเครือข่าย หาที่ตั้งที่อาจเป็นพื้นที่ทางกายภาพหรือพื้นที่เสมือนในระบบออนไลน์แพลตฟอร์มมาตรฐานเครือข่ายทางสังคม เช่น เฟสบุ๊ก เพื่อเป็นจุดเชื่อมโยงการทำงาน

จุดร่วมของผลประโยชน์จะเป็นศูนย์กลางทำให้เกิดการรับรู้มุมมองร่วมถึงเหตุผลในการเข้าร่วมและผลประโยชน์ที่จะได้รับจากการเข้าร่วมเป็นเครือข่าย จุดร่วมหรือประเด็น (issues) อาจเป็นรูปธรรมหรือนามธรรม มาจากความต้องการเฉพาะของประชาชน หรือความเดือดร้อนของชุมชน เช่น ภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจในช่วงการระบาดของโควิดที่ทุกคนในชุมชนรับรู้และสัมผัสได้ ซึ่งทุกคนต้องการแก้ปัญหา แต่มีข้อจำกัดของกลุ่มในการแก้ปัญหา จุดร่วมของผลประโยชน์จะนำไปสู่การกำหนดเป็นเป้าหมายร่วม และวิสัยทัศน์ที่เป็นรูปธรรมชัดเจน วิสัยทัศน์ร่วม เป็นการมองภาพของจุดมุ่งหมายในอนาคตร่วมกันระหว่างสมาชิกในกลุ่ม เป้าหมายที่สอดคล้องไปในทิศทางเดียวกันช่วยให้เกิดเอกภาพในการทำงาน ทำให้ขบวนการเคลื่อนไหวมีพลัง และช่วยบรรเทาความขัดแย้งอันเกิดจากมุมมองความคิดที่แตกต่าง

๓. ดำเนินการ และประเมินผล ประกอบด้วย ๑) การพัฒนาความสัมพันธ์และ ๒) ติดตามและประเมินผล ดังนี้

๑) การพัฒนาความสัมพันธ์ความสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยนระหว่างกัน ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ระหว่างกันและสร้างความผูกพันภายใน สร้างการยอมรับในความแตกต่างระหว่างสมาชิกยอมรับในรูปแบบและวัฒนธรรมองค์กรของสมาชิก สร้างความไว้วางใจ เกิดการเชื่อมโยงในระดับที่แน่นแฟ้นมากขึ้น โดยในช่วงเริ่มก่อรูปเครือข่ายควรมีกิจกรรมสม่ำเสมอและมากพอที่จะทำให้สมาชิกได้ทำงานร่วมกัน เป็นกิจกรรมที่ต้องแน่ใจว่าทำได้ และกระจายงานได้ทั่วถึง ควรเลือกกิจกรรมที่ง่ายและมีแนวโน้มประสบความสำเร็จ ผลงานที่ปรากฏเป็นรูปธรรมที่เด่นชัด สร้างความรู้สึกให้สมาชิกเครือข่ายได้รับรู้ถึงผลประโยชน์จากการเข้าเป็นเครือข่าย ความสัมพันธ์ในเครือข่ายจะยิ่งแน่นแฟ้นขึ้น กิจกรรมที่ยากถ้าทำไม่สำเร็จโดยเฉพาะในครั้งแรกอาจทำให้เครือข่ายที่เริ่มก่อตัวแตกสลายได้

๒) ติดตามและประเมินผล เป็นขั้นตอนการประเมินผลการดำเนินงานตามแผนที่เกิดจากเครือข่ายความร่วมมือเพื่อไปสู่การปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงแผนการดำเนินงานนั้น

การบริหารเครือข่ายเพื่อความยั่งยืน

ในการบริหารเครือข่ายเพื่อความยั่งยืนนั้น เงื่อนไขสำคัญ คือ ธรรมชาติของเครือข่าย ซึ่งแนวคิดการจัดการเครือข่ายเป็นแนวคิดหนึ่งของธรรมชาติหรือการบริหารงานแนวใหม่ของภาครัฐ ที่เป็นการจัดการแบบประชาธิปไตย เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน ประกอบไปด้วยแนวคิดหลักในเรื่อง ๑) การบริหารงานแนวราบที่เน้นการสร้างความร่วมมือ ๒) การสร้างความไว้วางใจ และ ๓) ความเสี่ยงของเครือข่าย^๔ ดังรายละเอียด

๑. การบริหารแนวราบ แนวคิดสำคัญในการบริหารแนวราบ คือ การสร้างความร่วมมือ (Collaborating) การจัดระบบเครือข่ายที่ดีและการกำหนดกลไกสร้างระบบจิตใจ

๑) การสร้างความร่วมมือ (Collaborating) ในเครือข่าย เพื่อกระจายอำนาจ โดยการช่วยสร้างศักยภาพของเครือข่ายที่เป็นคู่ความร่วมมืออื่น เพื่อผลประโยชน์และเป้าหมายร่วมกัน (Core objectives/ values) ทั้งการร่วมรับรู้ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ และร่วมลงมือกระทำ เพื่อช่วยสร้างสถานะที่เท่าเทียมในความเป็น “หุ้นส่วน” ของเครือข่าย

บนความสัมพันธ์แนวราบหน่วยงานภาครัฐต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบการผูกขาดทางอำนาจและผลประโยชน์ที่เคยกระจุกตัวอยู่ที่ภาครัฐ ไปเป็นรูปแบบของความสัมพันธ์ที่เท่าเทียมกันกับเครือข่ายที่มาจากภาคส่วนอื่น ต้องวางสถานะของตนเองเทียบเท่ากับประชาชนในการเป็นสมาชิกเครือข่าย ยอมลดอำนาจของตนเองลงให้กับองค์กรอื่นที่เข้ามาร่วมมือ โดยที่แต่ละองค์กรจะไม่สูญเสียความเป็นอิสระในการจัดการองค์กรของตนเอง ไม่มีโครงสร้างของสายการบังคับบัญชา ไม่มีการแข่งขันภายในเครือข่าย แต่มีความสัมพันธ์ในเชิงร่วมมือกันในการตัดสินใจจัดการบางอย่างร่วมกัน เพื่อทำให้เกิดระบบที่ดีขึ้น และนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงของสังคม ในรูปของการให้องค์กรความร่วมมือเข้ามาช่วยเสริมศักยภาพในการดำเนินกิจกรรมของเครือข่าย เพื่อไปสู่เป้าหมายและประโยชน์

^๔ ภาณี บุญเกื้อกล. การสร้างและพัฒนาเครือข่ายการผลิตการตลาดสินค้าเกษตร. กรุงเทพฯ : สำนักพัฒนาเกษตรกร. (มปป.).

ที่จะเกิดขึ้นร่วมกัน เช่น โรงเรียนในองค์กรเด็กเยาวชนเข้ามาจัดงานเพื่อลดความรุนแรงและอาชญากรรมในพื้นที่ โดยการพัฒนาศักยภาพครูและฝึกนักเรียนในการจัดการกับความรุนแรง หรือหน่วยงานด้านการเกษตรสร้างความร่วมมือให้กลุ่มสมาร์ฟาร์มเมอร์เข้าไปเพิ่มศักยภาพของเกษตรกรรุ่นใหม่ในการจัดการฟาร์ม การจัดการดิน เป็นต้น

การทำงานแบบมีส่วนร่วม ที่ทุกฝ่ายหันหน้าเข้าหากัน มีการพึ่งพากันและกัน เกิดความสมดุลของอำนาจในการพึ่งพา สมาชิกเครือข่ายเกิดความรู้สึกว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของเครือข่าย ซึ่งจะนำไปสู่การให้และการรับ รวมถึงการระดมทรัพยากร การให้การสนับสนุนเงินงบประมาณ เพื่อให้ภารกิจที่เครือข่ายดำเนินการร่วมกันนั้นบรรลุเป้าหมาย

๒) การจัดระบบเครือข่ายที่ดีเป็นเงื่อนไขสำคัญที่จะช่วยให้เครือข่ายดำเนินไปได้อย่างราบรื่น โดยการจัดโครงสร้างองค์กรที่มีความชัดเจนในอำนาจหน้าที่ วิธีการทำงาน ตลอดจนการประสานงานระหว่างสมาชิก มีการร่วมกันกำหนดเป้าหมายการทำงานและกติกาที่เป็นที่ยอมรับของสมาชิก มีการจัดสรรทรัพยากรอย่างเพียงพอ การกำหนดผู้นำที่เหมาะสม รวมทั้งมีระบบการช่วยเหลือและช่วยแก้ไขปัญหา

บทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบที่ชัดเจน ทำให้สมาชิกแต่ละคนรู้จักบทบาทของตนเองและมองเห็นความสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงกันในเครือข่าย ช่วยป้องกันความสับสนและความขัดแย้งจากการทำงานที่ซ้ำซ้อน การจัดแบ่งบทบาทหน้าที่สมาชิกเครือข่ายควรเป็นไปตามความสนใจ ประสบการณ์ ความเชี่ยวชาญและศักยภาพ รวมทั้งเป็นไปในลักษณะที่เอื้อให้สมาชิกเข้าร่วมได้แม้มีเวลาจำกัด ด้วยมีงานประจำที่ต้องรับผิดชอบ

นอกจากนี้การมีระบบการช่วยเหลือและช่วยแก้ไขปัญหาจะช่วยให้เครือข่ายที่อาจเกิดปัญหาระหว่างการดำเนินงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเครือข่ายที่เพิ่งเริ่มดำเนินการใหม่ ๆ การมีที่ปรึกษาที่ดีคอยให้คำแนะนำและคอยช่วยเหลือจะช่วยให้เครือข่ายสามารถดำเนินการต่อไปได้ และช่วยหนุนเสริมให้เครือข่ายเกิดความเข้มแข็งยิ่งขึ้น ควรมีที่ปรึกษาเพื่อทำหน้าที่ช่วยเหลือ ให้คำแนะนำเป็นแหล่งข้อมูลให้ศึกษาค้นคว้า และช่วยอบรมภาวะการเป็นผู้นำให้กับสมาชิกเครือข่าย ระบบการช่วยเหลือควรครอบคลุมถึงการดำเนินการใกล้เคียงให้เกิดความเข้าใจกันใหม่ หากมีความความขัดแย้งเกิดขึ้น เพื่อป้องกันความเสื่อมถอยและความสิ้นสุดลงของเครือข่าย

๓) การกำหนดกลไกสร้างระบบจิตใจเป็นสิ่งสำคัญ เครือข่ายจะยังคงอยู่ตราบเท่าที่มีสิ่งจูงใจเพียงพอที่จะดึงดูดให้เข้าไปมีส่วนร่วม การกำหนดกลไกที่เป็นระบบจะช่วยสร้างความยั่งยืนของเครือข่าย โดยการวิเคราะห์และจัดหาสิ่งจูงใจบนพื้นฐานความแตกต่างของบุคคลในแต่ละกลุ่มย่อยของสมาชิกเครือข่าย กลุ่มของสิ่งจูงใจอาจเป็นค่าตอบแทน เกียรติยศชื่อเสียง หรือการได้รับการยอมรับ ชื่นชม ทั้งนี้หากใช้เป็นค่าตอบแทนควรเป็นการแลกเปลี่ยนกับผลงานที่สนับสนุนและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการพัฒนาเครือข่ายมากกว่าการให้ผลตอบแทนในลักษณะเหมาจ่าย และควรแบ่งให้เป็นงวด ๆ ตามผลงาน รวมทั้งควรมีการทำสัญญาเป็นลายลักษณ์อักษรให้ชัดเจนเพื่อสร้างทักษะผูกพันระหว่างผู้รับทุนและผู้ให้ทุน

กรณีที่ใช้เกียรติยศและชื่อเสียงเป็นสิ่งจูงใจ โดยเฉพาะในงานพัฒนาสังคมที่มักจะไม่มีการตอบแทนการหาสิ่งจูงใจอื่นมาชดเชยสิ่งตอบแทนที่เป็นตัวเงิน ในรูปของ”สัญลักษณ์” บางอย่างที่สามารถได้รับเกียรติยศ การยกย่องและมีคุณค่าทางสังคม ที่มีคุณค่าพอที่จะจูงใจสมาชิก เช่น การประกาศเกียรติยศ เข็มเชิดชูเกียรติ โล่เกียรติยศ และควรมีเกียรติยศหลายระดับที่จูงใจสมาชิกเครือข่ายให้ร่วมมือลงแรงเพื่อไต่เต้าไปสู่ระดับที่สูงขึ้นต่อไปอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งควรมีการประชาสัมพันธ์เผยแพร่รายชื่อคนกลุ่มนี้อย่างกว้างขวาง

๒. การสร้างความไว้วางใจ (trust) ความไว้วางใจได้มาจากความยุติธรรม (Fairness) การทำให้เกิดสถานะที่เท่าเทียมกัน และการกระจายผลประโยชน์ที่เท่าเทียมกัน แนวทางสำคัญในการสร้างความไว้วางใจ^๔ ดังนี้

๑) รับรู้ถึงความเท่าเทียมกันในอำนาจและความรับผิดชอบ มีความเท่าเทียมในการเข้าถึง การแบ่งปันข้อมูลและความรู้ รับรู้ถึงคุณค่าของตนเองแม้จะมีความแตกต่างกันในความร่วมมือนั้น ยินดีที่จะรับคำแนะนำเมื่อผิดพลาดเพื่อให้ไปสู่เป้าหมายร่วมกัน ไม่ทอดทิ้งและพร้อมที่จะไปสู่ความสำเร็จร่วมกัน

๒) พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง และให้ค่ากับการพึ่งพากันและกัน โดยธรรมชาติสมาชิกของเครือข่ายมีข้อจำกัดของตนเองในด้านทรัพยากรความรู้ เงินทุน กำลังคน จึงไม่สามารถดำรงอยู่ได้อย่างสมบูรณ์ด้วยตัวเองการพึ่งพากันและการเสริมสร้างกัน ภายใต้จุดแข็งของตนเองที่มีอยู่ จะช่วยให้เครือข่ายดำเนินการได้อย่างต่อเนื่องไปสู่เป้าหมายร่วมกันอย่างไว้วางใจกัน เช่น นักวิชาการมีความรู้เชิงทฤษฎีเข้าไปทำงานร่วมกับประชาชนในท้องถิ่นที่มีความรู้เชิงพื้นที่ก็จะช่วยให้เกิดการสะสมองค์ความรู้ของท้องถิ่นอย่างเป็นระบบ มีประโยชน์ต่อชุมชน

๓) สื่อสารอย่างเปิดเผยและซื่อสัตย์ ทุกกลุ่มเครือข่ายต้องการการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ ผู้ที่จะสร้างให้เครือข่ายเกิดขึ้นได้ ต้องสร้างความไว้วางใจผ่านการกระทำและคำพูดเปิดเผยตนเองหรือเปิดเผยความคิดความรู้สึก ข้อมูลของตนเองต่อผู้อื่น รวมทั้งให้ข้อเสนอแนะอย่างเปิดเผย การแลกเปลี่ยนข้อมูลทางเครือข่ายแบบเปิดจะช่วยสร้างความเข้าใจและคุณค่าร่วม

๔) จัดการแก้ไขปัญหาและความขัดแย้งอย่างสร้างสรรค์ การจะทำให้เครือข่ายอื่นไว้วางใจ เชื่อใจต้องทำให้เครือข่ายสามารถที่จะคงไว้ในความไว้วางใจเมื่อต้องเผชิญกับปัญหาจากภายนอกที่ห้ามไม่ให้บางเครือข่ายเข้าไปยุ่งเกี่ยว ต้องทำให้มั่นใจว่าความไว้วางใจที่มีต่อกันในกลุ่มเครือข่ายจะถูกปกป้องจากความไม่ไว้วางใจที่เกิดขึ้นในองค์กรหลักที่สร้างเครือข่ายมา

๓. ความเสี่ยงของเครือข่าย และธรรมาภิบาล (governance) ความเสี่ยงของเครือข่ายมาจากปัจจัยภายใน และปัจจัยภายนอกเครือข่าย

^๔ Gray, B., & Stites, J.P..Sustainability through Partnerships: Capitalizing on Collaboration. Network for Business Sustainability. Retrieved from: nbs.net/knowledge. ๒๐๑๓.

๑) ปัจจัยภายในเครือข่าย ได้แก่ ความไม่ชัดเจนของวิสัยทัศน์ วัตถุประสงค์ และเป้าหมายของเครือข่าย การขาดผู้นำผู้ประสานที่ดี การสื่อสารไม่ทั่วถึง การบริหารรวมศูนย์ ความไม่โปร่งใส ความไม่สมดุลในการจัดการผลประโยชน์

๒) ปัจจัยภายนอกเครือข่าย ได้แก่ การถูกครอบงำโดยกลุ่มบุคคลหรือองค์กรภายนอก การขึ้นนำโดยแหล่งทุน การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม การตลาด

ปัจจัยสำคัญในการสร้างและบริหารเครือข่าย

ปัจจัยสำคัญในการสร้างและบริหารเครือข่าย ประกอบด้วย ๑. ผู้นำของเครือข่าย ๒. ระบบการติดต่อสื่อสาร และการมีกิจกรรมร่วมกัน ๓. การจัดระบบสารสนเทศ ๔. ทรัพยากรสนับสนุนอย่างเพียงพอ และ ๕. ระบบการเรียนรู้ร่วมกัน^{๑๐} ดังรายละเอียด

๑. ผู้นำของเครือข่าย ในจำนวนสมาชิกของเครือข่ายบุคคลที่มีบทบาทสำคัญที่สุดในการกำหนดความสำเร็จหรือล้มเหลวของเครือข่าย คือ ผู้นำของเครือข่าย ดังนั้น การกำหนดตัวผู้นำเครือข่ายที่มีภาวะผู้นำเข้มแข็งสามารถระดมความร่วมมือร่วมใจจากสมาชิกในกลุ่ม รวมทั้งมีความรู้และประสบการณ์ร่วมกับเครือข่าย มีความเข้าใจในปัญหาและความต้องการของกลุ่ม มีบารมีเป็นที่ยอมรับเชื่อถือของสมาชิก และที่สำคัญคือสามารถบริหารจัดการกลุ่มได้ ทั้งนี้ผู้นำกลุ่มหรือเครือข่ายอาจมิใช่บุคคลเพียงคนเดียว แต่เป็นคณะผู้นำ (collective) ที่ประกอบไปด้วยบุคคลหลากหลายในท้องถิ่นเข้ามาช่วยกัน เครือข่ายจะขับเคลื่อนไปได้อย่างมีพลัง หากคณะผู้นำทำงานประสานกันอย่างแนบสนิท แต่ถ้าคณะผู้นำแตกแยกก็จะส่งผลทำให้เครือข่ายอ่อนกำลังลง ไม่สามารถขับเคลื่อนไปสู่ทิศทางที่พึงประสงค์ได้

๒. ระบบการติดต่อ สื่อสาร และการมีกิจกรรมร่วมกัน การติดต่อสื่อสารกันอย่างสม่ำเสมอระหว่างสมาชิก เป็นช่องทางที่สร้างความยั่งยืนให้กับเครือข่าย ซึ่งต้องอาศัย ผู้ประสาน การใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยในการติดต่อสื่อสาร การมีกิจกรรมร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ

ผู้ประสาน เมื่อเครือข่ายขยายตัวอย่างกว้างขวาง มีกิจกรรม โครงการที่ทำอย่างต่อเนื่องร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ อาจต้องมีผู้ประสานซึ่งเป็นตัวบุคคล กลุ่ม องค์กรทำหน้าที่ประสานงานที่ทำหน้าที่เป็นหน่วยธุรการในการจัดการงานประจำในลักษณะเช่นนี้ของเครือข่าย ผู้ประสานเป็นผู้เชื่อมโยงและเอื้ออำนวยให้เกิดกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาไปด้วยกัน เป็นผู้กระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและเป็นผู้สร้างเสริมให้เกิดความเป็นเครือข่ายต่อกัน กระบวนการสื่อสารเป็นกลไกที่เชื่อมสมาชิกของเครือข่ายเข้าหากัน ช่วยสร้างความเข้าใจในภารกิจของเครือข่ายให้กับสมาชิก ช่วยแพร่กระจายความรู้หรือแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และยกระดับความตระหนักในปัญหาของสมาชิก

การใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย ในการติดต่อ สื่อสาร กระบวนการสื่อสารที่ทันสมัยผ่านอินเทอร์เน็ตทั้งทางเฟสบุ๊ค ไลน์ ชุม หรือแพลตฟอร์มอื่น ๆ ที่พัฒนาขึ้น ช่วยให้การติดต่อสื่อสาร

^{๑๐} Katz, N., Lazer, D., Arrow, H., & Contractor, N. Network theory and small groups. Small Group Research, ๓๕(๓): ๒๐๐-๔. ๓๐๗-๓๓๒.

ระหว่างสมาชิกเป็นไปได้อย่างสะดวก สบาย รวดเร็ว สม่่าเสมอ และทั่วถึง ทั้งในช่วงเวลาปกติ และช่วงที่มีภาวะวิกฤติ

แบบแผนการมีกิจกรรมร่วมกัน กิจกรรมที่จัดขึ้นอย่างสม่ำเสมอให้สมาชิกของเครือข่ายได้กระทำร่วมกัน เป็นกลไกสำคัญที่จะดึงสมาชิกของเครือข่ายให้มีโอกาสปฏิสัมพันธ์ต่อกัน สร้างความมั่นใจในการคงอยู่ของเครือข่ายให้กับสมาชิกเครือข่าย การดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่องที่สร้างความยั่งยืนของเครือข่ายควรถูกพัฒนาจนกลายเป็นแบบแผน (pattern) ของการกระทำที่สมาชิกเครือข่ายยอมรับโดยทั่วกัน มีการกำหนดโครงสร้างของกิจกรรมที่น่าสนใจและสามารถตอบสนองกับความต้องการของกลุ่มสมาชิกย่อย กิจกรรมมีความหลากหลายเพียงพอที่จะดึงดูดสมาชิกให้เข้าร่วมได้ตามความสมัครใจ มีการกำหนดตารางกิจกรรมไว้ชัดเจนทั้งในแง่ของเวลา ความถี่ และกิจกรรมเหล่านี้ยังคงอยู่ในทิศทางที่จะสนับสนุนการบรรลุเป้าหมายของเครือข่าย

กิจกรรมอาจจัดในรูปแบบที่เป็นทางการ เช่น การวางแผนงานร่วมกันการพบปะเพื่อประเมินผลร่วมกันทุกเดือน หรือจัดในรูปแบบที่ไม่เป็นทางการ เช่น กีฬาสันทนาการระหว่างสมาชิกงานประเพณีท้องถิ่นร่วมกัน เป็นต้น กรณีที่เครือข่ายครอบคลุมพื้นที่กว้างขวางมากควรกระจายจุดพบปะสังสรรค์หมุนเวียนกันไปเพื่อให้สมาชิกเข้าร่วมได้โดยสะดวกและทั่วถึง

๓. การจัดระบบสารสนเทศ ในการจัดการเครือข่ายควรมีหน่วยงานที่เป็นแกนกลาง ทำหน้าที่จัดระบบฐานข้อมูล โดยรวบรวมข้อมูลทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับเป้าหมาย รูปแบบ วิธีการ ความสำเร็จ ปัญหาอุปสรรคและข้อมูลอื่น ๆ ที่จำเป็น รวมทั้งผลการวิจัย ทฤษฎี โครงการ ประสบการณ์ภาคปฏิบัติเพื่อใช้เป็นฐานข้อมูล ระบบสารสนเทศต้องใช้งานได้ง่าย (user friendly) ทุกคนเข้าถึงได้ง่าย (accessible) และเผยแพร่ให้กระจายออกไปอย่างกว้างขวาง เครือข่ายฐานข้อมูลที่ดียังจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของการแลกเปลี่ยนและเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ต่อยอดทางปัญญาระหว่างเครือข่าย ช่วยลดความสูญเสียสิ้นเปลืองทรัพยากรและเวลาจากการทำงานซ้ำซ้อนและการลองผิดลองถูก

๔. ทรัพยากรสนับสนุนอย่างเพียงพอ เงินทุนในการดำเนินงาน เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการดำเนินงานที่มีความยั่งยืนของเครือข่าย เครือข่ายต้องมีงบประมาณเพื่อใช้สำหรับการจัดหาวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ และช่วยให้คนเข้ามามีส่วนร่วม งบประมาณที่นำมาใช้ต้องเป็นจำนวนไม่มาก และต้องระมัดระวังรวมทั้งไต่อผลกระทบของเงินต่อการดำเนินงาน โดยเฉพาะกับกลุ่มที่เกี่ยวข้องที่ยังไม่เป็นทางการ หากได้รับการสนับสนุนจะต้องมีระบบตรวจสอบการใช้จ่ายอย่างรัดกุม และมีการรายงานผลเป็นระยะ

๕. ระบบการเรียนรู้ร่วมกัน เครือข่ายจะแข็งแกร่งก้าวหน้าไปได้ขึ้นอยู่กับความสามารถของสมาชิกของเครือข่าย การสร้างองค์ความรู้เฉพาะของกลุ่มเป็นสิ่งจำเป็นเพราะแต่ละกลุ่มอยู่ในบริบทแวดล้อมที่แตกต่างกันทั้งในเชิงของประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม สังคม ความเชื่อ สถานะทางเศรษฐกิจ ฯลฯ การทำให้เครือข่ายแข็งแกร่งจึงต้องอาศัยระบบการพัฒนาสมาชิกของเครือข่ายอย่างต่อเนื่องผ่านกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน (interactive action learning) การเรียนรู้ร่วมกันจากการปฏิบัติทั้งการติดต่อกันผ่านทางลายเขียน การพบปะพูดคุย การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน

หรือมีกิจกรรมประชุมสัมมนาร่วมกัน จะช่วยให้เกิดองค์ความรู้ในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่อยู่บนพื้นฐานของประสบการณ์จริง ดังนั้น การจัดระบบการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องจะช่วยสร้างและสะสมองค์ความรู้ที่สามารถนำมาปรับใช้และเพิ่มเติมได้ตลอดเวลา

เทคนิค เครื่องมือในการสร้างและบริหารเครือข่าย

๑. การวิเคราะห์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (stakeholders analysis)^{๑๑} ประกอบด้วย

๑) ระบุวัตถุประสงค์ประเด็นของการวิเคราะห์ ให้ชัดเจน

๒) ค้นหาผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในประเด็นที่ศึกษา โดยใช้คำถาม ใครมีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรง โดยอ้อม ใครมีความสนใจ มีความรู้ หรืออยู่ในแวดวงที่ศึกษา ใครได้ประโยชน์ หรือเสียประโยชน์ ใครเป็นเจ้าของทุน ข้อมูลหรือวัตถุดิบ ใครรับผลกระทบการเปลี่ยนแปลงนั้น

๓) ศึกษาลักษณะของหน่วยงาน การบริหารงาน การตัดสินใจ จุดมุ่งหมาย จุดประสงค์ในการทำงานผลงาน กฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง มุมมอง ความเห็นของหัวหน้าองค์กร สิ่งที่คาดว่าจะได้หรือเสีย

๔) ศึกษารูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่าง ๆ

๕) ประเมินอำนาจ โดยพิจารณาจาก ความสนใจ และอิทธิพลของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย อำนาจมาจากลักษณะองค์กร บทบาทหน้าที่ กฎระเบียบที่รองรับ ความสามารถในการสร้างผลกระทบ

๖) จัดกลุ่มความสำคัญของผู้มีส่วนได้เสีย โดยใช้ตารางวิเคราะห์

ภาพที่ ๒.๑ การจัดกลุ่มความสำคัญของผู้มีส่วนได้เสีย

๗) พิจารณาแนวทางการเข้าหา สร้างความสัมพันธ์

๒. ผังเครือข่าย (Network mapping) ผังเครือข่ายทางสังคม เป็นการนำเอาข้อมูลของแต่ละเครือข่ายมาทำการจัดแผนที่หรือแผนผังของเครือข่ายตามความสนใจและวัตถุประสงค์ของเครือข่าย โดยนำเสนอความสัมพันธ์ในความหมายของจุดเชื่อมที่เป็นคนหรือองค์กร (Node) และความสัมพันธ์ (Tie) ในรูปแบบของแผนผัง หรือแผนภาพ เพื่อนำมาใช้ประเมินค่าทุนทางสังคม ในแผนผังใช้การแทนค่า node ด้วยจุด และแทนค่า ความสัมพันธ์ด้วยเส้น ผังเครือข่ายถูกนำไปใช้ประโยชน์ในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์เพื่อก่อรูปหรือสร้างเครือข่าย รวมทั้งใช้แสดงถึงทุนทางสังคมที่มีอยู่ของเครือข่าย

๑) การใช้แผนผังเครือข่าย ในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์เพื่อก่อรูปเครือข่าย การนำข้อมูลสมาชิกเครือข่ายและความสัมพันธ์มาเขียนเป็นแผนภาพต่าง ๆ เพื่อจะได้ทราบถึงจำนวน

^{๑๑} ปาริชาติ วลัยเสถียร. กระบวนการและเทคนิคการทำงานของนักพัฒนา. กรุงเทพมหานคร: โครงการ ส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข. ๒๕๔๓.

เครือข่ายการกระจายตัวของเครือข่ายที่มีเป้าหมายการดำเนินการในทิศทางเดียวกันซึ่งจะสามารถใช้เป็นข้อมูลเพื่อวิเคราะห์หาช่องว่างในการดำเนินการไปสู่เป้าหมาย และสร้างเครือข่ายเพิ่มเติมเพื่อเข้าไปปิดช่องว่างเหล่านั้น แผนผังเครือข่ายที่ครบถ้วนช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารเครือข่ายในภาพรวม ช่วยขยายเครือข่ายให้กว้างขวาง และจะให้แนวทางในการก่อรูปเครือข่ายในชุมชน การติดขัดของข้อมูล หรือการที่ข้อมูลไปกระจุกตัวอยู่ในหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่ง ^{๑๒}

ในเครือข่ายที่ได้แผนผังแสดงลักษณะความสัมพันธ์ในเครือข่ายเป็นแบบหลวม ๆ โดยเครือข่ายมีความสัมพันธ์ผ่าน node เดียว กลุ่มที่มีความสัมพันธ์หลวม ๆ อาจเป็นนักวิชาการที่มีความสัมพันธ์แบบหลวมกับกลุ่ม เช่น วิศวกรเคมีที่มีความรู้เรื่องการผลิตก๊าซชีวภาพและปุ๋ยจากเศษพืชผักระดับครัวเรือน นักจุลชีววิทยาที่ทำเรื่องการใช้จุลินทรีย์แปรรูปอาหาร ซึ่งจะเป็นแหล่งประโยชน์ในด้านความรู้ของการลดต้นทุนการผลิต และการแปรรูปอาหาร การจัดหาเวลาพบปะกันจะช่วยให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันในเครือข่าย ^{๑๓}

ในเครือข่ายที่แผนผังออกมาในลักษณะของความสัมพันธ์เครือข่ายผ่าน Hub หรือองค์กรประสานที่มีอิทธิพลต่อสมาชิก ๒ จุด ซึ่งแต่ละองค์กรประสานเหล่านี้เป็นศูนย์กลางในการเชื่อมโยงบุคคล องค์กรในพื้นที่ที่อยู่ใกล้เคียง ในการก่อรูปเครือข่ายควรเลือกองค์กรทั้ง ๒ เป็นจุดเริ่มต้นเพื่อเชื่อมโยงเครือข่ายในแต่ละพื้นที่เข้ามา ^{๑๔}

ในเครือข่ายที่แผนผังแสดงออกมาในลักษณะที่เครือข่ายมีความสัมพันธ์แน่นแฟ้นเชื่อมโยงซึ่งกันและกัน มีการทำงานร่วมกันอย่างอิสระ ในการก่อรูปเครือข่ายอาจไม่มีความจำเป็นต้องสร้างความสัมพันธ์ แต่ควรทำให้เกิดกิจกรรมในการสร้างความมั่นคงทางอาหารให้กระจายไปทั่วทั้งเครือข่าย

ผังเครือข่ายที่ดีต้องทันสมัย ครอบคลุมและชัดเจน มีการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง ช่วยให้ทราบถึงเครือข่ายที่เพิ่มขึ้นมาและเครือข่ายที่ล้มเลิกหายไป มีองค์กร หน่วยงานรับผิดชอบเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งรูปแบบที่เป็นทางการและแบบไม่เป็นทางการ

๒) การใช้แผนผังเครือข่ายแสดงทุนทางสังคม แผนผังจะช่วยบอกถึงทุนทางสังคมที่สามารถประสานเพื่อสนับสนุนการทำงาน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ช่วยให้เครือข่ายประสบความสำเร็จในการดำเนินงานไปสู่เป้าหมายและวิสัยทัศน์ที่วางไว้

^{๑๒} Cook-Craig, P.G.. Using social network theory to influence the development of state and local primary prevention capacity-building teams. Journal of Family Social Work, ๑๓, ๒๐๑๐. ๓๑๓-๓๒๕.

^{๑๓} Cook-Craig, P.G.. Using social network theory to influence the development of state and local primary prevention capacity-building teams. Journal of Family Social Work, ๑๓, ๒๐๑๐. ๓๑๓-๓๒๕.

^{๑๔} Cook-Craig, P.G.. อ้างแล้ว.

๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับการวิเคราะห์ SWOT Analysis

มีนักวิชาการได้ให้ความหมายของการวิเคราะห์ SWOT ไว้หลากหลาย ดังนี้

๒.๒.๑ หลักการวิเคราะห์ SWOT

อัลเบิร์ต ฮัมฟรีย์ (Albert Humphrey) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การวิเคราะห์ SWOT คือ การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอก ประกอบด้วย การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน เพื่อให้รู้ตนเอง (รู้เรา) รู้จักสภาพแวดล้อม (รู้เขา) ชัดเจน และวิเคราะห์โอกาส-อุปสรรค การวิเคราะห์ปัจจัยต่างๆทั้งภายนอกและภายในองค์กร ซึ่งจะช่วยให้ผู้บริหารขององค์กรทราบถึงการเปลี่ยนแปลงต่างๆที่เกิดขึ้นภายนอกองค์กร ทั้งสิ่งที่ได้เกิดขึ้นแล้วและแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงในอนาคต รวมทั้งผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ที่มีต่อองค์กรธุรกิจและจุดแข็ง จุดอ่อน และความสามารถด้านต่าง ๆ ที่องค์กรมีอยู่ ซึ่งข้อมูลเหล่านี้จะเป็นประโยชน์อย่างมากต่อการกำหนดวิสัยทัศน์การกำหนดกลยุทธ์และการดำเนินตามกลยุทธ์ขององค์กรระดับองค์กรที่เหมาะสมต่อไป^{๑๕}

สมคิด บางโม ได้ให้ความหมายไว้ว่า การวิเคราะห์ (SWOT Analysis) เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์สถานการณ์ เพื่อให้ผู้บริหารจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคขององค์กร ซึ่งจะช่วยให้ทราบ วอองครได้เดินทางมาถูกทิศและไมหลงทาง นอกจากนี้ยังบอกได้ว่าองค์กรมีแรงขับไปยังเป้าหมายได้ดีหรือไม่ มั่นใจได้อย่างไรว่าระบบการทำงานในองค์กรยังมีประสิทธิภาพอยู่ มีจุดอ่อนที่จะต้องปรับปรุงอย่างไร^{๑๖}

ณรงควิทย์ แสนทอง ได้ให้ความหมายของการวิเคราะห์ SWOT ไว้ว่า

สถานการณ์ที่ ๑ (จุดแข็ง-โอกาส) สถานการณ์นี้เป็นสถานการณ์ที่พึงปรารถนาที่สุดเนื่องจากองค์กรค่อนข้างจะมีหลายอย่าง ดังนั้นผู้บริหารขององค์กรควรกำหนดกลยุทธ์ในเชิงรุก (Aggressive - Strategy) เพื่อดึงเอาจุดแข็งที่มีอยู่มาเสริมสร้างและปรับใช้และฉกฉวยโอกาสต่างๆ ที่เปิดมาหาประโยชน์อย่างเต็มที่^{๑๗}

สถานการณ์ที่ ๒ (จุดอ่อน-ภัยอุปสรรค) สถานการณ์นี้เป็นสถานการณ์ที่เลวร้ายที่สุดเนื่องจากองค์กรกำลังเผชิญอยู่กับอุปสรรคจากภายนอกและมีปัญหาจุดอ่อนภายในหลายประการ ดังนั้น ทางเลือกที่ดีที่สุดคือกลยุทธ์การตั้งรับหรือป้องกันตัว (Defensive Strategy) เพื่อพยายามลดหรือหลบหลีกภัยอุปสรรค ต่าง ๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้น ตลอดจนหามาตรการที่จะทำให้องค์กรเกิดความสูญเสียที่น้อยที่สุด

^{๑๕} Humphrey, The education of a public man: My life and politics, (New York: Doubleday, ๑๙๖๐), p.๗๕.

^{๑๖} สมคิด บางโม, องค์การและการจัดการ, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร: วิทย์พัฒน์, ๒๕๔๕), หน้า ๖๕.

^{๑๗} ณรงควิทย์ แสนทอง, การบริหารงานทรัพยากรมนุษย์สมัยใหม่ภาคปฏิบัติ, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร: เอชอาร์เซ็นเตอร์, ๒๕๔๖), หน้า ๖๘.

สถานการณ์ที่ ๓ (จุดอ่อน-โอกาส) สถานการณ์องค์กรมีโอกาสดำเนินการ แข่งขันอยู่หลายประการ แต่ติดขัดอยู่ตรงที่มีปัญหาอุปสรรคที่เป็นจุดอ่อนอยู่ หลายอย่างเช่นกัน ดังนั้น ทางออกคือกลยุทธ์การพลิกตัว (Turnaround-Oriented Strategy) เพื่อจัดหรือแก้ไขจุด อ่อนภายในต่าง ๆ ให้พร้อมที่จะฉกฉวยโอกาสต่าง ๆ ที่เปิดให้

สถานการณ์ที่ ๔ (จุดแข็ง-อุปสรรค) สถานการณ์นี้เกิดขึ้นจากการที่สภาพแวดล้อมไม่ เอื้ออำนวยต่อการดำเนินงาน แต่ตัวองค์กรมีข้อได้เปรียบที่เป็นจุดแข็งหลายประการ ดังนั้น แทนที่จะ รอจนกระทั่งสภาพแวดล้อมเปลี่ยนแปลงไป ก็สามารถที่จะเลือกกลยุทธ์การแตกตัว หรือขยายขอบ ขายกิจการ (Diversification Strategy) เพื่อใช้ประโยชน์จากจุดแข็งที่มีสร้างโอกาสในระยะยาวด้าน อื่นๆ แทน

สมยศ นาวิการ ได้ให้ความหมายของการวิเคราะห์ (SWOT) เป็นการวิเคราะห์ สภาพแวดล้อมของกิจการ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค โดยพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่าง ผลการประเมิน สภาพแวดล้อมภายในระหว่างจุดแข็งและจุดอ่อน และการประเมินสภาพแวดล้อม ภายนอกระหว่าง โอกาส และอุปสรรค ว่ามีความโน้มเอียงไปในทิศทางใดเพื่อนำไปสู่การกำหนดกล ยุทธ์ทาง การตลาดของบริษัท^{๑๘}

๑) จุดแข็ง (Strength) คือ ปัจจัยสภาพแวดล้อมภายในบริษัทที่ทำให้กิจการได้เปรียบใน การแข่งขัน เช่น จุดแข็งด้านส่วนประสมการตลาด (๔Ps),จุดแข็งทางการเงิน,จุดแข็งทางการ ผลิต, จุดแข็งทางการบริหารองค์การ เป็นต้น

๒) จุดอ่อน (Weakness) คือ ปัจจัยจากสภาพแวดล้อมภายในบริษัทที่ทำให้กิจการ เสียเปรียบการแข่งขัน

๓) โอกาส (Opportunity) คือ ปัจจัยจากสภาพแวดล้อมภายนอกบริษัทที่เอื้อต่อการ ประกอบกิจการ

๔) อุปสรรค (Threat) คือ ปัจจัยจากสภาพแวดล้อมภายนอกบริษัทที่ทำให้กิจการ เสียเปรียบ ซึ่งบริษัทจำเป็นต้องปรับกลยุทธ์เพื่อขจัดอุปสรรคต่างๆ ที่เกิดขึ้น

รุจิเรข พงษ์เจริญ ได้ให้ความหมายของการวิเคราะห์ (SWOT) สภาพแวดล้อมภายใน และภายนอก ดังนี้^{๑๙}

สภาพแวดล้อมภายใน การวิเคราะห์และพิจารณาทรัพยากรและความสามารถภายใน บริษัททุก ๆ ด้านเพื่อที่จะระบุจุดแข็งและจุดอ่อนของธุรกิจ แหล่งที่มาเบื้องต้นของข้อมูลเพื่อการ ประเมินสภาพแวดล้อมภายใน คือระบบข้อมูลเพื่อการบริหารที่ครอบคลุมทุกด้าน ทั้งในด้าน

^{๑๘} สมยศ นาวิการ, การบริหารเชิงกลยุทธ์และนโยบายธุรกิจ, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์กรุงธนพัฒน์, ๒๕๕๕), หน้า ๒๘.

^{๑๙} รุจิเรข พงษ์เจริญ, “แนวคิดกระบวนการลำดับขั้นวิเคราะห์เพื่อการประเมินปัจจัยกลยุทธ์ด้านการ ขนส่ง”, วิทยานิพนธ์วิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๔), หน้า ๗๕.

โครงสร้างระบบ ระเบียบ วิธีปฏิบัติงาน บรรยากาศในการทำงานและทรัพยากรในการบริหาร (คน เงิน วัสดุ การจัดการ) รวมถึงการพิจารณาผลการดำเนินงานที่ผ่านมาของบริษัทเพื่อที่จะเข้าใจสถานการณ์และผลกลยุทธ์ก่อนหน้านี้ด้วย

การประเมินสภาพแวดล้อมภายนอก ภายใต้การประเมินสภาพแวดล้อมภายนอกของบริษัท ทำให้สามารถค้นหาโอกาสและอุปสรรค การดำเนินงานของบริษัทที่ได้รับผลกระทบจากสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจทั้งในประเทศและระหว่างประเทศที่เกี่ยวกับการดำเนินงานของบริษัท เช่น อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจ นโยบาย การเงิน การงบประมาณ สภาพแวดล้อมทางสังคม เช่น ระดับการศึกษา การตั้งถิ่นฐานและการอพยพของประชาชน ลักษณะชุมชน ขนบธรรมเนียมประเพณี ค่านิยม ความเชื่อและวัฒนธรรม สภาพแวดล้อมทางการเมือง เช่น บทบัญญัติกฎหมายต่าง ๆ มติ คณะรัฐมนตรี และสภาพแวดล้อมทางเทคโนโลยี หมายถึงกรรมวิธีใหม่ ๆ และพัฒนาการทางด้านเครื่องมืออุปกรณ์ที่จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตและการบริการ

ทั้งนี้สามารถสรุปได้ว่า การวิเคราะห์ SWOT (หรือ SWOT Matrix) เป็นเทคนิคการวางแผนเชิงกลยุทธ์ ที่บุคคลหรือองค์กรใช้ในการระบุจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และภัยคุกคามในแนวคิดหรือโครงการก่อนดำเนินการ อย่างไรก็ตาม มีทั้งข้อดีและข้อเสียที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์ประเภทนี้ ดังนั้นก่อนที่จะใช้ SWOT เพื่อตัดสินใจแนวคิดหรือข้อเสนอแนะ ควรพิจารณาสิ่งที่จะส่งผลกระทบตามมาในอนาคต

๒.๒.๒ หลักการวิเคราะห์ สภาพแวดล้อมภายใน

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมภายในได้มีนักวิชาการให้ความหมายไว้หลากหลาย ดังนี้

วิทยา ด้านธำรงกุล^{๒๐} ได้ให้ความหมายว่า สภาพแวดล้อมภายในองค์กรหมายถึง สภาพแวดล้อมที่ผู้บริหารเข้าใจและสามารถควบคุมได้ เป็นสภาพแวดล้อมที่เป็นเงื่อนไขของการทำงานและเกิดขึ้นจากโครงสร้างและวัฒนธรรมขององค์กรเอง

อำนาจ ธีระวนิช^{๒๑} ได้กล่าวว่า สภาพแวดล้อมภายในองค์กร หมายถึง เงื่อนไขและพลังผลักดันจากภายในองค์กร เช่น ผู้ถือหุ้น กรรมการบริษัท บุคลากรและวัฒนธรรมองค์กรซึ่งสภาพแวดล้อมภายในนี้ถือเป็นปัจจัยที่องค์กรสามารถควบคุมได้ในด้านการจัดการ ผู้จัดการต้องทำการศึกษาปัจจัยเหล่านี้เพื่อประเมินจุดแข็ง (Strengths) และจุดอ่อน (Weakness) ขององค์กร

จินตนา บุญบงการ^{๒๒} ได้กล่าวว่า สภาพแวดล้อมภายในองค์กร หมายถึง พลังของสภาพแวดล้อมภายนอกมีอิทธิพลอย่างมากต่อองค์กรอย่างมากต่อองค์กรก็จริง แต่ผู้บริหารต้อง

^{๒๐} วิทยา ด้านธำรงกุล, การบริหาร, พิมพ์ครั้งที่ ๑, (กรุงเทพมหานคร: เจริญเทพ เอ็ดดูเคชั่น, ๒๕๔๖).

^{๒๑} อำนาจ ธีระวนิช, การจัดการ, พิมพ์ครั้งที่ ๑, (กรุงเทพมหานคร: ซีวีแอลการพิมพ์, ๒๕๔๗).

^{๒๒} จินตนา บุญบงการ, การสภาพแวดล้อมทางธุรกิจ, พิมพ์ครั้งที่ ๗, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๐).

ดำเนินการต่อพลังงานในองค์กรด้วย ธุรกิจจึงจะบรรลุเป้าหมาย พลังภายในองค์กรประกอบด้วย เจ้าของและผู้ถือหุ้น คณะกรรมการบริหาร ลูกจ้างและวัฒนธรรมองค์กร

ทิพวรรณ หล่อสุวรรณรัตน์^{๒๓} ได้อธิบายความหมายของสภาพแวดล้อมองค์กรว่า หมายถึง ปัจจัยที่อยู่รอบองค์กรและสามารถส่งผลกระทบต่อการงานและการเข้าถึงทรัพยากรที่หายาก ได้แก่ วัตถุดิบ คนงานที่มีความเชี่ยวชาญ ข้อมูลข่าวสารที่ใช้ในการปรับปรุงเทคโนโลยี การสนับสนุนจากลูกค้าและผู้มีส่วนร่วม สถาบันการเงินและคู่แข่ง เป็นต้น

ศิริพร เลิศยิ่งยศ^{๒๔} ได้สรุปความหมายของสภาพแวดล้อมภายในองค์กรว่าหมายถึง สภาพแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินงานขององค์กรทั้งทางบวกและทางลบ โดยสภาพแวดล้อมประกอบด้วยสภาพแวดล้อมที่อยู่ภายนอกองค์กรที่ผู้บริหารไม่สามารถควบคุมได้และสภาพแวดล้อมภายในองค์กรที่ผู้บริหารสามารถควบคุมได้

ศศิธร เวชไชโย^{๒๕} ได้กล่าวว่า สภาพแวดล้อมภายในองค์กร หมายถึง บรรยากาศองค์กรที่มีผลต่อการดำเนินงานหรือระดับการปฏิบัติงานและเป็นปัจจัยภายในที่ขึ้นกับทรัพยากรและความสามารถขององค์กร องค์กรจำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลงเพื่อปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ ความคิดสร้างสรรค์จะเป็นกระบวนการที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง โดยเกิดเป็นนวัตกรรมใหม่ ผลงานใหม่ และการให้บริการระบบใหม่ที่จะตอบสนองความต้องการของลูกค้าผู้บริหารจึงควรแสวงหาความคิดและองค์ความรู้ใหม่ๆ เพื่อพัฒนาองค์กรต่อไปให้ประสบผลสำเร็จ

จากความหมายดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยสามารถสรุปความหมายของสภาพแวดล้อมภายในองค์กรได้ว่า สภาพแวดล้อมภายในองค์กร หมายถึงปัจจัยที่อยู่รอบองค์กรที่มีอิทธิพลและส่งผลกระทบต่อทั้งทางบวกและทางลบต่อการดำเนินงานขององค์กร แต่ผู้บริหารสามารถควบคุมได้ด้วยการบริหารจัดการ

อำนาจ ธีระวนิช^{๒๖} ความสำคัญของสภาพแวดล้อมภายในองค์กรสภาพแวดล้อมภายในองค์กรเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญกับความสำเร็จขององค์กรเป็นอย่างมากโดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคโลกาภิวัตน์ องค์กรภาคธุรกิจจำเป็นต้องมีการติดตามและบริหารจัดการกับผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้นเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงและผลกระทบที่เกิดขึ้นจากสภาพแวดล้อมภายนอกด้วย ซึ่งสภาพแวดล้อมภายในองค์กรประกอบด้วย เจ้าของและผู้ถือหุ้นคณะกรรมการ บุคลากรวัฒนธรรม

^{๒๓} ทิพวรรณ หล่อสุวรรณรัตน์, ทฤษฎีองค์การสมัยใหม่, พิมพ์ครั้งที่ ๘, (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์รัตนไตร, ๒๕๕๑).

^{๒๔} ศิริพร เลิศยิ่งยศ, องค์การและการจัดการ, (คณะวิทยาการจัดการ: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, ๒๕๕๓).

^{๒๕} ศศิธร เวชไชโย, “ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยสภาพแวดล้อมภายในองค์กรกับความต้องการพัฒนาตนเอง ของพนักงานโรงพยาบาลเวชธานี”, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๕๓).

^{๒๖} อำนาจ ธีระวนิช, การจัดการ, พิมพ์ครั้งที่ ๑, (กรุงเทพมหานคร: ซีวีแอลการพิมพ์, ๒๕๕๗).

องค์กร ระบบการบริหารจัดการ และโครงสร้างขององค์กรเป็นต้น การเกิดวิกฤติในปี พ.ศ. ๒๕๔๐ ส่งผลให้ประเทศไทยมีปัญหาทางเศรษฐกิจอย่างมาก ทำให้เกิดผลกระทบถึงระบบเศรษฐกิจระดับภูมิภาค เกิดปัญหาเรื่องค่าเงินบาท เกิดการว่างงาน ประเทศไทยมีภาระหนี้สินเป็นจำนวนมาก ถือเป็นบทเรียนราคาแพงต่อหน่วยงานภาครัฐกิจ ดังนั้นหน้าที่ทางเศรษฐกิจขององค์กรภาครัฐกิจจะต้องไม่เป็นเช่นนั้นที่ผ่านมา จะต้องมีการจัดระเบียบตัวเองเพื่อตอบสนองหน้าที่ความรับผิดชอบใหม่ ซึ่งในปัจจุบันการตัดสินใจโดยใช้เหตุผลในเชิงธุรกิจแต่เพียงอย่างเดียวไม่อาจทำให้องค์กรภาครัฐกิจประสบผลสำเร็จได้ ผู้บริหารจำเป็นจะต้องคำนึงสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกองค์กร โดยเฉพาะสภาพแวดล้อมภายในองค์กรนั้นเป็นสิ่งที่ผู้บริหารสามารถควบคุมได้ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการวิเคราะห์ผลกระทบของสภาพแวดล้อมต่องานด้านการผลิต บริการ การตลาด การบริหารงานบุคคล และการวางแผนกลยุทธ์ในการดำเนินการขององค์กรโดยรวม เพื่อให้การดำเนินการขององค์กรเป็นไปอย่างราบรื่นและบรรลุเป้าหมาย

ศิริพร เลิศยิ่งยศ^{๒๗} ได้กล่าวว่า สภาพแวดล้อมภายในองค์กร (Internal environment) เป็นสภาพแวดล้อมที่อยู่ภายในองค์กรสามารถควบคุมได้ เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญและอิทธิพลต่อความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจโดยตรง หรือแรงกดดันที่ส่งผลกระทบต่อการตัดสินใจในด้านบริหารจัดการ ผู้บริหารสามารถศึกษาและวิเคราะห์องค์กรโดยการค้นหาจุดอ่อนหรือสถานการณ์ที่ด้อยความสามารถในองค์กรเพื่อนำมาเป็นประโยชน์ในการดำเนินงานซึ่งสภาพแวดล้อมภายในองค์กรประกอบด้วย

๑) เจ้าของกิจการและผู้ถือหุ้น (owners and shareholders) เป็นบุคคลที่มีอิทธิพลอย่างมากต่อการดำเนินธุรกิจขนาดย่อม และเมื่อองค์กรมีการเจริญเติบโตอย่างต่อเนื่องจำเป็นต้องอาศัยเงินทุนสูงขึ้นเพื่อใช้ในการขยายตัว เจ้าของกิจการอาจมีการจำหน่ายหุ้นให้กับบุคคลหรือองค์กรอื่น จะทำให้บุคคลเหล่านี้เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการบริหารองค์กร ผู้ลงทุนเหล่านี้ถือเป็นผู้ถือหุ้นมีบทบาทในการแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารองค์กร ขึ้นมาเพื่อกำหนดนโยบาย กำกับดูแลการบริหารองค์กรและรักษาผลประโยชน์ของตนเองด้วยการได้รับเงินปันผลในระดับที่สูงขึ้น

๒) คณะกรรมการบริหาร (board of directors) เป็นผู้ที่มามีบทบาทสำคัญในการกำหนดปรัชญา วิสัยทัศน์ การกิจ เป้าหมาย นโยบาย วัตถุประสงค์ แผนการดำเนินงาน สั่งการ มอบหมายงาน การแต่งตั้งโยกย้ายผู้บริหารระดับสูงขององค์กร ตลอดจนการกำกับและควบคุมการดำเนินงานให้เป็นไปตามแผนงานที่ได้กำหนดไว้ คณะกรรมการบริหารมีบทบาทสำคัญและเป็นตัวแทนของผู้ถือหุ้นสามารถแสดงความคิดเห็นแทนผู้ถือหุ้น ดูแลการทำงานของผู้บริหารในองค์กรให้เกิดความเหมาะสมและเกิดประสิทธิภาพโดยการบริหารองค์กรอย่างมืออาชีพ

๓) พนักงาน (employee) เป็นบุคคลที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จและความล้มเหลวต่อการดำเนินงานขององค์กร เพราะองค์กรจะสามารถขับเคลื่อนได้ต้องอาศัยพนักงานในการสร้างผลงาน

^{๒๗} ศิริพร เลิศยิ่งยศ, องค์กรและการจัดการ, (คณะวิทยาการจัดการ: มหาวิทยาลัยราชภัฏ นครราชสีมา, ๒๕๕๓).

อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นผู้บริหารองค์กรจึงต้องเปิดโอกาสให้พนักงานได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในการปรับปรุงพัฒนาองค์กรและพยายามโน้มน้าว จูงใจให้พนักงานได้ใช้ความรู้ความสามารถที่มีอยู่ภายในตัวออกมาใช้อย่างมีประสิทธิภาพและสามารถนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายขององค์กรต่อไป

๔) วัฒนธรรมองค์กร (organizational culture) เป็นทัศนคติ ความเชื่อและค่านิยมร่วมที่มีการพัฒนาขึ้นภายในองค์กร มีอิทธิพลต่อองค์กรและเป็นเครื่องชี้นำพฤติกรรมของสมาชิกซึ่งไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้โดยบุคคลใดบุคคลหนึ่งหรือกลุ่มบุคคลใดกลุ่มบุคคลหนึ่งแต่เป็นระบบที่สมาชิกในองค์กรร่วมกันกำหนดขึ้นมาและเป็นบรรทัดฐานในสังคมที่ทุกคนนามาปฏิบัติ ดังนั้นผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับวัฒนธรรมองค์กรด้วยการประเมินสภาพของวัฒนธรรมองค์กรที่เป็นอยู่และประเมินความเหมาะสมหรือคุณค่าที่มีต่อองค์กร เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เหมาะสมและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อองค์กร ตัวอย่าง วัฒนธรรมที่เกิดจากผู้ก่อตั้งและสมาชิกเริ่มแรกขององค์กรจะกำหนดมาตรฐานพฤติกรรมบางอย่างขึ้นมา เช่น นายเรย์คร็อก (Ray Kroc) ผู้ก่อตั้ง McDonald ได้รับค่านิยมในเรื่องสินค้าที่ต้องมีคุณค่า มีราคาที่เหมาะสม มีความสะอาดและมีบริการที่ดี

๕) หน้าที่ในงานต่างๆ ขององค์กร(functions)จะถูกกำหนดขึ้นมาเพื่อให้การดำเนินงานขององค์กรบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ประกอบด้วย

๕.๑) การตลาด (marketing) มีหน้าที่ในการดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการที่จะนำสินค้าและบริการจากผู้ผลิตไปยังผู้บริโภค สำหรับหน้าที่สำคัญทางด้านการตลาดคือการวิจัยตลาด การวางแผนการตลาด กลยุทธ์ผลิตภัณฑ์ กลยุทธ์การตั้งราคา กลยุทธ์การส่งเสริมการตลาด กลยุทธ์การกระจายสินค้า เป็นต้น

๕.๒) การผลิต (production) มีหน้าที่ในการดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการปัจจัยการผลิตเข้าสู่กระบวนการแปรรูปจนออกมาเป็นสินค้าและบริการชนิดต่างๆ ขึ้นมาเพื่อตอบสนองความต้องการและความพอใจของผู้บริโภค สำหรับเจ้าหน้าที่สำคัญในการผลิต คือการออกแบบผลิตภัณฑ์ การวางแผนผังโรงงาน การจัดการวัตถุดิบ การบริหารสินค้าคงคลัง การควบคุมคุณภาพทางการผลิต เป็นต้น

๕.๓) การเงินและการบัญชี (finance and accounting) มีหน้าที่ดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดหาแหล่งเงินทุน บริหารเงินทุนให้เกิดกำไรสูงสุด มีความมั่นคงสูงสุด ซึ่งข้อมูลเหล่านี้จะมีประโยชน์ต่อการตัดสินใจวางแผนและควบคุมการดำเนินงาน แผนการเงินและการบัญชีจะมีหน้าที่ช่วยในการจัดตั้งงบประมาณการผลิต การควบคุมต้นทุนการผลิต การเก็บรวบรวมข้อมูลทางการผลิตและการตัดสินใจในการลงทุน เป็นต้น

๕.๔) การจัดการ (management) มีหน้าที่ในการบริหารองค์กรให้สามารถอยู่รอดเจริญเติบโต เกิดผลกำไรท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมสำหรับหน้าที่สำคัญในด้านการบริหารคือการวางแผน การจัดองค์กรการนำและการควบคุม เป็นต้น

๕.๕) ทรัพยากรมนุษย์ (human resource) มีหน้าที่ในการดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับบุคลากรของบุคลากรขององค์กรให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดให้แก่องค์กรโดยมีกระบวนการวางแผน กำลังคน การสรรหา การคัดเลือก การพัฒนา การรักษา การประเมินผล การโยกย้ายและการให้พ้นออกจากงาน เป็นต้น

๕.๖) การวิจัยและพัฒนา (research and development) มีหน้าที่ในการดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาและการสร้างนวัตกรรมใหม่ของผลิตภัณฑ์ที่ตรงกับความต้องการของลูกค้า ดังนั้นจึงต้องมีการใช้งบประมาณค่อนข้างสูงเพื่อให้เกิดการผลิตที่มีประสิทธิภาพสูงและตรงกับความต้องการของลูกค้ามากที่สุด

๕.๗) การจัดการระบบสารสนเทศ (information system) มีหน้าที่ในการดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบระบบและจัดเก็บข้อมูล เพื่อนำมาใช้ประกอบการตัดสินใจของผู้บริหารมีหน้าที่วิเคราะห์สถานการณ์การออกแบบระบบฐานข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูล การแยกแยะข้อมูลและการนำไปใช้ เป็นต้น

๖) โครงสร้างองค์กร (organization structure) เป็นรูปแบบการแบ่งงานกันทำโดยจำแนกออกเป็นหน่วยงานให้ครอบคลุมตามภารกิจและกำหนดตำแหน่งที่หน้าที่ความรับผิดชอบพร้อมทั้งกำหนดสายความสัมพันธ์ บทบาทให้แต่ละหน่วยงานอย่างชัดเจนโดยให้กับบุคคลทำงานตามความรู้ความสามารถ และความถนัดของแต่ละคน มีการจัดสรรทรัพยากรขององค์กรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุดเพื่อบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

วันชัย มีชาติ^{๒๘} ได้แบ่งสภาพแวดล้อมภายในองค์กรออกเป็นระบบย่อยๆ ดังนี้

๑) ระบบการนำ (leadership) เป็นปัจจัยที่เกี่ยวกับรูปแบบการทำงานร่วมกันในองค์กร การมีระบบผู้นำ แบบของผู้นำการนำจะทำให้การดำเนินงานขององค์กรบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ เนื่องจากมีผู้นำอยู่กระตุ้นและผลักดัน ระบบการนำในองค์กรมักจะพิจารณาถึงปัจจัยต่างๆ คือภาวะผู้นำซึ่งได้แก่ รูปแบบการทำงานของผู้นำ สไตล์การบริหารงานของผู้นำ การติดต่อสื่อสารในองค์กร (communication) ระบบการจูงใจในองค์กร (motivation) และระบบวัฒนธรรมและค่านิยมในองค์กร (culture/value) ผู้นำจะมีอิทธิพลต่อการทำงานของผู้นับถือมาก ผู้นำจะเป็นผู้ที่มีบทบาทในการกำหนดทิศทาง แนวนโยบาย ตลอดจนการแสวงหาแนวทางในการปฏิบัติงานขององค์กรด้วยในปัจจัยด้านระบบการนำในองค์กรนี้อาจมีประเด็นย่อยๆ ที่นำมาพิจารณาในการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในองค์กรและการยอมรับของผู้ปฏิบัติงาน การติดต่อสื่อสารอาจพิจารณารูปแบบการติดต่อสื่อสารที่องค์กรใช้ วิธีการในการติดต่อสื่อสาร ช่องทางการติดต่อสื่อสารการกระจายข้อมูลข่าวสาร ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคในการติดต่อสื่อสารในองค์กรในด้านของระบบการจูงใจ องค์กรอาจวิเคราะห์ถึงปัจจัยต่างๆ ด้านแรงจูงใจ เช่น การจัดระบบการตอบแทนและให้รางวัลแก่พนักงานการออกแบบงาน บรรยากาศในการทำงาน ความสัมพันธ์กับบุคคลต่างๆ ในที่ทำงาน เป็นต้น

^{๒๘} วันชัย มีชาติ, การบริหารองค์กร, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๒).

ปัจจัยด้านวัฒนธรรมองค์กรและค่านิยมองค์กร ได้แก่ลักษณะของวัฒนธรรมองค์กร รายละเอียดของปัจจัยต่างๆ เหล่านี้จะส่งผลกระทบต่อการทำงานและการบรรลุเป้าหมายขององค์กร

สุภาวดี ขุนทองจันทร์^{๒๙} ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของสภาพแวดล้อมภายในองค์กรไว้ดังนี้

๑) เจ้าของกิจการและผู้ถือหุ้น การประกอบกิจการขนาดเล็ก เจ้าของกิจการ คือผู้ที่ลงทุนตัดสินใจในเรื่องต่างๆ และเป็นผู้ดำเนินธุรกิจ เจ้าของกิจการจึงมีอิทธิพลต่อองค์กรธุรกิจเมื่อกิจการได้ขยายใหญ่ ขึ้นความต้องการให้การจัดหาทุนมีเพิ่มขึ้น ธุรกิจจึงจำเป็นต้องจัดหาทุนโดยการออกจำหน่ายหุ้นบุคคลที่ซื้อหุ้นของบริษัท เรียกว่า ผู้ถือหุ้น ซึ่งผู้ถือหุ้นจะได้รับผลตอบแทนจากบริษัท ในรูปของเงินปันผล และผู้ถือหุ้นมีอำนาจในการเลือกคณะกรรมการ เพื่อบริหารงานของบริษัท ดังนั้นผู้ถือหุ้นจึงมีอิทธิพลต่อองค์กรธุรกิจ

๒) คณะกรรมการบริหาร คือ กลุ่มผู้ถือหุ้นที่ได้รับการคัดเลือกมาจากผู้ถือหุ้นทั้งหมดของบริษัท เพื่อทำหน้าที่ในการบริหารงานได้แก่ทำหน้าที่ในการวางแผน ตัดสินใจ และบริหารงานขององค์กรธุรกิจ คณะกรรมการบริหารอาจเป็นพนักงานที่ทำงานเต็มเวลาขององค์กรธุรกิจ เรียกว่า กรรมการบริหารภายใน (inside directors) หรืออาจเป็นคณะกรรมการที่ไม่ใช่พนักงานเต็มเวลาขององค์กรธุรกิจ แต่ได้รับเลือกเข้ามาเพื่อให้คาปรึกษาในเรื่องที่สำคัญๆ เกี่ยวกับการบริหารงานขององค์กรธุรกิจ เรียกว่า กรรมการบริหารภายนอก (outside directors)

๓) พนักงานหรือลูกจ้าง คือ กลุ่มบุคคลที่ผู้บริหารองค์กรได้ทำการคัดเลือกมาเพื่อปฏิบัติหน้าที่ต่างๆ ในองค์กรเพื่อให้องค์กรประสบผลสำเร็จดังเป้าหมายที่ได้วางไว้ ซึ่งการปฏิบัติงานของพนักงานหรือลูกจ้างจะมีผลกระทบต่อลูกค้าขององค์กรโดยตรง การปฏิบัติงานของพนักงานก่อให้เกิดความพึงพอใจแก่ลูกค้านั้นหมายถึงรายได้หรือผลกำไรต่อองค์กรธุรกิจ แต่ในทางตรงกันข้ามถ้าลูกค้าไม่พึงพอใจต่อการปฏิบัติงานของพนักงานองค์กรธุรกิจก็อาจประสบความล้มเหลวได้ดังนั้น พนักงานหรือลูกจ้างจึงเป็นสิ่งแวดล้อมภายในที่มีอิทธิพลต่อองค์กรธุรกิจ

๔) วัฒนธรรมขององค์กร คือ ความเชื่อ ค่านิยมที่สมาชิกในองค์กรถือปฏิบัติไปในทิศทางเดียวกันวัฒนธรรมขององค์กรจึงเป็นสิ่งที่ ผู้บริหารองค์กรต้องศึกษาเพื่อให้เกิดความเข้าใจเพื่อประโยชน์ในการวางแผน การบริหารงานต่างๆ เพื่อให้ได้รับความร่วมมือจากสมาชิกในองค์กรเป็นอย่างดี ถ้าวัฒนธรรมนั้นเป็นสิ่งที่ดี แต่ถ้าวัฒนธรรมขององค์กรใดเป็นสิ่งที่ไม่ดี หรือไม่มีประโยชน์ต่อองค์กรผู้บริหารองค์กรจะต้องสร้างวัฒนธรรมใหม่ให้แก่องค์กรเพื่อให้สมาชิกในองค์กรได้ปฏิบัติแล้วเกิดผลดี และดำรงอยู่กับองค์กรต่อไป

^{๒๙} สุภาวดี ขุนทองจันทร์, “ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจ Introduction to Business Operation”, วิทยานิพนธ์สาขาวิชาการบริหารทรัพยากรมนุษย์, (คณะบริหารธุรกิจและการจัดการ. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, ๒๕๕๕).

มอสลีย์, ปีเอตรี และเมกกินสัน (Mosley, Pietri & Megginson)^{๓๐} กล่าวถึง ลักษณะโดยรวมของสภาพแวดล้อมภายในองค์กร ประกอบไปด้วยตัวแปรต่างๆ ที่สำคัญ ดังนี้

๑) ทรัพยากรบุคคล ซึ่งประกอบด้วย (๑) เจ้าของและผู้ถือหุ้น (Owners and Shareholders) เป็นบุคคลที่เจ้าของกิจการขายหุ้นของตนให้เมื่อธุรกิจเจริญก้าวหน้าขึ้นและต้องการระดมเงินทุนเพื่อขยายงาน ผู้ลงทุนเหล่านี้เรียกว่า ผู้ถือหุ้น ธุรกิจขนาดใหญ่อาจขายหุ้นให้แก่ผู้ถือเป็นจำนวนมาก แต่หากเป็นกิจการขนาดเล็กอาจขายหุ้นให้แก่ผู้ถือหุ้นไม่กี่คน ผู้ถือหุ้นอาจจะแต่งตั้งคณะกรรมการบริหาร (Board of Directors) ขึ้นมาเพื่อกำกับดูแลจัดการองค์กร สำหรับธุรกิจขนาดย่อมเจ้าของถือว่าเป็นบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่มีบทบาทสำคัญต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวขององค์กร เพราะเป็นผู้มีอำนาจเพียงกลุ่มเดียวที่กุมการทำงานทั้งหมดในองค์กร แต่ในองค์กรขนาดใหญ่ผู้ถือหุ้นถือเป็นกลุ่มคนที่มีบทบาทในองค์กรอีกกลุ่มหนึ่งเพราะคนกลุ่มนี้ เป็นผู้เลือกคณะกรรมการของกิจการให้เข้ามากำหนดนโยบายและกำกับติดตามผลการดำเนินงานของกิจการ นอกจากนี้ตามปกติสิ่งที่ผู้ถือหุ้นต้องการนอกจากความต้องการในการเข้ามาควบคุมกิจการแล้วยังต้องการที่จะได้รับเงินปันผลในระดับสูงอีกด้วย (๒) คณะกรรมการบริหารงาน (Board of Directors) เป็นบุคคลที่ผู้ถือหุ้นได้เลือกเป็นตัวแทนในการกำกับดูแลการจัดการองค์กรและผลงานในภาพรวม ดังนั้นคณะกรรมการของกิจการจึงเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการแต่งตั้งหรือโยกย้ายผู้จัดการระดับสูงขององค์กรและอนุมัติเป้าหมายและแผนการดำเนินงานที่สำคัญขององค์กร และในองค์กรไม่แสวงกำไรจำนวนมากคณะกรรมการอาจเข้าไปดำเนินงานโดยเข้าไปกำกับดูแลและกำหนดทิศทางนโยบาย ลำดับความสำคัญก่อนหลังในการดำเนินงานขององค์กรโดยตรง ส่วนในองค์กรแสวงหาผลกำไรนั้นกรรมการของกิจการสามารถแบ่งออกได้เป็น ๒ ประเภท คือกลุ่มที่ทำงานเต็มเวลาในบทบาทผู้บริหารระดับสูงกับกลุ่มที่กำกับดูแลจากภายนอก คณะกรรมการจึงถือว่าเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในฐานะตัวแทนของผู้ถือหุ้น (๓) พนักงาน (Employee) เป็นบุคลากรที่ผู้จัดการได้เลือกเข้ามาปฏิบัติงานในองค์กร และบุคลากรเหล่านี้ได้กลายเป็นส่วนหนึ่งของสภาพแวดล้อมภายในองค์กรในบางกรณี บุคลากรอาจเป็นเจ้าของ กรรมการหรือผู้ถือหุ้นก็ได้ แต่มีบทบาทในฐานะบุคลากรของกิจการ เพราะได้เข้ามาปฏิบัติงานประจำวันในหน้าที่ต่างๆ ขององค์กร ซึ่งแตกต่างจากบทบาทในฐานะที่เป็นเจ้าของ กรรมการหรือผู้ถือหุ้นโดยทั่วไป การที่บุคลากรในฐานะที่ปฏิบัติงานประจำเป็นผู้ที่มีบทบาทโดยตรงในการมีปฏิสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมเกี่ยวกับงาน โดยปฏิบัติงานเพื่อสร้างผลงานและส่งมอบคุณค่าให้กับลูกค้า บุคคลกลุ่มนี้จึงถือเป็นกลุ่มคนที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จและความล้มเหลวของกิจการ

๒) วัฒนธรรมองค์กร (Organizational Culture) เป็นสภาพแวดล้อมภายในองค์กรอีกประการหนึ่ง ซึ่งถือเป็นพลังที่มีความสำคัญต่อองค์กร วัฒนธรรมองค์กร ได้แก่ ค่านิยม (Values) บรรทัดฐาน (Norms) ที่สมาชิกองค์กรมีส่วนร่วมในการกำหนดขึ้นมาซึ่งถือเป็นรากฐานของระบบการจัดการและการปฏิบัติของบุคลากรค่านิยมร่วม (Shared Value) ของวัฒนธรรมองค์กรที่มีผลต่อรูปแบบเชิงพฤติกรรม ซึ่งกลายมาเป็นบรรทัดฐานที่ให้แนวทางปฏิบัติแก่บุคลากรขององค์กรต่างๆ ในกิจการที่ตา

^{๓๐} Mosley, D.C., P.H. Pietri and L.C. Megginson, Management; Leadership in Action, ๕th ed., (New York: Harper Collins College Publishers, ๑๙๙๖).

เนิ่นการมาเป็นเวลานานพอสมควรจะมีการพัฒนาวัฒนธรรมของตนขึ้นมาเป็นระเบียบแบบแผนในการปฏิบัติตน การติดต่อสื่อสารและการแต่งกายซึ่งเป็นแบบอย่างปฏิบัติตามกันมา สำหรับในกิจการขนาดเล็กวัฒนธรรมในองค์กรอาจไม่มีอิทธิพลและอาจเปลี่ยนแปลงได้ง่าย แต่ในกิจการที่มีขนาดใหญ่และดำเนินการมาเป็นระยะเวลานาน วัฒนธรรมองค์กรจะมีอิทธิพลมาก ในการกำหนดระเบียบแบบแผนของพนักงานและการบริหาร

๓) เทคโนโลยี (Technology) ในปัจจุบันการเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยีเป็นไปอย่างรวดเร็ว ซึ่งมีผลทั้งทางด้านบวกและลบต่อองค์กรการดำเนินงานจึงต้องมีการปรับเปลี่ยนวิธีการทำงานให้ทันกับเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ โดยเฉพาะเทคโนโลยีทางด้านสารสนเทศ (Information Technology) การสื่อสารทางไกล (Telecommunication) เทคโนโลยีระบบหลายสื่อ (Multimedia) และการสื่อสารผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตหรือทางด่วนข้อมูลข่าวสาร (Information Superhighway)

๔) ระบบการบริหารจัดการ (Management System) เป็นระบบที่เกี่ยวข้องกับการวางระบบการบริหารจัดการที่องค์กรนำมาใช้ในการบริหาร เป็นกระบวนการการออกแบบและรักษาซึ่งสถานะแวดล้อม ซึ่งบุคคลทำงานร่วมกันในกลุ่มให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพหรือหมายถึง กระบวนการเพื่อให้บรรลุจุดหมายขององค์กร โดยการวางแผน (Planning) การจัดองค์กร (Organizing) การชักนำ (Leading) และการควบคุม (Controlling) มนุษย์สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ การเงิน ทรัพยากรข้อมูลขององค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

๕) โครงสร้างขององค์กร (Organizational Structure) เป็นรูปแบบระบบการติดต่อสื่อสารและอำนาจบังคับบัญชา ที่เชื่อมต่อคนและกลุ่มคนเข้าด้วยกันเพื่อทำงานร่วมกันจนบรรลุเป้าหมายขององค์กร โครงสร้างองค์กรทำให้รู้เครือข่ายงาน การรายงาน และความสัมพันธ์ระหว่างคนและกลุ่มคนลักษณะสำคัญประกอบด้วยการแบ่งงานกันทำ และการประสานงานการปฏิบัติงานเข้าด้วยกัน โดยเป็นรูปแบบของการจัดวางแผนภูมิเกี่ยวกับตำแหน่งและหน้าที่ความรับผิดชอบในการปฏิบัติงาน และอำนาจหน้าที่ที่จะท ให้งานสามารถดำเนินการไปได้

จากการศึกษาวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในองค์กรดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า สภาพแวดล้อมภายในองค์กรสภาพแวดล้อมภายใน (Internal Environments) ปัจจัยที่มีอิทธิพลโดยตรงต่อการดำเนินงานของการท่องเที่ยวที่สามารถควบคุมได้ การวิเคราะห์จะต้องพยายามเลือกปัจจัยที่สำคัญมาพิจารณาว่าสถานศึกษามีจุดเด่นหรือจุดแข็งอะไรบ้างที่ควรเสริมสร้างและนำมาใช้ประโยชน์และมีจุดด้อยหรือจุดอ่อนอะไรบ้าง ที่ควรปรับปรุงและการจัดออกไป ซึ่งจะประกอบด้วยปัจจัยหลัก ๔ ด้าน ซึ่งในการวิเคราะห์ เรียกโดยย่อว่า “๔M” คือ

การเงิน (money : M๒) เช่น ความคล่องตัวในการเบิกจ่าย ได้แก่ ประสิทธิภาพในการบริหารเงิน ความสามารถในการระดมทรัพยากร ความสามารถใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด วัสดุอุปกรณ์ (materials : M๓) ได้แก่ ความพอเพียงของสื่อ วัตถุ ครุภัณฑ์ อาคารสถานที่ ความสามารถในการจัดหา และประสิทธิภาพในการใช้การบริหารจัดการ (management : M๔) ได้แก่ ความสามารถในการวางแผนการดำเนินการตามแผน การกำกับติดตามประเมินผล การจัดการ

ให้เกิดการมีส่วนร่วม การ มอบอำนาจการกระจายอำนาจในการบริหารจัดการของแหล่งท่องเที่ยว การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ ฯลฯ

๒.๒.๓ หลักการวิเคราะห์ สภาพแวดล้อมภายนอก

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมภายนอกได้มีนักวิชาการให้ความหมายไว้หลากหลาย ดังนี้

ต่อพันธุ์ หาญณรงค์^{๓๑} องค์การควบคุมไม่ได้ มีความสำคัญต่อการกำหนดกลยุทธ์ และความสำเร็จหรือความล้มเหลว คือ

สภาพแวดล้อมทั่วไป (General environment) หลักนิยมทั่วไป คือใช้หลักที่เรียกว่า PEST Analysis สภาพแวดล้อมทั่วไป (General environment)

การเมืองและกฎหมาย (Political Component = P) เป็นการวิเคราะห์นโยบายและกฎเกณฑ์ต่างๆของภาครัฐบาล ที่น่าจะมีผลทั้งในเชิงบวกและลบต่อการดำเนินกิจการตัวอย่าง เช่น นโยบายการเงิน การคลัง การนำเข้า การส่งออก การส่งเสริมการลงทุน การควบคุมลพิษ การประกันสังคม การประกันราคา กฎหมายลิขสิทธิ์ กฎหมายแรงงาน

เศรษฐกิจ (Economic Component = E) เป็นการวิเคราะห์เศรษฐกิจระดับมหภาค เช่น ผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ อัตราการว่างงาน อัตราดอกเบี้ย อัตราเงินเฟ้อ อัตราแลกเปลี่ยนเงินตรา ต้นทุนด้านที่ดิน สิ่งก่อสร้าง แหล่งราคาพลังงาน ค่าวัสดุอุปกรณ์

สังคมวัฒนธรรม (Sociocultural Component = S) เป็นการวิเคราะห์ทางสังคมและวัฒนธรรม อันได้แก่ อัตราการรู้หนังสือ ระดับการศึกษา จารีตประเพณี ค่านิยม ภาษา ความเชื่อ วิถีการใช้ชีวิต ลักษณะการตั้งถิ่นฐานที่อยู่อาศัย การยอมรับนับถือผู้นำ เครือญาติ อายุ เพศแนวโน้มประชากร การอพยพโยกย้ายถิ่น

เทคโนโลยี (Technological component = T) เป็นการวิเคราะห์สภาพการเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยีเท ที่มีผลต่อการผลิตสินค้าหรือบริการ ลักษณะของเครื่องมือเครื่องจักรเครื่องกลความรู้ทางวิทยาการแขนงต่างๆ การใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสาร การแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างกิจการ ความก้าวหน้าด้านการวิจัยพัฒนาในสาขาที่เกี่ยวข้อง การเสริมสร้างการประสิทธิภาพการผลิตโดยใช้อุปกรณ์อัตโนมัติ

ไมเคิล อี.พอร์เตอร์ (Michael E.Poter)^{๓๒} เสนอตัวแบบการวิเคราะห์สภาพการแข่งขัน ที่ได้รับความนิยมสูงสุดแบบหนึ่ง ตัวแบบของ Poter ใช้ชื่อว่า The Five Competitive Forces หรืออาจจะเรียกง่ายๆ ในภาษาไทยว่า ห้าพลังของการแข่งขัน ผู้เล่นหลักที่ต้องแข่งขันอยู่ทั้งหมด ๕ กลุ่ม

^{๓๑} ต่อพันธุ์ หาญณรงค์, อภิชัย ประทุมโม, “กรณีศึกษาปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก กรณีศึกษา กลุ่มอาชีพสร้างหลวง”, วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดร, ๒๕๕๒).

^{๓๒} Porter, M.E., “How competitive forces shape strategy”, Harvard business Review, (March/April ๑๙๗๙): Page ๖๒.

๓) อำนาจต่อรองของผู้ซื้อ ผู้ซื้อผลิตภัณฑ์ของอุตสาหกรรมจะสร้างอำนาจต่อรองด้านราคา หรือต้องการคุณภาพที่ดีขึ้นสำหรับราคาเดิม

๕) การเพิ่มขึ้นของการแข่งขันที่รุนแรงขึ้น อุตสาหกรรมจำนวนมากในระบบเสรีนิยมมีระดับการแข่งขันที่รุนแรงมาก การแข่งขันโดยทั่วไปสามารถเพิ่มการแข่งขันด้านราคา ความแตกต่างด้านผลิตภัณฑ์ และ นวัตกรรมด้านผลิตภัณฑ์ ผู้บริหารจะต้องระลึกว่าธุรกิจในรูปแบบของการแข่งขันนี้จะไม่สามารถแยกจากกันได้

ปัจจัยด้านสังคมวัฒนธรรม (socio-cultural factors : S) เช่น โครงสร้างประชากร การเคลื่อนย้าย อาชีพ การศึกษา การอนามัย การคมนาคม การสื่อสาร ค่านิยม ความเชื่อ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ตลอดจนความรู้ ทักษะ พฤติกรรม ของประชาชนที่มีผลกระทบทั้งเชิงบวก และเชิงลบต่อการปฏิบัติงานของการท่องเที่ยว

ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ (economic factors : E) เช่น โครงสร้างทางรายได้ รายได้ของ
ผู้ประกอบการ การกระจายรายได้ ภาวะทางการเงิน ภาวะการว่างงาน อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจ
อัตราดอกเบี้ย การลงทุน ฯลฯ ที่มีผลกระทบทั้งเชิงบวกและเชิงลบต่อการกิจของการท่องเที่ยว

ปัจจัยด้านการเมืองและกฎหมาย (political and legal factors : P) เช่น นโยบายของรัฐบาล พรรคการเมืองเสถียรภาพของรัฐบาล พระราชบัญญัติ พระราชกฤษฎีกา พระราชกำหนด

ประกาศกระทรวง กฎกระทรวง นโยบายหน่วยงานต้นสังกัด การแทรกแซงทางการเมืองที่มีผลกระทบ ทั้งเชิงบวกและเชิงลบต่อภารกิจของการท่องเที่ยว

๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว

๒.๑.๑ ความหมายการท่องเที่ยว

ในปี พ.ศ. ๒๕๐๖ องค์การสหประชาชาติได้จัดประชุมว่าด้วยการเดินทางและท่องเที่ยว ระหว่างประเทศขึ้นที่กรุงโรม ประเทศอิตาลี และได้ให้คำจำกัดความของคำว่า “การท่องเที่ยว” ไว้ว่า “การเดินทางเพื่อความบันเทิงรื่นเริงใจ เยี่ยมญาติ หรือการไปร่วมประชุมแต่มิใช่เพื่อการประกอบ อาชีพเป็นหลักฐานหรือไม่พำนักอยู่เป็นการถาวร” องค์การท่องเที่ยวโลก (World Tourism Organization : WTO) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวไว้ว่า “Tourism comprises the activities of the person travelling to and staying in places outside their usual environment for not more than one consecutive year for leisure, business and other purpose” จากความหมายนี้สรุปได้ว่า การท่องเที่ยว หมายถึง การเดินทางของบุคคลจากที่อยู่อาศัย ปกติไปยังที่อื่นเป็นการชั่วคราว เป็นการเดินทางด้วยความสมัครใจเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ ติดต่อกัน ระยะเวลาและวัตถุประสงค์ใดๆ ก็ได้ แต่มิใช่เพื่อการประกอบอาชีพหรือหารายได้ วรรณ วลัยธานี^{๓๓} ได้สรุปความหมายของการท่องเที่ยวไว้ว่า นอกจากจะเป็นการเดินทางเพื่อการพักผ่อนและสนุกสนาน แล้ว การท่องเที่ยวยังหมายถึง การเคลื่อนย้ายของประชากรจากแหล่งหนึ่งไปสู่อีกแห่งหนึ่ง รวมทั้ง การเดินทางภายในประเทศและการเดินทางระหว่างประเทศ การท่องเที่ยวเป็นกระบวนการที่มีความสัมพันธ์ต่อกัน มีกิจกรรมร่วมกัน มีความสัมพันธ์ร่วมกัน ได้รับรู้ความสนุกสนานเพลิดเพลิน

การท่องเที่ยว หมายถึง การเดินทางเพื่อพักผ่อนหย่อนใจหรือเพื่อความสนุกสนานตื่นเต้น หรือเพื่อหาความรู้ องค์การการท่องเที่ยวของสหประชาชาติ (World Tourism Organization : WTO) กำหนดไว้ว่า การท่องเที่ยว หมายถึง การเดินทางโดยระยะทางมากกว่า ๘๐ กิโลเมตร จากบ้าน เพื่อ จุดประสงค์ในการพักผ่อนหย่อนใจ

ไพฑูรย์ พงศบุตร และวิลาสวงศ์ พงศบุตร^{๓๔} ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวไว้ว่า (Tourism) หมายถึง การเดินทางไปเยือนสถานที่ต่างถิ่นซึ่งมิใช่เป็นที่พำนักอาศัยประจำของบุคคล นั้น และเป็นการไปเยือนชั่วคราวโดยไม่ใช่เพื่อเป็นการประกอบอาชีพหารายได้ จากคำนิยามและความหมายของการท่องเที่ยว (Tourism) ดังนี้

^{๓๓} วรรณ วลัยธานี, ภูมิศาสตร์การท่องเที่ยว, (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๖).

^{๓๔} ไพฑูรย์ พงศบุตร และวิลาสวงศ์ พงศบุตร, คู่มืออบรมมัคคุเทศก์, (กรุงเทพฯ: คณะอักษรศาสตร์ และโครงการศึกษาต่อเนื่องจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๒).

“การท่องเที่ยว” (Tourism) หมายถึง การเดินทางของมนุษย์จากสถานที่ใดสถานที่หนึ่งไปยังอีกสถานที่หนึ่ง หรือการเดินทางจากถิ่นพำนักที่อาศัยไปยังสถานที่อื่นเป็นการชั่วคราวด้วยความสมัครใจไป และเป็นการเดินทางด้วยเหตุผลของการท่องเที่ยวมิใช่เพื่อประกอบอาชีพ หรือหารายได้ เช่น การเดินทางเพื่อพักผ่อน การเดินทางเพื่อไปชมการแข่งขันกีฬา (อาทิ การแข่งขันกีฬาซีเกมส์ โอลิมปิก เป็นต้น) การเดินทางเพื่อการศึกษา การเดินทางเพื่อประชุมสัมมนา การเดินทางเพื่อเยี่ยมเยียนญาติพี่น้อง หรือเพื่อน การเดินทางเพื่อแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม ดังนั้น การท่องเที่ยวจึงเป็นการเดินทางที่เกิดขึ้นตามเงื่อนไข ๓ ประการ คือ

๑. เป็นการเดินทางจากที่อยู่อาศัยปกติไปยังที่อื่นเป็นการชั่วคราว
๒. เป็นการเดินทางด้วยความสมัครใจ
๓. เป็นการเดินทางด้วยวัตถุประสงค์ใดก็ตาม ที่มีใช้เพื่อประกอบอาชีพหรือหารายได้

การท่องเที่ยว หมายถึง การเดินทางของบุคคลจากที่อยู่อาศัยปกติไปยังที่อื่นเป็นการชั่วคราว (ไม่มากกว่า ๑ ปีติดต่อกัน) เดินทางเพื่อความสมัครใจ เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ ติดต่อธุรกิจและวัตถุประสงค์อื่น แต่ไม่ใช่เพื่อการประกอบอาชีพหรือหารายได้

การท่องเที่ยว หมายถึง กิจกรรมที่มนุษย์กระทำเพื่อไปสัมผัสสภาพที่แตกต่างจากที่เป็นอยู่ โดยอาจพักผ่อน หรือไม่พักผ่อน ณ ที่นั่นก็ได้ เพื่อผ่อนคลาย พักผ่อนหย่อนใจ ศึกษาประชุมสัมมนา ประกอบธุรกิจ ชมนิทรรศการ เยี่ยมเยียนเพื่อนหรือญาติมิตร และสร้างความรื่นรมย์ให้กับชีวิต^{๓๕}

จากความหมายที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า การท่องเที่ยว หมายถึง การเดินทางออกจากที่พักอาศัยของตนเอง เพื่อไปทำกิจกรรมเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ การติดต่อธุรกิจ หรือการไปเยี่ยมคนรู้จักในช่วงระยะเวลาหนึ่ง อาจมีการพักผ่อนหรือไม่พักผ่อนค้างคืนก็ได้

๒.๑.๒ วัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวจะต้องมีการเดินทางโดยสมัครใจเป็นการชั่วคราว โดยมีความมุ่งหมายหรือวัตถุประสงค์ใดก็ได้ที่ไม่ใช่เพื่อประกอบอาชีพหรือหารายได้ ซึ่งวัตถุประสงค์หรือความมุ่งหมายของการท่องเที่ยวนั้น Douglas Foster ได้เขียนไว้ในหนังสือ “Travel and Tourism Management” ว่าความมุ่งหมายหรือวัตถุประสงค์ของการเดินทางสามารถแบ่งประเภทออกได้ ดังนี้^{๓๖}

การท่องเที่ยวเพื่อพักผ่อนในวันหยุด (Holiday-Mass Popular Individual) เป็นการเดินทางในวันหยุดเพื่อพักผ่อนโดยไม่ทำอะไร อันเป็นการขจัดความเมื่อยล้าทางร่างกายและจิตใจจากการทำงานให้หมดไป และเรียกพลกำลังกลับคืนมา สำหรับเริ่มต้นทำงานในวันใหม่ บางคนอาจจะไปพักผ่อนเพราะป่วยไข้ มักจะถือเอาภาวะอากาศเป็นเกณฑ์ตัดสินใจว่าจะไปท่องเที่ยวที่ใด เช่น สถานที่

^{๓๕} พรทิพย์ กิจเจริญไพศาล. การศึกษาทรัพยากรท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนชาวมอญเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในจังหวัดปทุมธานี. (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๕๓).

^{๓๖} Foster Douglass, Travel and Tourism Management, (London: Macmillan), p. ๘๑.

ชายทะเล ที่มีลมพัดฉิวอยู่เป็นนิจ สถานที่บนเขาที่อากาศหนาวเย็น หรืออาจารย์โรคผิวหนังใกล้บริเวณบ่อน้ำร้อน

การท่องเที่ยวเพื่อการกีฬาและความบันเทิง (Sport and Recreation) เป็นการเดินทางที่ปรารถนาจะไปชมการแข่งขันกีฬา หรือเข้าร่วมการแข่งขันกีฬา หรือเล่นกีฬาในท้องถิ่นนั้น เช่น การชมการแข่งขันกีฬาโอลิมปิก การเข้าร่วมแข่งขันกีฬาเขต การไปเล่นสกีในฤดูหนาวหรือเป็นการเดินทางเพื่อความสนุกบันเทิงใจ เช่น การเปลี่ยนบรรยากาศไปยังสถานที่ที่เงียบสงบ การชมทิวทัศน์ที่สวยงาม การไปชมการแสดงโอเปร่า การไปชมการแสดงโขน

การท่องเที่ยวเพื่อประวัติศาสตร์และความสนใจพิเศษ (Historical and Special Interests) เป็นการเดินทางที่ปรารถนาจะไปเข้าชมโบราณสถานที่เกี่ยวข้องกับข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ เช่น ปราสาทหินพิมาย โครงกระดูกมนุษย์โบราณ

การท่องเที่ยวเพื่องานอดิเรก (Hobbies) เป็นการเดินทางเพื่อทำงานอดิเรก เช่น ไปวาดรูปบนภูเขา ไปขี่ม้าที่ชายหาด ไปเล่นสกี

การท่องเที่ยวเพื่อธุรกิจ (Business) ในประเทศที่พัฒนาแล้วส่วนใหญ่ โดยเฉพาะในสหรัฐอเมริกา แคนาดา และสหราชอาณาจักร ประชากรมักจะเดินทางเพื่อธุรกิจเป็นวัตถุประสงค์หลัก จึงเปรียบเสมือนว่าธุรกิจกับการเดินทางต้องอยู่คู่กันเสมอ แม้ว่าการเดินทางเกี่ยวข้องกับธุรกิจที่มีวัตถุประสงค์เกี่ยวข้องกับการทำงาน แต่ก็จัดเป็นการท่องเที่ยวอีกรูปแบบหนึ่ง เนื่องจากการเดินทางในลักษณะนี้จะสร้างรายได้ให้กับจุดหมายปลายทางที่นักธุรกิจไปเยือน และนักธุรกิจนั้นก็ไม่ได้มีวัตถุประสงค์ที่จะไปอยู่ ณ สถานที่นั้นเพื่อที่จะทำงาน หารายได้อย่างเดียว หากต้องบริโภคสินค้าและบริการต่างๆ ซึ่งหมายถึงการเข้าพักในโรงแรม การใช้บริการห้องประชุม ซื้อของฝากของที่ระลึกต่างๆ

จากความหมายที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า วัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยว มีจุดมุ่งหมายในการท่องเที่ยวว่าเที่ยวกันเพื่อจุดประสงค์อะไร และได้อะไรบ้างจากการท่องเที่ยวในแต่ละครั้ง และการท่องเที่ยวนั้นมีหลากหลาย ท่องเที่ยวเพื่อทำธุรกิจ เพื่อเยี่ยมญาติ แต่ถ้าเป็นการท่องเที่ยวแบบอยู่นานเกิน ๑ ปีติดต่อกัน นั่นคือมิใช่การท่องเที่ยว การเดินทางเพื่อผ่อนคลายความเครียดแสวงหาประสบการณ์แปลกใหม่

๒.๑.๓ องค์ประกอบของการท่องเที่ยว

Pike Steven^{๓๗} กล่าวถึงคุณลักษณะของแหล่งท่องเที่ยวว่า แหล่งท่องเที่ยวเป็นการผสมผสานระหว่างผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยว ประสบการณ์ และการนำเสนอ ทรัพยากรที่จับต้องไม่ได้อื่นๆ แก่ผู้บริโภค สิ่งสำคัญคือแหล่งท่องเที่ยวเป็นสถานที่ซึ่งนักท่องเที่ยว จะเดินทางมาเยี่ยมชมหรือพักอาศัย ดังนั้น แหล่งท่องเที่ยวควรประกอบด้วยองค์ประกอบ ๖ ประการ (6A's) ดังต่อไปนี้

^{๓๗} Pike Steven D., Destination Marketing : an integrated marketing communication approach, (Butterworth – Heinmann, Burlington, MA., ๒๐๐๘).

๑. ความสามารถในการจัดโปรแกรมการท่องเที่ยว (Available Package) เป็นการจัดการท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวรู้สึกถึงความสะดวกรวดเร็ว รู้ถึงแหล่งท่องเที่ยว ในสถานที่ที่จะเดินทางไป เพื่อให้ครอบคลุมกับวัตถุประสงค์ของการเดินทางท่องเที่ยว

๒. ความสามารถในการเข้าถึง (Accessibility) ได้แก่ การมีระบบ โครงสร้างพื้นฐานที่เหมาะสม เช่น สนามบิน ระบบคมนาคม ตลอดจนบริการด้านอุตสาหกรรมขนส่ง เช่น การขนส่งทางอากาศ ทางบก และทางน้ำ ซึ่งจะเอื้ออำนวยให้นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางไปถึง จุดหมายปลายทาง หรือแหล่งท่องเที่ยว (Attraction) ได้อย่างสะดวกรวดเร็วและปลอดภัย

๓. สิ่งดึงดูดใจ (Attraction) นับเป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญที่สุด เพราะเป็นจุดดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวอาจเป็นแหล่งธรรมชาติที่มี ความโดดเด่น หรือแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์

๔. สิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities) ได้แก่ โรงแรม รีสอร์ท และโฮมสเตย์ Bed & Breakfast และ Guest House โดยที่พักแรมประเภทต่างๆ จะมีสิ่งอำนวยความสะดวกในระดับที่แตกต่างกัน ซึ่งจะทำให้มีราคาและบริการในระดับต่างกันอีกด้วย เช่น ภัตตาคาร บาร์ ฟิตเนส เซ็นเตอร์ สระว่ายน้ำ ซาวน่า และสิ่งอำนวยความสะดวกอื่นๆ เป็นต้น

๕. กิจกรรม (Activities) นับเป็นองค์ประกอบที่สำคัญเช่นกัน ในยุคปัจจุบันซึ่งการท่องเที่ยวไม่ได้หมายถึงแค่การเดินทางไปชมโบราณสถาน อนุสาวรีย์ ความงดงาม ของป่าไม้ ธรรมชาติ หากความสำคัญสำหรับผู้มาเยือน คือ การได้มีโอกาสทำกิจกรรมต่างๆ อาทิ เช่น การเดินป่า เพื่อศึกษาระบบนิเวศเขตเส้นศูนย์สูตรในป่าดิบชื้น การล่องแก่งในแม่น้ำของท้องถิ่น การปีนหน้าผา การดำน้ำรูปแบบ Scuba Diving หรือ Snorkeling การพายเรือแคนู บริเวณป่าชายเลน การตกปลาหมึกในทะเลลึก ตลอดจนการร่วมทำกิจกรรมกับชุมชนท้องถิ่น เช่น การไถนา การดำนา การเกี่ยวข้าว การร่วมพิธีบายศรีสู่ขวัญ เป็นต้น ซึ่งกิจกรรมทั้งหมดจะเป็นประสบการณ์ที่อยู่ในความทรงจำของนักท่องเที่ยวและกิจกรรมดังกล่าวมักก่อให้เกิดการกระจายรายได้สู่ชุมชนท้องถิ่น

๖. การให้บริการของแหล่งท่องเที่ยว (Ancillary Service) ได้แก่ ทั้งหมดที่มีให้นักท่องเที่ยว อาทิเช่น บริการด้านร้านอาหาร โรงพยาบาล ไปรษณีย์ สถานีบริการ น้ำมัน ร้านค้า ร้านขายของที่ระลึก ห้องสุขา เป็นต้น

จากความหมายที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า องค์ประกอบของการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว นั้นๆ มีองค์ประกอบหลัก ๖ ประการ (6A's) ได้แก่ ความสามารถในการจัดโปรแกรมการท่องเที่ยว (Available Package) ความสามารถในการเข้าถึง (Accessibility) สิ่งดึงดูดใจ (Attraction) สิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities) กิจกรรม (Activities) การให้บริการของแหล่งท่องเที่ยว (Ancillary Service) และการจะพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวนั้นให้มีความสมบูรณ์มากที่สุด หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนควรที่จะต้องทำหน้าที่ความรับผิดชอบเพื่อสร้างความร่วมมือ ร่วมกันวางแผน และประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวด้วย

๒.๑.๔ ประเภทของการท่องเที่ยว

ประเภทของแหล่งท่องเที่ยวมีการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย ทำให้เกิดแหล่งท่องเที่ยวใหม่ๆ มากขึ้น เพื่อตอบสนองความต้องการของบุคคลในโลกยุคใหม่สรุปได้ว่า ประเภทของแหล่งท่องเที่ยวก็เป็นตัวจำแนกความสนใจในการเดินทางเพื่อท่องเที่ยวของประชากรแต่ละกลุ่มเฉพาะที่มีความสนใจสิ่งที่ตนและหมู่คณะมีความต้องการที่จะเดินทางไปท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยวสามารถแบ่งออกเป็น ๒ ประเภท ดังนี้^{๓๘}

๑. การแบ่งแหล่งท่องเที่ยวตามการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย แบ่งเป็น ๓ ประเภท คือ

- ๑) ประเภทธรรมชาติ เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความสวยงามและเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ
- ๒) ประเภทประวัติศาสตร์ โบราณวัตถุ โบราณสถาน และศาสนา เป็นแหล่งท่องเที่ยวหรือสถานที่ท่องเที่ยวที่มีความเกี่ยวข้องในฐานะที่เป็นหลักฐานสำคัญทางประวัติศาสตร์ โบราณคดี และศาสนา
- ๓) ประเภทศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และกิจกรรม เป็นแหล่งท่องเที่ยวหรือทรัพยากรท่องเที่ยวที่มีคุณค่าทางศิลปะ และขนบธรรมเนียมประเพณีที่บรรพบุรุษได้สร้างสมและถ่ายทอดเป็นมรดกสืบทอดกันมา

๒. การแบ่งแหล่งท่องเที่ยวตามช่วงชั้นโอกาสเชิงนันทนาการ (Recreation Opportunity Spectrum - ROS) เป็นการแบ่งแหล่งท่องเที่ยวบนพื้นฐานและแนวความคิดของการวางแผน การจัดการ และการทำวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแหล่งท่องเที่ยว หลักการแบ่งลักษณะนี้ใช้ลักษณะทางกายภาพ พื้นที่ (Physical Setting) ลักษณะทางสังคม (Social Setting) และลักษณะการจัดการพื้นที่ (Managerial setting) เดิมนั้นการท่องเที่ยวจะเป็นไปตามแหล่งท่องเที่ยวที่มีโดยธรรมชาติ ต่อมา มีการพัฒนาขึ้นเรื่อยๆ จนถึงขั้นที่มนุษย์จัดสร้างแหล่งท่องเที่ยวหรือดัดแปลงให้เกิดแหล่งท่องเที่ยวแบบใหม่ๆ ขึ้นมาเอง เพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้จัดแบ่งแหล่งท่องเที่ยวออกเป็น ๗ ประเภท คือ^{๓๙}

๑. แหล่งท่องเที่ยวประเภทโบราณสถาน ได้แก่ พระราชวัง สิ่งก่อสร้างและอาคารที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ รวมทั้งอนุสาวรีย์ต่างๆ ด้วย
๒. แหล่งท่องเที่ยวประเภทศาสนสถาน ได้แก่ วัด โบสถ์ เจดีย์ ศูนย์กิจกรรมทางศาสนา
๓. แหล่งท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติ ได้แก่ ทะเล ป่าไม้ ภูเขา น้ำตก

^{๓๘} มนัส สุวรรณ, ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, (กรุงเทพมหานคร: โอเดียน สโตร์, ๒๕๕๔).

^{๓๙} อุษณีย์ ศรีภูมิ, ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวทัศนศึกษาในเขตฐานทัพเรือสัตหีบ, (เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่), ๒๕๕๔.

๔. แหล่งท่องเที่ยวประเภทศิลปวัฒนธรรมและการศึกษา ได้แก่ พิพิธภัณฑ์ ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม และประเพณีประจำท้องถิ่น

๕. แหล่งท่องเที่ยวประเภทสถานเริงรมย์ ได้แก่ โรงภาพยนตร์ โรงละคร

๖. แหล่งท่องเที่ยวประเภทอุตสาหกรรมและหัตถกรรม ได้แก่ อุตสาหกรรมเครื่องจักรสาน การทอผ้า ทำร่ม เป็นต้น

๗. แหล่งท่องเที่ยวประเภทอื่นๆ ได้แก่ สวนสัตว์ สวนสาธารณะ สวนสนุก สวนกีฬา หรือย่านท่องเที่ยวอันเกิดกิจกรรมของประชาชน แหล่งท่องเที่ยวทั้งหมดนี้อาจเป็นแหล่งท่องเที่ยวถาวร หรือมีกิจกรรมท่องเที่ยวตลอดทั้งปีสม่ำเสมอ และแหล่งท่องเที่ยวชั่วคราว ที่มีขึ้นตามช่วงเวลาที่มีเทศกาลเท่านั้น

ประเภทของแหล่งท่องเที่ยวในปัจจุบันได้มีการพัฒนาให้เป็นไปตามความต้องการของนักท่องเที่ยวมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ โบราณสถาน ศาสนสถาน ศิลปวัฒนธรรม การศึกษา สถานเริงรมย์ อุตสาหกรรม หัตถกรรม สวนสัตว์ สวนสนุก สวนกีฬา ฯลฯ

ดำเกิง โภทอง และคณะ^{๔๐} ได้กล่าวถึง การจำแนกประเภทของการท่องเที่ยวว่า การท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมที่มนุษย์ใช้เป็นกิจกรรมนันทนาการ การเรียนรู้ไปในโลกกว้าง ตลอดจนการเสริมสร้างความสัมพันธ์ภายในครอบครัว หรือการศึกษาดูงานในหน่วยงานบูรณาการหลากหลายรูปแบบ ดังนี้ ประเภทของการท่องเที่ยวในที่นี้ หมายถึง ประสบการณ์ในการท่องเที่ยว กล่าวคือ ในการจำแนกจุดหมายปลายทางของการท่องเที่ยว (Type of Destination) แหล่งท่องเที่ยวสามารถแบ่งออกเป็นกลุ่มหรือประเภทของประสบการณ์ (Travel Experience) ที่นักท่องเที่ยวได้รับออกเป็น ๗ ประเภท คือ

๑. การท่องเที่ยวเพื่อชาติพันธุ์ (Ethnic Tourism) เป็นการเดินทางด้วยวัตถุประสงค์ที่จะสังเกตการแสดงออกทางวัฒนธรรมและแบบแผนการใช้ชีวิตของประชากรต่างเผ่าพันธุ์ ซึ่งจะรวมไปถึงการไปเยือนบ้านเกิดเมืองนอน การเข้าร่วมพิธีกรรมรำฟ้อน และเข้าร่วมพิธีทางศาสนาต่างๆ เป็นต้น

๒. การท่องเที่ยวเพื่อวัฒนธรรม (Cultural Tourism) เป็นการเดินทางเพื่อสัมผัสและบางกรณีก็เข้าร่วมใช้ชีวิตดั้งเดิมที่ได้สูญหายไปหมดแล้ว กลับมาสร้างสีสันดึงดูดใจนักท่องเที่ยวซึ่งอาจจัดอาหารงานเทศกาลเครื่องแต่งกายตามประเพณี การรำฟ้อนบ้าน การแสดงศิลปะและหัตถกรรมรุ่นโบราณๆ ไว้บริการด้วย เป็นต้น

๓. การท่องเที่ยวเพื่อประวัติศาสตร์ (Historical Tourism) เป็นการท่องเที่ยวพิพิธภัณฑ์สถาน ที่เน้นความรุ่งเรืองของอดีต อาจเป็นการเยือนอนุสาวรีย์ โบสถ์ วิหาร วัด ต่างๆ การแสดงแสงสีเสียงเกี่ยวกับเหตุการณ์ต่างๆ ในประวัติศาสตร์ เป็นต้น

^{๔๐} ดำเกิง โภทอง และคณะ, เส้นทางท่องเที่ยวอารยธรรมขอมในประเทศไทย กัมพูชา ลาว, รายงานการวิจัย (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, ๒๕๔๐).

๔. การท่องเที่ยวเพื่อสิ่งแวดล้อม (Environmental Tourism) คล้ายคลึงกับการท่องเที่ยวเพื่อชาติพันธุ์ กล่าวคือ ดึงดูดนักท่องเที่ยวมาจากแดนไกล แต่การท่องเที่ยวเพื่อสิ่งแวดล้อมเน้นสิ่งดึงดูดใจที่เป็นสิ่งธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมากกว่าที่จะเน้นชาติพันธุ์มนุษย์ การกลับคืนสู่ธรรมชาติ และการชื่นชมต่อความสัมพันธ์ของผู้คนกับพื้นพิภพที่อยู่ในกลุ่มนี้ ซึ่งจะรวมการถ่ายภาพ การเดินทางไกล การปีนเขา การล่องเรือเล็ก และการตั้งแคมป์ เป็นต้น

๕. การท่องเที่ยวเพื่อนันทนาการ (Recreational Tourism) เป็นการเข้าร่วมในการแข่งขันกีฬา น้ำพุแร่รักษาโรค การอาบแดด และการเข้าร่วมสมาคม เพื่อผ่อนคลายจิตตามสถานที่ต่างๆ อาทิ เช่น หาดทราย ชายทะเล ชายหาดที่แนวต้นปาล์มไสว สนามกอล์ฟชั้นเยี่ยม หรือสนามเทนนิสชั้นเลิศ การส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มนี้จะดึงดูดนักท่องเที่ยวที่ต้องการพักผ่อนหย่อนใจโดยเฉพาะ เป็นต้น

๖. การท่องเที่ยวเพื่อธุรกิจ (Business Tourism) มีลักษณะเด่น คือ การประชุมหรือการพบปะกัน หรือการสัมมนา ซึ่งมักจะรวมเอาการท่องเที่ยวประเภทอื่นเข้ามาไว้ด้วย เมื่อมีการท่องเที่ยวเพื่อธุรกิจเกิดขึ้น แหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่งจะมีการท่องเที่ยวได้หลายประเภท บางแห่งเป็นทั้งแหล่งท่องเที่ยวเพื่อนันทนาการ สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม ทั้งนี้แล้วแต่ความต้องการของนักท่องเที่ยว

๗. การท่องเที่ยวเพื่อเป็นรางวัล (Incentive Tourism) เป็นการท่องเที่ยวที่จัดขึ้นเพื่อเป็นรางวัลแก่พนักงาน เพื่อเป็นสวัสดิการของหน่วยงานและบริษัทห้างร้านต่างๆ เพื่อการดูงาน ประชุมศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม และเพื่อนันทนาการ โดยหน่วยงานและบริษัทห้างร้านจะเป็นผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายทั้งหมด

จากความหมายที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า ประเภทของการท่องเที่ยว คือ กิจกรรมที่นักท่องเที่ยวมีพฤติกรรมการท่องเที่ยวที่แตกต่างกัน จึงส่งผลให้เกิดประเภทของการการท่องเที่ยวตามกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวได้ใช้บริการ เช่น กิจกรรมนันทนาการ การเรียนรู้ไปในโลกกว้าง ตลอดจนการเสริมสร้างความสัมพันธ์ภายในครอบครัว หรือการศึกษาดูงานในหน่วยงานบูรณาการหลากหลายรูปแบบ และประสบการณ์ในการท่องเที่ยว แบ่งได้ทั้งหมด ๗ ประเภท ได้แก่ การท่องเที่ยวเพื่อชาติพันธุ์ การท่องเที่ยวเพื่อวัฒนธรรม การท่องเที่ยวเพื่อประวัติศาสตร์ การท่องเที่ยวเพื่อสิ่งแวดล้อม การท่องเที่ยวเพื่อนันทนาการ การท่องเที่ยวเพื่อธุรกิจ การท่องเที่ยวเพื่อเป็นรางวัล

๒.๑.๕ การจัดการการท่องเที่ยว

มนัส สุวรรณ และคณะ^{๔๑} ได้ให้หลักการในการจัดการการท่องเที่ยว โดยต้องพิจารณาการจัดการท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบและบรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมาย จะต้องพิจารณาระบบย่อย

^{๔๑} มนัส สุวรรณ และคณะ, การจัดการการท่องเที่ยว, พิมพ์ครั้งที่ ๘, (กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๕๑).

และองค์ประกอบของการจัดการท่องเที่ยว บทบาทหน้าที่ของแต่ละองค์ประกอบและความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบเหล่านั้น รวมถึงการพิจารณาสภาพแวดล้อมของระบบการท่องเที่ยวไปด้วย

๑. ทรัพยากรการท่องเที่ยว (Tourism Resource) ซึ่งประกอบด้วย แหล่งท่องเที่ยว ตลอดจนทรัพยากรที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการท่องเที่ยว

๒. การบริการการท่องเที่ยว (Tourism Services) อันได้แก่ การให้บริการเพื่อการท่องเที่ยวที่มีอยู่พื้นที่หรือกิจกรรมที่มีผลเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวของพื้นที่นั้นๆ

๓. การตลาดท่องเที่ยว (Tourism Marketing) โดยเป็นส่วนของความต้องการในการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับนักท่องเที่ยว ผู้ประกอบการและประชาชนในพื้นที่ ซึ่งหมายรวมถึงกิจกรรมรูปแบบหรือกระบวนการการท่องเที่ยว

นอกจากหลักการในการจัดการท่องเที่ยวซึ่งกล่าวในเบื้องต้นแล้ว แนวทางการบริหารและจัดการการท่องเที่ยวยังสามารถนำมาวิเคราะห์การจัดการท่องเที่ยวได้ อันประกอบไปด้วย แนวทางการบริหารและจัดการ แนวทางการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว แนวทางการบริหารและจัดการด้านสวัสดิภาพและความปลอดภัย แนวทางการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานอื่น แนวทางการให้ประชาชนกลุ่มและองค์กรอื่นๆ มีส่วนร่วม

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา^{๔๒} ได้ให้ความหมายของการจัดการการท่องเที่ยว หมายถึง การวางแผนการท่องเที่ยวและดำเนินการให้เป็นไปตามแผนโดยมีการจัดการบริหารงานบุคคล การอำนวยความสะดวกและควบคุมอย่างเหมาะสม เพื่อให้เป็นไปตามแผนที่ได้วางไว้ รวมทั้งมีการประเมินผลแผนการท่องเที่ยวด้วย

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย^{๔๓} ได้กล่าวถึง การจัดการการท่องเที่ยวที่ควรจะดำเนินการในความรับผิดชอบของหน่วยงานที่ดูแลสถานที่ท่องเที่ยว นั้น มีอยู่ ๕ การกิจหลัก ดังนี้

๑. การโฆษณาและประชาสัมพันธ์ หน่วยงานที่รับผิดชอบในด้านการจัดการแหล่งท่องเที่ยว ควรมีบทบาทในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวให้สาธารณะชนได้รับรู้ และทราบให้มากที่สุด

๒. การสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับทรัพยากรการท่องเที่ยว เป็นการสำรวจหาข้อมูลในแหล่งท่องเที่ยวที่มีอยู่ในพื้นที่ เพื่อเป็นข้อมูลในการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่

๓. การปรับปรุงและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว เป็นการจัดทำแผนงานโครงการ เพื่อปรับปรุงและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้เป็นที่ประทับใจของนักท่องเที่ยว

^{๔๒} บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว, (กรุงเทพมหานคร: เพรส แอนด์ ดีไซน์. สมาคมวิจัยการเดินทางและการท่องเที่ยว, ๒๕๔๘).

^{๔๓} การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, คู่มือแนวทางการจัดการที่พักสัมผัสวัฒนธรรมชนบท, (กรุงเทพมหานคร: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, ๒๕๔๕).

๔. การบริหารแหล่งท่องเที่ยวเป็นการกำหนดแนวทางในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่อย่างเหมาะสมและเกิดประโยชน์สูงสุด

๕. การรักษาความปลอดภัยในแหล่งท่องเที่ยว เป็นการวางระบบในการดูแลรักษาระบบความปลอดภัยให้แก่นักท่องเที่ยวที่เข้ามาในพื้นที่รับผิดชอบ

จากความหมายที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า การจัดการการท่องเที่ยว หมายถึง กระบวนการในการจัดการการท่องเที่ยวที่มีระบบผ่านการกระทำอย่างมีเป้าหมายที่เหมาะสมโดยคำนึงถึงสภาพที่แท้จริง รวมทั้งข้อจำกัดต่างๆ ทางสังคมและสภาพแวดล้อม การกำหนดแนวทางมาตรการและแผนปฏิบัติ ตลอดจนการกำกับติดตาม ประเมินผลการจัดการการท่องเที่ยวอย่างสม่ำเสมอ เพื่อดำเนินการปรับปรุงแก้ไขให้สอดคล้องกับพื้นที่และกลุ่มเป้าหมายที่แท้จริง

๒.๔ แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

๒.๑.๓ แนวคิดที่เกี่ยวกับการจัดการเครือข่าย

การดำเนินการของเครือข่ายที่มีประสิทธิภาพนั้น ต้องอาศัยการจัดการที่ดีตั้งแต่การเริ่มก่อตั้ง ก่อนเป็นเครือข่าย การสมัครใจเข้าร่วมเป็นสมาชิกของเครือข่าย และเมื่อมีการร่วมตัวก่อตั้งเป็นเครือข่าย แล้วการจัดการภายในเครือข่ายด้วยการกำหนดแนวทางการจัดการร่วมกัน เป็นสิ่งสำคัญ รวมไปถึงการรู้คุณค่าและการใช้ประโยชน์ร่วมกันในฐานะสมาชิกของเครือข่าย และการสร้างความมั่นคงและต่อเนื่อง ของเครือข่ายที่มีการจัดตั้งร่วมกัน ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้รวบรวมแนวความคิดเกี่ยวกับการ จัดการเครือข่ายจากนักวิชาการหลายท่าน เพื่อนำมาเป็นแนวคิดนำในการศึกษา และเพื่อสร้างความเข้าใจ ในประเด็นสำคัญของการจัดการเครือข่าย ผู้วิจัยจึงได้นำแนวคิดการจัดการและการจัดการเครือข่าย มาทำ การวิเคราะห์เปรียบเทียบ เพื่อนำผลที่ได้จากการวิเคราะห์เปรียบเทียบไปใช้เป็นแนวคิดนำในการศึกษา ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดในการศึกษา ซึ่งปรากฏผล ดังนี้

๒.๑.๓.๑ ความหมายของการจัดการ

ธงชัย สนธิวงศ์ (๒๕๕๔ : ๑) การจัดการ หมายถึง ภารกิจของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง หรือหลาย คน (ที่เรียกว่า ผู้บริหาร) ที่เข้ามาทำหน้าที่ประสาน ให้การทำงานของบุคคลที่ต่างฝ่ายต่างทำ และไม่ อาจประสบความสำเร็จได้จากการแยกกันทำให้สามารถบรรลุผลสำเร็จได้ด้วยดี ศิริวรรณ เสรีรัตน์และคณะ (๒๕๓๙ : ๑๕) กล่าวว่า การจัดการเป็นกระบวนการออกแบบและ รักษา สภาพแวดล้อมเพื่อบรรลุเป้าหมายที่เลือกสรรไว้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารมีหน้าที่ในการ วางแผน การจัดการองค์การ การจัดบุคคลเข้าทำงาน การชักนำ และการควบคุมการจัดการเป็น กิจกรรมที่สำคัญในทุกะดับขององค์การ สมคิด บางโม (๒๕๕๕:๑๐๖) มีความเห็นว่า การจัดการองค์การ

หมายถึงการจัดแบ่งองค์การ ออกเป็นหน่วยงานย่อย ๆ ให้ครอบคลุมภารกิจและหน้าที่ขององค์การ พร้อมกำหนดอำนาจหน้าที่ ความรับผิดชอบและความสัมพันธ์ระหว่างองค์การย่อยไว้ด้วย ทั้งนี้ เพื่ออำนวยความสะดวกในการ บริหารให้บรรลุเป้าหมายขององค์การ สาคร สุขศรีวงศ์ (๒๕๕๔:๒๖) กล่าวว่า การจัดการ หมายถึง การทำงานให้สำเร็จตาม วัตถุประสงค์ขององค์การ ผ่านกิจกรรมต่าง ๆ ทางการจัดการ ซึ่งรวมถึงกิจกรรมหลัก ๔ ประการ ได้แก่ การวางแผน การจัดองค์กร การชั้นนำ และการควบคุมองค์การ

มัลลิกา ต้นสอน (๒๕๔๔:๙) กล่าวว่าการจัดการ (Management) หมายถึงกระบวนการ ใน การทำงานให้การบรรลุวัตถุประสงค์ที่ต้องการอย่างมีประสิทธิภาพ (Efficient) และประสิทธิผล (Effective)โดยการสั่งการและการทำงานร่วมกับบุคคลอื่น

(Wehrich และKoontz,๑๙๙๓) ปารีชาติ สถาปิตานนท์และชัยวัฒน์ ธีระพันธ์ (อ้างถึง ใน พงธิพงศ์ พิศาลวิชรินทร์, ๒๕๕๐ : ๒๓- ๒๔) ได้กล่าวถึงแนวคิดการจัดการเครือข่าย คือ การรวมกลุ่มซึ่งประกอบไปด้วยคนที่มีความคิด ความ เชื่อเหมือนหรือต่างกันได้ แต่ทุกคนต่างมุ่งเน้น การดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายหลักร่วมกัน จน เป็นพันธมิตร โดยเฉพาะองค์กรคู่แข่งให้หัน หน้าเข้าหากัน จนเป็นพันธมิตรในเชิงธุรกิจที่เอื้อ ประโยชน์ต่อกันและกัน เป็น “พันธมิตรแห่ง ดวงดาว” ซึ่งมี ๖ ประการได้แก่ มีจุดมุ่งหมายร่วมกัน บุคคลในเครือข่ายมีจิตสำนึกร่วม มีส่วนร่วม ในกระบวนการทำงาน และได้รับผลประโยชน์จากการเป็น สมาชิก การเชื่อมโยงการทำงานของ เครือข่าย การสร้างความรู้สึกร่วมในเครือข่ายมีจิตสำนึกร่วม การ พัฒนาระบบที่โปร่งใส ตรวจสอบ ได้ และการจัดระบบข้อมูลข่าวสาร การติดต่อสื่อสารและสารสนเทศ การจัดการเครือข่ายโดยชุมชน เป็นการจัดการที่คำนึงถึงศักยภาพของชุมชนและขนาดของเครือข่ายทั้งใน ด้านของพื้นที่และกิจกรรม ที่เกิดขึ้น

สุทธิตย์ อาภากร (อ้างถึงใน มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์, ๒๕๕๗: ๔๐) กล่าวถึงการจัดการ เครือข่ายคือการจัดการพื้นที่อย่างเป็นรูปธรรม โดยมีการโยนโยนกระบวนการพัฒนาที่เป็นองค์รวม ที่ ยึดเอาความสำเร็จในการพัฒนาเชิงพื้นที่และประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนมาเป็นยุทธศาสตร์ใน การเสริมสร้างความสัมพันธ์และการจัดการเครือข่าย

Badaracco (อ้างถึงใน กัญณิกา หงส์ลา, ๒๕๕๓ : ๒๙) เสนอว่าจุดเริ่มต้นในการที่จะ เข้าใจการ จัดการเครือข่ายก็คือ การตรวจสอบปัจจัยที่สนับสนุนหรือเป็นอุปสรรคต่อการเกิด ประสิทธิภาพของ เครือข่าย เช่น การสื่อข้อความ และการสร้างความรู้ในการทำงานภายในองค์การ ปัจจัยเหล่านี้มี น้ำหนักไม่เท่ากันในแต่ละสถานการณ์ขึ้นอยู่กับความชัดเจนในเป้าหมายของเครือข่าย แรงจูงใจที่จะ สร้างและแบ่งปันความรู้ในการทำงาน การมีทรัพยากรต่าง ๆ อย่างเพียงพอ รวมถึง การมีทรัพยากรที่มี คุณภาพ การมีผู้นำที่ให้ความสำคัญต่อความสำเร็จของเครือข่าย การทำงานเป็น ทีม การมีความผูกพัน ต่อความสำเร็จของเครือข่ายในทุกระดับขององค์กรที่เป็นเครือข่ายการ สนับสนุนระหว่างกัน รวมทั้ง ความพร้อมที่จะทดลอง ล้มเหลวประสบความสำเร็จร่วมกัน และความ ไว้วางใจกัน

๒.๑.๓.๒ หลักการและกระบวนการจัดการ

ศาสตราจารย์ (๒๕๕๔:๑๗) กล่าวว่า การบริหารจัดการให้ประสบความสำเร็จ นั้น ผู้บริหาร จะต้องเข้าใจหน้าที่ทางการ (Management function) และนำเอาแนวคิดนั้นมาปฏิบัติในองค์การให้ บรรลุผลสำเร็จผ่านกิจกรรมหลักทางการจัดการ ๔ ประการ คือ

๑. การวางแผน (Planning) ประกอบด้วยเป็นกิจกรรมอันดับแรกของผู้บริหารที่จะเป็นกระบวนการกำหนด หน้าที่ เป้าหมาย และแผนงาน เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติให้เกิดประสิทธิผลและมีประสิทธิภาพ

๒. การจัดองค์กร (Organizing) เป็นกิจกรรมออกแบบงาน จัดโครงสร้างการปฏิบัติงาน และมอบหมายหน้าที่และความรับผิดชอบต่อบุคลากรต่าง ๆ ตลอดจนกำหนดวิธีการประสานงาน เพื่อให้สามารถดำเนินการให้สอดคล้องกับการวางแผน

๓. การชี้นำ (Leading) เป็นกิจกรรมที่ผู้บริหารดำเนินการเพื่อให้แผนงานและบุคลากร ต่างๆ ที่ได้รับมอบหมายงานดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ให้ประสบความสำเร็จ โดย ผู้บริหารจะต้องมี ภาวะผู้นำในตัวเอง และสามารถจูงใจบุคคลต่าง ๆ ให้ปฏิบัติงานบรรลุความต้องการขององค์การ

๔. การควบคุม (Controlling) เป็นกิจกรรมการควบคุมการปฏิบัติงานของบุคลากรต่าง ๆ ในองค์การให้เป็นไปตามแผนงานต่าง ๆ ที่กำหนดไว้

มัลลิกา ต้นสอน (๒๕๔๔:๑๐-๑๓) กล่าวว่า การจัดการมีหน้าที่ที่สำคัญ ๕ หน้าที่ ได้แก่

๑. การวางแผน (Planning) เป็นหน้าที่ทางการจัดการหน้าที่แรกที่เกี่ยวข้องกับการกำหนด ทิศทาง (Direction) ภารกิจ (Mission) เป้าหมาย (Goal) และวัตถุประสงค์ (Objectives) ขององค์การ ตลอดจนกรอบความคิด (Framework) แนวทาง และวิธีการปฏิบัติ (Procedure) เพื่อให้การ ดำเนินงานบรรลุผลสำเร็จตามที่ต้องการ ความซ้ำซ้อนและการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมในปัจจุบัน ทำให้ผู้บริหารจำเป็นต้องอาศัยการวิเคราะห์ข้อมูลและการตัดสินใจในการวางแผนอย่างมีประสิทธิภาพ

๒. การจัดการองค์การ (Organizing) เป็นงานที่ให้ความสำคัญกับการจัดทำโครงสร้าง องค์การ (Organization Structure) และกำหนดระบบงาน (Work System) บทบาท (Role) อำนาจ หน้าที่ (Authority) ความรับผิดชอบ (Responsibility) และหน้าที่ (Duty) ของบุคลากร เพื่อให้เขา ปฏิบัติงานให้เป็นระบบและสอดคล้องกันภายในหน่วยงาน ซึ่งจะทำให้องค์การสามารถดำเนินงาน สู่เป้าหมายร่วมกันอย่างราบรื่น และใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ

๓. การจัดบุคลากรเข้าทำงาน (Staffing) เป็นงานสำคัญของผู้จัดการทุกคนที่ต้องจัดบุคคล ให้เหมาะสมกับงานทั้งในด้านคุณภาพ ได้แก่ ความรู้ ทักษะ ความสามารถ ประสิทธิภาพและปริมาณ (Man power) ที่ต้องการหรือเรียกว่า “การจัดคนให้เหมาะสมกับงาน (Put the right man on the right job)” ตลอดจนธำรงรักษา พัฒนาแรงงานที่มีคุณภาพให้อยู่กับองค์การอย่างต่อเนื่อง

๔. การนำ (Leading) เป็นการใช้อิทธิพลและความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำและผู้ตาม ในการ ชี้เป้าหมาย ชักจูง กระตุ้น และเปลี่ยนแปลงผู้ติดตามหรือผู้ใต้บังคับบัญชาให้ปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถด้วยความเต็มใจ ซึ่งก่อให้เกิดประโยชน์แก่องค์การอย่างเต็มที่

๕. การควบคุม (Controlling) เป็นกระบวนการในการกำหนดเกณฑ์และมาตรฐาน ขั้นตอนการติดตาม ตรวจสอบ ประเมิน และแก้ไขให้การดำเนินงานสามารถบรรลุเป้าหมาย หรือ ปรับปรุงแผนและการดำเนินงานให้สอดคล้องกับข้อจำกัดของเหตุการณ์และสภาพแวดล้อมจริง

Henry Fayol (อ้างใน ธงชัย สันติวงษ์, ๒๕๓๙) กล่าวว่ากระบวนการจัดการงาน ประกอบด้วย หน้าที่ต่าง ๆ ๕ ประการ คือ

๑. การวางแผน (Planning) หมายถึง การคาดการณ์ล่วงหน้าถึงเหตุการณ์ต่างๆที่จะมีผลกระทบต่อธุรกิจ และกำหนดขึ้นเป็นแผนการปฏิบัติงาน หรือวิถีทางที่จะปฏิบัติขึ้นไว้เป็นแนวทางการทำงานในอนาคต

๒. การจัดองค์การ (Organizing) หมายถึง การจัดให้มีโครงสร้างของงานต่าง ๆ และ อำนาจ หน้าที่ ให้อยู่ในส่วนประกอบที่เหมาะสมที่จะช่วยให้งานขององค์การบรรลุผลสำเร็จ

๓. การบังคับบัญชาสั่งการ (Commanding) หมายถึง การสั่งการงานต่าง ๆ แก่ ผู้ใต้บังคับบัญชา ซึ่งผู้บริหารจะต้องกระทำตนเป็นตัวอย่างที่ดี และต้องเข้าใจผู้ปฏิบัติงานด้วย ตลอดจนเข้าใจถึงข้อตกลง ในการทำงานของคนงานและองค์การที่อยู่ รวมถึงการติดต่อสื่อสารภายใน องค์การด้วย

๔. การประสานงาน (Coordinating) หมายถึง การเชื่อมโยงงานของทุกคนให้เข้ากันได้ และ ไปสู่เป้าหมายเดียวกันในที่สุด

๕. การควบคุม (Controlling) หมายถึง การที่จะต้องกำกับให้สามารถประกันได้ว่า กิจกรรม ต่าง ๆ ที่ทำไปนั้น สามารถเข้ากันได้กับแผนที่วางไว้ นอกจากนี้ Fayol ได้วางหลักการ จัดการ (Principles of management) ๑๔ ข้อคือ

๑. หลักที่เกี่ยวกับอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบ (Authority and responsibilities) Fayol เชื่อว่า อำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบเป็นสิ่งที่แยกจากกันมิได้และอำนาจหน้าที่ควรจะมี เท่ากับ ความรับผิดชอบ นั่นคือ เมื่อผู้ใดได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบต่องานใดงานหนึ่ง ผู้นั้นก็ควรจะได้รับมอบหมายอำนาจหน้าที่เพียงพอที่จะใช้ปฏิบัติงานนั้นให้สำเร็จลุล่วงไปได้เป็นอย่างดี

๒. หลักของการมีผู้บังคับบัญชาเพียงคนเดียว (Unity of command)การทำงานใด ๆ คนงาน ควรได้รับคำสั่งจากผู้บังคับบัญชาเพียงคนเดียวเท่านั้น เพื่อป้องกันมิให้เกิดความสับสนใน คำสั่งที่ เกิดขึ้นนั่นเอง

๓. หลักการการมีจุดหมายร่วมกัน (Unity of direction) ทั้งนี้เพราะกิจกรรมของกลุ่มที่มีเป้าหมายอันเดียวกัน ทำให้เกิดประสิทธิภาพในการบรรลุเป้าหมายขององค์การในที่สุด

๔. หลักการจํารังไวซึ่งสายงาน (Scalar chain) ซึ่งคือสายการบังคับบัญชาจากระดับสูงมายังระดับต่ำสุดในองค์การ ที่จะเอื้ออำนวยให้การบังคับบัญชาเป็นไปตามหลักของการมีผู้บังคับบัญชา เพียงคนเดียว และช่วยให้เกิดระเบียบในการติดต่อสื่อสารในองค์การอีกด้วย

๕. หลักการแบ่งงานกันทำ (Division of work) คือการแบ่งงานกันทำตามความถนัด เพื่อให้ เกิดการใช้ประโยชน์ของบุคคลในองค์การอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุดตามหลักเศรษฐศาสตร์

๖. หลักเกี่ยวกับระเบียบวินัย (Discipline) ระเบียบวินัยในการทำงานนั้นเกิดจากการปฏิบัติ ตามข้อตกลงในการทำงาน โดยมุ่งที่จะก่อให้เกิดความเคารพเชื่อฟัง และทำงานตามหน้าที่ด้วยความ ตั้งใจ ทั้งนี้ผู้บังคับบัญชาจะต้องมีความยุติธรรมและเป็นตัวอย่างที่ดีแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาด้วย

๗. หลักของการถือประโยชน์ส่วนบุคคลเป็นรองจากประโยชน์ส่วนร่วม (Subordination of individual to general interest) ระบุไว้ว่า เป้าหมายและผลประโยชน์ส่วนได้ส่วนเสียของส่วนรวม ของกลุ่ม จะต้องมีความสำคัญเหนือกว่าเป้าหมายของส่วนบุคคล หรือส่วนย่อยต่าง ๆ เพื่อที่จะให้ สำเร็จผลตามเป้าหมายของกลุ่ม (องค์การ) นั้นอย่างมีประสิทธิภาพ

๘. หลักของการให้ผลประโยชน์ตอบแทน (Remuneration) ต้องมีความยุติธรรมให้เกิดความพอใจ และประโยชน์มากที่สุดแก่ทั้ง ๒ ฝ่าย คือลูกจ้างและนายจ้าง ให้สามารถดำรงอยู่ได้ในภาวะการณ์ปัจจุบัน

๙. หลักของการรวมอำนาจไว้ส่วนกลาง (Centralization) การจัดการจะต้องมีการรวมอำนาจไว้ที่จุดศูนย์กลาง เพื่อจะที่ควบคุมส่วนต่าง ๆ ขององค์การไว้ได้เสมอ ทั้งนี้เพื่อให้เกิดประโยชน์รวมสูงสุดเท่าที่จะทำได้

๑๐. หลักของความมีระเบียบเรียบร้อย (Order) การจัดระเบียบสำหรับการทำงานของคนงานในองค์การนั้น ผู้บริหารจำเป็นจะต้องกำหนดลักษณะและขอบเขตของงานให้ถูกต้อง ชัดเจน พร้อมทั้งระบุถึงความสัมพันธ์ต่องานอื่น ผังการจัดองค์การ (Organization chart) เพื่อให้เกิด การทำงานให้กับองค์การ

๑๑. หลักของความเสมอภาค (Equity) ผู้บริหารต้องยึดถือเรื่องของความเอื้ออารีและความ ยุติธรรมเป็นหลัก เพื่อให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเกิดความจงรักภักดีและอุทิศตนในการทำงานให้เกิด กับ องค์การ

๑๒. หลักของความมีเสถียรภาพของการว่าจ้างทำงาน (Stability of tenure) การที่คนเข้าออก มาก ย่อมเป็นสาเหตุของความสั่นคลอน และทำให้การจัดการงานไม่เกิดประสิทธิภาพ ดังนั้น ทั้ง ผู้บริหารและคนงานจะต้องใช้เวลาระยะหนึ่ง เพื่อเรียนรู้งานจนทำได้ดีเสียก่อน

๑๓. หลักของความคิดริเริ่ม (Initiative) การช่วยคิดริเริ่มของคนงานทุกคนภายในขอบเขตที่ คนคนนั้นพึงมี จะเป็นพลังอันสำคัญที่จะทำให้องค์การเข้มแข็งขึ้น ตลอดจนแผนงานและเป้าหมาย ต่างๆ ก็จะถูกทำให้สำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุดด้วย

๑๔. หลักของความสามัคคี (Esprit de cops) คือ การเน้นความจำเป็นที่ทุกคนในองค์กร จะต้องทำเป็นกลุ่มที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เพื่อให้เกิดการบรรลุเป้าหมายขององค์กร เป็นอย่าง เดียวในทิศทางเดียวกัน

Luther Gunlock และ Lyondell Urwick (อ้างถึงใน จารุวรรณ ศรีขวัญช่วย, ๒๕๕๑: ๒๘) เป็น นักทฤษฎีที่อยู่ ในกลุ่มการศึกษาการจัดการตามหลักบริหาร ได้เสนอหลักที่เกี่ยวกับการบริหาร ซึ่ง คนที่เป็นผู้บริหาร จะต้องทำหน้าที่สำคัญอยู่ ๗ ประการ คือ การวางแผน การจัดองค์การ การจัด คนเข้าทำงาน การสั่งการ การประสานงาน การรายงานและการงบประมาณ หรือเรียกสั้น ๆ ว่า “POSDCoRB” ซึ่งประกอบด้วยรายละเอียดดังต่อไปนี้

(๑) การวางแผน (Planning) คือ หน้าที่หรือบทบาทในการกำหนดการทำงานที่จะเกิดขึ้นในอนาคตว่า จะทำอะไร จะทำอย่างไร จะทำเมื่อไร ใครเป็นผู้นำ จะใช้งบประมาณเท่าไร

(๒) การจัดองค์การ (Organizing) คือการจัดโครงสร้างองค์การที่เกี่ยวกับเรื่องการกำหนด ภารกิจหน้าที่ การแบ่งงานกันทำ การกำหนดอำนาจหน้าที่ และความรับผิดชอบ การจัดสายการ บังคับบัญชา การกำหนดขนาดของการควบคุม การจัดตั้งหน่วยงานหลัก (Line) และการจัดตั้ง หน่วยงานที่ปรึกษา (Staff)

(๓) การจัดคนเข้าทำงาน (Staffing) คือ หน้าที่ที่เกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งประกอบด้วย การวางแผนกำลังคน การสั่งการ การคัดเลือก การบรรจุแต่งตั้ง การปฐมนิเทศ การฝึกอบรม การประเมินผลการปฏิบัติงาน การเลื่อนขั้น ลดขั้น การโยกย้าย และการให้พ้นจากงาน

(๔) การสั่งการ (Directing) คือ การที่ผู้บังคับบัญชาสั่งให้ผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติงานตาม แผนงานหรือตามที่ได้รับมอบหมายเพื่อให้การปฏิบัติงานดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งอาจจะสั่งการด้วยวาจา หรือเป็นลายลักษณ์อักษรก็ได้

(๕) การประสานงาน (Coordinating) คือ หน้าที่ในการประสานกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่มีอยู่ในองค์การให้ทำงานสอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกันซึ่งการประสานงานนั้นอาจทำได้โดยการจัดตั้งคณะกรรมการกลั่นกรองงาน การจัดโครงสร้างองค์การให้มีความชัดเจน การใช้วิธีการงบประมาณ เป็นต้น

(๖) การรายงานผลการปฏิบัติงาน (Reporting) คือ การรายงานความก้าวหน้าปัญหาอุปสรรค ตลอดจนข่าวสารต่างๆ ขององค์การให้ทุกฝ่ายได้ทราบ เพื่อประโยชน์ในการติดตามการแก้ไขปัญหาอุปสรรคที่เกิดจากการทำงาน

(๗) การบริหารงบประมาณ (Budgeting) คือ หน้าที่ในการจัดสรร การวางแผนงบประมาณ ให้กับองค์กร และหน่วยย่อยต่าง ๆ ให้มีงบประมาณที่เหมาะสมและเพียงพอในการทำงาน

๒.๑.๓.๓ หลักการและกระบวนการจัดการเครือข่าย

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (๒๕๕๕: ๒๐๐-๒๐๑) กลยุทธ์สำคัญในการจัดการเครือข่าย แบ่งเป็น ๔ ส่วน

๑. การก่อรูปเครือข่าย การก่อตัวของเครือข่ายนั้นอาจเกิดได้สองแนวทางใหญ่ ๆ แนวทาง แรก คือ เครือข่ายที่เกิดจากรัฐเข้าไปมีส่วนเป็นผู้ริเริ่ม (State initiative) กล่าวคือ หน่วยงานภาครัฐ เป็นผู้ริเริ่มเข้าไปกระตุ้นให้ประชาชนเกิดความตระหนักในปัญหา สร้างความตื่นตัวให้เกิดความ สนใจรวมตัวกัน และผลักดันให้เกิดการรวมตัวของประชาชน อีกแนวทางหนึ่ง คือเครือข่ายที่กลุ่ม ประชาชนเองกล่าวคือ ประชาชนเกิดความตระหนักและตื่นตัวในปัญหาใดปัญหาหนึ่งที่เกิดขึ้น แล้ว ลงมือเริ่มในการรวมตัวกันเป็นกลุ่มเพื่อดำเนินการแก้ไขปัญหาให้ลุล่วงหรือบรรเทาไป โดยที่องค์กรพัฒนาเอกชน องค์กรวิชาการหรือสื่อมวลชนโดยใช้วิธีการสร้างความตระหนักในปัญหา และสำนึกในการรวมตัวการสร้างจุดร่วมของผลประโยชน์การแสวงหาแกนนำที่ดีของเครือข่ายการ สร้างแนวร่วมสมาชิกของเครือข่าย

๒. การจัดระบบบริหารเครือข่าย (Network organizing) องค์ประกอบสำคัญ คือ การ จัด ผังกลุ่มเครือข่าย (Mapping) การจัดบทบาทหน้าที่ของสมาชิกในเครือข่าย (Role and responsebility) การจัดระบบติดต่อสื่อสาร (Communication system) การจัดระบบการเรียนรู้ร่วมกัน (Learning system) การจัดระบบสารสนเทศ (Information system)

๓. การใช้ประโยชน์เครือข่าย (Network utilizing) การใช้เครือข่ายเพื่อเป็นเวทีกลาง ประสานงานร่วมกันใช้เครือข่ายเพื่อเป็นเวทีกลางประสานงานร่วมกันใช้เครือข่ายเพื่อเป็นเวที แลกเปลี่ยนสารสนเทศและความรู้ การใช้เครือข่ายเพื่อเป็นเวทีแลกเปลี่ยนและระดมทรัพยากรการ ใช้เครือข่ายเพื่อเป็นเวทีร่วมสร้างสรรค์และพัฒนาความรู้ใหม่ ๆ การใช้เครือข่ายเพื่อเป็นเวทีสร้าง กระแสผลักดันประเด็นใหม่ ๆ

๔. การธำรงรักษาเครือข่าย (Network maintaining) การจัดกิจกรรมร่วมที่ดำเนินการ อย่าง ต่อเนื่องการรักษาสัมพันธภาพที่ดีระหว่างสมาชิกเครือข่ายการกำหนดกลไกสร้างระบบใจ การจัดหาทรัพยากรสนับสนุนอย่างพอเพียง การให้ความช่วยเหลือและช่วยแก้ไขปัญหา การสร้างผู้นำ รุ่นใหม่อย่างต่อเนื่อง

พิชาย รัตนดิลก ณ ภูเก็ต (๒๕๕๒:๓๑๘-๓๑๙) แนวทางการจัดการเครือข่ายสามารถ ดำเนินการตามวงจรของการร่วมมือ ๔ ขั้นตอน คือ

๑) การร่วมมือก่อนเป็นหุ้นส่วน (Pre-partnership collaboration) มีลักษณะที่ถูก กำหนด โดยรูปแบบเครือข่ายที่มีฐานอยู่ บนความไม่เป็นทางการ ความไว้วางใจและความตระหนัก ถึงการมี เป้าประสงค์ร่วมกัน ปฏิสัมพันธ์ระหว่างหุ้นส่วนที่มีศักยภาพมีลักษณะไม่เป็นทางการและ เน้น ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล คุณภาพของความสัมพันธ์ได้ถูกเชื่อมโยงโดยระดับของความ ไว้วางใจระหว่างผู้กระทำ และการมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกันถูกมองในฐานะที่นำไปสู่การมี ประโยชน์ ร่วมกัน หากมีความไว้วางใจระหว่างองค์กรต่ำจะมีเพียงผู้บริหารระดับสูงหรือบุคลากรอาวุโส เท่านั้นที่เข้าร่วมประชุมระหว่างองค์กร แต่ เมื่อใดก็ตามที่ระดับความไว้วางใจเพิ่มขึ้นก็จะมี

บุคลากรหลากหลายระดับที่เข้าร่วม ซึ่งทำให้ปัจจัยนำเข้าของเครือข่ายมีความหลากหลายยิ่งขึ้น มีการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้นและมีการขยายตัวของความรู้สู่การเป็น เจ้าของ เครือข่าย

๒) การสร้างหุ้นส่วนและการทำให้มั่นคง (Partnership creation and consolidation) การ สร้างหุ้นส่วนเกี่ยวข้องกับการเจรจาต่อรองและการแข่งขันเกี่ยวกับใครควรดำรงตำแหน่งใดและ ใครไม่ ควรดำรงตำแหน่งใดในโครงสร้างของการทำงานร่วมกัน ในขั้นนี้บางครั้งสมาชิกจะเน้นใน ประเด็นเฉพาะบางประเด็น เช่น การจัดสรรที่นั่งในคณะกรรมการหรือคณะผู้บริหาร หรือการ ถกเถียงเกี่ยวกับภาวะผู้นำการกำหนดบทบาท และการลำดับความสำคัญของปัญหาหรือประเด็น ที่จะดำเนินการ

๓) การปฏิบัติตามแผนงานของกลุ่มหุ้นส่วน (Partnership programme delivery) แม้ว่า วลีทำนอง “หุ้นส่วน” และ “เครือข่าย” จะมีนัยแห่งความร่วมมือ แต่ในความเป็นจริงของการ ปฏิบัติงานร่วมของหลายองค์การกลับมีการแข่งขันระหว่างองค์การ การแข่งขันดำรงอยู่ในกลุ่ม หุ้นส่วน โดยเฉพาะกระบวนการเสนอของบประมาณจากรัฐบาลกลางหรือหน่วยงานที่สนับสนุน ทุน อื่น ๆ เป้าหมายของการแข่งขันนี้ คือการกระตุ้นสมาชิกในกลุ่มหุ้นส่วนให้พัฒนานวัตกรรมและ แผนงานที่มีความคุ้มค่าในการทำงานและเพื่อเป็นหลักประกันว่าผู้สนับสนุนทุนได้รับความคุ้มค่า กับ เงินที่สนับสนุนลงไปและประสิทธิผลของแผนงาน เมื่อได้รับงบประมาณกลุ่มหุ้นส่วน เผชิญหน้ากับ การท้าทายในการกระจายงบประมาณสำหรับการปฏิบัติตามแผนงาน ณ ขั้นนี้การ แข่งขันนำไปสู่ ความสัมพันธ์ในรูปแบบการตลาดที่มีฐานอยู่ บนข้อตกลงตามสัญญาและตามที่ยื่น เสนอต่อแหล่งทุน และเมื่อรูปแบบการตลาดปรากฏขึ้นในกลุ่มหุ้นส่วนก็จะเป็นอุปสรรคหรือ

ขัดขวางการพัฒนาการของความไว้วางใจ การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และความร่วมมือ ระหว่าง กลุ่มหุ้นส่วน

๔) การยุติและความต่อเนื่องของการเป็นหุ้นส่วน (Partnership termination and succession) มีแผนงานหลายแผนงานที่มีระยะเวลาของการได้รับทุนสนับสนุน เช่น สามปี หรือห้า ปี และเมื่อแผนงานเหล่านี้ไม่มีงบประมาณในการดำเนินการต่อไป กลุ่มหุ้นส่วนที่ร่วมดำเนินงาน ภายใต้อ แผนงานมีทางเลือก ๓ ทาง คือ

๑) การสร้างความต่อเนื่องของการเป็นหุ้นส่วนที่เป็นทางการ ต่อไปเพื่อดำรงความสัมพันธ์ และแสวงหาแหล่งงบประมาณจากที่อื่นเพื่อทำงานร่วมกันต่อไป ๒) สลายความเป็นหุ้นส่วนและแยก ย้ายกันไปปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ขององค์การตนเอง ๓) กลับไปใช้การประสานงานในเชิงเครือข่าย ที่ไม่เป็นทางการเพื่อร่วมมือกันดำเนินงานตามความ เหมาะสมของสถานการณ์ บำเพ็ญ เสียสละ

(อ้างถึงใน นกสร พันธุ์ณี, ๒๕๕๕ : ๓๐) นำวงจรชีวิตของเครือข่ายไป ใช้ในการส่งเสริม การเกษตร โดยแบ่งเป็น ๔ ระยะ คือ

๑. ขั้นตระหนักและก่อตัวขึ้นเป็นเครือข่าย ประกอบไปด้วย ความสัมพันธ์ในเครือข่าย ศึกษาข้อมูลและสภาพการณ์การสร้างศรัทธาและหาแนวร่วม การเสนอให้เห็นประเด็นปัญหาความ ต้องการและจุดร่วมในการพัฒนาเครือข่าย

๒. ขั้นการสร้างพันธมิตรและการบริหารเครือข่าย ประกอบไปด้วย การกำหนดวัตถุประสงค์ บทบาท และข้อตกลงร่วม การติดต่อสื่อสาร การส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่ต่อเนื่อง และการติดตามประเมินผลแบบมีส่วนร่วม

๓. ขั้นการพัฒนาความสัมพันธ์และการใช้ประโยชน์ ประกอบไปด้วย การทบทวนและสรุปบทเรียน การเสริมสร้างผู้นำ และหน่วยนำของเครือข่าย การเสริมสร้างกิจกรรมสาธารณะ และเวทีแห่งการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การขยายกิจกรรม การสร้างความรู้ใหม่ และการจัดการความรู้ ที่ต่อเนื่อง การเสริมสร้างวัฒนธรรมเครือข่ายเพื่อขจัดความขัดแย้ง และการเสริมสร้างความ น่าเชื่อถือ

๔. ขั้นรักษาความสัมพันธ์และความต่อเนื่อง ประกอบไปด้วย การจัดกิจกรรมที่ต่อเนื่อง การรักษาสัมพันธ์ที่ดีระหว่างสมาชิกของเครือข่าย การเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ด้วย เทคโนโลยี และความรู้ใหม่กำหนดและสร้างระบบงานในการทำงาน และให้ความช่วยเหลือแก้ไข ปัญหาภายในเครือข่าย และเสริมสร้างผู้นำรุ่นใหม่อย่างต่อเนื่อง

สุทธิตย์ อาภากร (อ้างถึงใน มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์, ๒๕๔๗: ๓๙) กล่าวถึงการจัดการ ดังนี้

๑) ขั้นตอนของเครือข่าย

- ๑.๑) การศึกษาข้อมูลและสภาพการณ์
- ๑.๒) การสร้างศรัทธา และหาแนวร่วม
- ๑.๓) การสร้างความตระหนักหรือการเสนอให้เห็นประเด็นปัญหา
- ๑.๔) การแสวงหาข้อมูลทางเลือก
- ๑.๕) การค้นหาความต้องการ และหาจุดร่วมในการพัฒนาเครือข่าย
- ๑.๖) การแสวงหาทางเลือกในการทำกิจกรรมที่ส่งเสริมการสร้างความสัมพันธ์และการแสวงหา แก่นนำเครือข่าย

๑.๗) การสร้างระบบความสัมพันธ์ของเครือข่าย

๒) ขั้นตอนการบริหารเครือข่าย

- ๒.๑) การกำหนดวัตถุประสงค์และข้อตกลงร่วม
- ๒.๒) การกำหนดบทบาท หน้าที่ และการวางผังเมืองเครือข่าย
- ๒.๓) การส่งเสริมและการพัฒนาผู้นำ
- ๒.๔) การจัดระบบการติดต่อสื่อสาร
- ๒.๕) การส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่ต่อเนื่อง
- ๒.๖) การติดตามและประเมินผลแบบมีส่วนร่วม
- ๒.๗) การส่งเสริมและดำรงไว้ซึ่งความสัมพันธ์

๓) ขั้นพัฒนาความสัมพันธ์

- ๓.๑) การทบทวนและสรุปบทเรียน
- ๓.๒) การเสริมสร้างผู้นำและหน่วยนำของเครือข่าย
- ๓.๓) การเสริมสร้างกิจกรรมสาธารณะ และเวทีแห่งการเรียนรู้
- ๓.๔) การขยายกิจกรรมและมโนทัศน์
- ๓.๕) การสร้างความรู้ใหม่ และการจัดการความรู้อย่างต่อเนื่อง
- ๓.๖) การเสริมสร้างวัฒนธรรมเครือข่ายเพื่อจัดการความขัดแย้ง
- ๓.๗) การเสริมสร้างความน่าเชื่อถือ และระบบการตรวจสอบแบบมีส่วนร่วม

๔) ขั้นรักษาความต่อเนื่อง

- ๔.๑) การจัดกิจกรรมที่ต่อเนื่อง
- ๔.๒) การรักษาความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างสมาชิกของเครือข่าย
- ๔.๓) การเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีและความรู้ใหม่
- ๔.๔) การพัฒนาและสร้างระบบจูงใจในการทำงาน
- ๔.๕) การบริหารจัดการข้อมูลระบบสื่อสาร และการจัดการความรู้ที่ต่อเนื่อง
- ๔.๖) การให้ความช่วยเหลือและการแก้ไขปัญหาในเครือข่าย
- ๔.๗) การเสริมสร้างผู้นำรุ่นใหม่อย่างต่อเนื่อง

การใช้ประโยชน์จากเครือข่าย และการรักษาความต่อเนื่องของเครือข่ายนั้น ๆ ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยจึงได้กำหนดกรอบแนวคิดเพื่อการศึกษาตาม กระบวนการจัดการ ดังต่อไปนี้

๑) ความร่วมมือก่อนเป็นหุ้นส่วนหรือเครือข่าย นั่นคือ สมาชิกที่เข้าร่วมเครือข่ายจะมีการ ตระหนักต่อการแก้ปัญหาต่างๆ และจะเริ่มมีการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างกันมีการกำหนด เป้าหมาย ความต้องการร่วมกัน ภายใต้ความไว้วางใจและคำนึงถึงผลประโยชน์ที่จะได้รับร่วมกัน การ จัด

๒) การจัดระบบบริหารเครือข่าย สมาชิกเครือข่ายจะมีการจัดการบริหารเครือข่าย โดยมีการกำหนดโครงสร้างการทำงานของเครือข่าย พร้อมทั้งการกำหนดบทบาทหน้าที่ของสมาชิก จัดการ ระบบการติดต่อสื่อสารระหว่างสมาชิก รวมถึงการจัดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน

๓) การใช้ประโยชน์จากเครือข่าย สมาชิกจะใช้ความเป็นเครือข่ายร่วมกันในการ ประสานความร่วมมือในด้านต่าง ๆ เช่น จัดเวทีระดมความคิดเห็นในการพัฒนาองค์กรสมาชิกของ เครือข่าย การแลกเปลี่ยนบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญในด้านต่าง ๆ เพื่อเข้าไปสนับสนุนกิจกรรม ของ สมาชิกในเครือข่าย เป็นต้น และอาจมีการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างเครือข่าย หรือร่วมกัน สร้างสรรค์ความรู้ใหม่ ๆ ที่เป็นประโยชน์สำหรับสมาชิกของเครือข่าย มีการจัดสรรทรัพยากร

ระหว่างกัน และจะมีการพัฒนาผู้นำและหน่วยงานของเครือข่าย เพื่อให้เครือข่ายสามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพและต่อเนื่อง

๔) การรักษาความต่อเนื่องของเครือข่าย ความต่อเนื่องของเครือข่ายขึ้นอยู่กับ การที่สมาชิกของเครือข่ายมีการดำเนินการที่ต่อเนื่องประเด็นต่าง ๆ เช่น เครือข่ายมีการสร้างกิจกรรม มีการรักษาความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิก การสร้างและพัฒนาผู้นำรุ่นใหม่ การร่วมกันแสวงหาทรัพยากรเพื่อการจัดเครือข่าย รวมถึงการให้ความช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาในเครือข่าย เพื่อสร้างความเข้าใจในความเหมือนและความแตกต่างระหว่างกันกระบวนการจัดการ ระดับอื่น ๆ กับกระบวนการจัดการเครือข่าย ผู้วิจัยเปรียบเทียบการจัดการองค์การกับการจัดการ เครือข่ายเป็นกรณีศึกษา โดยการศึกษาพบว่าการจัดการองค์การและการจัดการเครือข่ายนั้นมี ประเด็นที่คล้ายคลึงกัน ในกระบวนการจัดการโดยรวม เช่น การเริ่มก่อตั้งหรือการเข้ามาเป็นสมาชิก กล่าวคือ องค์การทั่วไปและองค์การเครือข่ายมีความเข้าใจในเป้าหมายขององค์การร่วมกัน มีการ จัดการภายใน องค์การโดยการกำหนดโครงสร้างหน้าที่ บทบาทหน้าที่ แนวทางในสื่อสารและ ประสานงานระหว่างสมาชิกในองค์การ กำหนดกิจกรรมดำเนินการขององค์การ มีการจัด กระบวนการเรียน การแบ่ง ผลประโยชน์ที่ได้มาจากการดำเนินกิจกรรมขององค์การ นอกจากนี้ยัง คำนึงถึงการดพเนินกิจกรรมที่ ก่อให้เกิดความต่อเนื่องขององค์การเช่น สร้างงานสร้างกิจกรรมเพื่อ การขับเคลื่อนขององค์การ

อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาถึงรายละเอียดระหว่างการจัดการทั่วไปและการจัดการ เครือข่าย ก็จะพบรายละเอียดที่ปลีกย่อยแตกต่างกันในบางส่วน เช่น การกำหนดเป้าหมายในการ จัดตั้ง องค์การ ซึ่งในระดับองค์การอาจกำหนดโดยตัวผู้บริหารองค์การเอง สมาชิกองค์การคนอื่นจะเป็น เพียงผู้ปฏิบัติตามเท่านั้น แต่ในระดับเครือข่ายส่วนใหญ่ จะเกิดจากความคิดเห็นที่สอดคล้องกัน ของ สมาชิกของเครือข่ายโดยไม่ได้ขึ้นอยู่กับ การตัดสินใจคนใดคนหนึ่ง การจัดการองค์การ เช่น โครงสร้างองค์การหากเป็นองค์การทั่วไปจะมีการจัดการโครงสร้างที่ชัดเจนเช่น ตำแหน่งผู้บริหาร องค์การ ตำแหน่งพนักงานขององค์การ แต่ เครือข่ายอาจไม่จำเป็นต้องการจัดการโครงสร้างที่ชัดเจน เนื่องจากเครือข่ายเกิดจากความร่วมมือ ดังนั้นสมาชิกในเครือข่ายมีสิทธิเท่าเทียมกัน บทบาทหน้าที่ ในองค์การจะมีการแบ่งหน้าที่กันอย่างชัดเจน แต่ เครือข่ายอาจขึ้นอยู่กับสถานการณ์ของเครือข่ายใน ขณะนั้น การสื่อสารในระดับองค์การทั่วไปมีความหลากหลายเช่น การสั่งการจากตำแหน่งที่สูงกว่า เช่น ผู้บริหารกับหัวหน้างาน หัวหน้างานกับพนักงาน หรือผู้บริหารกับพนักงาน แต่ ในระดับ เครือข่าย จะเน้นการสื่อสารในระดับเดียวกัน เน้นความร่วมมือระหว่างกันไม่เน้นการสั่งการ กระบวนการเรียนรู้ จะเน้นการเรียนรู้ในองค์การตามบทบาทหน้าที่ๆ ได้รับมอบหมายในองค์การ แต่ในระดับเครือข่าย อาจมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นที่อาจเกิดจากองค์การที่แตกต่างกันแต่ สามารถเอื้อประโยชน์ ระหว่างกันได้ สำหรับผลประโยชน์ที่ได้ระดับองค์การจะมีการจัดสรรให้ สมาชิกในองค์การตาม ลักษณะหรือบทบาทหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย แต่สำหรับเครือข่ายจะเน้น การแบ่งปันทรัพยากร ระหว่างองค์การเพื่อการพัฒนาองค์การสมาชิกมากกว่าที่จะมุ่งเน้นให้กับ สมาชิกองค์การรายบุคคล และความต่อเนื่องในการดำเนินงานขององค์การนั้นในระดับองค์การจะ เน้นการแสวงหาทรัพยากร เพื่อตอบสนองในการขับเคลื่อนภายในเฉพาะองค์การหนึ่งเท่านั้น แต่ ความต่อเนื่องของเครือข่าย

สมาชิกของเครือข่ายจะต้องแสวงหาและแบ่งปันทรัพยากร รวมถึงการ สร้างความสัมพันธ์ระหว่าง องค์การด้วยจึงจะทำให้เครือข่ายสามารถดำรงอยู่ ได้อย่างต่อเนื่อง

๒.๑.๓.๔ ปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งและยั่งยืนของเครือข่าย

เครือข่ายจะดำรงอยู่อย่างความเข้มแข็งและยั่งยืนได้ต้องมีปัจจัยเกื้อหนุนการทำงาน ระหว่างสมาชิกในเครือข่ายทั้งในรูปแบบต่างๆ เช่น การสร้างความสัมพันธ์ การจัดสรร ผลประโยชน์ ระหว่างสมาชิก การทำกิ จกรรมอย่างต่อเนื่อง เป็นต้น ในการศึกษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ เสนอแนวคิด เกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งและยั่งยืนของเครือข่ายจากนักวิชาการ เพื่อใช้ เป็นแนวทางใน การศึกษาการจัดการเครือข่าย กล่าวคือ

เสรี พงศ์พิศ (๒๕๔๘:๒๑๒) กล่าวว่าจากประสบการณ์การดำเนินงานของเครือข่าย องค์กร ชุมชนพบว่าสิ่งที่ทำให้เครือข่ายอยู่ได้อย่างยั่งยืนนั้น นอกจากการมีแกนนำที่เข้มแข็งมีความรู้ ภูมิ ปัญญาแล้ว ยังต้องมีการดำเนินงานที่ทำให้สมาชิกอยากเป็นเครือข่ายไปอีกนาน คือ

๑. การเรียนรู้ร่วมกัน เครือข่ายองค์กรชุมชนมีฐานอยู่ที่ "ความรู้"จึงต้องมีการเรียนรู้ ไม่ ว่าจะเป็นการประชุม สัมมนา การฝึกอบรมร่วมกัน ไปศึกษาดูงานด้วยกัน หรือไปมาหาสู่เพื่อ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในที่ของสมาชิก การเรียนรู้ต้องทำกันต่อเนื่อง และทำให้สมาชิกในชุมชนได้ร่วม เรียนรู้ด้วย ไม่ใช่เรียนรู้แต่ผู้นำเท่านั้น การจัดการเรียนรู้หลากหลายรูปแบบอย่างต่อเนื่องจึงต้องมี และเครือข่ายจะดำเนินการเรื่องนี้ได้ดี ถ้าหากร่วมมือกันแบ่งงานกันทำ

๒. การแบ่งปันทรัพยากร เครือข่ายที่สามารถแบ่งปัน แลกเปลี่ยนทรัพยากรที่ตนเองมีให้ คนอื่นได้ เป็นการแสดงออกถึงความเป็นสมาชิกเครือข่ายที่ต้องเอื้ออาทรต่อกัน อาจพัฒนาไปสู่การ แลกเปลี่ยนผลิตผลของแต่ละแห่งในเชิงแลกเปลี่ยนข้าวของเหมือนอดีต หรือในเชิงพาณิชย์เรียกกัน ว่า ระบบบาร์เตอร์หักบัญชีที่ทำกันระหว่างประเทศ ระหว่างบริษัทและวันนี้นำล้งเกิดขึ้นระหว่าง อำเภอ จังหวัด และองค์กรต่าง ๆ

๓. การทำกิจกรรม โดยการทำโครงการร่วม ลงทุนร่วม ซึ่งเป็นอีกก้าวหนึ่งที่ทำให้ เครือข่ายได้ทำงานร่วมกัน การลงทุนดังกล่าวกำลังเกิดขึ้นเป็นจำนวนมากพร้อมกับการเกิดของ วิสาหกิจชุมชน ซึ่งเป็นระบบการจัดการเศรษฐกิจของชุมชน เป็นเครือข่ายกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่ จะ สำเร็จได้โดยอาศัยเครือข่ายทางสังคม ไม่ใช่เพราะเงินอย่างเดียวคือจุดแข็งของระบบเศรษฐกิจ ชุมชน

๔. ความรู้สึกเป็นพี่เป็นน้อง ที่ทำให้อยากทำงานร่วมกัน อยากช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ไม่ใช่ เพียงเพราะผลประโยชน์ทางวัตถุสิ่งของ แต่เพราะอยากช่วยกันให้ทำงานให้ได้แก้ปัญหาให้ได้ข้อ นี้ เป็นปัจจัยสำคัญที่สุดที่ทำให้เครือข่ายอยู่ ได้ทั้งนี้เพราะมีรากฐานอยู่ ที่ภูมิปัญญาท้องถิ่นทุกแห่งซึ่ง ในอดีตผู้คนก็อยู่เป็น "เครือข่าย" มาตลอด ฟังพาทอาศัยกันในรูปแบบที่ "เป็นธรรมชาติ"

อนันต์ มลารัตน์ (๒๕๕๑:๔๗) กล่าวถึงแนวคิดในการจัดการเครือข่ายให้ประสบ ความสำเร็จว่า หลักการที่สำคัญของการจัดการเครือข่าย โดยมุ่งเน้นกระบวนการจัดการตัวเอง ของเครือข่าย ประกอบด้วย

๑. จุดมุ่งหมายร่วม การทำงานเครือข่ายจะเกิดประสิทธิภาพสูงหากทุกฝ่ายสามารถกำหนดจุดหมายร่วมกันได้โดยเฉพาะอย่างยิ่งจุดหมายที่ทุกฝ่ายเห็นและต้องการให้เกิดขึ้น

๒. บุคคลในการทำงานของเครือข่ายนั้น บุคคลในเครือข่ายจะต้องมีจิตสำนึกร่วม มีความถนัดในงานที่ทำและมีส่วนร่วมในกระบวนการทำงาน รวมทั้งได้รับผลประโยชน์จากความเป็น สมาชิกในเครือข่าย

๓. การเชื่อมโยง การทำงานของเครือข่ายจำเป็นต้องมียุทธศาสตร์ในการเชื่อมโยงที่เหมาะสม โดยอาจเชื่อมโยงต่อกันผ่านการทำกิจกรรมต่าง ๆ การเชื่อมต่อโดยมีศูนย์ประสานงาน และการเชื่อมต่อโดยเทคโนโลยี

๔. การสร้างความรู้สึกร่วม หลักจากการเข้าร่วมเป็นเครือข่ายแล้วทุกฝ่ายจะต้องมีความรู้สึก ร่วมกับกระบวนการทำงานของเครือข่าย เพื่อให้เกิดพลังในการผลักดันเป้าหมาย

๕. การพัฒนาระบบที่โปร่งใส ตรวจสอบได้ ระบบการทำงานของเครือข่ายจะต้องสามารถและพัฒนาให้เกิดระบบการบริหารจัดการที่โปร่งใสและตรวจสอบได้จากทุกฝ่ายซึ่งจะเป็นการสร้างความรู้สึที่ดีต่อทุกฝ่ายและผู้ที่จะเข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งของเครือข่าย

๖. การจัดระบบข้อมูลข่าวสาร ระบบการติดต่อสื่อสารและสารสนเทศเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ ยิ่งต่อความยั่งยืนของเครือข่าย เพราะจะช่วยให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และทราบถึงกิจกรรมความ เคลื่อนไหวของเครือข่าย

สุทธิชัย อากาศโร (อ้างถึงใน มหาวิทยาลัยลักษณะ, ๒๕๔๗: ๔๑) กล่าวว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการ พัฒนาความเข้มแข็งของเครือข่าย คือ ปัจจัยภายใน ได้แก่ การมีส่วนร่วมของภาคประชาชน จิตสำนึกต่อส่วนร่วมของปัจเจกบุคคล การมีผู้นำเครือข่ายที่มีความรู้ ความสามารถ การมีระบบบริหารจัดการในเครือข่ายที่เป็นระบบหรือมีกลไกที่เหมาะสมกับเครือข่าย ความสามารถ การมีระบบสารสนเทศข้อมูลระบบการสื่อสารที่ ประสิทธิภาพ การมีพันธมิตรที่สร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกัน การจัดการและการพัฒนาความรู้ อย่างเนื่อง การเสริมสร้างภูมิความรู้และขบวนการทางปัญญา และการมีกิจกรรมที่ต่อเนื่อง ปัจจัยภายนอก ได้แก่ การส่งเสริมจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น แหล่งทุน สถาบัน วิชาการ หน่วยงานวิจัย และกองทุนสนับสนุนต่าง ๆ การมีเวทีสาธารณะ ขบวนการประชาสังคม และสถานการณ์ที่ก่อให้เกิดการรวมพลังเครือข่าย เช่น เหตุการณ์ทางธรรมชาติ สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน เป็นต้น

๒.๑.๓.๕ ปัญหาและอุปสรรคของเครือข่าย

การทำงานร่วมกันในกลุ่มองค์การทุกระดับย่อมประสบปัญหา และอุปสรรคที่แตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับปัจจัยอาจเกิดจากภายในหรือภายนอกองค์กรก็ได้ การทำงานของเครือข่ายก็เช่นเดียวกัน นักวิชาการและองค์การที่ให้การสนับสนุนการดำเนินงานของเครือข่าย ได้เสนอ แนวคิดที่เป็นปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานของเครือข่าย ไว้ ดังนี้

กรมการพัฒนาชุมชน (๒๕๔๕:๒๔) กล่าวถึงปัญหาและอุปสรรคของเครือข่าย มีดังนี้

๑. การขาดวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน เครือข่ายที่ไม่มีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนมักถูกครอบงำ ชักจูงเครือข่ายไปในทางที่เป็นประโยชน์เฉพาะกับบุคคล หรือองค์กรที่มีอำนาจมากกว่า นอกจากนี้ยังทำให้การติดตาม ประเมินผลเครือข่ายเป็นไปได้ยาก เพราะไม่สามารถวัดผลสัมฤทธิ์ของเครือข่าย ได้

๒. ความไม่เท่าเทียมกันของสมาชิก ความเหลื่อมล้ำระหว่างความรู้ ความสามารถ ทรัพยากรของแต่ละเครือข่าย อาจทำให้เกิดความไม่ยุติธรรมในการจัดสรร แบ่งปันความรู้ ประสบการณ์ในหมู่สมาชิก และองค์กรเครือข่าย เป็นการสร้างความสัมพันธ์ในเชิงลบระหว่าง องค์กรและสมาชิกเครือข่าย

๓. การครอบงำ เป็นอุปสรรคสำคัญในการพัฒนาเครือข่ายองค์กรชุมชน ทำให้เกิดการแตกแยกในหมู่ สมาชิก และองค์กร

๔. การรวมศูนย์และระบอบราชการ การควบคุม และดำเนินการเครือข่ายโดยผู้ประสานงาน หรือผู้นำเครือข่าย ในนามของตนเอง มากกว่าการเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการประสานและจัด กิจกรรมแก่สมาชิก ในลักษณะรวมศูนย์อำนาจ ทำให้เครือข่ายขาดความเป็นอิสระในการคิด และ การดำเนินกิจกรรมร่วมกัน รวมทั้งการถูกครอบงำโดยระบอบราชการ หรือหน่วยงานเจ้าของ งบประมาณในการสนับสนุนองค์กรเครือข่าย ไม่สามารถสร้างความเข้มแข็งให้กับองค์กรเครือข่าย ได้

๕. การขาดทรัพยากรองค์กรที่ไม่มีทุนเพียงพอในการดำเนินการ ทำให้สมาชิกไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้อย่างเท่าเทียมกัน หรือขาดโอกาสในการเดินทางไปร่วมกิจกรรมในต่างสถานที่

๖. การจัดการทรัพยากรเครือข่าย การกระจายทรัพยากร หรือเงินทุนที่ได้รับการสนับสนุน จากหน่วยงานภายนอกอย่างไม่ เท่าเทียมกันทำให้เกิดปัญหาระหว่างสมาชิก และเครือข่ายได้ซึ่งมีผล ทำให้เกิดความขัดแย้งระหว่างสมาชิกและเครือข่ายได้

เสรี พงศ์พิศ (๒๕๔๘:๒๐๕) ปัญหาที่เครือข่ายต่าง ๆ มักประสบ มีดังนี้

๑) ขาดวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน

๒) สมาชิกไม่เท่าเทียมกัน ทำให้คนบางคนบางกลุ่มข่มคนอื่น องค์กรอื่นบางคนเข้ากลุ่มแล้ววงแตก เพราะไปครอบงำคนอื่น หรือยึดถือความคิดเห็นตนเองเป็นหลักไม่ฟังใคร

๓) การครอบงำ บางองค์กรมีเงินมากกว่า มีผลงานมากกว่า มีอิทธิพลมากกว่า อาจจะครอบงำเครือข่าย องค์กรที่ว่าอาจจะเป็นกลุ่มทางเผ่าพันธุ์ กลุ่มทางการเมืองหรือทางวิชาการก็ได้ การเกิดการแข่งขัน เกิดความอิจฉาริษยาระหว่างสมาชิก ระหว่างบุคคลตัวแทนองค์กร เครือข่าย อิเล็กทรอนิกส์เองอาจจะถูกครอบงำโดยบางคนที่ไม่กล้าให้เห็นในทุกเรื่อง และแสดงความคิดเห็น ที่ข่มคนอื่นตลอดเวลา แบบนี้สมาชิกเริ่มเบื่อไม่อยาก “ร่วมวงไปบุญ” ด้วย

๔) การรวมศูนย์และการเป็นราชการ การรวมศูนย์เกิดขึ้นเมื่อผู้ประสานงานสำนักเลขานุการ คณะกรรมการแกนนำ (Steering committee) หรือคณะกรรมการเริ่มจะควบคุมและดำเนินงานเครือข่าย “เพื่อตนเอง” ไม่ใช่ประสานงาน (Coordinating) หรือเกื้อกระบวนการ (Facilitating) เรียนรู้และทำงาน ร่วมกันของสมาชิก

๕) ความแตกต่างมากเกินไป มีความแตกต่างมากเกินไปในหมู่สมาชิกเช่น สมาชิกที่อยู่ใน เมืองกับสมาชิกที่อยู่ในชนบทห่างไกล การคมนาคม การสื่อสารในชนบทล่าช้ากว่าการสื่อสารในเมือง

๖) ขาดปัจจัยหรือทุน แม้ว่าสมาชิกเครือข่ายจะมีความตั้งใจและความเสียสละสูงยอมเสียสละเวลาเพื่อไปร่วมประชุม แต่ถ้าหากขาดปัจจัยขาดเงินทุนเพื่อการไปมาหาสู่กันหรือการ สื่อสารกัน ก็ยากที่เครือข่ายจะดำเนินการได้ดี เพราะสมาชิกคงควักกระเป๋าตัวเองตลอดไปไม่ได้ การทำงานเครือข่ายจึงควรมีกองกลาง อย่างน้อยเพื่อช่วยค่าเดินทางสำหรับสมาชิกที่มาประชุม

๗) การใช้ทรัพยากรร่วมกันเพื่อประโยชน์ของตนเอง สมาชิกบางคนมีโอกาสมากกว่าเพื่อประโยชน์ส่วนรวม หรืออาจใช้ทรัพยากรจากส่วนรวมของเครือข่ายเพื่อประโยชน์ของตนเอง

๘) การสื่อสารผิด ๆ ในเครือข่าย อาจเกิดขึ้นได้จากข้อจำกัดทางภาษา วิธีการสื่อสาร เครื่องมือสื่อสาร เชื้อประชุม แต่สมาชิกไม่ได้รับ ทำให้ขาดประชุมทำให้เกิดความเข้าใจผิดคิดว่าเครือข่ายไม่ได้เชิญโดยเจตนาหรืออะไรก็แล้วแต่ อาจเป็นปัญหาขึ้นมาได้

๙) การแข่งขันระหว่างเครือข่าย หมายความว่าเครือข่ายอื่นที่คล้ายกันเกิดขึ้น และแข่งขัน เพราะมีวาระและประเด็นเรื่องการทำงานที่คล้ายกันหรือเหลื่อมกัน เครือข่ายอาจได้รับผลกระทบ เพราะอีกเครือข่าย “หน้าหนา” มากกว่าและสามารถครอบงำและดึงดูดสมาชิกจากเครือข่ายอื่นมา เป็นเครือข่ายของตน

๑๐) การแทรกแซงขององค์กรผู้ให้ทุน เรื่องนี้เกิดขึ้นได้ถ้าหากผู้ให้ทุนมีเงื่อนไขมาก และถือสิทธิ์การให้ทุนในการแทรกแซงการทำงานของเครือข่าย

๑๑) การติดตามและประเมินผล เป็นประเด็นที่ยุ่งยากสำหรับเครือข่าย แม้เครือข่ายที่ประสบความสำเร็จมากที่สุด เพราะโครงสร้างเครือข่ายไม่เหมือนโครงสร้างองค์กรธรรมดาและเครือข่ายไม่เน้นการเหลือไว้ข้างหลังแต่แลหน้ามากกว่า ถ้าหากประเมินผลก็ยากที่จะกำหนด ตัวชี้วัดความสำเร็จหรือความล้มเหลวของเครือข่าย โดยเฉพาะการประเมินในเชิงปริมาณ

๑๒) ข้อจำกัดทางการเมือง เครือข่ายระดับชาติและระหว่างประเทศจำเป็นต้องดำเนินการ ภายในขอบเขตของประเทศหนึ่งหรือภูมิภาคหนึ่ง ถ้าประเทศนั้นเป็นประชาธิปไตยและให้สิทธิ์ใน การดำเนินงาน แต่ถ้าหากเป็นเผด็จการหรือเป็นประชาธิปไตยไม่เต็มใบก็มักมีปัญหา ในบางประเทศรัฐบาลเพ่งเล็งการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร บางกรณีรัฐบาลอาจจะวางถึงขนาดควบคุม ข้อมูลข่าวสารและตรวจสอบจดหมาย วารสาร สิ่งพิมพ์การออกไปเยี่ยมโครงการในสนาม การจัดประชุมสัมมนาการฝึกอบรม ล้วนเป็นที่น่าสงสัยและทำด้วยความยากลำบาก โดยเฉพาะหากเป็นประเด็นที่ละเอียดอ่อน

นฤมล นิราทร (อ้างอิงใน กัณณิกา หงส์ลา, ๒๕๕๓ : ๓๓) กล่าวปัญหาในการทำงาน ลักษณะ เครือข่ายว่าสามารถแบ่งเป็น ๒ ระดับ ได้แก่

๑) ปัญหาการดำเนินงานภายใน ความแตกต่างในด้านวัฒนธรรมในการทำงานระหว่างเครือข่าย ความแตกต่างระหว่างบุคลิกภาพ ความรู้ความสามารถเฉพาะบุคคลที่เข้าร่วมเป็น

เครือข่ายปัญหาที่มักพบในการทำงานได้แก่ การแบ่งงานกันทำในเครือข่ายเนื่องจากสมาชิกทุกคน มีงานประจำอยู่ ไม่มีใครพึ่งพิงเครือข่าย จึงทำให้เครือข่ายอาจไม่มีผลในการเคลื่อนไหวหรือทำ กิจกรรมเท่าที่ควร ปัญหาเรื่องความสามารถในการจัดการเครือข่ายโดยเฉพาะเรื่องการประสานงาน ปัญหาอื่น ๆ เช่น การขาดทุนเพื่อการดำเนินกิจกรรม ไม่มีทุนสนับสนุน และขาดวิธีการประเมินผลเครือข่าย ฯลฯ

๒) ปัญหาของเครือข่ายในภาพรวม ได้แก่ เครือข่ายมุ่งเน้นความสำเร็จมากเกินไป ทำให้มองข้ามความสำคัญของการเรียนรู้และสร้างประสบการณ์ในการทำงานร่วมกัน เครือข่ายขาดความชัดเจนในกระบวนการทำงาน ขาดความสามารถในการมองสภาพการณ์ทั้งในระดับลึกและระดับกว้าง และขาดการทำงานอย่างต่อเนื่อง ขาดความร่วมมือในการทำงานเนื่องจากเครือข่ายที่จะสามารถทำงานบรรลุวัตถุประสงค์ได้ ต้องมีแนวร่วมที่หลากหลายมิใช่เฉพาะองค์กรประเภทเดียวกันเท่านั้น แต่ต้องมีแนวร่วมในระดับกว้าง เช่น นักวิชาการ และสื่อต่าง ๆ และประการที่สี่ เครือข่ายขาดผู้นำที่มีความสามารถและมีวิสัยทัศน์

๒.๕ แนวคิดชุมชนกับการพัฒนาการท่องเที่ยว

ในการพัฒนาศักยภาพชุมชนนั้นมีภาคส่วนต่าง ๆ เข้ามาเกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานภาครัฐที่มีบทบาทหลากหลาย ภาคเอกชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยตรงหรือภาควิชาการ ทั้งสถาบันการศึกษาและองค์กรพัฒนาเอกชนหรือ NGOs ต่าง ๆ เข้ามาเกี่ยวข้องมากมายการมีผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมากมายหลากหลายเช่นนี้ทำให้ทิศทางในการพัฒนามีความหลากหลายแตกต่างไปตามภารกิจหรือแนวทางของแต่ละหน่วยงาน ดังนั้น ภาคส่วนต่าง ๆ โดยเฉพาะภาคประชาชนจึงจำเป็นต้องต้องหันหน้าเข้ามา ‘ร่วมคิดร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติร่วมรับผิดชอบ และร่วมรับผลประโยชน์’ ทำให้เกิดทิศทางการพัฒนาการท่องเที่ยวในรูปแบบที่จะเกิดประโยชน์กับชุมชนท้องถิ่นสูงสุดเพื่อให้ทุกฝ่ายได้ร่วมกันขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์ เพราะเมื่อทุกฝ่ายได้เข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่ต้น เมื่อเกิดผลประโยชน์หรือผลเสีย ทุกฝ่ายจะได้ร่วมกันรับผิดชอบและร่วมรับผลประโยชน์ในระยะยาวร่วมกัน การร่วมคิดร่วมวางแผนเพื่อให้เกิดทิศทางการทำงานร่วมกันเพื่อพัฒนาศักยภาพชุมชนให้สามารถเก็บเกี่ยวผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวได้จึงก่อให้เกิด ‘แผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน พ.ศ. ๒๕๕๔-๒๕๖๓ (CBT Thailand)’ จัดทำขึ้นโดยคณะกรรมการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ภายใต้คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ(ท.ท.ช.) ซึ่งผ่านความเห็นชอบ จากคณะรัฐมนตรีแล้ว เมื่อวันที่ ๓๑ มกราคม ๒๕๖๐ โดยมีกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาเป็นประธาน และองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) หรือ อพท. เป็นฝ่ายเลขานุการเพื่อประสานการทำงานกับภาคีทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในการขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวโดยชุมชนดังกล่าวจึงถือเป็นแผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวฉบับแรกของประเทศไทยที่มุ่งเน้น การพัฒนาในระดับชุมชนเป็นหลักเพื่อให้เกิดการกระจายประโยชน์จากการท่องเที่ยวไปสู่เศรษฐกิจฐานราก อย่างแท้จริง โดยมีวิสัยทัศน์ว่า “การท่องเที่ยวโดยชุมชนของไทย (องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษ เพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน, ๒๕๖๑) พัฒนาสู่สากลอย่างมีเอกภาพบนฐานการรักษา และจัดการทรัพยากร ชุมชนอย่างยั่งยืนสู่ชุมชนแห่งความสุข” นั่นเอง

๒.๕.๑ ศักยภาพของชุมชน

ความหมายของศักยภาพชุมชน มีผู้ให้ความหมายไว้หลายท่าน ได้แก่ ศักยภาพ หมายถึง ภาวะแฝง อำนาจ หรือคุณสมบัติที่มีแฝงอยู่ในสิ่งต่าง ๆ อาจทำให้พัฒนาหรือให้ปรากฏเป็นสิ่งที่ประจักษ์ได้^{๔๔}

พัทธัม (๑๙๙๓)^{๔๕} กล่าวว่าชุมชนจะเข้มแข็งและมีศักยภาพได้นั้น เพราะคนในชุมชนมีน้ำใจ มีจิตสำนึกสาธารณะ มีความกระตือรือร้นมีบรรทัดฐานของการพึ่งพาอาศัยกันมีเครือข่ายของการทำให้สังคมมาติดต่อสัมพันธ์กันในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับชุมชน มีสถานภาพทางกายภาพของชุมชนที่เหมาะสม และสมาชิกมีส่วนร่วมในงานสาธารณะของชุมชน

จิระภา ฉิมสุข^{๔๖} ให้ความหมายศักยภาพของชุมชน หมายถึง ขีดความสามารถของชุมชน ในอันที่จะตอบสนองความต้องการและแก้ไขสภาพปัญหาของคนส่วนใหญ่ในชุมชน รวมทั้งความสามารถของชุมชนในการประสานความร่วมมือในการดำเนินงานกับคนภายนอกชุมชน ขณะเดียวกันก็ดำเนินการแก้ไขปัญหามาจากภายนอกชุมชน ทั้งนี้ด้วยจุดมุ่งหมายเพื่อความปกติสุขใน การอยู่ร่วมกันของคนในชุมชน องค์ประกอบที่ทำให้ชุมชนเกิดศักยภาพในการดำเนินงานใด ๆ นั้น ได้แก่ โครงสร้างประชากรและระบบการปกครอง อาชีพและระบบการผลิต นอกจากนี้ยังหมายถึงความสามารถของชุมชนในการจัดการภายในชุมชน เช่น การใช้ระบบเครือข่ายในระบบคัดเลือกผู้นำ การใช้ระบบศาลเผ่าศาลแก่ ทำหน้าที่พิจารณาตัดสินและแก้ไขคลี่คลายความขัดแย้งหรือกรณีพิพาทในชุมชน

อนุชาติ พวงสำลีและอรทัย อาจอ่ำ^{๔๗} กล่าวถึง ศักยภาพและการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนว่าการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของกลุ่มคนตั้งแต่เรื่องของจิตสำนึก ความรู้ทักษะไปจนถึงการจัดการการรวมกลุ่ม ที่ทำให้เกิดพลังต่อรองในการแก้ปัญหา นานาชนิด และการที่กลุ่มจะเข้มแข็งหรือไม่ต้องพิจารณาถึงด้านทรัพยากรธรรมชาติและทรัพยากรอื่น ๆ ของชุมชนด้วย

การจะเกิดศักยภาพหรือความเข้มแข็งของชุมชนนั้นมีปัจจัยที่จะเป็นตัวนำไปสู่การมีศักยภาพหรือความเข้มแข็งของชุมชนได้ดังนี้

^{๔๔} ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ปีพ.ศ. ๒๕๔๒, พิมพ์ลักษณ์, กรุงเทพฯ : นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์, ๒๕๔๓.

^{๔๕} มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. องค์ความรู้ในเรื่องความเข้มแข็งของชุมชน: จากปรากฏการณ์ที่ทฤษฎีฐานราก. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย. ๒๕๔๓.

^{๔๖} จิระภา ฉิมสุข. ศักยภาพของชุมชนในด้านทัศนสาธารณสุข. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ๒๕๔๔.

^{๔๗} อนุชาติพวงสำลีและ อรทัย อาจอ่ำ. การพัฒนาเครือข่ายวัดคุณภาพชีวิตและสังคมไทย. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย. ๒๕๓๙. หน้า ๒๕๗.

แมททิว (Mathews, ๑๙๙๖)^{๔๘} ได้พิจารณาเงื่อนไขและปัจจัยของชุมชนที่ทำให้เกิดความเข้มแข็งดังนี้

๑. โครงสร้างพื้นฐานที่เอื้อต่อความเป็นชุมชน
 - ๑.๑ การรวมตัวเป็นกลุ่ม/องค์กร มีมากน้อยเพียงใด
 - ๑.๒ ขนาดของกลุ่มที่พบปะ
 - ๑.๓ จำนวนสถานที่และโอกาสในการพบปะสังสรรค์เพื่อการแก้ปัญหาของชุมชน
 - ๑.๔ ประเด็นพูดคุย / ถกปัญหาของชุมชน
 - ๑.๕ ระดับความสัมพันธ์ใกล้ชิดของคนในชุมชน
 - ๑.๖ เครื่องมือสื่อสาร

๒. กระบวนการเฉพาะบางอย่าง ได้แก่ ๑) กระบวนการตัดสินใจเรื่องที่เกี่ยวข้องกับปัญหาโดยรวมของชุมชนเป็นอย่างไร การมีส่วนร่วมของคนมากน้อยเพียงไร บทบาทของผู้นำในการตัดสินใจเป็นอย่างไร ๒) กระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นที่แตกต่างกันหรือการหาข้อสรุปร่วมกันในการแก้ไขปัญหา

๓. ผู้นำ พิจารณาจาก ๑) จำนวนผู้นำ การกระจายตัวในตำบล/พื้นที่ ๒) บทบาทของผู้นำสัมพันธ์กับสมาชิกในชุมชน เช่น การเปิดโอกาสให้สมาชิกแสดงความคิดเห็นริเริ่ม การสร้างกระบวนการ/กิจกรรมให้สมาชิกมีส่วนร่วม และการสร้างเครือข่ายภายใน/ภายนอกชุมชน ๓) คุณสมบัติเช่น การติดตามสถานการณ์ปัญหาการเปิดกว้างให้การเรียนรู้ไม่แบ่งฝ่าย มองการณ์ไกล

๔. กระบวนทัศน์เกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนแบบมีส่วนร่วม ประกอบด้วย ๑) เป็นการประเมินว่าชุมชนมีระบบความคิดด้านต่าง ๆ เหล่านี้มากน้อยเพียงไร ๒) การให้ความสำคัญกับกระบวนการมีส่วนร่วมพอ ๆ กับผลงาน ๓) การดึงคนให้มาร่วมกระบวนการคิดและตัดสินใจให้มากที่สุด ๔) การเน้นศักยภาพของสมาชิกที่มาร่วมตัวกันว่าเป็นต้นทุนของชุมชน มากกว่ามองว่าเป็นปัญหาของชุมชน ๕) ความคิดเกี่ยวกับ“อำนาจ” หรือ “พลัง” ในการเปลี่ยนแปลง เน้นพลังของกลุ่มในการแก้ปัญหาของตนเองมากกว่าฝากความหวังไว้ที่ผู้มี“อำนาจ” หรือไม่ ๖) ความคิดเกี่ยวกับการรับผิดชอบแก้ปัญหาของชุมชนตนเอง

๕. ความสัมพันธ์ระหว่างคนในชุมชนกับสถาบันต่าง ๆ ในชุมชน ได้แก่ ๑) การพึ่งพาหน่วยงานของรัฐที่มีมากน้อยเพียงไร ๒) ความร่วมมือสนับสนุน ความใกล้ชิดกันของโรงเรียน วัด และสถานบริการในชุมชน

^{๔๘} Mathews, D. Element of strong civil society and healthy public life. (n.p.): Kettering Foundation April. ๑๙๙๖. P.๑-๒๕.

๖. ความรู้สึกร่วมเป็นกลุ่มชุมชนเดียวกันและมองหาทางออกของความร่วมมือในชุมชน เป็นการประเมินว่าในชุมชนมีความรู้สึกผูกพันเป็นชุมชนหรือไม่ โดยดูจาก ๑) ประวัติศาสตร์/คำบอกเล่าของชาวบ้านเกี่ยวกับการช่วยเหลือกันและกันในการแก้ปัญหาชุมชน ๒) การทำกิจกรรมที่ต้องอาศัยความร่วมมือหลายฝ่ายร่วมกัน ๓) ความพยายามในการดึงเอาคนที่ยังไม่เข้าร่วมงานพัฒนาชุมชนให้เข้าร่วมด้วย

๒.๕.๒ การประเมินศักยภาพของชุมชน

สมศักดิ์ ศรีสันติสุข^{๔๔} กล่าวว่า ขอบเขตการวินิจฉัยศักยภาพของชุมชนในงานพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหาและสนองความต้องการของชุมชนวิเคราะห์จากองค์ประกอบต่าง ๆ ดังนี้

๑. ความกระตือรือร้นหรือวิญญูณ ตลอดจนการรับรู้และจิตสำนึกในการพัฒนาของประชาชน เป็นการวินิจฉัยความพร้อมของประชาชน หมายถึง ความมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนา ความกระตือรือร้นมีความสำคัญอย่างมากแสดงให้เห็นถึงศักยภาพของชุมชน ทั้งนี้รวมถึงการรับรู้และการมีจิตสำนึกในงานพัฒนาของประชาชนด้วย

๒. โครงสร้างและบทบาทขององค์กรชุมชน ผู้นำชุมชน รวมทั้งโครงสร้างอำนาจชุมชน เป็นเรื่องที่พิจารณาถึงสภาพการปกครองของผู้นำชุมชนว่ามีบทบาทอย่างไรในการดำเนินงานพัฒนา เช่น คุณภาพและลักษณะของผู้นำชุมชน และองค์กรของชุมชนมีความพร้อมที่จะพัฒนาและเล็งเห็นความสำคัญในการพัฒนา

๓. การวางแผนและการบริหารจัดการงานพัฒนา พิจารณาถึงความสามารถที่จะดำเนินการแก้ไขปัญหาและความต้องการของชุมชนมากนักน้อยเพียงใด

๔. การพัฒนาคน การพิจารณาความพร้อมของทรัพยากรบุคคลในชุมชน ว่าสามารถทำให้ชุมชนมีการพัฒนามากน้อยเพียงใด เช่น ผู้นำชุมชน องค์กรชุมชน และประชาชนทั่วไปในชุมชน มีการพัฒนาชุมชนของตนเองมากน้อยเพียงใด

๕. เทคโนโลยีในงานพัฒนา ศักยภาพของชุมชนในเรื่องของเทคโนโลยีในงานพัฒนาเป็นอีกเรื่องที่จะต้องทำการวินิจฉัยถึงประสิทธิภาพของเทคโนโลยีว่าสามารถทำให้งานพัฒนาในชุมชนบรรลุผลสำเร็จตามความต้องการของสมาชิกมากน้อยเพียงใด

๖. การสื่อสาร เผยแพร่ประชาสัมพันธ์และระบบข้อมูลข่าวสารของชุมชน การวินิจฉัยศักยภาพในเรื่องการสื่อสาร เผยแพร่ประชาสัมพันธ์และระบบข้อมูลข่าวสารของชุมชนนี้เพื่อที่จะทำให้เกิดความสำนึกและการติดต่อประสานงานความเข้าใจกันมากขึ้น

๗. การระดมทุน แรงงาน และทรัพยากรในชุมชน ปัจจัยเรื่องทุนและทรัพยากรที่เป็นวัตถุดิบเป็นเรื่องที่สำคัญในงานพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหาและความต้องการของชุมชน ทั้งนี้เนื่องจากถ้าหากมี

^{๔๔} สมศักดิ์ศรีสันติสุข. สังคมวิทยาชุมชน : หลักการศึกษาวิเคราะห์และปฏิบัติงานชุมชน. ขอนแก่น: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ๒๕๓๗. หน้า ๑๓๔-๑๓๖.

การดำเนินการที่ปราศจากทุน แรงงาน และทรัพยากรที่เหมาะสม จะทำให้โครงการประสบปัญหา และไม่สามารถดำเนินไปสู่เป้าหมายได้

๘. ลักษณะโครงสร้างทางสังคมและวัฒนธรรม เป็นเรื่องที่สำคัญไม่อาจมองข้ามไปได้ทั้งนี้ เนื่องจากโครงสร้างทางสังคมและวัฒนธรรมในแต่ละชุมชนย่อมจะแตกต่างกันไป อุปสรรคหรือความสำเร็จในงานพัฒนาต้องพิจารณาจากลักษณะโครงสร้างทางสังคมและวัฒนธรรมเป็นส่วนหนึ่งด้วย เช่น ประชาชนมีค่านิยมอย่างไร มีทัศนคติต่อการพัฒนาอย่างไร ลักษณะการพึ่งพาอาศัยเป็นอย่างไร

๙. ระบบการสนับสนุนจากภายนอกชุมชน การวินิจฉัยในเรื่องของศักยภาพไม่เพียงแต่พิจารณาองค์ประกอบภายในชุมชนเท่านั้น แต่ต้องพิจารณาจากองค์ประกอบจากภายนอกชุมชนด้วย ได้แก่ การได้รับการสนับสนุนทั้งด้านวัสดุอุปกรณ์การบริการ และด้านวิชาการจากภายนอกชุมชนมีผลกระทบกับภายในชุมชนด้วย ทั้งนี้เนื่องจากชุมชนมิได้อยู่นิ่ง หรือติดต่อกันเฉพาะภายในชุมชนเท่านั้น แต่ชุมชนมีการติดต่อสัมพันธ์กับภายนอกชุมชนหรือหน่วยงานอื่น ๆ ทำให้จำเป็นต้องทราบถึงการได้รับการสนับสนุนจากภายนอกชุมชนว่ามีมากน้อยเพียงใด

ลีลาภรณ์ นาครทรรพ และคณะ^{๕๐} มีข้อสรุปเกี่ยวกับกรอบตัวชี้วัดความ เข้มแข็งหรือ ศักยภาพของชุมชน ดังนี้

๑. มีการนำมิติเชิงวัฒนธรรมมาผสมผสานในการทำกิจกรรม เพราะการมีฐานทาง วัฒนธรรมจะเป็นเครื่องยึดโยงให้สามารถสร้างองค์กรชุมชนได้ง่ายและมีคุณภาพ

๒. ในด้านความสามารถในการตอบสนองต่อปัญหา ควรพิจารณาถึง ๑) ความรวดเร็วในการตอบสนองต่อปัญหา ๒) ปัญหาที่เกิดขึ้นนั้นมีหลากหลายหรือไม่ยากง่ายเพียงไร เป็นปัญหาภายใน หรือภายนอกชุมชนปัญหาเหล่านี้จะเป็นเครื่องทดสอบประสิทธิภาพและความสามารถของกลุ่มในการ แก้ปัญหาได้เป็นอย่างดี๓) จำนวนปัญหาที่องค์กรชุมชนสามารถแก้ไขได้

๓. ในด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ควรพิจารณาตัวชี้วัด ได้แก่ ๑) มีการวิเคราะห์ ปัญหา สาเหตุทางเลือกการแก้ไขปัญหา และวิธีการแก้ไขปัญหา โดยดูถึงกระบวนการในการวิเคราะห์ ดังกล่าว่า มีการวิเคราะห์ที่ชัดเจนหรือไม่ มีการเชื่อมโยงปัญหากับสาเหตุหรือไม่ คุณภาพในการ วิเคราะห์ปัญหา สาเหตุการตั้งเป้าหมายในการแก้ปัญหาเป็นอย่างไร มีทิศทางที่ถูกต้อง มีสติหรือไม่ ๒) มีการพัฒนาจิตสำนึก

๔. ในด้านการจัดกลุ่ม ควรพิจารณาถึงตัวชี้วัด ได้แก่ ๑) จำนวนสมาชิกที่เข้าร่วมกิจกรรม ๒) ระดับของการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการทำกิจกรรมต่างๆเช่น เสนอความคิดลงมือปฏิบัติฯ ๓) สมาชิกู้หน้าที่และทำหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบ ๔) มีการสร้างและพัฒนากระบวนการกลุ่มอย่าง

^{๕๐} ลีลาภรณ์ นาครทรรพ และคณะ. ตัวชี้วัดสำหรับงานพัฒนาชนบท : ประสบการณ์จากนักพัฒนา. กรุงเทพฯ: สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา. ๒๕๒๘. หน้า ๑๓๐-๑๓๘.

ต่อเนื่อง ๕) มีกฎระเบียบและกติการ่วมกัน ๖) มีความพร้อมเพรียง ความสามัคคีในการทำกิจกรรมร่วมกัน

๕. ในด้านที่เกี่ยวกับผู้นำ ซึ่งหมายถึง ผู้ที่ได้รับการยอมรับจากสมาชิกและชุมชน ควรพิจารณาถึงตัวชี้วัด ได้แก่ ๑) จำนวนผู้นำ มีหลายคนหรือไม่ ๒) ความรู้และทักษะของผู้นำ มีหลายด้านหรือไม่ (เช่น ผู้นำด้านการสื่อสาร การถ่ายทอดความรู้การจัดการ ฯลฯ)

๖. ในด้านที่เกี่ยวกับผลประโยชน์ควรพิจารณาถึงตัวชี้วัดได้แก่การที่สมาชิกได้รับผลประโยชน์อย่างยุติธรรม

๗. ในด้านการยอมรับนับถือที่องค์กรได้รับจากภายนอก ควรพิจารณาถึงตัวชี้วัด ได้แก่ ๑) การสนับสนุนที่ได้รับจากภายนอก เช่น เงินทุนและทรัพยากรในโครงการพัฒนาต่าง ๆ ๒) มีคนเยี่ยมชมศึกษาดูงาน เป็นแหล่งความรู้ ๓) การมีความสามารถในการต่อรองกับรัฐ/แหล่งทุนต่าง ๆ มากขึ้น

๘. ในด้านการขยายผล ควรพิจารณาถึงตัวชี้วัด ได้แก่ ๑) จำนวนสมาชิกที่เพิ่มมากขึ้น ๒) ประเภทงานและกิจกรรมมีหลากหลายมากขึ้น ๓) จำนวนองค์กรที่เกี่ยวข้องมีมากขึ้น

บัณฑิต อ่อนดำ และ วิริยา น้อยวงศ์^{๕๓} กล่าวถึง ตัวชี้วัดของความเข้มแข็งหรือศักยภาพของชุมชน ได้แก่

๑. องค์ความรู้ภูมิปัญญา ซึ่งรวมถึง ระบบข้อมูลข่าวสาร วิชาการ ศึกษา ค้นคว้า วิจัย ที่ทันต่อความเคลื่อนไหว การเปลี่ยนแปลงโดยเน้นให้เกิดองค์ความรู้ทั้งในระดับปัจเจกบุคคล ครอบครัว ชุมชน และสถาบันทางสังคม ตลอดจนองค์ความรู้ที่สามารถนำมาใช้ในกระบวนการพัฒนาทั้งในระดับตำบล หมู่บ้าน/ชุมชน และใช้ในการแก้ไขปัญหาและการพัฒนา

๒. กระบวนการเรียนรู้กล่าวคือ ในระดับตำบล หมู่บ้าน/ชุมชน สามารถวิเคราะห์วินิจฉัยปัญหาแสวงหาทางออกในการแก้ปัญหาด้วยตนเอง เพื่อตอบสนองปัญหาของสมาชิกในชุมชน โดยใช้ภูมิปัญญาหมู่บ้าน ประสบการณ์และการเรียนรู้ประยุกต์เทคนิค และการจัดการ

๓. องค์กรชุมชน/การบริหารจัดการ/กำลังคน หมายถึง การรวมกลุ่มชาวบ้าน การจัดองค์กรในระดับตำบล หมู่บ้าน/ชุมชน การจัดระบบบริหารจัดการงานพัฒนา จัดระบบสวัสดิการสังคม ชุมชน เพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เช่น การรวมตัวเพื่อจัดตั้งกลุ่มกองทุนออมทรัพย์มีกิจกรรมร่วมกัน ส่งเสริมเครือข่ายทั้งเครือข่ายธรรมชาติเครือข่ายการจัดตั้งองค์กร และเครือข่ายประสบการณ์

๒.๕.๓ การส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

^{๕๓} บัณฑิต อ่อนดำ และวิริยา น้อยวงศ์. ยุทธศาสตร์ในการพัฒนาชนบท: ประสบการณ์ของประเทศไทย. กรุงเทพฯ: สาขาพัฒนาชุมชน คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ๒๕๓๓. หน้า ๔๓.

เซอร์ลี (Shirley, ๑๙๙๒) กล่าวถึงหลักการจัดการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ดังนี้^{๕๒}

๑) อนุรักษ์และใช้ทรัพยากรอย่างพอดี หมายถึง ผู้ที่มีหน้าที่ดูแล รับผิดชอบการพัฒนาเกี่ยวกับการท่องเที่ยวต้องมีวิธีการบริหารจัดการการใช้ทรัพยากรจากธรรมชาติและวัฒนธรรมที่มีอยู่ให้เพียงพอ ประหยัดและมีประสิทธิภาพอย่างที่สุด อีกทั้งยังต้องคำนึงถึงคุณค่าของทรัพยากรเหล่านั้นที่มีปัจจัยสำคัญ ประกอบอยู่ด้วยการพัฒนานั้นยังต้องคงความเป็นเอกลักษณ์เดิมไว้ให้มากที่สุดและเกิดผลกระทบน้อยที่สุด โดยใช้ภูมิปัญญาพื้นบ้านประยุกต์กับเทคโนโลยีใหม่ ๆ การใช้ทรัพยากรอย่างเหมาะสมสามารถทำให้ธุรกิจนั้นยืนยาวได้

๒) ลดการบริโภคและใช้ทรัพยากรที่เกินความจำเป็นกับลดการก่อของเสีย ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาการท่องเที่ยวต้องมีการวางแผนการใช้ทรัพยากรจากธรรมชาติอย่างคุ้มค่าและมีประสิทธิภาพหรืออาจจะหาทรัพยากรที่มีความเหมือนกันมาใช้ทดแทนกันได้ เพื่อเป็นการลดการใช้ทรัพยากรที่อาจจะหมดสิ้นไป เช่น การใช้คอนกรีตแทนไม้ในการสร้างบ้าน เป็นต้น ส่วนการลดการก่อของเสีย เช่น ขยะ ต้องหาวิธีการจัดการโดยการแยกประเภทขยะ

๒.๑) ขยะแห่งอาจนำระบบการหมุนเวียนการใช้ การใช้ซ้ำและการแปรรูปกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่

๒.๒) ขยะเปียกอาจนำไปทำปุ๋ยอินทรีย์และน้ำหมักปุ๋ยสามารถนำไปใช้เป็นปุ๋ยจุลินทรีย์ได้

๓) รักษาและส่งเสริมความหลากหลายของธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรม ผู้รับผิดชอบการพัฒนาต้องมีการวางแผนที่สามารถขยายฐานการท่องเที่ยว โดยรักษาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่มีอยู่เดิมไว้

๓.๑) การเพิ่มคุณค่า เช่น แหล่งท่องเที่ยวน้ำตก อาจเพิ่มกิจกรรมการดูนก ผีเสื้อ หรือ ปีนหน้าผาหรือหมู่บ้านวัฒนธรรมและแหล่งโบราณคดีอาจเพิ่มกิจกรรมการนั่งเกวียนเทียมวัว การทำเส้นทางจักรยานให้ท่องเที่ยวชมรอบหมู่บ้าน เป็นต้น

๓.๒) การเพิ่มมาตรฐานการบริการ เช่น การส่งบุคลากรไปอบรมด้านต่าง ๆ เช่น ภาษาอังกฤษมัคคุเทศก์ เป็นต้น ทั้งนี้ เพื่อให้นักท่องเที่ยวใช้เวลาท่องเที่ยวในสถานที่นั้นนานขึ้นหรือกลับไปเที่ยวซ้ำอีก

๔) ประสานการพัฒนาการท่องเที่ยว ผู้รับผิดชอบการพัฒนาการท่องเที่ยวไม่เพียงแต่ทำตามแผนที่วางไว้ แต่จะต้องประสานงานให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาควบคู่กันด้วย อาทิ แผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อบต. และเทศบาล) แผนพัฒนาของสำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม แผนพัฒนาจังหวัด เป็นต้น เพื่อให้การพัฒนาในสถานที่ท่องเที่ยวมีศักยภาพมากขึ้น

^{๕๒} อภิวัฒน์ คณะสุวรรณ. การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมู่บ้านบากันเคย ตำบลตันหยงโป อำเภอเมือง จังหวัดสตูล. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง. ๒๕๖๓.

๕) ต้องใช้การท่องเที่ยวขยายฐานเศรษฐกิจของท้องถิ่น ผู้รับผิดชอบการพัฒนาการท่องเที่ยว ต้องประสานกับองค์กรปกครองท้องถิ่นและหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวในท้องถิ่น เพื่อสรรหาทรัพยากรที่โดดเด่นของท้องถิ่นที่สามารถพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวแห่งใหม่ได้ เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้เป็นที่รู้จักมากขึ้น อีกทั้งยังเป็นการกระจายรายได้ให้กับประชาชนในท้องถิ่น เช่น การหาผลิตภัณฑ์และกิจกรรมใหม่ ๆ ใน แต่ละตำบลตามนโยบาย “๑ ตำบล ๑ ผลิตภัณฑ์” ทั้งนี้เพื่อเป็นการขยายฐานเศรษฐกิจและสร้างรายได้ให้กับชุมชนอีกด้วย

๖) การมีส่วนร่วม และการสร้างเครือข่ายพัฒนาการท่องเที่ยวกับท้องถิ่น ผู้รับผิดชอบการพัฒนาการท่องเที่ยวควรร่วมทำงานกับท้องถิ่นแบบเป็นองค์กรรวม (Participation Approach) โดยเข้าร่วมทำในลักษณะหน่วยงานร่วมจัด เช่น ร่วมทำกิจกรรมสาธารณะประโยชน์ หรือเป็นหน่วยงานร่วมส่งเสริมการท่องเที่ยวนอกจากนั้นยังต้องประสานเครือข่ายระหว่างองค์กรและท้องถิ่น เพื่อยกระดับคุณภาพของการจัดการการท่องเที่ยวในท้องถิ่น

๗) หมั่นประชุม หรือปรึกษาหารือกับผู้เกี่ยวข้องที่มีผลประโยชน์ร่วมกัน ผู้รับผิดชอบการพัฒนาการท่องเที่ยวต้องประสานกับพหุภาคี ได้แก่

๗.๑) ชุมชนในพื้นที่

๗.๒) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

๗.๓) กลุ่มผู้ประกอบการท่องเที่ยว

๗.๔) สถาบันการศึกษา

๗.๕) สถาบันการศาสนา

๗.๖) หน่วยงานราชการที่รับผิดชอบในพื้นที่การประชุมปรึกษาหารือ ทั้งการเพิ่มศักยภาพให้กับแหล่งท่องเที่ยวการประเมินผลกระทบการท่องเที่ยว การแก้ไขปัญหาที่เกิดจากผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและด้านการตลาด โดยอาจจะมีการจัดประชุมกันอย่างสม่ำเสมอ เพื่อนำข้อผิดพลาดมาแก้ไขให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันเป็นการลดช่องว่างและข้อขัดแย้งในผลประโยชน์ เช่น การกำหนดค่าบริการเรือโดยสารที่ใช้ในการเดินทางท่องเที่ยวควรเป็นมาตรฐานเดียวกัน

๘) การพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ โดยจัดให้มีการอบรม การส่งบุคลากรไปศึกษาดูงาน การบริหารจัดการของแหล่งท่องเที่ยวที่ประสบผลสำเร็จ จะทำให้บุคลากรมีความรู้หรือแนวทางในการปฏิบัติมากขึ้น นับว่าเป็นการพัฒนาบุคลากรในองค์กร อีกทั้งยังเป็นการยกระดับมาตรฐานการบริการการท่องเที่ยว เช่น การอบรมนักสื่อความหมายด้านวัฒนธรรม เป็นต้น

๙) จัดเตรียมข้อมูลหรือคู่มือบริการข่าวสารการท่องเที่ยวให้พร้อม ผู้รับผิดชอบการพัฒนาการท่องเที่ยวจะต้องร่วมกับผู้ที่เกี่ยวข้องจัดเตรียมเอกสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวของสถานที่นั้น ๆ ให้พร้อมและเพียงพอต่อจำนวนนักท่องเที่ยวที่มาเยือน เพื่อความสะดวกในการศึกษาของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเยือนหรืออาจจะทำให้อยู่ในรูปของสื่ออื่น ๆ เช่น แผ่นพับ คู่มือท่องเที่ยว หรือวีดีโอแนะนำ เป็นต้น

๑๐) ประเมินผล ตรวจสอบ และวิจัย ผู้รับผิดชอบการพัฒนาการท่องเที่ยวและผู้ประกอบการจะต้องมีการประเมินผล การตรวจสอบผลกระทบ และการศึกษาวิจัยอย่างสม่ำเสมอ โดย

๑๐.๑) การสอบถามผู้ใช้บริการโดยตรง

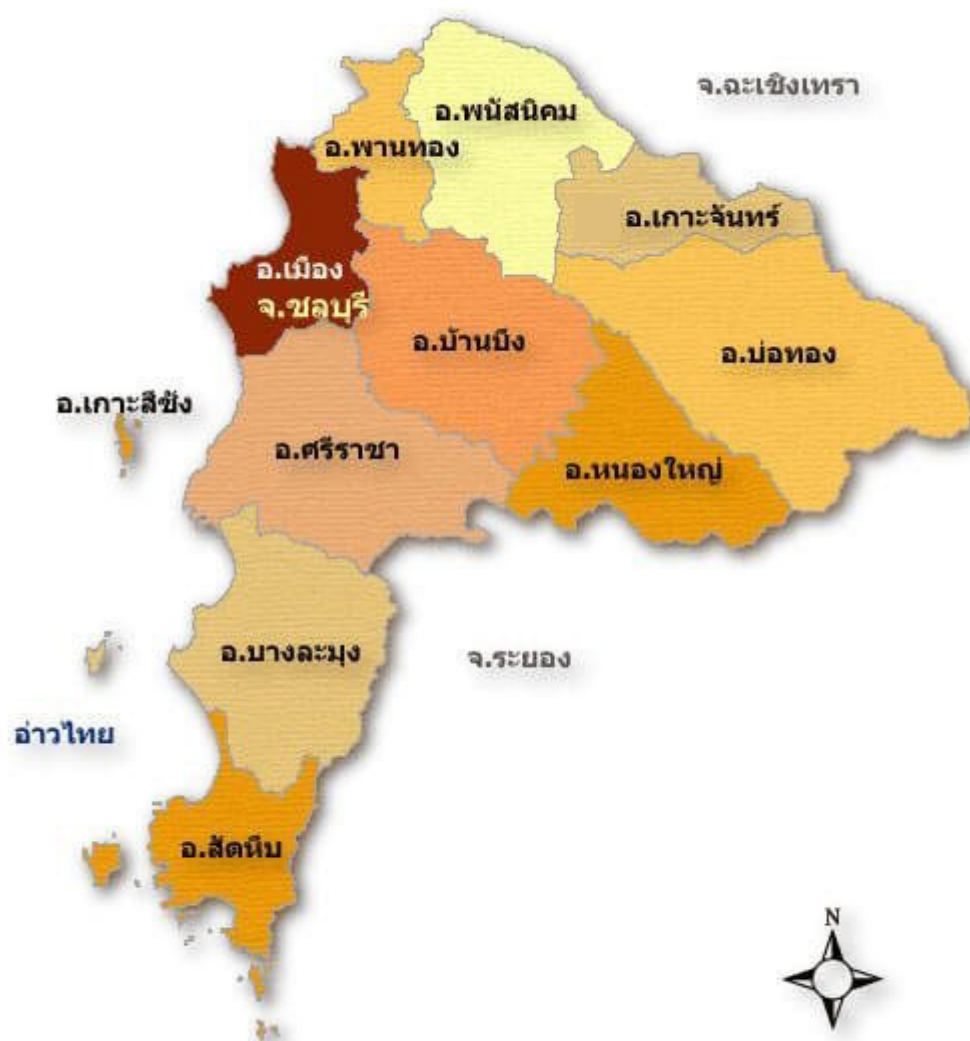
๑๐.๒) การสอบถามความเห็นด้วยใบประเมินผล

๑๐.๓) การวิจัยตลาดการท่องเที่ยว

ทั้งนี้ เพื่อให้ทราบผลของการบริการและนำมาปรับปรุงแก้ไขการจัดการ และการบริการให้มีประสิทธิภาพจากหลักของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน และหลักการจัดการการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน จะเห็นได้ว่ามีความเกี่ยวข้องกับทรัพยากรการท่องเที่ยว กล่าวคือทรัพยากรการท่องเที่ยวเป็นพื้นฐานสำคัญในการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน และถูกนำมาใช้เป็นส่วนประกอบของการจัดการการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนโดยทรัพยากรการท่องเที่ยวต้องถูกนำมาใช้อย่างชาญฉลาด ต้องทำการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว และต้องพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนด้วย เพื่อให้บรรลุหลักของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนทั้ง ๔ ประการที่กล่าวมาข้างต้นเพื่อความประทับใจและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว

๒.๖ บริบทเชิงพื้นที่ อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี

จังหวัดชลบุรีแบ่งเขตการปกครองออกเป็น ๑๑ อำเภอ ๙๒ ตำบล ๖๘๗ หมู่บ้าน การปกครองส่วนท้องถิ่นประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาลนคร ๒ แห่ง ได้แก่ เทศบาลนครแหลมฉบัง และเทศบาลนครเจ้าพระยาสุรศักดิ์ เทศบาลเมือง ๑๐ แห่ง เทศบาลตำบล ๓๕ แห่ง องค์การบริหารส่วนตำบล ๕๐ แห่ง และมีรูปแบบการปกครองพิเศษ ๑ แห่ง คือ เมืองพัทยา แยกจากการปกครองของอำเภอบางละมุง เนื่องจากเป็นเมืองท่องเที่ยวระดับนานาชาติ ซึ่งมีการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว อำเภอทั้ง ๑๑ ของจังหวัดชลบุรี ได้แก่ อำเภอเมืองชลบุรี อำเภอพนัสนิคม อำเภอบ้านบึง อำเภอศรีราชา อำเภอกะจันทร์ อำเภอบ่อทอง อำเภอหนองใหญ่ อำเภอบางละมุง อำเภอสัตหีบ และอำเภอกะสีช้าง

แผนภาพที่ ๒.๑ พื้นที่จังหวัดชลบุรี

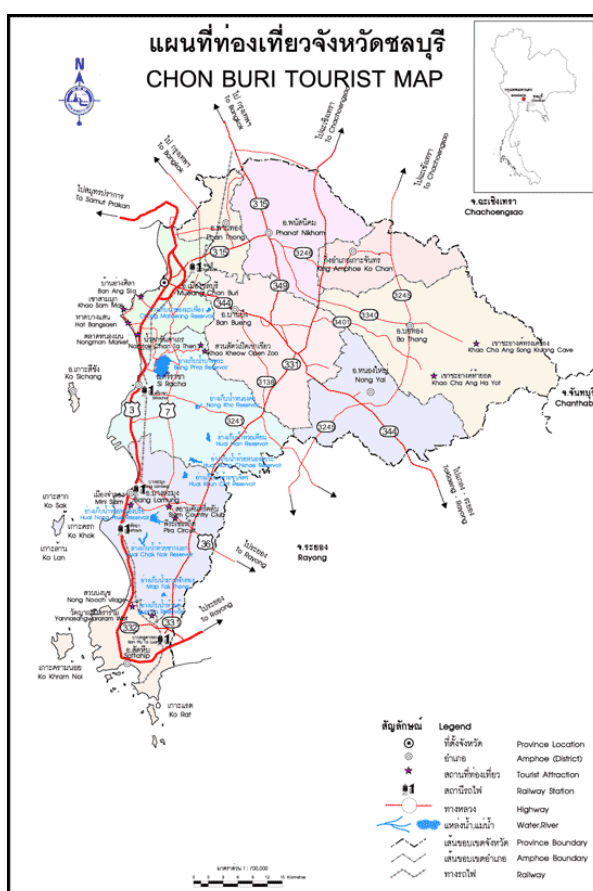
จังหวัดชลบุรี เป็นดินแดนที่ปรากฏขึ้นมาในหน้าประวัติศาสตร์ตั้งแต่สมัยทวารวดี ขอม และสุโขทัย แต่เดิมเป็นเพียงเมืองเกษตรกรรม และชุมชนประมงเล็กๆ หลายเมือง กระจายตัวกันอยู่ห่างๆ โดยในทำเนียบศักดินาหัวเมืองสมัยอยุธยากำหนดให้ชลบุรีเป็นเมืองชั้นจัตวา ส่วนแผนที่ไตรภูมิก็มีชื่อดำบลสำคัญของชลบุรีปรากฏอยู่ เรียงจากเหนือลงใต้ คือ เมืองบางทราย เมืองบางปลาสร้อย เมืองบางพระเรือ (ปัจจุบันคือบางพระ) และเมืองบางละมุง แม้ว่าจะเป็นเพียงเมืองเล็กๆ แต่ก็อุดมไปด้วยทรัพยากรทั้งบนบก และในทะเล มีการทำไร่ ทำนา ทำสวน และออกทะเลมาแต่เดิมนอกจากนี้ยังมีการติดต่อกับชาวจีนที่ล่องเรือสำเภาเข้ามาค้าขายกับกรุงสยามด้วย

ดินแดนที่เรียกว่าจังหวัดชลบุรี มีผู้คนอาศัยอยู่มาตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์แล้ว คือสามารถย้อนไปได้จนถึงยุคหินขัด เช่น บริเวณที่ลุ่มริมฝั่งแม่น้ำพานทอง เคยมีมนุษย์ยุคหินใหม่อาศัย

อยู่ โดยชนกลุ่มนี้นิยมใช้ขวานหินขัดเพื่อการเก็บหาล่าไล่ รวมถึงใช้ลูกปัด และกำไล ภาชนะ เครื่องปั้นดินเผาซึ่งมีลายที่เกิดจากการใช้เชือกทาบลงไปในตะดินยังไม่แห้ง นอกจากนี้ยังพบเศษอาหารทะเลพวกหอย ปู และปลาอีกด้วย เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๒๒ ได้มีการขุดสำรวจที่ตำบลพนมดี อำเภอกวนสินคม พบร่องรอยของชุมชนโบราณก่อนประวัติศาสตร์โคกพนมดี ทำให้สันนิษฐานได้ว่า ภายในเนื้อที่ ๔,๓๖๓ ตารางกิโลเมตรของชลบุรี อดีตเคยเป็นที่ตั้งเมืองโบราณที่มีความรุ่งเรืองถึง ๓ เมือง ได้แก่ เมืองพระรถ เมืองศรีพล และ เมืองพญาเร่ โดยอาณาเขตของ ๓ เมืองนี้รวมกันเป็นจังหวัดชลบุรีในปัจจุบัน

ที่ตั้ง และอาณาเขต

จังหวัดชลบุรีตั้งอยู่ในภาคตะวันออกของประเทศไทย หรือ ริมฝั่งทะเลตะวันออกของอ่าวไทย ประมาณเส้นรุ้งที่ ๑๒ องศา ๓๐ ลิปดา ถึง ๑๓ องศา ๔๓ ลิปดาเหนือ และเส้นแวงที่ ๑๐๐ องศา ๔๕ ลิปดา ถึง ๑๐๑ องศา ๔๕ ลิปดาตะวันออก ระยะทางจากกรุงเทพมหานครตามเส้นทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๓๔ (ถนนสายบางนา-ตราด) รวมระยะทางประมาณ ๘๑ กิโลเมตร นอกจากนี้ ยังมีเส้นทางหลวงพิเศษหมายเลข ๗ หรือ Motorway (กรุงเทพฯ-ชลบุรี) ระยะทาง ๗๙ กิโลเมตร ใช้ระยะเวลาในการเดินทางประมาณ ๔๕ นาทีเท่านั้น

ภาพที่ ๒.๒ แผนที่ท่องเที่ยวจังหวัดชลบุรี

จังหวัดชลบุรีมีพื้นที่ทั้งสิ้น ๒,๗๒๖,๘๗๕ ไร่ (๔,๓๖๓ ตารางกิโลเมตร) คิดเป็นร้อยละ ๐.๘๕ ของพื้นที่ประเทศไทย (พื้นที่ของประเทศไทยประมาณ ๓๒๐,๖๙๖,๘๗๕ ไร่ หรือ ๕๑๓,๑๑๕ ตารางกิโลเมตร)

ทิศเหนือ	ติดกับจังหวัดฉะเชิงเทรา
ทิศใต้	ติดกับจังหวัดระยอง
ทิศตะวันออก	ติดกับจังหวัดฉะเชิงเทรา จังหวัดจันทบุรี และจังหวัดระยอง
ทิศตะวันตก	ติดกับชายฝั่งทะเลตะวันออกของอ่าวไทย

สถานที่ท่องเที่ยว อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี

๑. แกรนด์แคนยอน ตำบลห้วยกะปิ อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี
๒. สะพานชลมารควิถี ตำบลบางปลาสร้อย อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี
๓. ชายหาดบางแสน ตำบลแสนสุข อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี
๔. ศูนย์ศึกษาธรรมชาติป่าชายเลน ตำบล คลองตำหรุ อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี
๕. ตลาดประมงพื้นบ้านอ่างศิลา ตำบลอ่างศิลา อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี
๖. หาดวอนนภา ตำบลแสนสุข อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี
๗. แหลมแท่น ตำบลแสนสุข อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี
๘. วิหารเทพสถิตพระกิตติเฉลิม (ศาลเจ้าหน่าจาซาไท้จื้อ) ตำบลอ่างศิลา อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี
๙. วัดแสนสุขสุทธาวาราม ตำบลแสนสุข อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี
๑๐. เขาสามมุข ตำบลแสนสุข อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี

เทศกาลประเพณี อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี

๑. งานประจำจังหวัดชลบุรี เป็นงานประจำปีที่ชาวจังหวัดชลบุรี ได้ร่วมกันจัดติดต่อกันมา ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๗๕ กิจกรรมของงานได้รวมงาน "นมัสการพระพุทธสิหิงค์ งานสงกรานต์ และงานกาชาด" ไว้ด้วยกันโดยถือเอาประมาณกลางเดือนเมษายนของทุกปีเป็นวันจัดงานกิจกรรมของงาน ประกอบไปด้วยยบวบนแห่พระพุทธสิหิงค์ พิธีรดน้ำดำหัวผู้ใหญ่ การละเล่นพื้นบ้าน การแสดงโขนของกรมศิลปากร และการแสดงทางวัฒนธรรม นิทรรศการ และ การออกร้าน ทั้งนี้ โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อเป็นการส่งเสริม และรักษาไว้ซึ่งขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามของท้องถิ่น ตลอดจนปลูกฝังคุณค่าด้านศิลปวัฒนธรรมไว้สืบไป

๒. งานเทศกาลวันไหล พอถึงเดือนเมษายน อากาศในเมืองไทยก็ยิ่งร้อนขึ้น แต่คนโบราณนั้นเข้าใจคิดประเพณีสงกรานต์ไว้คลายร้อน และถือเป็นวันปีใหม่ของไทย ประเพณีสงกรานต์ในภาคกลาง มักจะเล่นกันระหว่างวันที่ ๑๓-๑๔-๑๕ ของเดือนเมษายน ส่วนในภาคตะวันออกนั้นจะแตกต่าง

จากที่อื่นคือ จะเริ่มเล่นสาดน้ำกันประมาณวันที่ ๑๖ หรือ ๑๗-๑๘-๑๙ เมษายน โดยเรียกกันว่า "วันไหล" สำหรับเมืองพัทยา ได้กำหนดจัดงานวันไหลในวันที่ ๑๙ เมษายน ของทุกปี โดยมีกิจกรรมต่างๆ เช่น พิธีรดน้ำดำหัวขบวนแห่วันไหล การสาดน้ำกันอย่างสนุกสนานของประชาชน และ นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยชาวต่างประเทศ เป็นต้น

๓. งานประเพณีก่อพระทรายวันไหล บางแสนเป็นงานประเพณีที่ชาวตำบลแสนสุข ได้ถือปฏิบัติมาตั้งแต่สมัยโบราณ เดิมเรียกว่า งานทำบุญวันไหล คือ การที่ประชุมในหมู่บ้านต่างๆ ได้มาทำบุญร่วมกันเนื่องในเทศกาลวันสงกรานต์หรือวันปีใหม่ของไทย โดยการนิมนต์พระทุกวัดที่อยู่ในเขตตำบลแสนสุขมาประกอบพิธีสงฆ์ มีการทำบุญ ตักบาตรสงฆ์น้ำ หลังจากนั้นก็เป็นกิจกรรมก่อพระเจดีย์ทราย เล่นสาดน้ำ การละเล่น และกีฬาพื้นบ้าน เป็นต้น

๔. งานประเพณีวิ่งควาย เป็นประเพณีเก่าแก่ของจังหวัดชลบุรี จัดขึ้นเดือนตุลาคมของทุกปี นอกจากที่จัดที่อำเภอชลบุรีแล้วยังมีการจัดในช่วงเวลาใกล้เคียงกันในอำเภอบ้านบึง อำเภอนองใหญ่ ในวันงานชาวไร่ ชาวนาจะตกแต่งควายของตนอย่างสวยงามด้วยผ้าแพรสีต่างๆ และนำควายมาชุมนุมกันที่บริเวณสนามหน้าศาลากลางจังหวัด มีการแข่งขันวิ่งควาย ประกวดสุขภาพควายประกวดการตกแต่งควาย ประกวดนางงาม "น้องนางบ้านนา" เป็นต้น

๒.๗ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ทิพย์สุดา พุฒจร^{๕๓} ได้ศึกษาเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน กรณีศึกษาชุมชนสลักคอก จังหวัดตราด พบว่าชมรมนำเที่ยวพื้นบ้านสลักคอกมีการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนในรูปแบบสหกรณ์ สมาชิกซึ่งเป็นคนในชุมชน ชื้อหุ้นและได้รับเงินปันผลรายปีจากสัดส่วนร้อยละ ๓๕ จากรายได้ ทั้งหมดของกิจกรรมพายเรือคายัค นั่งเรือมาด และนั่งเรือมาดพร้อมรับประทานอาหารค่ำ และร้อยละ ๖๕ จัดสรรเพื่อการบริหารการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ การสาธารณสุขประโยชน์ และการจัดสวัสดิการสังคม ศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน คณะกรรมการบริหารชมรมเป็นกลุ่มผู้นำในชุมชน มีผู้จัดการชมรมทำหน้าที่ดูแลการท่องเที่ยวแทนสมาชิกชมรม ชมรมขาดคนรุ่นใหม่เข้ามาเรียนรู้การจัดการท่องเที่ยว หน่วยงานภายนอกให้การสนับสนุนการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และการขยายตัวการพัฒนาเกาะช้างส่งผลกระทบต่อทรัพยากรการท่องเที่ยวของชุมชน

^{๕๓} ทิพย์สุดา พุฒจร, การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวโดย ชุมชนเพื่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน” วิทยานิพนธ์ (ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาพัฒนศึกษา ภาควิชาพื้นฐานการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย .มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๕๖).

วุฒิชชาติ สุนทรสมัย และปิยะพร ธรรมชาติ^{๕๔} ได้ศึกษารูปแบบการท่องเที่ยวชุมชนเชิงสุขภาพของจังหวัดปราจีนบุรีเพื่อพัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนอย่างยั่งยืน ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มชุมชนและตัวแทนที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กลุ่มปลูกแลแปรรูปสมุนไพร มีความสนใจและเข้าใจรูปแบบของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ชุมชนมีศักยภาพเพียงพอต่อการรวมกลุ่มในการพัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ การจัดโปรแกรมการท่องเที่ยวดังกล่าว จำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนจากองค์กรภาครัฐและภาคเอกชน โดยทำหน้าที่เป็น ผู้สนับสนุนเริ่มตั้งแต่ต้นน้ำไปจนถึงปลายน้ำ ซึ่งทำให้เกิดความเข้มแข็งด้านเครือข่ายและทำให้เกิดศักยภาพด้านการท่องเที่ยวชุมชนรวมถึงการเชื่อมโยงเครือข่ายของธุรกิจชุมชน อันนำมาซึ่งการพัฒนาเครือข่ายชุมชนอย่างยั่งยืนต่อไป

ณัฐปภัสร์ นวลสีทอง และคณะ^{๕๕} ได้ศึกษาเรื่อง การท่องเที่ยวเชิงนันทนาการ พบว่า ความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ๓ ด้าน ดังนี้ ๑) การจัดการด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว ๒) การจัดการด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ๓) การจัดการด้านการส่งเสริม/สนับสนุนการท่องเที่ยว นันทนาการ และพบว่าความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อย ๒ ด้าน ดังนี้ ๑) การจัดการด้านคมนาคมขนส่ง ๒) การจัดการด้านธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เชิงนันทนาการ แนวทางการขับเคลื่อนชุมชนนันทนาการของศูนย์ปฏิบัติการ สวนธรรม บ้านหนองหญ้าปล้องมีองค์ประกอบหลายด้าน และต้องได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่าย ซึ่งมี ผู้นำชุมชน ประชาชน เป็นต้น โดยการน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ ก่อให้เกิดการจ้างงานสามารถสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชน จากผลจากการวิจัยครั้งนี้สามารถพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนันทนาการ และเป็นแนวทางการจัดทำกลยุทธ์ในการวางแผนการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนสืบไป

ดรรชนี ชีมิพัฒน์ และคณะ^{๕๖} ได้ศึกษาเรื่อง รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามแนววัดป่าอุดมสมพร จังหวัดสกลนคร พบว่า นักท่องเที่ยวเดินทางมาวัดป่าอุดมสมพรด้วยรถยนต์ และ รถทัวร์ นิยมมาวัดในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาและวันละสังขารของพระอาจารย์ฝั้น อาจาโร การชมเครื่องอัฐบริขารในพิพิธภัณฑ์และการสวดมนต์เป็นกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวมักปฏิบัติ รูปแบบการท่องเที่ยวของวัดป่าอุดมสมพรเน้นความเรียบง่าย ปัจจัยสำคัญในการดึงดูด นักท่องเที่ยวให้เข้ามาเยี่ยมชมคือ พิพิธภัณฑ์พระอาจารย์ฝั้น อาจาโร แก่นแห่งพระพุทธศาสนา และการปฏิบัติดีปฏิบัติชอบของพระสุปฏิปันโนภายในวัด จึงวิเคราะห์และนำเสนอรูปแบบ การจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ๓ ลำดับ (Three steps of Buddhist tourism management model) ประกอบด้วย ขั้นพื้นฐานสำหรับผู้สนใจเที่ยวชมวัด จัดอยู่ในกลุ่มนักท่องเที่ยวทั่วไป ขั้นกลาง สำหรับผู้มีจุดประสงค์ในการ

^{๕๔} วุฒิชชาติ สุนทรสมัย และปิยะพร ธรรมชาติ, รูปแบบการท่องเที่ยวชุมชนเชิงสุขภาพของจังหวัดปราจีนบุรีเพื่อการพัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนอย่างยั่งยืน (ฉบับอิเล็กทรอนิกส์), (วารสารสมาคมนักวิจัย, ปี ๒๑ ฉบับที่ ๓), หน้า ๑๖๗-๑๘๑.

^{๕๕} ณัฐปภัสร์ นวลสีทอง และคณะ, การท่องเที่ยวเชิงนันทนาการ, วารสาร มจร อุบลราชธานี, ๗ (๒), ๒๕๖๕, ๑๐๐๒-๑๐๑๐.

^{๕๖} ดรรชนี ชีมิพัฒน์ และคณะ, รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามแนววัดป่าอุดมสมพร จังหวัดสกลนคร, วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ, ๗(๓), ๒๕๖๕, ๒๘๗-๓๐๑.

มาวัดเพื่อฟังและศึกษาธรรมะ และ ขึ้นสงบ สำหรับผู้เข้าใจพระธรรมและต้องการปฏิบัติธรรม ทั้งนี้ ในแต่ละชั้นจะมีองค์ประกอบตามหลักสัปปายะ ๗ ในระดับที่แตกต่างกันเพื่อให้สอดคล้องกับ พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่มาเยี่ยมชมวัด

ธง คำเกิด และคณะ^{๕๗} ได้ศึกษาเรื่อง การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนบนฐานรากวิถีชีวิต ชุมชนอย่างยั่งยืน ของตำบลต้นตาล อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า ๑) สภาพบริบทของ ชุมชนตำบลต้นตาล เป็นชุมชนที่มีเสน่ห์และความโดดเด่น มีการสืบสาน ประเพณีได้เป็นอย่างดี วิถี ชีวิตเรียบง่าย แหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญคือตลาดน้ำสะพานโค้ง ตลาดส้มปลา ยักษ์ ที่เป็นศูนย์กลางของ ชุมชน อีกทั้งยังมีสินค้า OTOP บ้านแม่พระจักษ์ที่ชื่อเสียงไปทั่วประเทศ คือ การทำเป็ดญวนที่สืบ ทอดภูมิปัญญาการทำมาตั้งแต่ครั้งบรรพบุรุษที่เป็นอัตลักษณ์ลวดลายแบบชาว ญวน และอาหารพื้น ถิ่นของบ้านแม่พระประจักษ์ ๒) ศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชนตำบลต้นตาล มีการจัดการการ ท่องเที่ยวโดยชุมชนใน รูปแบบกลุ่ม โดยมีสมาชิกเป็นคนในชุมชน แบบมีส่วนร่วมในการจัดการการ ท่องเที่ยวโดยชุมชน มีการจัด สถานที่ต้อนรับนักท่องเที่ยว โดยมีกิจกรรมการท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยว ได้เรียนรู้วิถีชีวิต ภูมิปัญญา ชาวบ้านของชุมชนบ้านบางแม่หม้าย ผ่านฐานการเรียนรู้และกิจกรรมการ ท่องเที่ยวโดยชุมชน ๓) พฤติกรรมและความต้องการของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวตำบลต้น ตาล พบว่า ส่วนใหญ่มีลักษณะการเดินทางมาท่องเที่ยวกับ ครอบครัว โดยมีลักษณะการเดินทางมา ท่องเที่ยวชมชนตำบลต้นตาลด้วยรถยนต์ส่วนตัว และมีวัตถุประสงค์ของการเดินทางมาเที่ยวเพื่อเป็น การ ท่องเที่ยวและพักผ่อน โดยความต้องการด้านราคา เป็นประเด็นที่นักท่องเที่ยวต้องการมากที่สุด รองลงมาคือด้านผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยว และนักท่องเที่ยวมีความต้องการประสบการณ์ที่คุ้มค่าที่ นักท่องเที่ยวจะได้รับกับช่วงเวลาที่ใช้ไปจึงไม่ได้มีความต้องการด้านการส่งเสริมการตลาดมากนัก ๔) รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบนฐานรากวิถีชีวิตชุมชนอย่างยั่งยืนของชุมชน ตำบลต้น ตาล เป็นกระบวนการตั้งแต่การวางแผน การกำหนดเป้าหมายร่วมกันที่ชัดเจน รวมถึงผลลัพธ์ ของ การบูรณาการการทำงานร่วมกันในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ซึ่งจากการศึกษาทำให้เกิด การทำงานร่วมกัน โดยมีโครงสร้างการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบนฐานรากวิถีชีวิตชุมชนอย่าง ยั่งยืนของชุมชนตำบลต้นตาล เป็นโครงสร้างการทำงานร่วมกันของตำบลต้นตาลที่ได้มีการกำหนด โครงสร้าง บทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบ โดยโครงสร้างการทำงานของการท่องเที่ยวตำบลต้นตาลมี รูปแบบการทำงานที่มีลักษณะไม่ซับซ้อน

พระครูศรีสิทธิบัณฑิต และคณะ^{๕๘} ได้ศึกษาเรื่อง มิติแห่งการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธ อย่างยั่งยืน ในพื้นที่ดินแดนสุวรรณค์ตะวันตก เพื่อเพิ่ม ศักยภาพประชาคมอาเซียนและเขตพื้นที่

^{๕๗} ธง คำเกิด และคณะ. การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนบนฐานรากวิถีชีวิตชุมชนอย่างยั่งยืน ของตำบล ต้นตาล อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี. รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ. ๒๕๖๔. หน้า บทคัดย่อ.

^{๕๘} พระครูศรีสิทธิบัณฑิต และคณะ. มิติแห่งการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืน ในพื้นที่ ดินแดนสุวรรณค์ตะวันตก เพื่อเพิ่ม ศักยภาพประชาคมอาเซียนและเขตพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษ. วารสารพุทธอาเซียน ศึกษา. ๖(๒). ๒๕๖๔. หน้า ๗๐-๘๕.

เศรษฐกิจพิเศษ พบว่า ๑) ด้านสิ่งที่ดึงดูดใจในการท่องเที่ยว ปีนวัดที่มีสิ่งโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ เป็นคุณค่า ทางจิตใจคือ "พระพุทธรูปองค์ที่อยู่บนเทือกเขาบาปียนอายุกว่า ๒,๐๐๐ ปี ที่ถูกพวกตาลีบันท าลายไปให้กลับปรากฏให้เห็นอีก ครั้งในประเทศไทย ให้เกิดความร่มเย็นเป็นสุข และเพื่อแสดงถึงความมั่นคงของพุทธศาสนาในไทย ๒) ด้านการประชาสัมพันธ์และด้านดิจิทัล สิ่งที่สำคัญในการพัฒนา และการเพิ่มศักยภาพรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนา คือ ด้านการประชาสัมพันธ์และด้านดิจิทัล จึงควรได้รับการพัฒนาอย่างเร่งด่วน โดยมีการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องเพื่อเพิ่มจ านวนนักท่องเที่ยว โดยการสร้าง ความร่วมมือกับภาคอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว เพื่อสร้างกระแสการตื่นตัวของนักท่องเที่ยวในเทศกาลต่าง ๆ ๓) ด้านการให้บริการและการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว วัดทิพย์สุคนธาราม กาญจนบุรี เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิสุทธิพุทธที่ให้บริการอย่างครบวงจร ทั้งการเข้าถึงและรายละเอียดต่าง ๆ สะดวกและปลอดภัยในการบริการนักท่องเที่ยว

สายชล ปัญญชิต และภูเบศ วณิชชานนท์^{๕๙} ได้ศึกษาเรื่อง การท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนา และวัฒนธรรมของภาคใต้: การพัฒนาเส้นทางและผลกระทบ พบว่า ประการที่หนึ่ง การท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมในภาคใต้ มีรูปแบบเป็นการบูรณาการความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐด้านการท่องเที่ยว เครือข่าย ชุมชนและวัด โดยรูปแบบการท ่องเที่ยวประเภทนี้สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้มากที่สุด เพราะมุ่งเน้นส่งเสริมการอธิบายความรู้ทางพระพุทธศาสนาให้กับนักท่องเที่ยวผ่านช่องทางที่ หลากหลาย อาทิการอธิบายผ่านพุทธศิลป์กรรม สื่อประชาสัมพันธ์ทางพระพุทธศาสนา รวมทั้งเอกสารที่จะมีผู้นำท่องเที่ยวคอยอธิบายเพิ่มเติม โดยสามารถเชื่อมโยงวิถีการท่องเที่ยว กับวิถีชีวิตของชุมชนท้องถิ่นได้อย่างสอดคล้องกัน ประการที่สอง พบว่าเส้นทาง การท่องเที่ยว ทางพระพุทธศาสนาในภาคใต้มีสามเส้นทางที่สำคัญได้แก่ ๑) เส้นทางพุทธธรรมเชิงบูรณาการ: การท่องเที่ยวตามจาริกประวัติศาสตร์ศรีวิชัยและพระธาตุเด่นได้ ๒) เส้นทางท่องเที่ยวเชิงธรรมะ ๓) เส้นทางท่องเที่ยววิถีชีวิตคู่วิถีธรรม: เส้นทางธรรม แหล่งท่องเที่ยวศูนย์รวมจิตใจ ชุมชน ประการที่สาม การท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมในภาคใต้ ได้มีส่วน ส่งเสริมกระบวนการทำงานและการปรับปรุงการเรียนรู้เพื่อการแก้ไขปัญหา ส่งผลให้เกิดการ พัฒนากิจกรรมตลอดจนการบริหารจัดการของเครือข่ายชุมชนและวัด ด้านการท่องเที่ยวทาง พระพุทธศาสนาและวัฒนธรรม

กมลชนก จันทรเกตุ^{๖๐} ได้ศึกษาเรื่อง การจัดการการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา : ชุมชนเกาะยอ จังหวัดสงขลา พบว่า การจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนเกาะยอ ยังไม่เกิดความ ยั่งยืนเนื่องจากขาดความสมดุลในการพัฒนาทางด้านมิติของเศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรม และ สิ่งแวดล้อม

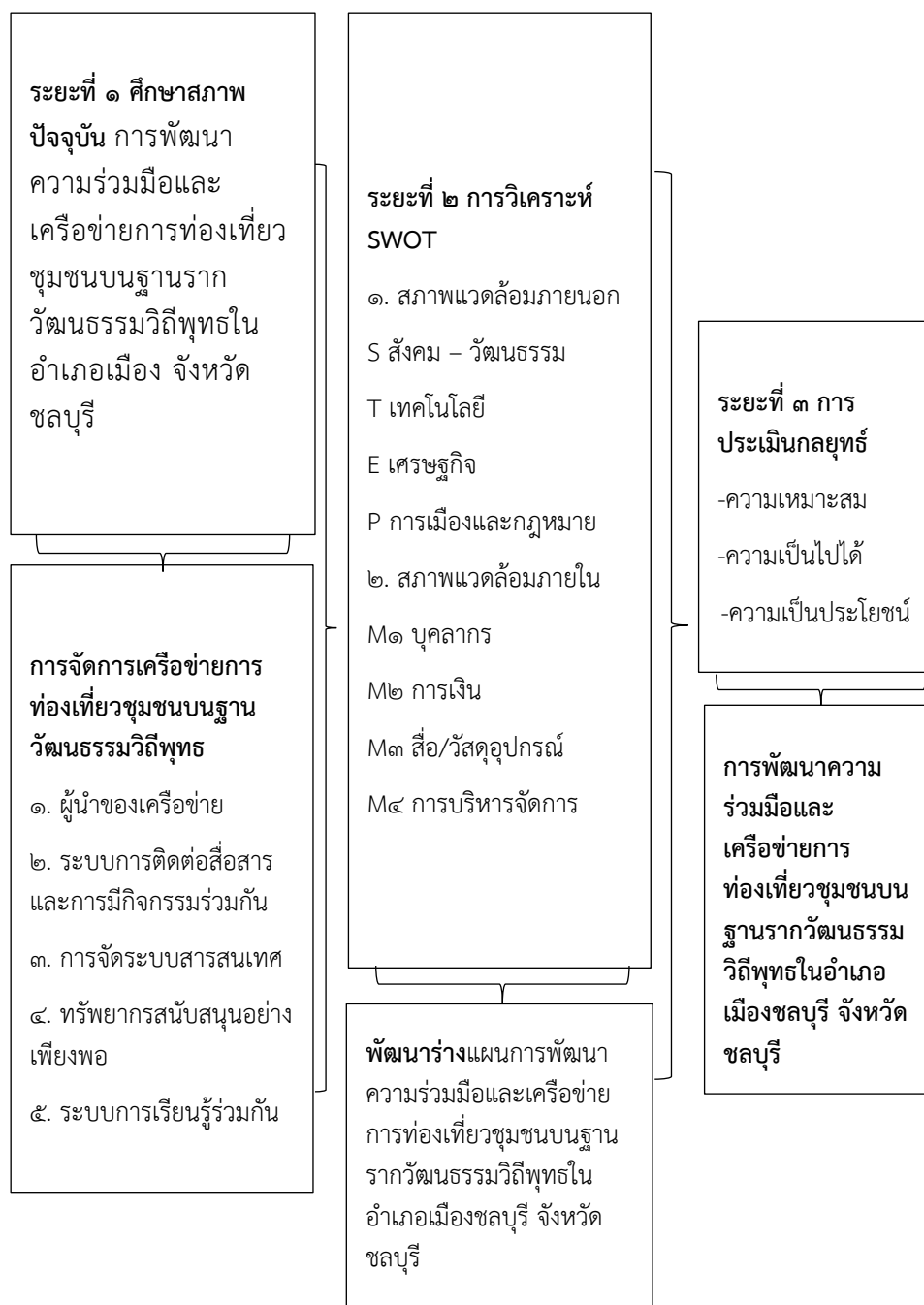
^{๕๙} สายชล ปัญญชิต และภูเบศ วณิชชานนท์. การท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมของภาคใต้: การพัฒนาเส้นทางและผลกระทบ. วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ๑๘(๑). ๒๕๕๘. ๒๔๗-๒๖๒.

^{๖๐} กมลชนก จันทรเกตุ. การจัดการการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา : ชุมชนเกาะยอ จังหวัดสงขลา. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ๒๕๖๐. บทคัดย่อ.

ประกอบกับการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวของคนชุมชนอยู่ในระดับต่ำ เนื่องจาก ประชาชนในชุมชนไม่ได้มีส่วนร่วมในทุก ๆ ขั้นตอนของกระบวนการจัดการ ซึ่งจากการศึกษาพบว่า มิติด้านที่ขาดความยั่งยืนและควรได้รับการแก้ไขตามลำดับความเร่งด่วน คือ มิติการพัฒนาด้าน สิ่งแวดล้อม และด้านมิติการพัฒนาสังคมวัฒนธรรม และปัจจัยที่มีผลต่อ การจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของชุมชนเกาะยอ ได้แก่ ปัจจัยด้านผู้นำ ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วม ในชุมชน ปัจจัยด้านการสนับสนุนจากเครือข่ายภายนอก และปัจจัยด้านนโยบายมาตรการและ กฎหมาย ซึ่งนำไปสู่ข้อเสนอแนะแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนเกาะยอเพื่อให้เกิดความยั่งยืน คือ ควรมีหน่วยงานที่รับผิดชอบในรูปแบบคณะกรรมการ มีแผนงานด้านท่องเที่ยว มีระบบ บริหารจัดการท่องเที่ยวของชุมชนอย่างยั่งยืนที่มีความสมดุลของการพัฒนาในมิติทางด้านเศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม ภายใต้เงื่อนไขการมีส่วนร่วมของชุมชน ในทุก ๆ กระบวนการ

๒.๘ กรอบแนวคิดในการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง การพัฒนาความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ผู้วิจัยได้ศึกษา แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยนำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework) ดังนี้

ภาพที่ ๒.๓ กรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี ดำเนินการวิจัย แบบผสม (Mixed Method) เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ผู้วิจัยได้ ดำเนินการวิจัยตามวัตถุประสงค์ เฉพาะ มีระยะดังนี้

ระยะที่ ๑ สภาพปัจจุบัน ของการพัฒนาความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี

ระยะที่ ๒ การพัฒนาความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี

ระยะที่ ๓ ประเมินแผนการพัฒนาความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี

๓.๑ สภาพปัจจุบัน ของการพัฒนาความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี

จุดมุ่งหมายของการดำเนินงานในขั้นตอนนี้เป็นการศึกษาสภาพปัจจุบัน ของการพัฒนาความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี จังหวัดชลบุรี ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูล ๒ วิธี ได้แก่ ใช้แบบสอบถาม และ ใช้การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ ๑ การศึกษาสภาพปัจจุบัน ของการพัฒนาความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี โดยการใช้แบบสอบถาม

๑. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ประชาชนในพื้นที่อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี จำนวน ๔๐๐ คน ซึ่งมีจำนวน ๑๙๒,๗๑๕ คน

^{๖๐} ดังนั้น ผู้วิจัยจึงกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามสูตรการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างของ ทาโร ยามาเน^{๖๑} (Taro Yamane, ๑๙๖๗) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ ๐.๐๕ ดังนี้

สูตรคำนวณ

$$n = \frac{N}{1 + N e^2}$$

เมื่อกำหนดให้ n = ขนาดของหน่วยตัวอย่างกลุ่มเป้าหมาย

N = ประชากรทั้งหมด

e = ระดับความมีนัยสำคัญ (๐.๐๕)

เมื่อคำนวณตามสูตรการคำนวณกลุ่มตัวอย่างของทาโร ยามาเน จะได้กลุ่มตัวอย่าง สำหรับการวิจัยในครั้งนี้ ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{แทนค่า} \quad n &= \frac{๑๙๒๗/๑๕}{๑ + (๑๙๒๗/๑๕)^2} \\ &= ๓๙๙.๑๗ \end{aligned}$$

จากการคำนวณได้กลุ่มตัวอย่างสำหรับการวิจัยในครั้งนี้ เท่ากับ ๔๐๐ คน

ผู้วิจัยกำหนดวิธีการสุ่มตัวอย่างในประชากรทั้งหมด โดยการสุ่มตัวอย่างแบบที่ไม่ทราบ โอกาส หรือความน่าจะเป็น (Non-probability Sampling) ด้วยการสุ่มแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) โดยการเก็บข้อมูลในกลุ่มตัวอย่างที่เต็มใจให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามเท่านั้น

๖๒

๒. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาสภาพปัจจุบัน ของการพัฒนาความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบน ฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี เครื่องมือวิจัยเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัย สร้างขึ้น ซึ่งประกอบด้วย ๓ ตอนดังนี้

ตอนที่ ๑ สอบถามสถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบกำหนดคำตอบให้เลือก

^{๖๐} เทศบาลเมืองชลบุรี. สถิติประชากรจากทะเบียนบ้าน เขตพื้นที่อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี ๒๕๖๗. สืบค้นจาก <https://www.napachon.go.th/service-guide-๑> [สืบค้นเมื่อ : ๔ พฤษภาคม ๒๕๖๗]

^{๖๑} สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. ระเบียบวิธีการวิจัยสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ ๑๒. (กรุงเทพมหานคร : เพ็ญฟ้า ปริ้นติ้ง. ๒๕๔๖).

^{๖๒} สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. อ้างแล้ว.

ตอนที่ ๒ สอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน ของการพัฒนาความร่วมมือและเครือข่ายการ
ท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมืองชลบุรี เป็นแบบมาตรา ส่วน
ประมาณค่า ๕ ระดับ (Rating Scale) แบบลิเคอร์ท (Likert' Scale Type)^{๖๓} ซึ่งมีความหมาย ดังนี้

๕ หมายถึง สภาพทั่วไป อยู่ในระดับมากที่สุด

๔ หมายถึง สภาพทั่วไป อยู่ในระดับมาก

๓ หมายถึง สภาพทั่วไป อยู่ในระดับปานกลาง

๒ หมายถึง สภาพทั่วไป อยู่ในระดับน้อย

๑ หมายถึง สภาพทั่วไป อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ ๓ สอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัจจุบัน ของการพัฒนาความ
ร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมืองชลบุรี เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า ๕ ระดับ (Rating Scale) แบบลิเคอร์ท (Likert' Scale
Type)^{๖๔} ซึ่งมีความหมาย ซึ่งมีความหมาย ดังนี้

๕ หมายถึง ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง อยู่ในระดับมากที่สุด

๔ หมายถึง ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง อยู่ในระดับมาก

๓ หมายถึง ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง อยู่ในระดับปานกลาง

๒ หมายถึง ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง อยู่ในระดับน้อย

๑ หมายถึง ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง อยู่ในระดับน้อยที่สุด

วิธีการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

๑. ศึกษาเอกสารที่เป็นแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารองค์กร
แห่งการเรียนรู้

๒. ศึกษาหลักการสร้างแบบสอบถาม

๓. สร้างแบบสอบถาม ซึ่งมีรายละเอียดได้แก่ สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม
สภาพและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัจจุบัน ของการพัฒนาความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยว
ชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี

^{๖๓} บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธ์. “ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์”. (พิมพ์ครั้งที่ ๑๐.
กรุงเทพมหานคร : จามจุรีโปรดักท์, ๒๕๕๑), หน้า ๓๑๗-๓๒๘.

^{๖๔} บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธ์. Wระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์”. (พิมพ์ครั้งที่ ๑๐.
กรุงเทพมหานคร : จามจุรีโปรดักท์, ๒๕๕๑), หน้า ๓๑๗-๓๒๘.

๔. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ เพื่อประเมินความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ด้านความสอดคล้อง ความถูกต้องเหมาะสม และความครบถ้วนของรายการที่ถามในสิ่งที่ต้องการจะวัด ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน ๕ ท่าน

๕. นำผลการประเมินความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบสอบถามมาคำนวณหาค่า IOC (Index of Objective Congruence) และพิจารณาเลือกข้อรายการที่มีค่า IOC ตั้งแต่ ๐.๖๐ ถึง ๑.๐๐ ซึ่งรายการคำถามใช้ได้ทุกข้อ โดยมีค่า IOC ตั้งแต่ ๐.๘๐ ถึง ๑.๐๐ และมีบางข้อต้องปรับปรุงด้านสำนวนภาษา

๖. ปรับปรุงแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

๗. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับประชาชนในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี จำนวน ๓๐ คน นำข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามมาคำนวณค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha Coefficient : α) ของ Cronbach ซึ่งค่า ความเชื่อมั่นแบบสอบถาม ตอนที่ ๑ สอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน ของการพัฒนาความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี เท่ากับ ๐.๘๓๗ ตอนที่ ๒ สอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัจจุบัน ของการพัฒนาความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี เท่ากับ ๐.๘๗๑

๘. ปรับปรุงและจัดพิมพ์แบบสอบถาม

๓. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการในการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามดังต่อไปนี้

๓.๑ ผู้วิจัยทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลซึ่งออกจากวิทยาลัยสงฆ์ชลบุรี เพื่อขอความอนุเคราะห์ผู้ให้ข้อมูลในการตอบแบบสอบถาม

๓.๒ ผู้วิจัยแจกแบบสอบถามไปยังประชาชนในอำเภอเมืองชลบุรี จำนวน ๔๐๐ คน

๓.๓ ผู้วิจัยติดตามและเก็บรวบรวมแบบสอบถามได้จำนวน ๔๐๐ ฉบับ ครอบคลุมจำนวนที่ต้องการ คิดเป็นร้อยละ ๑๐๐ แล้วนำมาตรวจสอบความครบถ้วน ถูกต้องเพื่อเตรียมนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป โดยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามระหว่าง เดือน มกราคม - มิถุนายน ๒๕๖๗

๔. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน ของการพัฒนาความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

๔.๑ ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัววิเคราะห์ข้อมูลโดยแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ

๔.๒ ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน ของการพัฒนาความร่วมมือและเครือข่ายการ
ท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี วิเคราะห์ข้อมูลโดย
การหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

การแปลความหมายค่าเฉลี่ยโดยการกำหนดเกณฑ์การประเมินความคิดเห็น ๕ ระดับ ของ
ชูศรี วงศ์รัตน์^{๒๕} มีความหมายดังนี้

ค่าเฉลี่ย ๔.๕๐ – ๕.๐๐ หมายถึง สภาพ / ปัจจัยที่เกี่ยวข้องอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย ๓.๕๐ – ๔.๔๙ หมายถึง สภาพ / ปัจจัยที่เกี่ยวข้องอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย ๒.๕๐ – ๓.๔๙ หมายถึง สภาพ / ปัจจัยที่เกี่ยวข้องอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย ๑.๕๐ – ๒.๔๙ หมายถึง สภาพ / ปัจจัยที่เกี่ยวข้องอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย ๑.๐๐ – ๑.๔๙ หมายถึง สภาพ / ปัจจัยที่เกี่ยวข้องอยู่ในระดับน้อยที่สุด

**ขั้นตอนที่ ๒ การศึกษาสภาพปัจจุบัน ของการพัฒนาความร่วมมือและเครือข่ายการ
ท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี โดยใช้แบบ
สัมภาษณ์**

๑. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูล โดยการสัมภาษณ์ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และประสบการณ์ เกี่ยวกับการ
การพัฒนาความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมือง
ชลบุรี จังหวัดชลบุรี จำนวน ๕ คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

๒. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เพื่อใช้เก็บรวบรวม ข้อมูล
เชิงคุณภาพ เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานราก
วัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี ซึ่งการสร้างและหาคุณภาพของแบบสัมภาษณ์
ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและหาคุณภาพของแบบสัมภาษณ์ ดังนี้

๑. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานราก
วัฒนธรรมวิถีพุทธ

๒. ศึกษาหลักการสร้างแบบสัมภาษณ์

๓. กำหนดประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์เพื่อร่างแบบสัมภาษณ์ โดยการ นำข้อมูล
ที่ได้จากแบบสอบถาม ในขั้นตอนที่ ๑ รวมทั้งข้อมูลจากกรอบปรัชญา วิสัยทัศน์ พันธกิจของ
สถานศึกษามาประกอบในการสร้างแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง

^{๒๕} ชูศรี วงศ์รัตน์. “เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย”. (พิมพ์ครั้งที่ ๑๒, กรุงเทพมหานคร : ไทเมรมิต
กิจ อินเตอร์ โพรเกรสซิฟ, ๒๕๕๓), หน้า ๖๙.

๔. สร้างแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี สัมภาษณ์ ได้แก่ ๑. ผู้นำของเครือข่าย ๒. ระบบการติดต่อสื่อสาร และการมีกิจกรรมร่วมกัน ๓. การจัดระบบสารสนเทศ ๔. ทรัพยากรสนับสนุนอย่างเพียงพอ และ ๕. ระบบการเรียนรู้ร่วมกัน

๕. นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ เพื่อพิจารณาความถูกต้อง และความครอบคลุมของประเด็นที่ต้องการสัมภาษณ์

๖. ปรับปรุงแบบสัมภาษณ์ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

๓. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ตามขั้นตอนดังนี้

๓.๑ ผู้วิจัยส่งหนังสือที่ออกจากหลักสูตรพุทธบริหารการศึกษา เพื่อขอความร่วมมือบุคลากรของสถานศึกษาที่เป็นผู้ให้สัมภาษณ์และนัดหมายผู้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับวัน เวลา และสถานที่ในการสัมภาษณ์

๓.๒ ผู้วิจัยส่งแบบสัมภาษณ์ ให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ล่วงหน้าก่อนไปสัมภาษณ์เพื่อให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ทราบแนวคำถามและเตรียมการตอบ

๓.๓ ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์และจดบันทึกด้วยตนเอง และมีผู้ช่วยนักวิจัยเป็นผู้บันทึกเทป ดำเนินการสัมภาษณ์ระหว่าง เดือนมกราคม - เดือนมิถุนายน ๒๕๖๗

๓.๔ ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ให้ได้ครบทุกคนตามจำนวนที่ ต้องการเพื่อเตรียมนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

๔. การวิเคราะห์ข้อมูล

ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ในแบบบันทึกการสัมภาษณ์ ตามประเด็นที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการพัฒนาความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี ได้แก่ ๑. ผู้นำของเครือข่าย ๒. ระบบการติดต่อสื่อสาร และการมีกิจกรรมร่วมกัน ๓. การจัดระบบสารสนเทศ ๔. ทรัพยากรสนับสนุนอย่างเพียงพอ และ ๕. ระบบการเรียนรู้ร่วมกัน รวมทั้งศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมจากกรอบปรัชญา วิสัยทัศน์ พันธกิจ และกลยุทธ์ของแผนการพัฒนาความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี

๓.๒ การพัฒนาความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี

ขั้นตอนในการพัฒนาความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี แบ่งเป็น ๒ ขั้นตอน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ขั้นตอนที่ ๑ การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและสภาพแวดล้อมภายนอก และการจัดทำแผนการพัฒนาร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี โดยการประชุมเชิงปฏิบัติการ (Work Shop)

๑. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

การประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและสภาพแวดล้อมภายนอก และยกร่างแผนการพัฒนาร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี ดำเนินการประชุม จำนวน ๑ วัน ผู้เข้าร่วมประชุม จำนวน ๕ คน ประกอบด้วย

๑. ตัวแทนพื้นที่โบราณสถาน	จำนวน ๑ คน
๒. ตัวแทนสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดชลบุรี	จำนวน ๑ คน
๓. ตัวแทนสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดชลบุรี	จำนวน ๑ คน
๔. ตัวแทนเทศบาลเมืองชลบุรี	จำนวน ๑ คน
๕. ตัวแทนสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดชลบุรี	จำนวน ๑ คน

๒. การเก็บรวบรวมข้อมูล

วิธีการที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ การประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) เพื่อการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและสภาพแวดล้อมภายนอกของการพัฒนาร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี และวิเคราะห์ สังเคราะห์จุดเด่น-จุดที่ต้องพัฒนา ของสถานศึกษา รวมทั้งศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมจากกรอบปรัชญา วิสัยทัศน์ ยุทธศาสตร์ และกลยุทธ์ของการพัฒนาร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี มาเป็นข้อมูลสำคัญในการประชุม โดยใช้เทคนิค SWOT และจัดทำร่างแผนการพัฒนาร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี มีขั้นตอนดำเนินการดังนี้

ผู้วิจัยส่งหนังสือเชิญประชุมที่ออกจากวิทยาลัยสงฆ์ชลบุรี เพื่อขอความร่วมมือผู้ทรงคุณวุฒิ ที่เป็นผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยขั้นตอนนี้และส่งกำหนดการประชุมพร้อม ทั้งแนบเอกสารประกอบการยกร่างแผน มอบให้ผู้เข้าร่วมประชุมได้ศึกษาล่วงหน้าก่อนเข้าร่วม ประชุม

การประชุมเชิงปฏิบัติการ จัดการประชุมใน เดือน มิถุนายน ๒๕๖๗ เพื่อร่วมกัน วิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและสภาพแวดล้อมภายนอกเกี่ยวกับแผนการพัฒนาร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

๑. ผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการร่วมกับผู้วิจัย โดยมีผู้ช่วยนักวิจัยเป็นผู้จัดบันทึกและบันทึก

เทป

๒. ผู้ดำเนินการประชุมเปิดการประชุม เวลา ๐๙.๐๐ น. แนะนำผู้เข้าร่วมประชุม และชี้แจงวัตถุประสงค์ของการประชุม เพื่อร่วมกันวิเคราะห์สภาพแวดล้อมเกี่ยวกับการพัฒนาความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี

๓. ผู้วิจัยนำเสนอความเป็นมาและกระบวนการวิจัยเรื่องการพัฒนาความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี โดยย่อ

๔. ผู้วิจัยนำเสนอผลการศึกษาสภาพ แนวทาง และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี ที่ได้จากการใช้แบบสอบถามและการสัมภาษณ์ ให้ผู้เข้าร่วมประชุมทราบ

๕. ผู้เข้าร่วมประชุมร่วมกันวิเคราะห์สภาพแวดล้อมโดยมีกรอบการพิจารณาตามประเด็นหลักที่ผู้วิจัยยกมาประกอบการพิจารณา ประกอบด้วย ปัจจัยสภาพแวดล้อมภายใน และปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอก

๖. ผู้เข้าร่วมประชุมร่วมกันประเมินน้ำหนัก (Weight) และสภาพปัจจุบัน (Rating) ของ SWOT ด้วยแบบประเมิน SWOT เพื่อคำนวณคะแนนถ่วงน้ำหนัก (Weighted Score) จัดลำดับความสำคัญของ SWOT และหาสถานการณ์หรือ ตำแหน่งทางกลยุทธ์

๗. ผู้เข้าร่วมประชุมร่วมกันยกร่างแผนการพัฒนาความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี ซึ่งประกอบด้วย วิสัยทัศน์ ยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ ตัวชี้วัด และโครงการ/กิจกรรม

การประชุมเชิงปฏิบัติการ เพื่อร่วมกันยกร่างแผนการพัฒนาความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี การประชุมเชิงปฏิบัติการภาคบ่าย ดำเนินการต่อจากภาคเช้า ดังนี้

๑. ผู้ดำเนินการประชุมชี้แจง ทบทวนเนื้อหา และข้อความต่าง ๆ ที่ได้จากการประชุมไปแล้วในการประชุมในวันแรก แล้วให้ผู้เข้าร่วมประชุมร่วมกันยกร่างแผนการพัฒนาความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี

๒. ผู้เข้าร่วมประชุมร่วมกันยกร่างแผนการพัฒนาความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี ต่อจากภาคเช้า ซึ่งประกอบด้วย วิสัยทัศน์ ยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ ตัวชี้วัด และโครงการ/กิจกรรม การประชุมสำเร็จบรรลุตามวัตถุประสงค์

๓. ผู้ดำเนินการประชุมและผู้วิจัยร่วมกันสรุปร่างแผนการพัฒนาความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี ต่อที่ประชุม พร้อมทั้งให้ผู้เข้าร่วมประชุมให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม เพื่อให้เกิดความเหมาะสมและถูกต้องของรูปแบบที่พัฒนาขึ้น

๓. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในขั้นนี้มีการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

๑. ผู้ร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและสภาพแวดล้อมภายนอกของการพัฒนาความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี ตามกระบวนการ วิเคราะห์ SWOT และจัดทำร่างกลยุทธ์โดยใช้เทคนิค SWOT Matrix

๒. ผู้วิจัยสรุปผลตามกระบวนการวิเคราะห์ SWOT และจัดทำร่างรูปแบบโดยใช้เทคนิค SWOT Matrix และร่างองค์ประกอบของรูปแบบ ซึ่งประกอบด้วย วิสัยทัศน์ ยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ ตัวชี้วัด และโครงการ/กิจกรรม

ขั้นตอนที่ ๒ การตรวจสอบร่างแผนการพัฒนาความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี โดยการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship)

๑. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้เทคนิคการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) โดยนักวิชาการ และผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ และประสบการณ์ด้านการพัฒนาความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธ เป็นผู้ตรวจสอบร่างกลยุทธ์ จำนวน ๕ คน ซึ่งมีคุณสมบัติอย่างน้อยข้อใดข้อหนึ่ง ดังต่อไปนี้

๑. เป็นผู้มีความชำนาญในพื้นที่ ที่มีประสบการณ์การอย่างน้อย ๑๐ ปี
๒. เป็นนักวิชาการด้านนโยบายและแผน ที่มีประสบการณ์อย่างน้อย ๒ ปี
๓. เป็นนักวิชาการที่มีความรู้และประสบการณ์ด้านการท่องเที่ยวเชิงพุทธ ที่มีประสบการณ์อย่างน้อย ๓ ปี

๒. การเก็บรวบรวมข้อมูล

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อตรวจสอบและวิพากษ์แผนการพัฒนาความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี ได้แก่ การสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

๒.๑ ผู้วิจัยดำเนินการขอหนังสือเชิญจากวิทยาลัยสงฆ์ชลบุรี และส่งหนังสือเชิญผู้เชี่ยวชาญเข้าร่วมการสัมมนา พร้อมทั้งแจ้งกำหนดการสัมมนา และแนบเอกสาร แผนการพัฒนาความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี พร้อมทั้งเอกสารประกอบการพิจารณา เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญได้ พิจารณาล่วงหน้าก่อนการจัดสัมมนา

๒.๒ ผู้วิจัยประสานงานกับผู้เชี่ยวชาญอีกครั้งทางโทรศัพท์ เพื่อยืนยัน นัดหมาย วัน เวลา และสถานที่ที่จะดำเนินการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ

๒.๓ ผู้วิจัยจัดการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ ในเดือนกรกฎาคม - สิงหาคม ๒๕๖๗ มีการบันทึกเสียง บันทึกภาพ และ บันทึกย่อระหว่างการสัมมนาโดยผู้วิจัยและผู้ช่วยนักวิจัย ทำหน้าที่เป็นผู้ดำเนินการสัมมนา ซึ่งขั้นตอนในการสัมมนา ดังนี้

๒.๓.๑ ผู้วิจัยนำเสนอสรุปประเด็นกระบวนการวิจัย และผลการศึกษาใน ขั้นตอนที่ ๑ และขั้นตอนที่ ๒ ก่อนได้แผนการพัฒนาร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี

๒.๓.๒ ผู้ดำเนินการสัมมนาชี้แจงวัตถุประสงค์ และประเด็นการวิพากษ์ แผนการพัฒนาร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี ให้กับที่ประชุมเข้าใจร่วมกัน

๒.๓.๓ ผู้ดำเนินการสัมมนาให้ผู้เชี่ยวชาญร่วมกันวิพากษ์แผนการพัฒนาร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี โดยร่วมกันพิจารณา องค์ประกอบของกลยุทธ์ที่พัฒนาขึ้น ซึ่ง ประกอบด้วย วิสัยทัศน์ ยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ ตัวชี้วัด และโครงการ/กิจกรรม ว่ามีความเหมาะสมหรือไม่ พิจารณาความสอดคล้อง และความเหมาะสมของ วิสัยทัศน์ ยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ พิจารณาความสอดคล้อง และเหมาะสมของยุทธศาสตร์ แยกตามกลยุทธ์และความเหมาะสมของ ตัวชี้วัด และโครงการ/กิจกรรม รวมทั้งข้อเสนอแนะอื่น ๆ

๒.๓.๔ ผู้ดำเนินการสัมมนาและผู้วิจัยร่วมกันสรุปผลการวิพากษ์กลยุทธ์ใน ประเด็นต่าง ๆ ตามมติที่ประชุม และปรับปรุงร่างแผนการพัฒนาร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี ตามมติการวิพากษ์ของผู้เชี่ยวชาญ เพื่อเตรียมนำกลยุทธ์ไปทดลองใช้ในขั้นตอนต่อไป

๓. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ความถูกต้องของแผนการพัฒนาร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี จากการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ โดยการวิเคราะห์เนื้อหา ตามประเด็นในการตรวจสอบ

๓.๓ ประเมินแผนการพัฒนาร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี

จุดมุ่งหมายของการดำเนินงานในขั้นตอนนี้เป็นการประเมิน แผนการพัฒนาร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูล ด้วยการใช้แบบสอบถาม มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

๑. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูลประเมินแผนการพัฒนาร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี โดยใช้แบบสอบถาม จำนวน ๑๐ คน ดังนี้

๑. ตัวแทนพื้นที่โบราณสถาน	จำนวน ๒ คน
๒. ตัวแทนสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดชลบุรี	จำนวน ๒ คน
๓. ตัวแทนสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดชลบุรี	จำนวน ๒ คน
๔. ตัวแทนเทศบาลเมืองชลบุรี	จำนวน ๒ คน
๕. ตัวแทนสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดชลบุรี	จำนวน ๒ คน

๒. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามเพื่อการประเมินแผนการพัฒนาร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี ซึ่งมี ๒ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ การประเมินความเหมาะสม (Propriety) ความเป็นไปได้ (Feasibility) และความเป็นประโยชน์ (Utility) เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า ๕ ระดับ (Rating Scale) โดยมีเกณฑ์ให้คะแนนดังนี้

- ๕ หมายถึง มีความเหมาะสม/ ความเป็นไปได้/ ความเป็นประโยชน์ มากที่สุด
- ๔ หมายถึง มีความเหมาะสม/ ความเป็นไปได้/ ความเป็นประโยชน์ มาก
- ๓ หมายถึง มีความเหมาะสม/ ความเป็นไปได้/ ความเป็นประโยชน์ ปานกลาง
- ๒ หมายถึง มีความเหมาะสม/ ความเป็นไปได้/ ความเป็นประโยชน์ น้อย
- ๑ หมายถึง มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้/ ความเป็นประโยชน์ น้อยที่สุด

ตอนที่ ๒ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแผนการพัฒนาร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี เป็นแบบปลายเปิด (Open-ended Form)

การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ ผู้วิจัยดำเนินการสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ ตามลำดับดังนี้

๑. ศึกษาหลักการสร้างแบบสอบถามเพื่อการประเมิน

๒. สร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับความสอดคล้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และ ความเป็นประโยชน์ ของแผนการพัฒนาร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี

๓. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อพิจารณาความถูกต้องตามเนื้อหา และความครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ที่ศึกษา

๔. ปรับปรุงแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ เพื่อเตรียมนำไปใช้เก็บข้อมูลต่อไป

๓. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามจากผู้ทรงคุณวุฒิ โดยดำเนินการ ดังนี้

๑. ผู้วิจัยส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ออกจากวิทยาลัยสงฆ์ชลบุรี เพื่อขอความอนุเคราะห์ผู้ทรงคุณวุฒิในการตอบแบบสอบถาม

๒. ผู้วิจัยประสานงานกับผู้ทรงคุณวุฒิอีกครั้งทางโทรศัพท์เพื่อขอความอนุเคราะห์ประเมินแผนการพัฒนาร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี

๓. ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามเพื่อการประเมินกลยุทธ์ พร้อมแนบเอกสารเพื่อประกอบการพิจารณา ส่งทางไปรษณีย์พร้อมซองเปล่าติดแสตมป์เจ้าหน้าที่ส่งถึงผู้วิจัย ไปยังผู้ทรงคุณวุฒิ

๔. ผู้วิจัยติดตาม รวบรวมแบบสอบถามที่ส่งคืนมาทางไปรษณีย์ให้ได้จำนวนตามที่ต้องการและนำมาตรวจสอบความถูกต้องของการตอบเพื่อเตรียมนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

๔. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม ด้านความสอดคล้อง ด้านความเหมาะสม ด้านความเป็นไปได้ และด้านความเป็นประโยชน์ โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์ตามเกณฑ์ความหมายข้อมูล ดังต่อไปนี้

ค่าเฉลี่ย ๔.๕๐ – ๕.๐๐ หมายถึง มีความสอดคล้อง/ความเหมาะสม/ ความเป็นไปได้/ความเป็นประโยชน์ มากที่สุด

ค่าเฉลี่ย ๓.๕๐ – ๔.๔๙ หมายถึง มีความสอดคล้อง/ความเหมาะสม/ ความเป็นไปได้/ความเป็นประโยชน์ มาก

ค่าเฉลี่ย ๒.๕๐ – ๓.๔๙ หมายถึง มีความสอดคล้อง/ความเหมาะสม/ ความเป็นไปได้/ความเป็นประโยชน์ ปานกลาง

ค่าเฉลี่ย ๑.๕๐ – ๒.๔๙ หมายถึง มีความสอดคล้อง/ความเหมาะสม/ ความเป็นไปได้/ความเป็นประโยชน์ น้อย

ค่าเฉลี่ย ๑.๐๐ – ๑.๔๙ หมายถึง มีความสอดคล้อง/ความเหมาะสม/ ความเป็นไปได้ / ความเป็นประโยชน์ น้อยที่สุด

โดยรูปแบบที่มี ค่าเฉลี่ย ≥ ๓.๕๐ และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ≤ ๑.๐๐ แสดงว่ากลยุทธ์ นั้นมีความสอดคล้อง / ความเหมาะสม / ความเป็นไปได้ / ความเป็นประโยชน์

บทที่ ๔

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาเรื่อง การพัฒนาความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี มีวัตถุประสงค์การวิจัย ๑) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ของความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี ๒) เพื่อการพัฒนาความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี ๓) เพื่อประเมินแผนการพัฒนาความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี

ดำเนินการวิจัยโดยใช้รูปแบบการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Method Research) ใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ใช้เครื่องมือในการวิจัยประกอบด้วย การสัมภาษณ์แบบเชิงลึก (In-Depth Interview) กับผู้เชี่ยวชาญ ๙ คน และแจกแบบสอบถาม (Questionnaire) จำนวนทั้งสิ้น ๔๐๐ ชุดผู้วิจัยได้เก็บข้อมูล ทำการวิเคราะห์และประมวลผลที่ได้จากแบบสอบถาม โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหาเชิงคุณภาพวิเคราะห์แบบพรรณนาและการวิจัยเชิงปริมาณซึ่งแสดงในรูปของตารางประกอบการบรรยาย ซึ่งผู้วิจัยได้แบ่งการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการวิจัยออก ดังนี้

๔.๑ สภาพปัจจุบัน ของความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี

๔.๒ การพัฒนาความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี

๔.๓ การประเมินแผนการพัฒนาความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี

๔.๔ องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

สัญลักษณ์ต่าง ๆ ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ดังนี้

$\bar{X}$	=	ค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง
S.D.	=	ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
N	=	จำนวนประชากร

๔.๑ สภาพปัจจุบัน ของความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี

ในส่วนนี้จะกล่าวถึงสภาพปัจจุบัน ของการพัฒนาความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี และการสัมภาษณ์เชิงลึก จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

๔.๑.๑ ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ผลการวิเคราะห์คุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ในเชิงปริมาณ ซึ่งเป็นประชาชนใน อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี ประกอบด้วย เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในพื้นที่ ที่อยู่อาศัย และเขตโบราณสถานใกล้ที่พัก รายละเอียดดังตาราง ๔.๑ ถึง ๔.๖

ตารางที่ ๔.๑ จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตาม

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	๒๗๓	๖๘.๒๕
หญิง	๑๒๗	๓๑.๗๕
รวม	๔๐๐	๑๐๐

จากตารางที่ ๔.๑ พบว่า ประชาชนที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ ๖๘.๒๕ รองลงมาคือ เพศหญิง คิดเป็นร้อยละ ๓๑.๗๕ ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๒ จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุ

อายุ	จำนวน	ร้อยละ
๑๘ – ๓๘	๗๖	๑๙
๓๙ – ๔๙	๑๖๔	๔๑
๕๐ – ๖๐	๑๑๕	๒๘.๗๕
มากกว่า ๖๐ ปี	๔๕	๑๑.๒๕
รวม	๔๐๐	๑๐๐

จากตารางที่ ๔.๒ พบว่า ประชาชนที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีช่วงอายุระหว่าง ๓๙ ถึง ๔๙ ปี คิดเป็นร้อยละ ๔๑ รองลงมาคือ ช่วงอายุระหว่าง ๕๐ ถึง ๖๐ ปี คิดเป็นร้อยละ ๒๘.๗๕ รองลงมาคือ ช่วงอายุ ๑๘ ถึง ๓๘ ปี คิดเป็นร้อยละ ๑๙ และน้อยที่สุดคือ ช่วงอายุมากกว่า ๖๐ ปี คิดเป็นร้อยละ ๑๑.๒๕ ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๓ จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามวุฒิการศึกษา

วุฒิการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่าประถมศึกษา	๘๓	๒๐.๗๕
ประถมศึกษา	๑๔๘	๓๗
มัธยมศึกษา	๙๕	๒๓.๗๕
อนุปริญญา	๔๕	๑๑.๒๕
ปริญญาตรี	๑๕	๓.๗๕

วุฒิการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
ปริญญาโท	๙	๒.๒๕
ปริญญาเอก	๕	๑.๒๕
รวม	๔๐๐	๑๐๐

จากตารางที่ ๔.๓ พบว่า ประชาชนที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษาอยู่ระดับประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ ๓๗ รองลงมาคือมีวุฒิการศึกษาอยู่ระดับมัธยมศึกษา คิดเป็นร้อยละ ๒๓.๗๕ รองลงมาคือมีวุฒิการศึกษาอยู่ระดับต่ำกว่าประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ ๒๐.๗๕ รองลงมาคือมีวุฒิการศึกษาอยู่ระดับอนุปริญญา คิดเป็นร้อยละ ๑๑.๒๕ รองลงมาคือมีวุฒิการศึกษาอยู่ระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ ๓.๗๕ รองลงมาคือมีวุฒิการศึกษาอยู่ระดับปริญญาโท คิดเป็นร้อยละ ๒.๒๕ และน้อยที่สุดวุฒิการศึกษาอยู่ระดับปริญญาเอก คิดเป็นร้อยละ ๑.๒๕ ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๔ จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระยะเวลาที่อยู่อาศัยในพื้นที่

ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในพื้นที่	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่า ๕ ปี	๗๒	๑๘
ระหว่าง ๕ - ๑๐ ปี	๑๒๓	๓๐.๗๕
ระหว่าง ๑๐ - ๒๐ ปี	๑๒๖	๓๑.๕๐
มากกว่า ๒๐ ปี	๗๙	๑๙.๗๕
รวม	๔๐๐	๑๐๐

จากตารางที่ ๔.๔ พบว่า ประชาชนที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีระยะเวลาที่อยู่อาศัยในพื้นที่อยู่ระหว่าง ๑๐ ถึง ๒๐ ปี คิดเป็นร้อยละ ๓๑.๕๐ รองลงมาคือมีระยะเวลาที่อยู่อาศัยในพื้นที่อยู่ระหว่าง ๕ ถึง ๑๐ ปี คิดเป็นร้อยละ ๓๐.๗๕ รองลงมาคือมีระยะเวลาที่อยู่อาศัยในพื้นที่มากกว่า ๒๐ ปี คิดเป็นร้อยละ ๑๙.๗๕ และน้อยที่สุดมีระยะเวลาที่อยู่อาศัยในพื้นที่ต่ำกว่า ๕ ปี คิดเป็นร้อยละ ๑๘ ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๕ จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามที่อยู่อาศัย

ที่อยู่อาศัย	จำนวน	ร้อยละ
ตำบลบางปลาสร้อย	๖๕	๑๖.๓๗
ตำบลมะขามหย่ง	๓๒	๘.๐๙
ตำบลแสนสุข	๙	๒.๒๓
ตำบลบ้านสวน	๒๙	๗.๑๕
ตำบลอ่างศิลา	๑๔	๓.๕๙
ตำบลเสม็ด	๑๑	๒.๘๑
ตำบลห้วยกะปิ	๑๖	๓.๘๘
ตำบลบ้านปึก	๓๐	๗.๕๐
ตำบลเหมือง	๔๐	๑๐.๐๐
ตำบลบางทราย	๒๐	๕.๐๕
ตำบลหนองไม้แดง	๒๖	๖.๖๒

ที่อยู่อาศัย	จำนวน	ร้อยละ
ตำบลดอนหัวฬ่อ	๑๐๗	๒๖.๘๓
รวม	๔๐๐	๑๐๐

จากตารางที่ ๔.๕ พบว่า ประชาชนที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีสถานที่อยู่อาศัยในตำบลดอนหัวฬ่อ คิดเป็นร้อยละ ๒๖.๘๓ รองลงมาคือมีสถานที่อยู่อาศัยในตำบลบางปลาสร้อย คิดเป็นร้อยละ ๑๖.๓๗ รองลงมาคือมีสถานที่อยู่อาศัยในตำบลเหมือง คิดเป็นร้อยละ ๑๐.๑๐ รองลงมาคือมีสถานที่อยู่อาศัยในตำบลมะขามหย่ง คิดเป็นร้อยละ ๘.๐๙ รองลงมาคือมีสถานที่อยู่อาศัยในตำบลบ้านปึก คิดเป็นร้อยละ ๗.๓๘ รองลงมาคือมีสถานที่อยู่อาศัยในตำบลบ้านสวน คิดเป็นร้อยละ ๗.๑๕ รองลงมาคือมีสถานที่อยู่อาศัยในตำบลหนองไม้แดง คิดเป็นร้อยละ ๖.๖๒ รองลงมาคือมีสถานที่อยู่อาศัยในตำบลบางทราย คิดเป็นร้อยละ ๕.๐๕ รองลงมาคือมีสถานที่อยู่อาศัยในตำบลห้วยกะปิ คิดเป็นร้อยละ ๓.๘๘ รองลงมาคือมีสถานที่อยู่อาศัยในตำบลอ่างศิลา คิดเป็นร้อยละ ๓.๕๙ รองลงมาคือมีสถานที่อยู่อาศัยในตำบลเสม็ด คิดเป็นร้อยละ ๒.๘๑ และน้อยที่สุดมีสถานที่อยู่อาศัยในตำบลแสนสุข คิดเป็นร้อยละ ๒.๒๓ ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๖ จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเขตโบราณสถานใกล้ที่พัก

สถานะทางสังคม	จำนวน	ร้อยละ
วัดต้นสน	๙๒	๒๓.๐๐
วัดบางเบ้ง	๕๗	๑๔.๒๕
วัดอ่างศิลา	๘๑	๒๐.๒๕
วัดตาลล้อม	๖๔	๑๖.๐๐
วัดใหญ่อินทาราม	๑๕	๓.๗๕
ตึกมหาราช มหาราชินี	๓๘	๙.๕๐
ศาลจังหวัดชลบุรีหลังเก่า	๕๓	๑๓.๒๕
รวม	๔๐๐	๑๐๐

จากตารางที่ ๔.๖ พบว่า ประชาชนที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีที่พักอาศัยอยู่ใกล้วัดต้นสน คิดเป็นร้อยละ ๒๓ รองลงมาคือ วัดอ่างศิลา คิดเป็นร้อยละ ๒๐.๒๕ รองลงมาคือ วัดตาลล้อม คิดเป็นร้อยละ ๑๖ รองลงมาคือ วัดบางเบ้ง คิดเป็นร้อยละ ๑๔.๒๕ รองลงมาคือ ศาลจังหวัดชลบุรีหลังเก่า คิดเป็นร้อยละ ๑๓.๒๕ รองลงมาคือ ตึกมหาราช มหาราชินี คิดเป็นร้อยละ ๙.๕๐ และน้อยที่สุดคือ วัดใหญ่อินทาราม คิดเป็นร้อยละ ๓.๗๕ ตามลำดับ

๔.๑.๒ สภาพปัจจุบัน ของความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี

การวิเคราะห์แบบสอบถามสภาพปัจจุบัน ของความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี ด้วยการวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ความเบี่ยงเบน กำหนดการแปลความหมายของค่าเฉลี่ยที่คำนวณได้ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	หมายถึง
๔.๕๑ – ๕.๐๐	สภาพปัจจุบันระดับมากที่สุด
๓.๕๑ – ๔.๕๐	สภาพปัจจุบันระดับมาก
๒.๕๑ – ๓.๕๐	สภาพปัจจุบันระดับปานกลาง
๑.๕๑ – ๒.๕๐	สภาพปัจจุบันระดับน้อย
๑.๐๐ – ๑.๕๐	สภาพปัจจุบันระดับน้อยที่สุด

ตารางที่ ๔.๗ ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับปฏิบัติ ของความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี โดยภาพรวม

(n=๔๐๐)

ความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธ ในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี	ระดับปฏิบัติ		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
๑. ผู้นำของเครือข่าย	๓.๔๘	๑.๑๐	ปานกลาง
๒. ระบบการติดต่อสื่อสาร และการมีกิจกรรมร่วมกัน	๓.๕๖	๑.๑๕	มาก
๓. การจัดระบบสารสนเทศ	๓.๔๒	๑.๑๕	ปานกลาง
๔. ทรัพยากรสนับสนุนอย่างเพียงพอ	๓.๕๐	๑.๑๑	ปานกลาง
๕. ระบบการเรียนรู้ร่วมกัน	๓.๔๒	๑.๐๖	ปานกลาง
โดยภาพรวม	๓.๔๘	๑.๑๑	ปานกลาง

จากตารางที่ ๔.๗ พบว่า สภาพปัจจุบันของความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ =๓.๔๘) โดยด้านที่มากที่สุดคือ ด้านระบบการติดต่อสื่อสาร และการมีกิจกรรมร่วมกัน ($\bar{X}$ =๓.๕๖) รองลงมาคือ ด้านทรัพยากรสนับสนุนอย่างเพียงพอ ($\bar{X}$ =๓.๕๐) และน้อยที่สุดคือ ด้านการจัดระบบสารสนเทศ และด้านระบบการเรียนรู้ร่วมกัน ($\bar{X}$ =๓.๔๒) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๘ ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับปฏิบัติ ของความร่วมมือและเครือข่ายการ
ท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี
ด้านผู้นำของเครือข่าย

(n=๔๐๐)

ความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถี พุทธในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี ด้านผู้นำของเครือข่าย	ระดับปฏิบัติ		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
ผู้นำพัฒนาทักษะในการเป็นผู้นำที่ดี	๓.๖๒	๑.๑๙๓	มาก
สนับสนุนการบริหารงานในเครือข่าย และเทคโนโลยีอื่น ๆ	๓.๑๕	๐.๘๙๙	ปานกลาง
การทำให้ข้อมูลเป็นทรัพยากรที่มีประสิทธิภาพและสามารถนำมาใช้ในการ ตัดสินใจได้อย่างถูกต้อง	๓.๕๔	๑.๒๖๖	มาก
ผู้นำพัฒนากระบวนการทำงานที่มีประสิทธิภาพ	๓.๖๒	๑.๐๔๔	มาก
โดยภาพรวม	๓.๔๘	๑.๑๐	ปานกลาง

จากตารางที่ ๔.๘ พบว่า สภาพปัจจุบันของความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี ด้านผู้นำของเครือข่าย โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ =๓.๔๘) โดยข้อที่มากที่สุดคือ ผู้นำพัฒนาทักษะในการเป็นผู้นำที่ดี และผู้นำพัฒนากระบวนการทำงานที่มีประสิทธิภาพ ($\bar{X}$ =๓.๖๒) รองลงมาคือ การทำให้ข้อมูลเป็นทรัพยากรที่มีประสิทธิภาพและสามารถนำมาใช้ในการตัดสินใจได้อย่างถูกต้อง ($\bar{X}$ =๓.๕๔) และน้อยที่สุดคือ สนับสนุนการบริหารงานในเครือข่าย และเทคโนโลยีอื่น ๆ ($\bar{X}$ =๓.๑๕) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๙ ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับปฏิบัติ ของความร่วมมือและเครือข่ายการ
ท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี
ด้านระบบการติดต่อสื่อสาร และการมีกิจกรรมร่วมกัน

(n=๔๐๐)

ความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถี พุทธในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี ด้านระบบการติดต่อสื่อสาร และ การมีกิจกรรมร่วมกัน	ระดับปฏิบัติ		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
มีการเชื่อมโยงกับชุมชนท้องถิ่น	๓.๖๒	๑.๑๙๓	มาก
การใช้เทคโนโลยีเพื่อสร้างแพลตฟอร์มที่ทำให้นักท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงข้อมูล	๓.๕๔	๑.๑๒๗	มาก
การสนับสนุนการท่องเที่ยวที่มีความยั่งยืนทางสิ่งแวดล้อมและสังคม	๓.๗๗	๑.๐๙๒	มาก
การเชื่อมโยงกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในท้องถิ่น	๓.๓๑	๑.๑๘๒	ปานกลาง
โดยภาพรวม	๓.๕๖	๑.๑๕	มาก

จากตารางที่ ๔.๙ พบว่า สภาพปัจจุบันของความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี ด้านระบบการติดต่อสื่อสาร และการมีกิจกรรมร่วมกัน โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ =๓.๕๖) โดยข้อที่มากที่สุดคือ การสนับสนุนการท่องเที่ยวที่มีความยั่งยืนทางสิ่งแวดล้อมและสังคม ($\bar{X}$ =๓.๗๗) รองลงมาคือ มีการเชื่อมโยงกับชุมชนท้องถิ่น ($\bar{X}$ =๓.๖๒) และน้อยที่สุดคือ การเชื่อมโยงกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในท้องถิ่น ($\bar{X}$ =๓.๓๑) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๑๐ ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับปฏิบัติ ของความร่วมมือและเครือข่ายการ
ท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี
ด้านการจัดระบบสารสนเทศ

(n=๔๐๐)

ความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถี พุทธในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี ด้านการจัดระบบสารสนเทศ	ระดับปฏิบัติ		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
มีการฝึกฝนทักษะการใช้ระบบสารสนเทศ	๓.๒๓	๑.๐๙๒	ปานกลาง
มีงบประมาณสำหรับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อประมวลผลข้อมูล	๓.๔๖	๑.๑๒๗	ปานกลาง
การรวบรวมข้อมูลที่เป็นประโยชน์และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของระบบ สารสนเทศ	๓.๕๔	๑.๑๒๗	มาก
การกำหนดกระบวนการทำงานที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ เพื่อให้การ จัดการสารสนเทศเป็นไปอย่างมีระบบ	๓.๔๖	๑.๒๖๖	ปานกลาง
โดยภาพรวม	๓.๔๒	๑.๑๕	ปานกลาง

จากตารางที่ ๔.๑๐ พบว่า สภาพปัจจุบันของความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยว
ชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี ด้านการจัดระบบสารสนเทศ
โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ =๓.๔๒) โดยข้อที่มากที่สุดคือการรวบรวมข้อมูลที่เป็น
ประโยชน์และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของระบบสารสนเทศ ($\bar{X}$ =๓.๕๔) รองลงมาคือ มีงบประมาณ
สำหรับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อประมวลผลข้อมูล และการกำหนดกระบวนการทำงานที่
เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ เพื่อให้การจัดการสารสนเทศเป็นไปอย่างมีระบบ ($\bar{X}$ =๓.๔๖) และน้อย
ที่สุดคือ มีการฝึกฝนทักษะการใช้ระบบสารสนเทศ ($\bar{X}$ =๓.๒๓) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๑๑ ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับปฏิบัติ ของความร่วมมือและเครือข่ายการ
ท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี
ด้านทรัพยากรสนับสนุนอย่างเพียงพอ

(n=๔๐๐)

ความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธ ในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี ด้านทรัพยากรสนับสนุนอย่างเพียงพอ	ระดับปฏิบัติ		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
สร้างและสนับสนุนชุมชนที่มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการและส่งเสริมการ ท่องเที่ยวท้องถิ่น	๓.๓๘	๑.๐๔	ปานกลาง
การลงทุนในเทคโนโลยีที่สามารถสนับสนุนการท่องเที่ยว เพื่อสร้างประสบการณ์ ท่องเที่ยวที่น่าสนใจ	๓.๔๖	๑.๒๗	ปานกลาง
การให้ความสนับสนุนในการพัฒนาธุรกิจท้องถิ่นที่สามารถสร้างรายได้และงาน ให้กับชุมชน	๓.๓๘	๑.๐๔	ปานกลาง
การสนับสนุนและจัดกิจกรรมท่องเที่ยวที่น่าสนใจ	๓.๗๗	๑.๐๙	มาก
โดยภาพรวม	๓.๕๐	๑.๑๑	ปานกลาง

จากตารางที่ ๔.๑๑ พบว่า สภาพปัจจุบันของความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยว
ชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี ด้านทรัพยากรสนับสนุนอย่าง
เพียงพอ โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ =๓.๕๐) โดยข้อที่มากที่สุดคือ การสนับสนุนและจัด

กิจกรรมท่องเที่ยวที่น่าสนใจ ($\bar{X}=3.77$) รองลงมาคือ การลงทุนในเทคโนโลยีที่สามารถสนับสนุนการท่องเที่ยว เพื่อสร้างประสบการณ์ท่องเที่ยวที่น่าสนใจ ($\bar{X}=3.46$) และน้อยที่สุดคือ สร้างและสนับสนุนชุมชนที่มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการและส่งเสริมการท่องเที่ยวท้องถิ่น และการให้ความสนับสนุนในการพัฒนาธุรกิจท้องถิ่นที่สามารถสร้างรายได้และงานให้กับชุมชน ($\bar{X}=3.38$) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๑๒ ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับปฏิบัติ ของความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี ด้านระบบการเรียนรู้ร่วมกัน

(n=๔๐๐)

ความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธ ในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี ด้านระบบการเรียนรู้ร่วมกัน	ระดับปฏิบัติ		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
การสร้างโปรแกรมที่เลี้ยงในชุมชน เพื่อสนับสนุนการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และความรู้	3.00	0.91	ปานกลาง
การใช้เทคโนโลยีและแพลตฟอร์มการเรียนรู้ออนไลน์เพื่อสร้างพื้นที่ที่สามารถเรียนรู้ร่วมกันได้	3.69	1.32	มาก
การสร้างสถานที่ที่ชุมชนสามารถเข้าถึงข้อมูลและทรัพยากรต่าง ๆ ได้	3.77	0.93	มาก
การสนับสนุนโครงการการเรียนรู้ที่นำโดยชุมชนเพื่อสร้างความสนใจและการเข้าร่วม	3.23	1.09	ปานกลาง
โดยภาพรวม	3.42	1.06	ปานกลาง

จากตารางที่ ๔.๑๒ พบว่า สภาพปัจจุบันของความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี ด้านระบบการเรียนรู้ร่วมกัน โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.42$) โดยข้อที่มากที่สุดคือ การสร้างสถานที่ที่ชุมชนสามารถเข้าถึงข้อมูลและทรัพยากรต่าง ๆ ได้ ($\bar{X}=3.77$) รองลงมาคือ การใช้เทคโนโลยีและแพลตฟอร์มการเรียนรู้ออนไลน์เพื่อสร้างพื้นที่ที่สามารถเรียนรู้ร่วมกันได้ ($\bar{X}=3.69$) และน้อยที่สุดคือ การสร้างโปรแกรมที่เลี้ยงในชุมชน เพื่อสนับสนุนการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และความรู้ ($\bar{X}=3.00$) ตามลำดับ

๔.๑.๓ สภาพปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี

การวิเคราะห์แบบสอบถามสภาพปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี ด้วยการวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ความเบี่ยงเบน กำหนดการแปลความหมายของค่าเฉลี่ยที่คำนวณได้ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	หมายถึง
๔.๕๑ – ๕.๐๐	มีความเกี่ยวข้องระดับมากที่สุด
๓.๕๑ – ๔.๕๐	มีความเกี่ยวข้องระดับมาก
๒.๕๑ – ๓.๕๐	มีความเกี่ยวข้องระดับปานกลาง
๑.๕๑ – ๒.๕๐	มีความเกี่ยวข้องระดับน้อย
๑.๐๐ – ๑.๕๐	มีความเกี่ยวข้องระดับน้อยที่สุด

ตารางที่ ๔.๑๓ ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับปฏิบัติ ของสภาพปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี โดยภาพรวม

(n=๔๐๐)

สภาพปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี โดยภาพรวม	ระดับปฏิบัติ		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
ด้านสังคมวัฒนธรรม	๓.๔๔	๑.๑๕	ปานกลาง
ด้านเทคโนโลยี	๓.๔๑	๑.๑๗	ปานกลาง
ด้านเศรษฐกิจ	๓.๕๑	๑.๑๙	มาก
ด้านการเมืองและกฎหมาย	๓.๕๔	๑.๐๗	มาก
ด้านบุคลากร	๓.๕๖	๑.๑๔	มาก
ด้านการเงิน	๓.๔๙	๑.๑๗	ปานกลาง
ด้านสื่อวัสดุอุปกรณ์	๓.๓๖	๑.๐๐	ปานกลาง
ด้านการบริหารจัดการ	๓.๕๔	๑.๑๐	มาก
โดยภาพรวม	๓.๔๘	๑.๑๒	ปานกลาง

จากตารางที่ ๔.๑๓ พบว่า สภาพปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ =๓.๔๘) โดยด้านที่มากที่สุดคือ ด้านบุคลากร ($\bar{X}$ =๓.๕๖) รองลงมาคือ ด้านการเมืองและกฎหมาย และด้านการบริหารจัดการ ($\bar{X}$ =๓.๕๔) และน้อยที่สุดคือ ด้านสื่อวัสดุอุปกรณ์ ($\bar{X}$ =๓.๓๖) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๑๔ ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับปฏิบัติ ของสภาพปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี ด้านสังคมวัฒนธรรม

(n=๔๐๐)

สภาพปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี ด้านสังคมวัฒนธรรม	ระดับปฏิบัติ		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
การอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมพุทธ	๓.๓๑	๑.๑๘	ปานกลาง
การสร้างความรู้สึกร่วมเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน	๓.๕๔	๑.๑๓	มาก
การส่งเสริมกิจกรรมทางสังคมและวัฒนธรรม	๓.๔๖	๑.๑๓	ปานกลาง
โดยภาพรวม	๓.๔๔	๑.๑๕	ปานกลาง

จากตารางที่ ๔.๑๒ พบว่า สภาพปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี ด้านสังคมวัฒนธรรม โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ =๓.๔๔) โดยข้อที่มากที่สุดคือ การสร้างความรู้สึกร่วมเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน ($\bar{X}$ =๓.๕๔) รองลงมาคือ การส่งเสริมกิจกรรมทางสังคมและวัฒนธรรม ($\bar{X}$ =๓.๔๖) และน้อยที่สุดคือ การอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมพุทธ ($\bar{X}$ =๓.๓๑) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๑๓ ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับปฏิบัติ ของสภาพปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวยุทธศาสตร์ในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี ด้านเทคโนโลยี

(n=๔๐๐)

สภาพปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวยุทธศาสตร์ในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี ด้านเทคโนโลยี	ระดับปฏิบัติ		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
การใช้เทคโนโลยีในการส่งเสริมการท่องเที่ยว	๓.๓๙	๑.๑๙	ปานกลาง
การสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีในชุมชน	๓.๔๖	๑.๑๓	ปานกลาง
ความร่วมมือในการพัฒนาและปรับปรุงเทคโนโลยี	๓.๓๘	๑.๑๙	ปานกลาง
โดยภาพรวม	๓.๔๑	๑.๑๗	ปานกลาง

จากตารางที่ ๔.๑๔ พบว่า สภาพปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวยุทธศาสตร์ในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี ด้านเทคโนโลยี โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ =๓.๔๑) โดยข้อที่มากที่สุดคือ การสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีในชุมชน ($\bar{X}$ =๓.๔๖) รองลงมาคือ การใช้เทคโนโลยีในการส่งเสริมการท่องเที่ยว ($\bar{X}$ =๓.๓๙) และน้อยที่สุดคือ ความร่วมมือในการพัฒนาและปรับปรุงเทคโนโลยี ($\bar{X}$ =๓.๓๘) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๑๕ ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับปฏิบัติ ของสภาพปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวยุทธศาสตร์ในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี ด้านเศรษฐกิจ

(n=๔๐๐)

สภาพปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวยุทธศาสตร์ในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี ด้านเศรษฐกิจ	ระดับปฏิบัติ		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
การสร้างรายได้ให้กับชุมชน	๓.๔๖	๑.๑๓	ปานกลาง
การพัฒนาสินค้าและบริการในชุมชน	๓.๖๔	๑.๑๓	มาก
การกระจายรายได้ในชุมชน	๓.๕๔	๑.๓๓	มาก
โดยภาพรวม	๓.๕๑	๑.๑๙	มาก

จากตารางที่ ๔.๑๕ พบว่า สภาพปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวยุทธศาสตร์ในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี ด้านเศรษฐกิจ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ =๓.๕๑) โดยข้อที่มากที่สุดคือ การพัฒนาสินค้าและบริการในชุมชน ($\bar{X}$ =๓.๖๔) รองลงมาคือ การกระจายรายได้ในชุมชน ($\bar{X}$ =๓.๕๔) และน้อยที่สุดคือ การสร้างรายได้ให้กับชุมชน ($\bar{X}$ =๓.๔๖) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๑๖ ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับปฏิบัติ ของสภาพปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี ด้านการเมืองและกฎหมาย

(n=๔๐๐)

สภาพปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี ด้านการเมืองและกฎหมาย	ระดับปฏิบัติ		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
การสนับสนุนจากภาครัฐ	๓.๓๑	๐.๙๕	ปานกลาง
การปฏิบัติตามกฎหมายและนโยบายท้องถิ่น	๓.๘๕	๑.๑๔	มาก
ความร่วมมือในการพัฒนากฎหมายเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวชุมชน	๓.๔๖	๑.๑๓	ปานกลาง
โดยภาพรวม	๓.๕๔	๑.๐๗	มาก

จากตารางที่ ๔.๑๖ พบว่า สภาพปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี ด้านการเมืองและกฎหมาย โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ =๓.๕๔) โดยข้อที่มากที่สุดคือ การปฏิบัติตามกฎหมายและนโยบายท้องถิ่น ($\bar{X}$ =๓.๘๕) รองลงมาคือ ความร่วมมือในการพัฒนากฎหมายเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวชุมชน ($\bar{X}$ =๓.๔๖) และน้อยที่สุดคือ การสนับสนุนจากภาครัฐ ($\bar{X}$ =๓.๓๑) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๑๗ ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับปฏิบัติ ของสภาพปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี ด้านบุคลากร

(n=๔๐๐)

สภาพปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี ด้านบุคลากร	ระดับปฏิบัติ		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
ความรู้ความเข้าใจในวัฒนธรรมวิถีพุทธของบุคลากร	๓.๓๘	๑.๑๙	ปานกลาง
ความพร้อมในการทำงานร่วมกันของบุคลากรในเครือข่าย	๓.๖๒	๑.๑๙	มาก
การฝึกอบรมและพัฒนาทักษะบุคลากร	๓.๖๙	๑.๐๓	มาก
โดยภาพรวม	๓.๕๖	๑.๑๔	มาก

จากตารางที่ ๔.๑๗ พบว่า สภาพปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี ด้านบุคลากร โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ =๓.๕๖) โดยข้อที่มากที่สุดคือ การฝึกอบรมและพัฒนาทักษะบุคลากร ($\bar{X}$ =๓.๖๙) รองลงมาคือ ความพร้อมในการทำงานร่วมกันของบุคลากรในเครือข่าย ($\bar{X}$ =๓.๖๒) และน้อยที่สุดคือ ความรู้ความเข้าใจในวัฒนธรรมวิถีพุทธของบุคลากร ($\bar{X}$ =๓.๓๘) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๑๘ ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับปฏิบัติ ของสภาพปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี ด้านการเงิน

(n=๔๐๐)

สภาพปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี ด้านการเงิน	ระดับปฏิบัติ		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
ความเพียงพอของงบประมาณที่สนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชน	๓.๔๖	๑.๒๗	ปานกลาง
ประสิทธิภาพในการจัดการและกระจายทรัพยากรทางการเงิน	๓.๓๘	๑.๐๔	ปานกลาง
การระดมทุนและการสนับสนุนทางการเงินจากภาคส่วนต่างๆ	๓.๖๒	๑.๑๙	มาก
โดยภาพรวม	๓.๔๙	๑.๑๗	ปานกลาง

จากตารางที่ ๔.๑๘ พบว่า สภาพปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี ด้านการเงิน โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ =๓.๔๙) โดยข้อที่มากที่สุดคือ การระดมทุนและการสนับสนุนทางการเงินจากภาคส่วนต่างๆ ($\bar{X}$ =๓.๖๒) รองลงมาคือ ความเพียงพอของงบประมาณที่สนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชน ($\bar{X}$ =๓.๔๖) และน้อยที่สุดคือ ประสิทธิภาพในการจัดการและกระจายทรัพยากรทางการเงิน ($\bar{X}$ =๓.๓๘) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๑๙ ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับปฏิบัติ ของสภาพปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี ด้านสื่อวัสดุอุปกรณ์

(n=๔๐๐)

สภาพปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี ด้านสื่อวัสดุอุปกรณ์	ระดับปฏิบัติ		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
ความเพียงพอและความเหมาะสมของสื่อและวัสดุอุปกรณ์ในการส่งเสริมการท่องเที่ยว	๓.๑๕	๐.๙๙	ปานกลาง
การเข้าถึงและการใช้ประโยชน์จากสื่อและวัสดุอุปกรณ์	๓.๘๕	๐.๙๙	มาก
การบำรุงรักษาและการปรับปรุงสื่อและวัสดุอุปกรณ์	๓.๐๘	๑.๐๔	ปานกลาง
โดยภาพรวม	๓.๓๖	๑.๐๐	ปานกลาง

จากตารางที่ ๔.๑๙ พบว่า สภาพปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี ด้านสื่อวัสดุอุปกรณ์ โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ =๓.๓๖) โดยข้อที่มากที่สุดคือ การเข้าถึงและการใช้ประโยชน์จากสื่อและวัสดุอุปกรณ์ ($\bar{X}$ =๓.๘๕) รองลงมาคือ ความเพียงพอและความเหมาะสมของสื่อและวัสดุอุปกรณ์ในการส่งเสริมการท่องเที่ยว ($\bar{X}$ =๓.๑๕) และน้อยที่สุดคือ การบำรุงรักษาและการปรับปรุงสื่อและวัสดุอุปกรณ์ ($\bar{X}$ =๓.๐๘) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๒๐ ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับปฏิบัติ ของสภาพปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวยุทธศาสตร์ในอำเภอมะนัง จังหวัดยะลา ด้านการบริหารจัดการ

(n=๔๐๐)

สภาพปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวยุทธศาสตร์ในอำเภอมะนัง จังหวัดยะลา ด้านการบริหารจัดการ	ระดับปฏิบัติ		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
ความชัดเจนของแผนการบริหารจัดการและการดำเนินงาน	๓.๔๖	๑.๒๐	ปานกลาง
การประสานงานและการสื่อสารภายในเครือข่าย	๓.๘๕	๑.๑๔	มาก
ความยืดหยุ่นและความสามารถในการปรับตัวของเครือข่าย	๓.๓๑	๐.๙๕	ปานกลาง
โดยภาพรวม	๓.๕๔	๑.๑๐	มาก

จากตารางที่ ๔.๒๐ พบว่า สภาพปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวยุทธศาสตร์ในอำเภอมะนัง จังหวัดยะลา ด้านการบริหารจัดการ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ =๓.๕๔) โดยข้อที่มากที่สุดคือ การประสานงานและการสื่อสารภายในเครือข่าย ($\bar{X}$ =๓.๘๕) รองลงมาคือ ความชัดเจนของแผนการบริหารจัดการและการดำเนินงาน ($\bar{X}$ =๓.๔๖) และน้อยที่สุดคือ ความยืดหยุ่นและความสามารถในการปรับตัวของเครือข่าย ($\bar{X}$ =๓.๓๑) ตามลำดับ

๔.๑.๔ ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวยุทธศาสตร์ในอำเภอมะนัง จังหวัดยะลา

ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวยุทธศาสตร์ในอำเภอมะนัง จังหวัดยะลา จากการ สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน ๕ คน โดยผู้วิจัยได้นำผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน ของความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวยุทธศาสตร์ในอำเภอมะนัง จังหวัดยะลา ที่ได้จากแบบสอบถามมาประกอบการ สัมภาษณ์ ด้วย ปรากฏผลการสัมภาษณ์ดังนี้

ตารางที่ ๔.๒๑ ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวยุทธศาสตร์ในอำเภอมะนัง จังหวัดยะลา

(n=๕)

ประเด็นการสัมภาษณ์	ผลการสัมภาษณ์
๑. ผู้นำของเครือข่าย	๑. บทบาทของผู้นำในการสร้างความร่วมมือ ผู้นำของเครือข่ายทำหน้าที่ในการนำพาสมาชิกในชุมชนมาร่วมกันวางแผนและพัฒนาการท่องเที่ยวยุทธศาสตร์ โดยการกำหนดทิศทางและวัตถุประสงค์ร่วมกัน ผู้นำต้องมีความสามารถในการสื่อสารและทำความเข้าใจกับสมาชิกทุกคน เพื่อให้ทุกคนมีส่วนร่วมและรู้สึกร่วมเป็นเจ้าของโครงการร่วมกัน

ประเด็นการสัมภาษณ์	ผลการสัมภาษณ์
	๒. การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนและหน่วยงานภายนอก ผู้นำเครือข่ายมีบทบาทสำคัญในการสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ เช่น ภาครัฐ, องค์กรท้องถิ่น, สถาบันการศึกษา และผู้ประกอบการท้องถิ่น เพื่อให้ได้รับการสนับสนุนทั้งในด้านทรัพยากรและความรู้ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว และการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับวิถีพุทธ ๓. การประสานงานและการจัดการปัญหา ผู้นำต้องมีความสามารถในการจัดการและแก้ไขปัญหาที่อาจเกิดขึ้นภายในเครือข่าย เช่น ความขัดแย้งทางความคิด หรือผลประโยชน์ การบริหารจัดการทรัพยากรที่มีจำกัด และการรักษาความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างสมาชิกในเครือข่าย การมีวิธีการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพและการจัดการปัญหาอย่างเป็นระบบ จะช่วยให้เครือข่ายสามารถทำงานร่วมกันได้อย่างราบรื่น ๔. การพัฒนาศักยภาพของผู้นำและสมาชิก การพัฒนาความร่วมมือที่ยั่งยืนต้องอาศัยการพัฒนาศักยภาพของผู้นำและสมาชิกในเครือข่าย การจัดอบรมและกิจกรรมที่เน้นการเสริมสร้างความรู้และทักษะต่าง ๆ เช่น การบริหารจัดการ การสื่อสาร การตลาดการท่องเที่ยว จะช่วยให้ผู้นำสามารถนำพาเครือข่ายไปสู่ความสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพ ๕. ความท้าทายและการปรับตัว ผู้นำเครือข่ายจะต้องเผชิญกับความท้าทายต่าง ๆ ในการสร้างความร่วมมือ เช่น การเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจและสังคม รวมถึงความต้องการและความคาดหวังของนักท่องเที่ยว ผู้นำจึงต้องมีความยืดหยุ่นและสามารถปรับตัวเพื่อพัฒนาเครือข่ายและการท่องเที่ยววิถีพุทธให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ
๒. ระบบการติดต่อสื่อสาร และการมีกิจกรรมร่วมกัน	๑. ระบบการติดต่อสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ ควรมีศูนย์ข้อมูลหรือแพลตฟอร์มออนไลน์ที่รวบรวมข้อมูลสำคัญ เช่น ปฏิทินกิจกรรม ข่าวสาร หรือเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยววิถีพุทธ เพื่อให้สมาชิกทุกคนสามารถเข้าถึงข้อมูลได้ง่ายและทันเวลา การสื่อสารภายในเครือข่ายควรมีความโปร่งใสและมีการอัปเดตข้อมูล

ประเด็นการสัมภาษณ์	ผลการสัมภาษณ์
	อย่างสม่ำเสมอ เช่น การแจ้งข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมต่าง ๆ หรือการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ เพื่อให้สมาชิกได้รับข้อมูลที่ถูกต้องและทันเวลา ๒. การมีกิจกรรมร่วมกันที่สร้างความสัมพันธ์ ควรจัดอบรมและสัมมนาเพื่อเพิ่มพูนความรู้และทักษะที่จำเป็นสำหรับการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชน เช่น การบริหารจัดการ การต้อนรับนักท่องเที่ยว หรือการตลาด เพื่อให้สมาชิกสามารถนำความรู้ไปปรับใช้ในการพัฒนากิจกรรมท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ การจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้สมาชิกทุกคนได้มีส่วนร่วมในการวางแผนและดำเนินกิจกรรม เช่น การระดมความคิดเห็น หรือการทำงานกลุ่ม จะช่วยเสริมสร้างความเป็นเจ้าของร่วมกันในเครือข่ายและเพิ่มความสามัคคี ๓. การสร้างกลไกการประเมินและปรับปรุง ควรมีการประเมินระบบการสื่อสารในเครือข่ายเป็นระยะ เพื่อหาข้อบกพร่องและปรับปรุงให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น การจัดกิจกรรมควรมีการประเมินผลหลังจากจัดกิจกรรม เพื่อรวบรวมข้อเสนอแนะจากสมาชิก และนำไปปรับปรุงกิจกรรมในครั้งต่อไปให้มีคุณภาพมากขึ้น ๔. การสร้างความต่อเนื่องและยั่งยืน ควรเน้นการสร้างความร่วมมือที่ยั่งยืนผ่านการสร้างความเข้าใจและการมีส่วนร่วมที่ต่อเนื่อง ไม่ใช่เพียงแคกิจกรรมหรือโครงการระยะสั้น ควรนำกิจกรรมที่ได้รับความนิยมและประสบความสำเร็จมาสานต่อ และขยายผลให้ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายที่กว้างขึ้น เพื่อให้การท่องเที่ยววิถีพุทธเติบโตและสร้างประโยชน์ให้กับชุมชนอย่างยั่งยืน
๓. การจัดระบบสารสนเทศ	๑. การจัดทำฐานข้อมูลกลาง ควรมีการจัดทำฐานข้อมูลกลางที่รวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวชุมชนวิถีพุทธ ซึ่งจะช่วยให้การวางแผนและการจัดการท่องเที่ยวเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ การรวบรวมข้อมูลควรมีการกำหนดมาตรฐานในการจัดเก็บ เพื่อให้สามารถค้นหาและใช้งานข้อมูลได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว ๒. การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการข้อมูล ควรพัฒนาหรือเลือกใช้ระบบจัดการข้อมูลที่สามารถเก็บรักษาและจัดการข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว

ประเด็นการสัมภาษณ์	ผลการสัมภาษณ์
	ได้อย่างเป็นระบบ และสามารถเข้าถึงได้จากสมาชิกในเครือข่ายหรือผู้ที่เกี่ยวข้องตามสิทธิ์ที่กำหนด การใช้เทคโนโลยีในการวิเคราะห์ข้อมูล เช่น การใช้โปรแกรมการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงสถิติหรือโปรแกรมวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) จะช่วยในการวางแผนและตัดสินใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ ๓. การสื่อสารและการแบ่งปันข้อมูล ควรมีการจัดทำแพลตฟอร์มออนไลน์ เช่น เว็บไซต์หรือแอปพลิเคชัน ที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการท่องเที่ยววิถีพุทธ ทั้งสำหรับนักท่องเที่ยวและสมาชิกในเครือข่าย เพื่อให้สามารถเข้าถึงข้อมูลที่ต้องการและทันสมัยได้ตลอดเวลา โซเชียลมีเดียเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการสื่อสารข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมท่องเที่ยว และในการสร้างความสัมพันธ์กับนักท่องเที่ยวและชุมชน ควรใช้ช่องทางต่าง ๆ เช่น Facebook, Instagram, หรือ Line เพื่อเผยแพร่ข้อมูลและกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง ๔. การฝึกอบรมและพัฒนาทักษะด้านสารสนเทศ ควรมีการจัดอบรมเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และการจัดการข้อมูลให้กับสมาชิกในเครือข่าย เพื่อให้ทุกคนมีทักษะและความเข้าใจในการใช้งานระบบสารสนเทศอย่างเต็มประสิทธิภาพ ควรมีการติดตามและส่งเสริมให้สมาชิกในเครือข่ายมีการพัฒนาทักษะด้านสารสนเทศอย่างต่อเนื่อง ผ่านการเข้าร่วมอบรมเพิ่มเติมหรือการเข้าถึงแหล่งข้อมูลใหม่ ๆ ๕. การประเมินและปรับปรุงระบบสารสนเทศ ระบบสารสนเทศควรได้รับการตรวจสอบและปรับปรุงให้ทันสมัยอยู่เสมอ เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีและความต้องการของผู้ใช้ ควรมีการเก็บรวบรวมข้อเสนอแนะและความคิดเห็นจากผู้ใช้งานระบบสารสนเทศ เพื่อปรับปรุงการใช้งานให้เหมาะสม และตอบสนองต่อความต้องการของเครือข่ายได้ดียิ่งขึ้น
๔. ทรัพยากรสนับสนุนอย่างเพียงพอ	๑. การระบุและจัดหาแหล่งทรัพยากร ควรมีการสำรวจความต้องการของชุมชนในด้านทรัพยากรที่จำเป็น เช่น ทุนสนับสนุน อุปกรณ์และวัสดุ อาสาสมัคร และบุคลากร เพื่อให้สามารถจัดหาและจัดสรรทรัพยากรได้อย่างเหมาะสม การสร้างความร่วมมือกับพันธมิตรต่าง

ประเด็นการสัมภาษณ์	ผลการสัมภาษณ์
	ๆ เช่น สถาบันการศึกษา, องค์กรวิชาชีพ, และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จะช่วยเพิ่มทรัพยากรทั้งในด้านความรู้และการสนับสนุนด้านอื่น ๆ เช่น อุปกรณ์การจัดกิจกรรม หรือทรัพยากรบุคคล ๒. การบริหารจัดการทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ การวางแผนการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ โดยมีการจัดลำดับความสำคัญของกิจกรรมและโครงการต่าง ๆ เพื่อให้การใช้ทรัพยากรเกิดประโยชน์สูงสุด ควรส่งเสริมการแบ่งปันทรัพยากรระหว่างชุมชนหรือกลุ่มสมาชิกในเครือข่าย เช่น การใช้สถานที่จัดกิจกรรมร่วมกัน การแชร์อุปกรณ์หรือวัสดุที่ใช้ในการจัดงาน เพื่อประหยัดทรัพยากรและเสริมสร้างความร่วมมือ ๓. การสร้างความต่อเนื่องในการสนับสนุนทรัพยากร ควรส่งเสริมการพัฒนาทรัพยากรที่ยั่งยืน เช่น การฝึกอบรมและพัฒนาทักษะบุคลากรในชุมชน การสร้างธุรกิจหรือกิจการชุมชนที่สามารถสร้างรายได้เพื่อนำกลับมาพัฒนาและสนับสนุนการท่องเที่ยวได้อย่างต่อเนื่อง ควรมีการจัดทำแผนสำรองทรัพยากรสำหรับกรณีฉุกเฉิน เช่น ทรัพยากรที่เกี่ยวกับสุขอนามัยและความปลอดภัย เพื่อให้สามารถตอบสนองต่อสถานการณ์ที่ไม่คาดคิดได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ ๔. การพัฒนาศักยภาพและการสนับสนุนบุคลากรควรมีการฝึกอบรมและพัฒนาทักษะให้กับบุคลากรในชุมชน เพื่อให้มีความรู้และทักษะที่จำเป็นในการจัดการการท่องเที่ยว เช่น การบริหารจัดการ การตลาดการท่องเที่ยว และการให้บริการนักท่องเที่ยว ควรมีการสร้างแรงจูงใจให้กับบุคลากรในการทำงาน เช่น การให้รางวัล การจัดกิจกรรมเสริมสร้างขวัญกำลังใจ และการจัดระบบการดูแลที่ดี เพื่อรักษาบุคลากรที่มีคุณค่าและลดอัตราการลาออก ๕. การติดตามและประเมินผลการใช้ทรัพยากร ควรมีระบบการติดตามการใช้ทรัพยากรอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้แน่ใจว่าทรัพยากรถูกใช้ไปอย่างมีประสิทธิภาพและไม่สูญเปล่า ควรมีการประเมินผลการใช้ทรัพยากรในแต่ละช่วงเวลา เพื่อวิเคราะห์ผลการดำเนินงานและปรับปรุงกระบวนการบริหารจัดการทรัพยากรให้ดียิ่งขึ้น

ประเด็นการสัมภาษณ์	ผลการสัมภาษณ์
๕. ระบบการเรียนรู้ร่วมกัน	๑. การจัดตั้งกลไกการเรียนรู้ร่วมกัน ควรมีกลุ่มหรือคณะทำงานเฉพาะกิจที่มุ่งเน้นการเรียนรู้ร่วมกันเกี่ยวกับการท่องเที่ยววิถีพุทธ โดยคณะทำงานนี้สามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้และแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างสมาชิกในเครือข่าย ควรมีการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงสมาชิกในชุมชน หน่วยงานภาครัฐ และสถาบันการศึกษาที่เกี่ยวข้อง เพื่อส่งเสริมการแลกเปลี่ยนข้อมูลและแนวคิดที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยววิถีพุทธ ๒. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกัน ควรจัดการอบรมและสัมมนาในหัวข้อต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยววิถีพุทธ เช่น การจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน การตลาดท่องเที่ยวชุมชน และการบริหารจัดการทรัพยากรในชุมชน เพื่อเพิ่มพูนความรู้และทักษะให้กับสมาชิกในเครือข่าย ควรจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้สมาชิกในชุมชนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ประสบการณ์ และแนวทางในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในการท่องเที่ยว เพื่อให้สามารถนำความรู้และแนวคิดเหล่านั้นไปปรับใช้ในการพัฒนาชุมชนได้อย่างเหมาะสม ๓. การใช้เทคโนโลยีในการเรียนรู้ร่วมกัน ควรมีการสร้างแพลตฟอร์มออนไลน์ เช่น เว็บไซต์หรือแอปพลิเคชัน ที่รวบรวมข้อมูล ความรู้ และแนวทางปฏิบัติที่ดีในการท่องเที่ยววิถีพุทธ เพื่อให้สมาชิกสามารถเข้าถึงและแลกเปลี่ยนข้อมูลได้อย่างสะดวก ควรส่งเสริมการใช้สื่อดิจิทัล เช่น วิดีโอการอบรม สื่อการสอนออนไลน์ และบล็อกความรู้ เพื่อให้การเรียนรู้สามารถดำเนินไปได้อย่างต่อเนื่องและสะดวกสบายมากยิ่งขึ้น ๔. การพัฒนาทักษะการเรียนรู้ร่วมกัน ควรจัดอบรมทักษะที่เกี่ยวกับการสอนและการเรียนรู้ เช่น การเป็นวิทยากร การจัดการความรู้ และการนำเสนอ เพื่อให้สมาชิกในชุมชนสามารถเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้และทักษะให้กับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ ควรส่งเสริมแนวคิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ต่อเนื่องและเปิดโอกาสให้สมาชิกทุกช่วงวัยสามารถเข้าร่วมและพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่อง

ประเด็นการสัมภาษณ์	ผลการสัมภาษณ์
	๕. การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ในชุมชน ควรสร้างวัฒนธรรมที่ส่งเสริมการแบ่งปันความรู้และประสบการณ์ในชุมชน เพื่อให้การเรียนรู้ร่วมกันเป็นสิ่งที่ได้รับการสนับสนุนและยอมรับจากทุกคน ควรจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้และสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ร่วมกัน เช่น กิจกรรมเวิร์กช็อป หรือการประชุมกลุ่มย่อย เพื่อให้การเรียนรู้กลายเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตในชุมชน

จากตารางที่ ๒๑ ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี มีดังนี้

๑. ด้านผู้นำของเครือข่าย พบว่า ๑. ควรส่งเสริมบทบาทของผู้นำในการสร้างความร่วมมือ ๒. ควรมีการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนและหน่วยงานภายนอก ๓. ควรมีการประสานงานและการจัดการปัญหา ๔. ควรมีการพัฒนาศักยภาพของผู้นำและสมาชิก และ ๕. ควรมีความท้าทายและการปรับตัว

๒. ด้านระบบการติดต่อสื่อสาร และการมีกิจกรรมร่วมกัน พบว่า ๑. ควรมีระบบการติดต่อสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ ๒. ควรมีกิจกรรมร่วมกันที่สร้างความสัมพันธ์ ๓. ควรมีการสร้างกลไกการประเมินและปรับปรุง และ ๔. ควรมีการสร้างความต่อเนื่องและยั่งยืน

๓. ด้านการจัดระบบสารสนเทศ พบว่า ๑. ควรจัดทำฐานข้อมูลกลาง ๒. ควรใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการข้อมูล ๓. ควรมีการสื่อสารและการแบ่งปันข้อมูล ๔. ควรฝึกอบรมและพัฒนาทักษะด้านสารสนเทศ และ ๕. ควรประเมินและปรับปรุงระบบสารสนเทศ

๔. ด้านทรัพยากรสนับสนุนอย่างเพียงพอ พบว่า ๑. ควรระบุและจัดหาแหล่งทรัพยากร ๒. ควรบริหารจัดการทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ ๓. ควรสร้างความต่อเนื่องในการสนับสนุนทรัพยากร ควรส่งเสริมการพัฒนาทรัพยากรที่ยั่งยืน ๔. ควรพัฒนาศักยภาพและการสนับสนุนบุคลากรควรมีการฝึกอบรมและพัฒนาทักษะให้กับบุคลากรในชุมชน และ ๕. ควรติดตามและประเมินผลการใช้ทรัพยากร

๕. ด้านระบบการเรียนรู้ร่วมกัน พบว่า ๑. ควรจัดตั้งกลไกการเรียนรู้ร่วมกัน ๒. ควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกัน ๓. ควรใช้เทคโนโลยีในการเรียนรู้ร่วมกัน ๔. ควรพัฒนาทักษะการเรียนรู้ร่วมกัน และ ๕. ควรสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ในชุมชน

๔.๒ การพัฒนาความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน สภาพแวดล้อมภายนอก และการยกร่างแผนพัฒนาความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี โดยการประชุมเชิงปฏิบัติการ ผู้ร่วมประชุมได้แก่ ตัวแทนโบราณสถานพื้นที่เป้าหมาย ตัวแทนสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดชลบุรี ตัวแทนสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดชลบุรี ตัวแทนสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดชลบุรี และผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนานโยบายและแผน รวม ๕ คน ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏ ดังนี้

๔.๒.๑ ผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและสภาพแวดล้อมภายนอก

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและสภาพแวดล้อมภายนอก ผู้วิจัยได้ใช้ เทคนิค SWOT ให้ผู้ร่วมประชุมได้ร่วมกันวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน คือ จุดแข็ง (Strengths) จุดอ่อน (Weaknesses) ประกอบด้วย M๑ บุคลากร M๒ การเงิน M๓ สื่อ/วัสดุอุปกรณ์ M๔ การบริหารจัดการ และสภาพแวดล้อมภายนอก คือ โอกาส (Opportunities) อุปสรรค(Threats) ประกอบด้วย ๑) ด้านเศรษฐกิจ ๒) ด้านสังคม ๓) ด้านการเมือง กฎหมาย ๔) ด้านเทคโนโลยี โดยผู้วิจัยได้นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากศึกษาในขั้นตอนที่ ๑ คือการศึกษาสภาพทั่วไป แนวทางและปัจจัยที่ เกี่ยวข้องกับการพัฒนาความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี มาประกอบการพิจารณาในการร่วมกันวิเคราะห์ SWOT ซึ่งผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน และสภาพแวดล้อมภายนอก ปรากฏผลดังตารางที่ ๒๒ – ๒๓

ตารางที่ ๔.๒๒ ผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในของความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี

ประเด็นวิเคราะห์	จุดแข็ง (Strengths : S)	จุดอ่อน (Weaknesses : W)
๑) บุคลากร	S๑. ความเป็นมิตรและการบริการที่ดี บุคลากรในท้องถิ่นมักมีทักษะการบริการที่ดีและความเป็นมิตร S๒. การมีเครือข่ายท้องถิ่นที่แข็งแกร่ง บุคลากรในพื้นที่มักมีเครือข่ายที่ดีในการเชื่อมโยงกับธุรกิจท้องถิ่น วัด และชุมชน S๓. ความสามารถในการปรับตัวและยืดหยุ่น บุคลากรในท้องถิ่นมักมีความสามารถในการปรับตัวและตอบสนองต่อสถานการณ์ต่างๆ ได้ดี	W๑. ขาดความรู้และทักษะเฉพาะทาง บุคลากรอาจขาดความรู้และทักษะที่เกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยว การตลาด W๒. การขาดการอบรมและพัฒนา การขาดโอกาสในการอบรมและพัฒนาทักษะของบุคลากรอาจทำให้ไม่สามารถปรับตัวตามอุตสาหกรรมท่องเที่ยว
๒) การเงิน	S๔. การสนับสนุนจากรัฐบาลและหน่วยงานท้องถิ่น มีโครงการหรือกองทุน	W๓. การบริหารจัดการงบประมาณที่ไม่เป็นระบบ การบริหารจัดการงบประมาณ

ประเด็นวิเคราะห์	จุดแข็ง (Strengths : S)	จุดอ่อน (Weaknesses : W)
	จากรัฐบาลและหน่วยงานท้องถิ่นที่สนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยว S๕. การลงทุนจากภาคเอกชน บริษัทและนักลงทุนท้องถิ่นอาจมีการลงทุนในโครงการท่องเที่ยว S๖. รายได้จากการท่องเที่ยว การเพิ่มขึ้นของนักท่องเที่ยวสามารถสร้างรายได้ที่เพิ่มขึ้นให้กับธุรกิจท้องถิ่นและชุมชน S๗. การสนับสนุนจากองค์กรไม่แสวงหาผลกำไร องค์กรไม่แสวงหาผลกำไรหรือมูลนิธิที่สนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวในท้องถิ่น	ที่ไม่เป็นระบบหรือไม่มีกระบวนการตรวจสอบที่ชัดเจน W๔. การขาดแผนการเงินที่ชัดเจน การขาดแผนการเงินที่ชัดเจนและการวางแผนการลงทุนที่ไม่รอบคอบ W๕. ปัญหาด้านการเข้าถึงแหล่งเงินทุน ข้อจำกัดในการเข้าถึงแหล่งเงินทุน
๓) สื่อ/วัสดุอุปกรณ์	S๘. การเข้าถึงแพลตฟอร์มออนไลน์ที่หลากหลาย ที่ช่วยในการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมต่างๆ ได้อย่างกว้างขวางและรวดเร็ว S๙. การสนับสนุนจากสื่อท้องถิ่น สื่อท้องถิ่น อาจให้ความสนใจและการสนับสนุนในการประชาสัมพันธ์กิจกรรมท่องเที่ยวในพื้นที่ S๑๐. การจัดกิจกรรมการประชาสัมพันธ์ การจัดกิจกรรมพิเศษ ดึงดูดความสนใจจากสื่อมวลชนและนักท่องเที่ยว	W๖. การสื่อสารที่ไม่เป็นระบบ ขาดระบบในการจัดการและการแบ่งปันข้อมูล อาจทำให้การสื่อสารระหว่างหน่วยงานและบุคลากรไม่เป็นระเบียบ W๗. การขาดการฝึกอบรมด้านการสื่อสาร บุคลากรอาจขาดทักษะในการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ
๔) การบริหารจัดการ	S๑๑. การมีความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน การมีความร่วมมือที่ดีระหว่างหน่วยงานราชการ ท้องถิ่น และภาคเอกชน S๑๒. การจัดการทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ และทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นไปตามแผนที่กำหนด S๑๓. การวางแผนและการติดตามผลที่ดี การวางแผนการพัฒนาท่องเที่ยวที่ชัดเจน และการติดตามผลอย่างสม่ำเสมอ	W๘. การขาดแผนการพัฒนาที่ชัดเจน การขาดแผนการพัฒนาที่ชัดเจนและเป็นระบบอาจ W๙. ปัญหาด้านการจัดการงบประมาณ การจัดการงบประมาณอาจไม่เป็นไปตามแผนหรือขาดการตรวจสอบการใช้งบประมาณอย่างสม่ำเสมอ

จากตารางที่ ๒๒ แสดงผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในของความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี พบว่า

สภาพแวดล้อมภายในมี ๔ ด้านใหญ่ ๆ ได้แก่ ด้านบุคลากร ด้านการเงิน ด้านสื่อ/วัสดุอุปกรณ์ ด้านการบริหารจัดการ เมื่อพิจารณาแต่ละด้านแสดงได้ดังนี้

๑) บุคลากร พบว่า ความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี มีจุดแข็ง จำนวน ๓ ข้อ และจุดอ่อน จำนวน ๒ ข้อ

๒) การเงิน พบว่า ความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี มีจุดแข็ง จำนวน ๔ ข้อ และจุดอ่อน จำนวน ๓ ข้อ

๓) สื่อ/วัสดุอุปกรณ์ พบว่า ความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี มีจุดแข็ง จำนวน ๓ ข้อ และจุดอ่อน จำนวน ๒ ข้อ

๔) การบริหารจัดการ พบว่า ความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี มีจุดแข็ง จำนวน ๓ ข้อ และจุดอ่อน จำนวน ๒ ข้อ

ตารางที่ ๔.๒๓ ผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกของความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี

ประเด็นวิเคราะห์	โอกาส (Opportunities : O)	อุปสรรค (Threats : T)
๑) ด้านเศรษฐกิจ	O๑. การเพิ่มรายได้จากการท่องเที่ยว ระบบเศรษฐกิจที่แข็งแกร่งและเติบโต สามารถสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้น ซึ่งช่วยให้ธุรกิจท้องถิ่น O๒. การพัฒนาสาธารณูปโภคและโครงสร้างพื้นฐาน ระบบเศรษฐกิจที่ดี สามารถสนับสนุนการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐาน O๓. การดึงดูดการลงทุนจากภายนอก ระบบเศรษฐกิจที่มีความมั่นคงและเติบโต อาจดึงดูดการลงทุนจากภายนอก O๔. การส่งเสริมความร่วมมือระหว่างภาคส่วน ระบบเศรษฐกิจที่มีความเชื่อมโยง และร่วมมือระหว่างภาคส่วนต่างๆ	T๑. การขาดเงินทุนและการสนับสนุนทางการเงิน ความยากลำบากในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนหรือการขาดแคลน การสนับสนุนทางการเงิน T๒. การแข่งขันที่สูงจากตลาดท่องเที่ยวอื่น ระบบเศรษฐกิจที่มีการแข่งขันสูงอาจ ทำให้การตลาดท่องเที่ยวของอำเภอเมืองชลบุรีต้องเผชิญกับการแข่งขันที่รุนแรงจากสถานที่ท่องเที่ยวอื่นๆ T๓. การขาดการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน หากระบบเศรษฐกิจไม่สามารถสนับสนุน การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ถนน สนามบิน หรือระบบขนส่ง
๒) ด้านสังคม	O๕. การเน้นการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และประเพณี ความสนใจที่เพิ่มขึ้นในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและประเพณี	T๔. การเปลี่ยนแปลงในความสนใจและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว การเปลี่ยนแปลงในความสนใจและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว

ประเด็นวิเคราะห์	โอกาส (Opportunities : O)	อุปสรรค (Threats : T)
	O๖. การเพิ่มความสนใจในกิจกรรมท้องถิ่น การเติบโตของความสนใจในกิจกรรมท้องถิ่น เช่น การเรียนรู้วิถีชีวิตท้องถิ่น การทำอาหารท้องถิ่น และการเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน O๗. การสนับสนุนจากกลุ่มสังคมและองค์กรท้องถิ่น กลุ่มสังคมและองค์กรท้องถิ่นที่มีความสนใจในการส่งเสริมการท่องเที่ยว O๘. การใช้เทคโนโลยีในการส่งเสริมวัฒนธรรม การใช้เทคโนโลยี เช่น สื่อออนไลน์ และโซเชียลมีเดียในการโปรโมตวัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่น	T๕. การขาดการสนับสนุนจากชุมชนท้องถิ่น หากชุมชนท้องถิ่นไม่เห็นคุณค่าหรือไม่สนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยว T๖. การขาดการศึกษาและการสร้างความตระหนักรู้ การขาดการศึกษาและการสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับความสำคัญของการท่องเที่ยว
๓) ด้านการเมือง	O๙. การสนับสนุนจากนโยบายรัฐบาล นโยบายรัฐบาลที่สนับสนุนการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว การจัดสรรงบประมาณสำหรับโครงการท่องเที่ยว การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน O๑๐. การสนับสนุนจากกฎหมายการท่องเที่ยว กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เช่น กฎหมายส่งเสริมการท่องเที่ยวและการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว O๑๑. การใช้กฎหมายในการปกป้องทรัพยากรธรรมชาติ การมีกฎหมายที่เข้มงวดในการปกป้องทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม O๑๒. การสร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชน การมีกฎหมายและนโยบายที่ส่งเสริมการร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน	T๗. การจัดสรรงบประมาณที่ไม่เพียงพอ การขาดการสนับสนุนทางการเงินหรือการจัดสรรงบประมาณที่ไม่เพียงพอจากภาครัฐในการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยว T๘. ข้อจำกัดในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ กฎหมายที่มีข้อจำกัดในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติหรือการพัฒนาพื้นที่อาจทำให้ไม่ T๙. การขาดการสนับสนุนจากภาครัฐในระดับท้องถิ่น การขาดการสนับสนุนหรือความร่วมมือจากหน่วยงานรัฐบาลท้องถิ่น
๔) ด้านเทคโนโลยี	O๑๓. การพัฒนาประสบการณ์นักท่องเที่ยว การใช้เทคโนโลยี เช่น ระบบการจองออนไลน์, การนำทางด้วย GPS, และแอปพลิเคชันที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยว	T๑๐. การขาดการฝึกอบรมบุคลากร บุคลากรที่ขาดความรู้และทักษะในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ T๑๑. การขาดการอัปเดตข้อมูล การขาดการอัปเดตข้อมูลหรือข้อมูลที่ไม่ถูกต้อง

ประเด็นวิเคราะห์	โอกาส (Opportunities : O)	อุปสรรค (Threats : T)
	O๑๔. การวิเคราะห์ข้อมูลและการตลาด การใช้ระบบวิเคราะห์ข้อมูลสามารถช่วยในการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว O๑๖. การพัฒนาและการจัดการทรัพยากร การใช้เทคโนโลยีในการจัดการทรัพยากรและการดำเนินงาน	

จากตารางที่ ๒๓ แสดงผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกของความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี พบว่าสภาพแวดล้อมภายนอก มี ๔ ด้านใหญ่ ๆ ได้แก่ ๑) ด้านเศรษฐกิจ ๒) ด้านสังคม ๓) ด้านการเมือง ๔) ด้านเทคโนโลยี เมื่อพิจารณาแต่ละด้านแสดงได้ดังนี้

๑) ด้านเศรษฐกิจ พบว่า ความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี ด้านเศรษฐกิจ มีโอกาส จำนวน ๔ ข้อ และอุปสรรค จำนวน ๓ ข้อ

๒) ด้านสังคม พบว่า ความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี ด้านสังคม มีโอกาส จำนวน ๔ ข้อ และอุปสรรค จำนวน ๓ ข้อ

๓) ด้านการเมือง พบว่า ความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี ด้านการเมือง มีโอกาส จำนวน ๔ ข้อ และอุปสรรค จำนวน ๓ ข้อ

๔) ด้านเทคโนโลยี พบว่า ความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี ด้านเทคโนโลยี มีโอกาส จำนวน ๓ ข้อ และอุปสรรค จำนวน ๒ ข้อ

หลังจากนั้นผู้เข้าร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการได้ระดมความคิดเห็น เพื่อจัดทำตำแหน่งทางกลยุทธ์ โดยได้ร่วมกันถ่วงน้ำหนัก ร่วมกันให้คะแนนเพื่อคำนวณหาค่าคะแนนถ่วงน้ำหนัก พร้อมกับจัดลำดับความสำคัญต่อประเด็นต่าง ๆ ของจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ผลการวิเคราะห์ ดังตารางที่ ๒๒ – ๒๓

ตารางที่ ๔.๒๔ ค่าน้ำหนัก คะแนน และคะแนนถ่วงน้ำหนักของปัจจัยสภาพแวดล้อมภายใน
 ของความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถี
 พุทธในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี

ปัจจัยภายใน (Internal Factors)	น้ำหนัก (Weight)	คะแนน (Rating)	คะแนนถ่วง น้ำหนัก	อันดับ
จุดแข็ง (Strengths)				
S๑. ความเป็นมิตรและการบริการที่ดี บุคลากรในท้องถิ่นมักมีทักษะการบริการที่ดีและความเป็นมิตร	๐.๐๔๔	๔.๒๔	๐.๑๘๗	๗
S๒. การมีเครือข่ายท้องถิ่นที่แข็งแกร่ง บุคลากรในพื้นที่มักมีเครือข่ายที่ดีในการเชื่อมโยงกับธุรกิจท้องถิ่น วัด และชุมชน	๐.๐๔๕	๔.๑๕	๐.๑๘๗	๘
S๓. ความสามารถในการปรับตัวและยืดหยุ่น บุคลากรในท้องถิ่นมักมีความสามารถในการปรับตัวและตอบสนองต่อสถานการณ์ต่างๆ ได้ดี	๐.๐๓๕	๔.๒๗	๐.๑๔๙	๑๓
S๔. การสนับสนุนจากรัฐบาลและหน่วยงานท้องถิ่น มีโครงการหรือกองทุนจากรัฐบาลและหน่วยงานท้องถิ่นที่สนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยว	๐.๐๔๔	๔.๑๘	๐.๑๘๗	๙
S๕. การลงทุนจากภาคเอกชน บริษัทและนักลงทุนท้องถิ่น อาจมีการลงทุนในโครงการท่องเที่ยว	๐.๐๔๕	๔.๑๑	๐.๑๘๗	๑๐
S๖. รายได้จากการท่องเที่ยว การเพิ่มขึ้นของนักท่องเที่ยวสามารถสร้างรายได้ที่เพิ่มขึ้นให้กับธุรกิจท้องถิ่นและชุมชน	๐.๐๔๕	๔.๑๐	๐.๑๙๒	๔
S๗. การสนับสนุนจากองค์กรไม่แสวงหาผลกำไร องค์กรไม่แสวงหาผลกำไรหรือมูลนิธิที่สนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวในท้องถิ่น	๐.๐๔๘	๔.๑๖	๐.๒๐๑	๓
S๘. การเข้าถึงแพลตฟอร์มออนไลน์ที่หลากหลาย ที่ช่วยในการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมต่างๆ ได้อย่างกว้างขวางและรวดเร็ว	๐.๐๕๑	๔.๒๕	๐.๒๑๐	๑
S๙. การสนับสนุนจากสื่อท้องถิ่น สื่อท้องถิ่น อาจให้ความสนใจและการสนับสนุนในการประชาสัมพันธ์กิจกรรมท่องเที่ยวในพื้นที่	๐.๐๔๖	๔.๓๕	๐.๑๘๙	๖
S๑๐. การจัดกิจกรรมการประชาสัมพันธ์ การจัดกิจกรรมพิเศษ ดึงดูดความสนใจจากสื่อมวลชนและนักท่องเที่ยว	๐.๐๔๕	๔.๓๔	๐.๑๘๗	๑๑
S๑๑. การมีความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน การมีความร่วมมือที่ดีระหว่างหน่วยงานราชการ ท้องถิ่น และภาคเอกชน	๐.๐๔๕	๔.๔๑	๐.๑๙๑	๕

ปัจจัยภายใน (Internal Factors)	น้ำหนัก (Weight)	คะแนน (Rating)	คะแนนถ่วง น้ำหนัก	อันดับ
S๑๒. การจัดการทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ การใช้ ทรัพยากรที่มีอยู่ และทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นไปตามแผนที่กำหนด	๐.๐๔๒	๔.๑๔	๐.๑๘๓	๑๒
S๑๓. การวางแผนและการติดตามผลที่ดี การวางแผนการ พัฒนาท่องเที่ยวที่ชัดเจนและการติดตามผลอย่างสม่ำเสมอ	๐.๐๔๗	๔.๒๖	๐.๒๐๔	๒
รวมจุดแข็ง	๐.๕๘๒		๒.๔๕๒	
จุดอ่อน (Weaknesses)				
W๑. ขาดความรู้และทักษะเฉพาะทาง บุคลากรอาจขาด ความรู้และทักษะที่เกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยว การตลาด	๐.๐๔๕	๔.๑๗	๐.๑๘๘	๘
W๒. การขาดการอบรมและพัฒนา การขาดโอกาสในการ อบรมและพัฒนาทักษะของบุคลากรอาจทำให้ไม่สามารถ ปรับตัวตามอุตสาหกรรมท่องเที่ยว	๐.๐๕๕	๔.๓๕	๐.๒๓๙	๑
W๓. การบริหารจัดการงบประมาณที่ไม่เป็นระบบ การบริหาร จัดการงบประมาณที่ไม่เป็นระบบหรือไม่มีกระบวนการ ตรวจสอบที่ชัดเจน	๐.๐๓๘	๔.๓๐	๐.๑๖๓	๙
W๔. การขาดแผนการเงินที่ชัดเจน การขาดแผนการเงินที่ ชัดเจนและการวางแผนการลงทุนที่ไม่รอบคอบ	๐.๐๔๕	๔.๓๙	๐.๑๙๘	๖
W๕. ปัญหาด้านการเข้าถึงแหล่งเงินทุน ข้อจำกัดในการเข้าถึง แหล่งเงินทุน	๐.๐๔๕	๔.๓๑	๐.๑๙๔	๗
W๖. การสื่อสารที่ไม่เป็นระบบ ขาดระบบในการจัดการและ การแบ่งปันข้อมูลอาจทำให้การสื่อสารระหว่างหน่วยงานและ บุคลากรไม่เป็นระเบียบ	๐.๐๔๙	๔.๒๒	๐.๒๐๗	๔
W๗. การขาดการฝึกอบรมด้านการสื่อสาร บุคลากรอาจขาด ทักษะในการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ	๐.๐๔๗	๔.๔๓	๐.๒๐๘	๓
W๘. การขาดแผนการพัฒนาที่ชัดเจน การขาดแผนการ พัฒนาที่ชัดเจนและเป็นระบบอาจ	๐.๐๔๘	๔.๓๔	๐.๒๑๐	๒
W๙. ปัญหาด้านการจัดการงบประมาณ การจัดการ งบประมาณอาจไม่เป็นไปตามแผนหรือขาดการตรวจสอบการ ใช้งบประมาณอย่างสม่ำเสมอ	๐.๐๔๖	๔.๓๗	๐.๒๐๑	๕
รวมจุดอ่อน	๐.๔๑๘		๑.๘๐๖	
รวมจุดแข็งและจุดอ่อน				

จากตารางที่ ๒๔ ผลการวิเคราะห์ปัจจัยภายในของความร่วมมือและเครือข่ายการ
ท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี พบว่า ผลรวมของ
น้ำหนักจุดแข็งเท่ากับ ๐.๕๘๒ และน้ำหนักจุดอ่อนเท่ากับ ๐.๔๑๘ โดยน้ำหนักรวมจุดแข็งและ
จุดอ่อนเท่ากับ ๑.๐๐ และคะแนนถ่วงน้ำหนักรวมจุดแข็งเท่ากับ ๒.๔๕๒ คะแนนถ่วงน้ำหนักรวม
จุดอ่อน เท่ากับ ๑.๘๐๖ เมื่อพิจารณาจากประเด็นรายชื่อ อันดับความสำคัญ ของจุดแข็งและจุดอ่อน
สรุปได้ดังนี้

อันดับความสำคัญของจุดแข็ง (Strengths) มีดังนี้

อันดับที่ ๑ การเข้าถึงแพลตฟอร์มออนไลน์ที่หลากหลาย ที่ช่วยในการประชาสัมพันธ์
แหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมต่างๆ ได้อย่างกว้างขวางและรวดเร็ว

อันดับที่ ๒ การวางแผนและการติดตามผลที่ดี การวางแผนการพัฒนาท่องเที่ยวที่
ชัดเจนและการติดตามผลอย่างสม่ำเสมอ

อันดับที่ ๓ การสนับสนุนจากองค์กรไม่แสวงหาผลกำไร องค์กรไม่แสวงหาผลกำไร
หรือมูลนิธิที่สนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวในท้องถิ่น

อันดับที่ ๔ รายได้จากการท่องเที่ยว การเพิ่มขึ้นของนักท่องเที่ยวสามารถสร้าง
รายได้ที่เพิ่มขึ้นให้กับธุรกิจท้องถิ่นและชุมชน

อันดับที่ ๕ การมีความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน การมีความร่วมมือที่ดีระหว่าง
หน่วยงานราชการ ท้องถิ่น และภาคเอกชน

อันดับที่ ๖ การสนับสนุนจากสื่อท้องถิ่น สื่อท้องถิ่น อาจให้ความสนใจและการ
สนับสนุนในการประชาสัมพันธ์กิจกรรมท่องเที่ยวในพื้นที่

อันดับที่ ๗ ความเป็นมิตรและการบริการที่ดี บุคลากรในท้องถิ่นมักมีทักษะการ
บริการที่ดีและความเป็นมิตร

อันดับที่ ๘ การมีเครือข่ายท้องถิ่นที่แข็งแกร่ง บุคลากรในพื้นที่มักมีเครือข่ายที่ดีใน
การเชื่อมโยงกับธุรกิจท้องถิ่น วัด และชุมชน

อันดับที่ ๙ การสนับสนุนจากรัฐบาลและหน่วยงานท้องถิ่น มีโครงการหรือกองทุน
จากรัฐบาลและหน่วยงานท้องถิ่นที่สนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยว

อันดับที่ ๑๐ การลงทุนจากภาคเอกชน บริษัทและนักลงทุนท้องถิ่นอาจมีการลงทุน
ในโครงการท่องเที่ยว

อันดับที่ ๑๑ การจัดกิจกรรมการประชาสัมพันธ์ การจัดกิจกรรมพิเศษ ดึงดูดความ
สนใจจากสื่อมวลชนและนักท่องเที่ยว

อันดับที่ ๑๒ การจัดการทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ และ
ทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นไปตามแผนที่กำหนด

อันดับที่ ๑๓ การสนับสนุนจากองค์กรไม่แสวงหาผลกำไร องค์กรไม่แสวงหาผลกำไร หรือมูลนิธิที่สนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวในท้องถิ่น

อันดับความสำคัญของจุดอ่อน (Weaknesses) มีดังนี้

อันดับที่ ๑ การขาดการอบรมและพัฒนา การขาดโอกาสในการอบรมและพัฒนา ทักษะของบุคลากรอาจทำให้ไม่สามารถปรับตัวตามอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

อันดับที่ ๒ การขาดแผนการพัฒนาที่ชัดเจน การขาดแผนการพัฒนาที่ชัดเจนและเป็นระบบอาจ

อันดับที่ ๓ การขาดการฝึกอบรมด้านการสื่อสาร บุคลากรอาจขาดทักษะในการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ

อันดับที่ ๔ การสื่อสารที่ไม่เป็นระบบ ขาดระบบในการจัดการและการแบ่งปันข้อมูล อาจทำให้การสื่อสารระหว่างหน่วยงานและบุคลากรไม่เป็นระเบียบ

อันดับที่ ๕ ปัญหาด้านการจัดการงบประมาณ การจัดการงบประมาณอาจไม่เป็นไปตามแผนหรือขาดการตรวจสอบการใช้งบประมาณอย่างสม่ำเสมอ

อันดับที่ ๖ การขาดแผนการเงินที่ชัดเจน การขาดแผนการเงินที่ชัดเจนและการวางแผนการลงทุนที่ไม่รอบคอบ

อันดับที่ ๗ ปัญหาด้านการเข้าถึงแหล่งเงินทุน ข้อจำกัดในการเข้าถึงแหล่งเงินทุน

อันดับที่ ๘ ขาดความรู้และทักษะเฉพาะทาง บุคลากรอาจขาดความรู้และทักษะที่เกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยว การตลาด

อันดับที่ ๙ การบริหารจัดการงบประมาณที่ไม่เป็นระบบ การบริหารจัดการงบประมาณที่ไม่เป็นระบบหรือไม่มีกระบวนการตรวจสอบที่ชัดเจน

ตารางที่ ๔.๒๕ ค่าน้ำหนัก คะแนน และคะแนนถ่วงน้ำหนักของปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอก
ของความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถี
พุทธในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี

ปัจจัยภายนอก (External Factors)	น้ำหนัก (Weight)	คะแนน (Rating)	คะแนนถ่วง น้ำหนัก	อันดับ
โอกาส (Opportunities)				
๐๑. การเพิ่มรายได้จากการท่องเที่ยว ระบบเศรษฐกิจที่ แข็งแกร่งและเติบโตสามารถสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวที่ เพิ่มขึ้น ซึ่งช่วยให้ธุรกิจท้องถิ่น	๐.๐๔๗	๔.๒๓	๐.๑๙๙	๓
๐๒. การพัฒนาสาธารณูปโภคและโครงสร้างพื้นฐาน ระบบ เศรษฐกิจที่ดีสามารถสนับสนุนการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐาน	๐.๐๔๑	๔.๔๗	๐.๑๘๓	๕

ปัจจัยภายนอก (External Factors)	น้ำหนัก (Weight)	คะแนน (Rating)	คะแนนถ่วง น้ำหนัก	อันดับ
๐๓. การดึงดูดการลงทุนจากภายนอก ระบบเศรษฐกิจที่มีความมั่นคงและเติบโตอาจดึงดูดการลงทุนจากภายนอก	๐.๐๕๐	๔.๖๕	๐.๒๓๓	๑
๐๔. การส่งเสริมความร่วมมือระหว่างภาคส่วน ระบบเศรษฐกิจที่มีความเชื่อมโยงและร่วมมือระหว่างภาคส่วนต่างๆ	๐.๐๔๓	๔.๑๕	๐.๑๗๘	๖
๐๕. การเน้นการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและประเพณี ความสนใจที่เพิ่มขึ้นในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและประเพณี	๐.๐๔๐	๔.๓๕	๐.๑๗๔	๗
๐๖. การเพิ่มความสนใจในกิจกรรมท้องถิ่น การเติบโตของความสนใจในกิจกรรมท้องถิ่น	๐.๐๓๘	๔.๕๘	๐.๑๗๔	๘
๐๗. การสนับสนุนจากกลุ่มสังคมและองค์กรท้องถิ่น กลุ่มสังคมและองค์กรท้องถิ่นที่มีความสนใจในการส่งเสริมการท่องเที่ยว	๐.๐๔๒	๔.๐๑	๐.๑๖๘	๑๐
๐๘. การใช้เทคโนโลยีในการส่งเสริมวัฒนธรรม การใช้เทคโนโลยี	๐.๐๔๘	๔.๖๐	๐.๒๒๑	๒
๐๙. การสนับสนุนจากนโยบายรัฐบาล นโยบายรัฐบาลที่สนับสนุนการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว การจัดสรรงบประมาณสำหรับโครงการท่องเที่ยว การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน	๐.๐๓๙	๔.๓๑	๐.๑๖๘	๑๑
๐๑๐. การสนับสนุนจากกฎหมายการท่องเที่ยว กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว	๐.๐๓๖	๔.๒๔	๐.๑๕๓	๑๒
๐๑๑. การใช้กฎหมายในการปกป้องทรัพยากรธรรมชาติ การมีกฎหมายที่เข้มงวดในการปกป้องทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	๐.๐๓๙	๔.๓๕	๐.๑๗๐	๙
๐๑๒. การสร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชน การมีกฎหมายและนโยบายที่ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน	๐.๐๓๒	๔.๑๗	๐.๑๓๓	๑๕
๐๑๓. การพัฒนาประสบการณ์นักท่องเที่ยว การใช้เทคโนโลยี	๐.๐๔๕	๔.๒๕	๐.๑๙๑	๔
๐๑๔. การวิเคราะห์ข้อมูลและการตลาด การใช้ระบบวิเคราะห์ข้อมูลสามารถช่วยในการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว	๐.๐๓๓	๔.๑๖	๐.๑๓๗	๑๓
๐๑๕. การพัฒนาและการจัดการทรัพยากร การใช้เทคโนโลยีในการจัดการทรัพยากรและการดำเนินงาน	๐.๐๓๒	๔.๒๑	๐.๑๓๕	๑๔
รวมโอกาส	๐.๖๐๕		๒.๖๑๗	

อุปสรรค (Threats)

ปัจจัยภายนอก (External Factors)	น้ำหนัก (Weight)	คะแนน (Rating)	คะแนนถ่วง น้ำหนัก	อันดับ
T๑. การขาดเงินทุนและการสนับสนุนทางการเงิน ความยากลำบากในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนหรือการขาดแคลนการสนับสนุนทางการเงิน	๐.๐๓๖	๔.๑๙	๐.๑๕๑	๔
T๒. การแข่งขันที่สูงจากตลาดท่องเที่ยวอื่น ระบบเศรษฐกิจที่มีการแข่งขันสูงอาจทำให้การตลาดท่องเที่ยวของอำเภอเมืองชลบุรีต้องเผชิญกับการแข่งขันที่รุนแรงจากสถานที่ท่องเที่ยวอื่นๆ	๐.๐๓๕	๔.๒๖	๐.๑๔๙	๗
T๓. การขาดการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน หากระบบเศรษฐกิจไม่สามารถสนับสนุนการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ถนน สนามบิน หรือระบบขนส่ง	๐.๐๓๑	๔.๑๗	๐.๑๒๙	๑๐
T๔. การเปลี่ยนแปลงในความสนใจและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว การเปลี่ยนแปลงในความสนใจและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว	๐.๐๓๑	๔.๓๕	๐.๑๓๕	๙
T๕. การขาดการสนับสนุนจากชุมชนท้องถิ่น หากชุมชนท้องถิ่นไม่เห็นคุณค่าหรือไม่สนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยว	๐.๐๓๕	๔.๓๐	๐.๑๕๑	๕
T๖. การขาดการศึกษาและการสร้างความตระหนักรู้ การขาดการศึกษาและการสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับความสำคัญของการท่องเที่ยว	๐.๐๓๔	๔.๒๑	๐.๑๔๓	๘
T๗. การจัดสรรงบประมาณที่ไม่เพียงพอ การขาดการสนับสนุนทางการเงินหรือการจัดสรรงบประมาณที่ไม่เพียงพอจากภาครัฐในการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยว	๐.๐๔๖	๔.๑๐	๐.๑๘๙	๑
T๘. ข้อจำกัดในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ กฎหมายที่มีข้อจำกัดในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติหรือการพัฒนาพื้นที่	๐.๐๓๕	๔.๒๘	๐.๑๕๐	๖
T๙. การขาดการสนับสนุนจากภาครัฐในระดับท้องถิ่น การขาดการสนับสนุนหรือความร่วมมือจากหน่วยงานรัฐบาลท้องถิ่น	๐.๐๔๒	๔.๓๗	๐.๑๘๔	๒
T๑๐. การขาดการฝึกอบรมบุคลากร บุคลากรที่ขาดความรู้และทักษะในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ	๐.๐๔๐	๔.๐๕	๐.๑๖๒	๓
T๑๑. การขาดการอัปเดตข้อมูล การขาดการอัปเดตข้อมูลหรือข้อมูลที่ไม่ถูกต้อง	๐.๐๓๐	๔.๐๔	๐.๑๒๑	๑๑
รวมอุปสรรค	๐.๓๙๕		๑.๖๖๓	
รวมโอกาสและอุปสรรค	๑.๐๐			

จากตารางที่ ๒๕ ผลการวิเคราะห์ปัจจัยภายนอกของความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี พบว่า ผลรวมของน้ำหนักโอกาสเท่ากับ ๐.๖๐๕ และน้ำหนักอุปสรรคเท่ากับ ๐.๓๙๕ โดยน้ำหนักรวมโอกาสและอุปสรรคเท่ากับ ๑.๐๐ และคะแนนถ่วงน้ำหนักรวมโอกาสเท่ากับ ๒.๖๑๗ คะแนนถ่วงน้ำหนักรวมอุปสรรค เท่ากับ ๑.๖๖๓ เมื่อพิจารณาจากประเด็นรายชื่อ อันดับความสำคัญ ของโอกาสและอุปสรรค สรุปได้ดังนี้

อันดับความสำคัญของโอกาส (Opportunities) มีดังนี้

อันดับที่ ๑ การดึงดูดการลงทุนจากภายนอก ระบบเศรษฐกิจที่มีความมั่นคงและเติบโตอาจดึงดูดการลงทุนจากภายนอก

อันดับที่ ๒ การใช้เทคโนโลยีในการส่งเสริมวัฒนธรรม การใช้เทคโนโลยี

อันดับที่ ๓ การเพิ่มรายได้จากการท่องเที่ยว ระบบเศรษฐกิจที่แข็งแกร่งและเติบโตสามารถสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้น ซึ่งช่วยให้ธุรกิจท้องถิ่น

อันดับที่ ๔ การพัฒนาประสบการณ์นักท่องเที่ยว การใช้เทคโนโลยี

อันดับที่ ๕ การพัฒนาสาธารณูปโภคและโครงสร้างพื้นฐาน ระบบเศรษฐกิจที่ดีสามารถสนับสนุนการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐาน

อันดับที่ ๖ การส่งเสริมความร่วมมือระหว่างภาคส่วน ระบบเศรษฐกิจที่มีความเชื่อมโยงและร่วมมือระหว่างภาคส่วนต่างๆ

อันดับที่ ๗ การเน้นการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและประเพณี ความสนใจที่เพิ่มขึ้นในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและประเพณี

อันดับที่ ๘ การเพิ่มความสนใจในกิจกรรมท้องถิ่น การเติบโตของความสนใจในกิจกรรมท้องถิ่น

อันดับที่ ๙ การใช้กฎหมายในการปกป้องทรัพยากรธรรมชาติ การมีกฎหมายที่เข้มงวดในการปกป้องทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

อันดับที่ ๑๐ การสนับสนุนจากกลุ่มสังคมและองค์กรท้องถิ่น กลุ่มสังคมและองค์กรท้องถิ่นที่มีความสนใจในการส่งเสริมการท่องเที่ยว

อันดับที่ ๑๑ การสนับสนุนจากนโยบายรัฐบาล นโยบายรัฐบาลที่สนับสนุนการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว การจัดสรรงบประมาณสำหรับโครงการท่องเที่ยว การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน

อันดับที่ ๑๒ การสนับสนุนจากกฎหมายการท่องเที่ยว กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว

อันดับที่ ๑๓ การวิเคราะห์ข้อมูลและการตลาด การใช้ระบบวิเคราะห์ข้อมูลสามารถช่วยในการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว

อันดับที่ ๑๔ การพัฒนาและการจัดการทรัพยากร การใช้เทคโนโลยีในการจัดการทรัพยากรและการดำเนินงาน

อันดับที่ ๑๕ การสร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชน การมีกฎหมายและนโยบายที่ส่งเสริมการร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน

อันดับความสำคัญของอุปสรรค (Threats) มีดังนี้

อันดับที่ ๑ การจัดสรรงบประมาณที่ไม่เพียงพอ การขาดการสนับสนุนทางการเงินหรือการจัดสรรงบประมาณที่ไม่เพียงพอจากภาครัฐในการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยว

อันดับที่ ๒ การขาดการสนับสนุนจากภาครัฐในระดับท้องถิ่น การขาดการสนับสนุนหรือความร่วมมือจากหน่วยงานรัฐบาลท้องถิ่น

อันดับที่ ๓ การขาดการฝึกอบรมบุคลากร บุคลากรที่ขาดความรู้และทักษะในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ

อันดับที่ ๔ การขาดเงินทุนและการสนับสนุนทางการเงิน ความยากลำบากในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนหรือการขาดแคลนการสนับสนุนทางการเงิน

อันดับที่ ๕ การขาดการสนับสนุนจากชุมชนท้องถิ่น หากชุมชนท้องถิ่นไม่เห็นคุณค่าหรือไม่สนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยว

อันดับที่ ๖ ข้อจำกัดในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ กฎหมายที่มีข้อจำกัดในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติหรือการพัฒนาพื้นที่

อันดับที่ ๗ การแข่งขันที่สูงจากตลาดท่องเที่ยวอื่น ระบบเศรษฐกิจที่มีการแข่งขันสูงอาจทำให้การตลาดท่องเที่ยวของอำเภอเมืองชลบุรีต้องเผชิญกับการแข่งขันที่รุนแรงจากสถานที่ท่องเที่ยวอื่นๆ

อันดับที่ ๘ การขาดการศึกษาและการสร้างความตระหนักรู้ การขาดการศึกษาและการสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับความสำคัญของการท่องเที่ยว

อันดับที่ ๙ การเปลี่ยนแปลงในความสนใจและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว การเปลี่ยนแปลงในความสนใจและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว

อันดับที่ ๑๐ การขาดการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน หากระบบเศรษฐกิจไม่สามารถสนับสนุนการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ถนน สนามบิน หรือระบบขนส่ง

อันดับที่ ๑๑ การขาดการอัปเดตข้อมูล การขาดการอัปเดตข้อมูลหรือข้อมูลที่ไม่ถูกต้อง

จากตารางที่ ๒๔ และตารางที่ ๒๕ พบว่า สภาพแวดล้อมภายใน คือ จุดแข็ง (Strength) จุดอ่อน (Weakness) และสภาพแวดล้อมภายนอกคือ โอกาส (Opportunity) และอุปสรรค (Threat) ของความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี สรุปคะแนนถ่วงน้ำหนักของแต่ละด้าน เพื่อ นำไปสร้างกราฟกำหนดเป็นสถานการณ์หรือตำแหน่งทางกลยุทธ์ (Strategic Position) สรุปได้ดังนี้

จุดแข็ง (Strengths: S) ๒.๔๕๒

จุดอ่อน (Weaknesses: W) ๑.๘๐๖

โอกาส (Opportunities: O) ๒.๖๑๗

อุปสรรค (Threats: T) ๑.๖๖๓

๔.๒.๒ ผลการจัดทำร่างแผนพัฒนาความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี

ผลจากการประชุมเชิงปฏิบัติการผู้เชี่ยวชาญกลยุทธ์และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี จำนวน ๕ คน ได้ร่วมกันระดมสมองวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน และสภาพแวดล้อมภายนอก และร่วมกันจัดทำร่างแผนพัฒนาความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ดังรายละเอียดต่อไปนี้

วิสัยทัศน์

สร้างความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนในอำเภอเมืองชลบุรี บนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธ เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนและการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตของชุมชนท้องถิ่น

ยุทธศาสตร์

ยุทธศาสตร์ที่ ๑ การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างนักท่องเที่ยวกับชุมชน

ยุทธศาสตร์ที่ ๒ การสร้างเครือข่ายและการมีส่วนร่วมของชุมชนในการท่องเที่ยวเชิงพุทธ

ยุทธศาสตร์ที่ ๓ การตลาดและการประชาสัมพันธ์

ยุทธศาสตร์ที่ ๔ การสร้างความยั่งยืนทางเศรษฐกิจและสังคม

จากวิสัยทัศน์ และยุทธศาสตร์ ของ ร่าง แผนพัฒนาความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี สามารถนำมาแปลงเป็นกลยุทธ์ ตัวชี้วัด และ โครงการ/กิจกรรม ดังนี้

ตารางที่ ๔.๒๖ กลยุทธ์ ตัวชี้วัด และ โครงการ/กิจกรรม ของยุทธศาสตร์การสร้างความสัมพันธ์
ระหว่างนักท่องเที่ยวกับชุมชน

กลยุทธ์	ตัวชี้วัด	โครงการ/กิจกรรม
๑. การพัฒนาโปรแกรมการต้อนรับ และการสื่อสารระหว่างนักท่องเที่ยวและชุมชน	๑.๑ จำนวนกิจกรรมการต้อนรับที่จัดขึ้นและประสิทธิภาพของกิจกรรม ๑.๒ อัตราการเข้าร่วมของนักท่องเที่ยวในกิจกรรมที่จัดโดยชุมชน ๑.๓ ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวและชุมชนต่อการสื่อสารและการต้อนรับ	โครงการจัดกิจกรรมการต้อนรับนักท่องเที่ยว โครงการจัดทำช่องทางการสื่อสารระหว่างนักท่องเที่ยวและชุมชน โครงการประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างนักท่องเที่ยวและชุมชน
๒. การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยวในกิจกรรมชุมชน	๒.๑ จำนวนกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวสามารถเข้าร่วมและอัตราการเข้าร่วมกิจกรรม ๒.๒ จำนวนแพ็คเกจท่องเที่ยวที่รวมกิจกรรมการมีส่วนร่วม ๒.๓ การประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวในกิจกรรมที่มีส่วนร่วมกับชุมชน	โครงการกิจกรรมท้องถิ่นสำหรับนักท่องเที่ยว โครงการจัดทัวร์ชุมชนเพื่อสัมผัสวัฒนธรรมท้องถิ่น โครงการสัมผัสชีวิตชุมชนเชิงพุทธ
๓. การพัฒนาทักษะและการอบรมสำหรับชุมชนในการต้อนรับนักท่องเที่ยว	๓.๑ จำนวนการฝึกอบรมที่จัดขึ้นและจำนวนผู้เข้าร่วม ๓.๒ ระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการบริการและการต้อนรับ ๓.๓ การเพิ่มขึ้นของการประเมินความพึงพอใจของชุมชนที่ได้รับการอบรม	โครงการอบรมการต้อนรับและการให้บริการนักท่องเที่ยว โครงการพัฒนาทักษะการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมสำหรับชุมชน โครงการสร้างมาตรฐานการบริการนักท่องเที่ยวในชุมชน
๔. การสร้างแพลตฟอร์มการเชื่อมต่อระหว่างนักท่องเที่ยวและชุมชน	๔.๑ จำนวนผู้ใช้งานแพลตฟอร์มออนไลน์และการเข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมในชุมชน ๔.๒ ความถี่ในการโพสต์ข้อมูลและการโต้ตอบระหว่างนักท่องเที่ยวและชุมชน	โครงการสร้างและพัฒนาเว็บไซต์สำหรับการท่องเที่ยว โครงการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับกิจกรรมท่องเที่ยว โครงการใช้โซเชียลมีเดียเพื่อสร้างความสัมพันธ์กับนักท่องเที่ยว

กลยุทธ์	ตัวชี้วัด	โครงการ/กิจกรรม
	๔.๓ ความพึงพอใจของ นักท่องเที่ยวและชุมชนที่ใช้ แพลตฟอร์มในการเชื่อมต่อ	

จากตารางที่ ๒๖ พบว่า ยุทธศาสตร์การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างนักท่องเที่ยวกับชุมชน ประกอบด้วย กลยุทธ์ จำนวน ๔ กลยุทธ์ ตัวชี้วัด จำนวน ๑๒ ตัว และโครงการ/กิจกรรม จำนวน ๑๒ โครงการ

ตารางที่ ๔.๒๗ กลยุทธ์ ตัวชี้วัด และ โครงการ/กิจกรรม ของยุทธศาสตร์การสร้างเครือข่ายและ การมีส่วนร่วมของชุมชนในการท่องเที่ยวเชิงพุทธ

กลยุทธ์	ตัวชี้วัด	โครงการ/กิจกรรม
๑. การสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างชุมชนและผู้ประกอบการท่องเที่ยว	๑.๑ จำนวนคณะกรรมการความร่วมมือที่จัดตั้งขึ้นและจำนวนการประชุมที่จัดขึ้นในแต่ละปี ๑.๒ จำนวนโครงการความร่วมมือที่ดำเนินการและจำนวนผู้เข้าร่วม ๑.๓ การเพิ่มขึ้นของยอดนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเยี่ยมชมพื้นที่	โครงการจัดตั้งคณะกรรมการความร่วมมือในการท่องเที่ยวเชิงพุทธ โครงการสัมมนาและการประชุมระหว่างชุมชนและผู้ประกอบการท่องเที่ยว
๒. การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงพุทธ	๒.๑ จำนวนการเข้าร่วมของชุมชน ๒.๒ จำนวนกลุ่มอาสาสมัครที่เข้าร่วมและมีบทบาทในการจัดกิจกรรม ๒.๓ ระดับความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมกิจกรรม	โครงการจัดงานเทศกาลพุทธศาสนาในชุมชน โครงการสร้างกลุ่มอาสาสมัครเพื่อจัดกิจกรรมท่องเที่ยว
๓. การพัฒนาและส่งเสริมผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงพุทธ	๓.๑ จำนวนผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นที่พัฒนาขึ้นและจำนวนตลาดหรือศูนย์จำหน่ายที่จัดตั้ง ๓.๒ รายได้ที่เกิดจากการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น ๓.๓ จำนวนผู้เข้าร่วมการฝึกอบรมและความพึงพอใจของผู้ผลิตท้องถิ่น	โครงการพัฒนาผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนา โครงการจัดตลาดผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว
๔. การส่งเสริมการศึกษาทางพุทธศาสนาและการเรียนรู้ของชุมชน	๔.๑ จำนวนกิจกรรมการเรียนรู้ที่จัดขึ้นและจำนวนผู้เข้าร่วม	โครงการอบรมการปฏิบัติธรรมและศึกษาพุทธศาสนา

๔.๒ จำนวนหลักสูตรการเรียนรู้ที่พัฒนาและจำนวนผู้ที่ได้รับการอบรม	โครงการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้และห้องสมุดพุทธศาสนา
๔.๓ การเพิ่มขึ้นของความเข้าใจและความตระหนักในเรื่องพุทธศาสนาในชุมชน	

จากตารางที่ ๒๗ พบว่า ยุทธศาสตร์การสร้างเครือข่ายและการมีส่วนร่วมของชุมชนในการท่องเที่ยวเชิงพุทธ ประกอบด้วย กลยุทธ์ จำนวน ๔ กลยุทธ์ ตัวชี้วัด ๑๒ จำนวน ตัว และโครงการ/กิจกรรม จำนวน ๘ โครงการ

ตารางที่ ๔.๒๘ กลยุทธ์ ตัวชี้วัด และ โครงการ/กิจกรรม ของยุทธศาสตร์การสร้างความยั่งยืนทางเศรษฐกิจและสังคม

กลยุทธ์	ตัวชี้วัด	โครงการ/กิจกรรม
๑. การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน	๑.๑ จำนวนโครงการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ได้รับการพัฒนาและดำเนินการ ๑.๒ อัตราการเพิ่มขึ้นของนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเยี่ยมชมพื้นที่ในช่วงปีที่ผ่านมา ๑.๓ รายได้ที่เกิดจากการท่องเที่ยวที่ไหลเข้าสู่ชุมชน	โครงการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โครงการส่งเสริมการใช้สินค้าพื้นบ้านในการท่องเที่ยว โครงการอบรมผู้ประกอบการท้องถิ่นด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
๒. การพัฒนาศักยภาพแรงงานและสร้างโอกาสทางอาชีพในชุมชน	๒.๑ จำนวนผู้เข้าร่วมการอบรมและพัฒนาทักษะในแต่ละปี ๒.๒ อัตราการเติบโตของธุรกิจท้องถิ่นที่เกิดขึ้นใหม่ในชุมชน ๒.๓ อัตราการจ้างงานในชุมชนที่เพิ่มขึ้นหลังการดำเนินโครงการ	โครงการอบรมทักษะและความรู้เพื่อการประกอบอาชีพ โครงการสนับสนุนการจัดตั้งธุรกิจท้องถิ่น โครงการสร้างเครือข่ายการจ้างงานในชุมชน
๓. การส่งเสริมการเกษตรยั่งยืนและการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ	๓.๑ พื้นที่การเกษตรที่ใช้วิธีการเกษตรอินทรีย์และเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมที่เพิ่มขึ้น ๓.๒ จำนวนกลุ่มเกษตรกรที่จัดตั้งและเข้าร่วมกิจกรรมการแลกเปลี่ยนความรู้ ๓.๓ ปริมาณผลผลิตทางการเกษตรที่ได้รับการจำหน่ายในตลาดท้องถิ่นและตลาดที่กว้างขึ้น	โครงการเกษตรอินทรีย์และการเกษตรเชิงนิเวศ โครงการจัดตั้งกลุ่มเกษตรกรเพื่อการแลกเปลี่ยนความรู้ โครงการพัฒนาตลาดท้องถิ่นสำหรับผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร

กลยุทธ์	ตัวชี้วัด	โครงการ/กิจกรรม
๔. การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม	๔.๑ จำนวนคณะกรรมการชุมชนที่จัดตั้งและดำเนินการด้านการบริหารจัดการทรัพยากร ๔.๒ อัตราการเข้าร่วมของประชาชนในกิจกรรมชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ๔.๓ ปริมาณทรัพยากรธรรมชาติที่ได้รับการอนุรักษ์และฟื้นฟูในพื้นที่	โครงการจัดตั้งคณะกรรมการชุมชนเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากร โครงการจัดกิจกรรมชุมชนเพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โครงการพัฒนาและส่งเสริมเทคโนโลยีการจัดการทรัพยากรที่ยั่งยืน

จากตารางที่ ๒๘ พบว่า ประกอบด้วย กลยุทธ์ จำนวน ๔ กลยุทธ์ ตัวชี้วัด จำนวน ๑๒ ตัว และโครงการ/กิจกรรม จำนวน ๑๒ โครงการ

ตารางที่ ๔.๒๙ กลยุทธ์ ตัวชี้วัด และ โครงการ/กิจกรรม ของยุทธศาสตร์การส่งเสริมการเรียนรู้และการอนุรักษ์วัฒนธรรมวิถีพุทธ

กลยุทธ์	ตัวชี้วัด	โครงการ/กิจกรรม
๑. การจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้และการอบรมเชิงพุทธ	๑.๑ จำนวนศูนย์การเรียนรู้และอบรมเชิงพุทธที่จัดตั้งขึ้น ๑.๒ จำนวนผู้เข้าร่วมอบรมและกิจกรรมการเรียนรู้เชิงพุทธ ๑.๓ ความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมอบรมต่อเนื่องหาและการจัดกิจกรรม	โครงการอบรมการปฏิบัติธรรมและการนั่งสมาธิ โครงการห้องสมุดธรรมะและวัฒนธรรมพุทธ โครงการอบรมเชิงปฏิบัติการวิถีพุทธในชีวิตประจำวัน
๒. การส่งเสริมกิจกรรมเชิงวัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่น	๒.๑ จำนวนกิจกรรมและเทศกาลที่จัดขึ้นในแต่ละปี ๒.๒ จำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรมและเทศกาล ๒.๓ จำนวนเยาวชนและชุมชนที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมเชิงวัฒนธรรม ๒.๔ ระดับการรับรู้และความเข้าใจในวัฒนธรรมวิถีพุทธของผู้เข้าร่วมกิจกรรม	โครงการฟื้นฟูและจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา โครงการส่งเสริมการแสดงศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้าน โครงการจัดงานเทศกาลวันสำคัญทางพุทธศาสนา โครงการตลาดนัดวัฒนธรรมและวิถีพุทธ
๓. การอนุรักษ์และฟื้นฟูสถานที่สำคัญทางพุทธศาสนา	๓.๑ จำนวนวัดและสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ที่ได้รับการอนุรักษ์และฟื้นฟู	โครงการบูรณะและซ่อมแซมวัดเก่าแก่ โครงการอนุรักษ์และฟื้นฟูพระพุทธรูปและโบราณวัตถุ

กลยุทธ์	ตัวชี้วัด	โครงการ/กิจกรรม
	๓.๒ ปริมาณการระดมทุนที่ได้รับเพื่อสนับสนุนการอนุรักษ์	โครงการพัฒนาพื้นที่และภูมิทัศน์วัด
	๓.๓ ความพึงพอใจของชุมชนและนักท่องเที่ยวต่อการบำรุงรักษาสถานที่สำคัญ	โครงการเส้นทางท่องเที่ยววัฒนธรรมวิถีพุทธ
	๓.๔ จำนวนกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่จัดขึ้นในสถานที่สำคัญทางพุทธศาสนา	

จากตารางที่ ๒๙ พบว่า ยุทธศาสตร์การส่งเสริมการเรียนรู้และการอนุรักษ์วัฒนธรรมวิถีพุทธ ประกอบด้วย กลยุทธ์ จำนวน ๓ กลยุทธ์ ตัวชี้วัด จำนวน ๑๒ ตัว และโครงการ/กิจกรรม จำนวน ๑๑ โครงการ

๔.๓ การประเมินแผนการพัฒนาความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี

ผลการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ ของ วิสัยทัศน์ ยุทธศาสตร์ ของแผนการพัฒนาความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี ดังแสดงในตารางที่ ๓๐

ตารางที่ ๔.๓๐ ผลการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ ของ วิสัยทัศน์ ยุทธศาสตร์ ของแผนการพัฒนาความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี

รายการประเมิน	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้			ความเป็นประโยชน์		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
วิสัยทัศน์									
สร้างความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนในอำเภอเมืองชลบุรี บนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธ เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนและการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตของชุมชนท้องถิ่น	๓.๕๔	๑.๓๓	ปานกลาง	๓.๓๘	๑.๐๔	ปานกลาง	๓.๔๖	๑.๒๗	ปานกลาง
ยุทธศาสตร์									
๑. การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างนักท่องเที่ยวกับชุมชน	๓.๓๑	๐.๙๕	ปานกลาง	๓.๓๘	๑.๐๔	ปานกลาง	๓.๓๑	๐.๙๕	ปานกลาง
๒. การสร้างเครือข่ายและการมีส่วนร่วมของชุมชนในการท่องเที่ยวเชิงพุทธ	๓.๗๗	๑.๒๔	มาก	๓.๗๙	๑.๒๔	มาก	๓.๕๔	๑.๓๓	มาก
๓. การตลาดและการประชาสัมพันธ์	๓.๓๘	๑.๐๔	ปานกลาง	๓.๓๑	๐.๙๕	ปานกลาง	๓.๖๔	๑.๑๓	มาก

๔. การสร้างความยั่งยืนทางเศรษฐกิจและสังคม	๓.๔๖	๑.๒๗	ปานกลาง	๓.๕๔	๑.๓๓	มาก	๓.๘๗	๑.๐๙	มาก
---	------	------	---------	------	------	-----	------	------	-----

จากตารางที่ ๔.๓๐ ผลการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ ของ วิสัยทัศน์ ยุทธศาสตร์ ของแผนการพัฒนาความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี โดยส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ถึงมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น พบว่า

วิสัยทัศน์ มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ด้านความเหมาะสม ($\bar{X}$ =๓.๕๔) ด้านความเป็นไปได้ ($\bar{X}$ =๓.๓๘) และด้านความเป็นประโยชน์ ($\bar{X}$ =๓.๔๖)

ยุทธศาสตร์ ทุกข้อมีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ถึง มาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ด้านความเหมาะสม ได้แก่ การสร้างเครือข่ายและการมีส่วนร่วมของชุมชนในการท่องเที่ยวเชิงพุทธ ($\bar{X}$ =๓.๗๗) ด้านความเป็นไปได้ ได้แก่ การสร้างเครือข่ายและการมีส่วนร่วมของชุมชนในการท่องเที่ยวเชิงพุทธ ($\bar{X}$ =๓.๗๙) ด้านความเป็นประโยชน์ ได้แก่ การสร้างความยั่งยืนทางเศรษฐกิจและสังคม ($\bar{X}$ =๓.๘๗) ตามลำดับ

ผลการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ ของกลยุทธ์ ของแผนการพัฒนาความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี ดังแสดงในตารางที่ ๓๑

ตารางที่ ๔.๓๑ ผลการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ ของกลยุทธ์ ของแผนการพัฒนาความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี

รายการประเมิน	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้			ความเป็นประโยชน์		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
กลยุทธ์									
๑. การพัฒนาโปรแกรมการต้อนรับและการสื่อสารระหว่างนักท่องเที่ยวและชุมชน	๓.๕๔	๑.๒๗	มาก	๓.๒๓	๐.๙๓	ปานกลาง	๓.๖๒	๑.๐๔	มาก
๒. การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยวในกิจกรรมชุมชน	๓.๖๒	๑.๐๔	มาก	๓.๔๖	๑.๒๗	ปานกลาง	๓.๖๙	๑.๑๘	มาก
๓. การพัฒนาทักษะและการอบรมสำหรับชุมชนในการต้อนรับนักท่องเที่ยว	๓.๔๖	๑.๒๗	ปานกลาง	๓.๓๘	๑.๐๔	ปานกลาง	๓.๕๔	๑.๒๐	มาก
๔. การสร้างแพลตฟอร์มการเชื่อมต่อระหว่างนักท่องเที่ยวและชุมชน	๓.๓๘	๑.๐๔	ปานกลาง	๓.๖๒	๑.๑๙		๓.๓๑	๑.๑๑	ปานกลาง

รายการประเมิน	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้			ความเป็นประโยชน์		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
๕. การสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างชุมชนและผู้ประกอบการท่องเที่ยว	๓.๘๒	๑.๒๔	มาก	๓.๓๘	๑.๐๔	ปานกลาง	๓.๕๔	๑.๒๐	มาก
๖. การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงพุทธ	๓.๓๑	๐.๙๕	ปานกลาง	๓.๖๙	๑.๒๕	มาก	๓.๗๘	๑.๑๙	มาก
๗. การพัฒนาและส่งเสริมผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงพุทธ	๓.๖๙	๑.๒๕	มาก	๓.๔๖	๑.๐๕	ปานกลาง	๓.๔๖	๑.๑๓	ปานกลาง
๘. การส่งเสริมการศึกษาทางพุทธศาสนาและการเรียนรู้ของชุมชน	๓.๔๘	๑.๑๙	ปานกลาง	๓.๘๕	๑.๑๔	มาก	๓.๕๔	๑.๑๓	มาก
๙. การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน	๓.๔๖	๑.๑๓	ปานกลาง	๓.๓๑	๐.๙๕	ปานกลาง	๓.๔๖	๑.๑๓	ปานกลาง
๑๐. การพัฒนาศักยภาพแรงงานและสร้างโอกาสทางอาชีพในชุมชน	๓.๓๘	๑.๑๙	ปานกลาง	๓.๕๔	๑.๓๓	มาก	๓.๓๙	๑.๑๙	มาก
๑๑. การส่งเสริมการเกษตรยั่งยืนและการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ	๓.๓๖	๑.๑๓	ปานกลาง	๓.๓๑	๑.๑๑	ปานกลาง	๓.๔๖	๑.๑๓	ปานกลาง
๑๒. การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม	๓.๖๒	๑.๑๙	มาก	๓.๕๔	๑.๑๓	มาก	๓.๖๔	๑.๑๓	มาก
๑๓. การจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้และการอบรมเชิงพุทธ	๓.๓๑	๑.๐๓	ปานกลาง	๓.๖๒	๑.๑๙	มาก	๓.๓๘	๑.๒๖	มาก
๑๔. การส่งเสริมกิจกรรมเชิงวัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่น	๓.๖๙	๑.๑๘	มาก	๓.๑๕	๐.๙๐	ปานกลาง	๓.๑๕	๐.๙๙	ปานกลาง
๑๕. การอนุรักษ์และฟื้นฟูสถานที่สำคัญทางพุทธศาสนา	๓.๗๗	๑.๐๙	มาก	๓.๕๔	๑.๒๗	มาก	๓.๓๘	๑.๒๖	ปานกลาง

จากตารางที่ ๔.๓๑ ผลการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ ของกลยุทธ์ของแผนการพัฒนาความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี โดยส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ถึงมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น พบว่า กลยุทธ์ ทุกข้อมีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ถึง มาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ด้านความเหมาะสม ได้แก่ การสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างชุมชนและผู้ประกอบการท่องเที่ยว ($\bar{X}$ =๓.๘๒) ด้านความเป็นไปได้ ได้แก่ การส่งเสริมการศึกษาทางพุทธศาสนาและการเรียนรู้ของชุมชน ($\bar{X}$ =๓.๘๕) ด้านความเป็นประโยชน์ ได้แก่ การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงพุทธ ($\bar{X}$ =๓.๗๘) ตามลำดับ

ตัวชี้วัด และโครงการ ของแผนการพัฒนาความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชน
บนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี ดังแสดงในตารางที่ ๓๒-๔๖

ตารางที่ ๔.๓๒ ตัวชี้วัด และโครงการ ของกลยุทธ์การพัฒนาโปรแกรมการต้อนรับและการ
สื่อสารระหว่างนักท่องเที่ยวและชุมชน

รายการประเมิน	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้			ความเป็นประโยชน์		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
ตัวชี้วัด									
จำนวนกิจกรรมการต้อนรับที่จัดขึ้น และความถี่ของการจัดกิจกรรม	๔.๑๕	๐.๙๙	มาก	๓.๖๒	๑.๒๖	มาก	๓.๔๖	๑.๒๗	ปาน กลาง
อัตราการเข้าร่วมของนักท่องเที่ยว ในกิจกรรมที่จัดโดยชุมชน	๓.๘๕	๐.๙๙	มาก	๓.๘๕	๐.๙๙	มาก	๓.๓๘	๑.๐๔	ปาน กลาง
ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวและ ชุมชนต่อการสื่อสารและการ ต้อนรับ	๔.๘๗	๐.๖๐	มาก	๓.๑๕	๐.๙๙	ปาน กลาง	๓.๕๖	๑.๒๗	มาก
โครงการ									
โครงการจัดกิจกรรมการต้อนรับ นักท่องเที่ยว	๓.๓๘	๑.๐๔	มาก	๓.๒๓	๑.๒๔	ปาน กลาง	๓.๖๙	๐.๙๕	มาก
โครงการจัดทำช่องทางการสื่อสาร ระหว่างนักท่องเที่ยวและชุมชน	๓.๔๖	๑.๒๗	ปาน กลาง	๓.๖๒	๑.๑๒	มาก	๓.๐๘	๑.๐๔	ปาน กลาง
โครงการประชุมแลกเปลี่ยนความ คิดเห็นระหว่างนักท่องเที่ยวและ ชุมชน	๓.๔๘	๑.๐๔	ปาน กลาง	๓.๔๖	๑.๑๓	ปาน กลาง	๓.๖๒	๑.๑๒	มาก

จากตารางที่ ๔.๓๒ ผลการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ ของตัวชี้วัด และโครงการ ของกลยุทธ์การพัฒนาโปรแกรมการต้อนรับและการสื่อสารระหว่างนักท่องเที่ยวและชุมชน โดยส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ถึงมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น พบว่า

ตัวชี้วัด ของกลยุทธ์การพัฒนาโปรแกรมการต้อนรับและการสื่อสารระหว่างนักท่องเที่ยวและชุมชน ทุกข้อมีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ถึง มาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ด้านความเหมาะสม ได้แก่ ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวและชุมชนต่อการสื่อสารและการต้อนรับ ($\bar{X}=๔.๘๗$) ด้านความเป็นไปได้ ได้แก่ อัตราการเข้าร่วมของนักท่องเที่ยวในกิจกรรมที่จัดโดยชุมชน ($\bar{X}=๓.๘๕$) ด้านความเป็นประโยชน์ ได้แก่ ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวและชุมชนต่อการสื่อสารและการต้อนรับ ($\bar{X}=๓.๕๖$) ตามลำดับ

โครงการ ของกลยุทธ์การพัฒนาโปรแกรมการต้อนรับและการสื่อสารระหว่างนักท่องเที่ยวและชุมชน ทุกข้อมีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ถึง มาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ด้านความเหมาะสม ได้แก่ โครงการประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างนักท่องเที่ยวและชุมชน ($\bar{X}=๓.๔๘$) ด้านความเป็นไปได้ ได้แก่ โครงการจัดทำช่อง

ทางการสื่อสารระหว่างนักท่องเที่ยวยและชุมชน ($\bar{X}=3.62$) ด้านความเป็นประโยชน์ ได้แก่ โครงการ
จัดกิจกรรมการต้อนรับนักท่องเที่ยว ($\bar{X}=3.64$) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๓๓ ตัวชี้วัด และโครงการ ของกลยุทธ์การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยวใน
กิจกรรมชุมชน

รายการประเมิน	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้			ความเป็นประโยชน์		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
ตัวชี้วัด									
จำนวนกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวสามารถเข้าร่วมและอัตราการเข้าร่วมกิจกรรม	3.85	0.99	มาก	3.62	1.26	มาก	4.15	0.99	มาก
จำนวนแพ็คเกจท่องเที่ยวที่รวมกิจกรรมการมีส่วนร่วม	3.38	1.19	ปานกลาง	3.28	1.19	ปานกลาง	3.48	1.26	ปานกลาง
การประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวในกิจกรรมที่มีส่วนร่วมกับชุมชน	3.46	1.13	ปานกลาง	4.00	1.15	มาก	3.31	1.11	ปานกลาง
โครงการ									
โครงการกิจกรรมท้องถิ่นสำหรับนักท่องเที่ยว	3.54	1.20	มาก	3.31	1.18	ปานกลาง	3.31	1.03	ปานกลาง
โครงการจัดทัวร์ชุมชนเพื่อสัมผัสวัฒนธรรมท้องถิ่น	3.62	1.19	มาก	3.54	1.33	มาก	3.67	1.26	มาก
โครงการสัมผัสชีวิตชุมชนเชิงพุทธ	3.38	1.26	ปานกลาง	3.72	1.19	มาก	3.85	0.99	มาก

จากตารางที่ ๔.๓๓ ผลการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ ของตัวชี้วัด และโครงการ ของกลยุทธ์การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยวในกิจกรรมชุมชน โดยส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ถึงมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น พบว่า

ตัวชี้วัด ของกลยุทธ์การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยวในกิจกรรมชุมชน ทุกข้อมีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ถึง มาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ด้านความเหมาะสม ได้แก่ จำนวนกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวสามารถเข้าร่วมและอัตราการเข้าร่วมกิจกรรม ($\bar{X}=3.85$) ด้านความเป็นไปได้ ได้แก่ การประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวในกิจกรรมที่มีส่วนร่วมกับชุมชน ($\bar{X}=4.00$) ด้านความเป็นประโยชน์ ได้แก่ จำนวนแพ็คเกจท่องเที่ยวที่รวมกิจกรรมการมีส่วนร่วม ($\bar{X}=4.15$) ตามลำดับ

โครงการ ของกลยุทธ์การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยวในกิจกรรมชุมชน ทุกข้อมีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ถึง มาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ด้านความเหมาะสม ได้แก่ โครงการจัดทัวร์ชุมชนเพื่อสัมผัสวัฒนธรรมท้องถิ่น ($\bar{X}=3.62$) ด้านความเป็นไปได้ ได้แก่ โครงการสัมผัสชีวิตชุมชนเชิงพุทธ ($\bar{X}=3.72$) ด้านความเป็นประโยชน์ ได้แก่ โครงการจัดทัวร์ชุมชนเพื่อสัมผัสวัฒนธรรมท้องถิ่น ($\bar{X}=3.67$) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๓๔ ตัวชี้วัด และโครงการ ของกลยุทธ์การพัฒนาทักษะและการอบรมสำหรับชุมชน ในการต้อนรับนักท่องเที่ยว

รายการประเมิน	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้			ความเป็นประโยชน์		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
ตัวชี้วัด									
จำนวนการฝึกอบรมที่จัดขึ้นและจำนวนผู้เข้าร่วม	๓.๑๕	๐.๙๙	ปานกลาง	๓.๓๑	๑.๑๑	ปานกลาง	๓.๔๐	๑.๑๒	ปานกลาง
ระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการบริการและการต้อนรับ	๓.๕๔	๑.๒๐	มาก	๓.๙๒	๑.๐๔	มาก	๓.๑๓	๑.๐๖	ปานกลาง
การเพิ่มขึ้นของการประเมินความพึงพอใจของชุมชนที่ได้รับการอบรม	๓.๓๘	๑.๑๙	ปานกลาง	๓.๒๓	๑.๐๑	ปานกลาง	๓.๒๗	๑.๑๐	ปานกลาง
โครงการ									
โครงการอบรมการต้อนรับและการให้บริการนักท่องเที่ยว	๓.๓๑	๑.๐๓	ปานกลาง	๓.๒๓	๑.๐๙	ปานกลาง	๓.๙๓	๐.๙๖	มาก
โครงการพัฒนาทักษะการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมสำหรับชุมชน	๓.๔๖	๑.๒๗	ปานกลาง	๓.๓๖	๑.๑๓	ปานกลาง	๓.๒๗	๑.๑๐	ปานกลาง
โครงการสร้างมาตรฐานการบริการนักท่องเที่ยวในชุมชน	๓.๓๘	๑.๐๔	ปานกลาง	๓.๑๕	๐.๙๐	ปานกลาง	๓.๐๗	๐.๙๖	ปานกลาง

จากตารางที่ ๔.๓๔ ผลการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ ของตัวชี้วัด และโครงการ ของกลยุทธ์การพัฒนาทักษะและการอบรมสำหรับชุมชนในการต้อนรับนักท่องเที่ยว โดยส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ถึงมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น พบว่า

ตัวชี้วัด ของกลยุทธ์การพัฒนาทักษะและการอบรมสำหรับชุมชนในการต้อนรับนักท่องเที่ยว ทุกข้อมีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ถึง มาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ด้านความเหมาะสม ได้แก่ ระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการบริการและการต้อนรับ ($\bar{X}$ =๓.๕๔) ด้านความเป็นไปได้ ได้แก่ ระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการบริการและการต้อนรับ ($\bar{X}$ =๓.๙๒) ด้านความเป็นประโยชน์ ได้แก่ จำนวนการฝึกอบรมที่จัดขึ้นและจำนวนผู้เข้าร่วม ($\bar{X}$ =๓.๔๐) ตามลำดับ

โครงการ ของกลยุทธ์การพัฒนาทักษะและการอบรมสำหรับชุมชนในการต้อนรับนักท่องเที่ยว ทุกข้อมีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ถึง มาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ด้านความเหมาะสม ได้แก่ โครงการพัฒนาทักษะการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมสำหรับชุมชน ($\bar{X}$ =๓.๔๖) ด้านความเป็นไปได้ ได้แก่ โครงการพัฒนาทักษะการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมสำหรับชุมชน ($\bar{X}$ =๓.๓๖) ด้านความเป็นประโยชน์ ได้แก่ โครงการอบรมการต้อนรับและการให้บริการนักท่องเที่ยว ($\bar{X}$ =๓.๙๓) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๓๕ ตัวชี้วัด และโครงการ ของกลยุทธ์การสร้างแพลตฟอร์มการเชื่อมต่อระหว่าง
นักท่องเที่ยวนักท่องเที่ยวและชุมชน

รายการประเมิน	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้			ความเป็นประโยชน์		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
ตัวชี้วัด									
จำนวนผู้ใช้งานแพลตฟอร์มออนไลน์และการเข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมในชุมชน	๓.๖๐	๑.๑๒	มาก	๓.๔๐	๑.๑๒	ปานกลาง	๓.๒๗	๑.๑๖	มาก
ความถี่ในการโพสต์ข้อมูลและการโต้ตอบระหว่างนักท่องเที่ยวและชุมชน	๓.๔๐	๑.๑๒	ปานกลาง	๓.๒๐	๑.๐๑	ปานกลาง	๓.๔๗	๑.๑๙	ปานกลาง
ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวและชุมชนที่ใช้แพลตฟอร์มในการเชื่อมต่อ	๓.๕๓	๑.๒๕	มาก	๓.๕๓	๑.๑๙	มาก	๓.๔๐	๐.๙๙	ปานกลาง
โครงการ									
โครงการสร้างและพัฒนาเว็บไซต์สำหรับการท่องเที่ยว	๓.๘๗	๐.๙๙	มาก	๓.๔๗	๑.๑๓	ปานกลาง	๓.๑๓	๑.๐๖	ปานกลาง
โครงการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับกิจกรรมท่องเที่ยว	๓.๔๗	๑.๑๓	ปานกลาง	๔.๐๐	๑.๐๐	มาก	๓.๒๐	๑.๐๑	ปานกลาง
โครงการใช้โซเชียลมีเดียเพื่อสร้างความสัมพันธ์กับนักท่องเที่ยว	๓.๑๓	๑.๑๓	ปานกลาง	๓.๕๓	๑.๑๓	มาก	๔.๙๓	๐.๙๖	มากที่สุด

จากตารางที่ ๔.๓๕ ผลการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ ของตัวชี้วัด และโครงการ ของกลยุทธ์การสร้างแพลตฟอร์มการเชื่อมต่อระหว่างนักท่องเที่ยวและชุมชน โดยส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ถึงมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็นพบว่า

ตัวชี้วัด ของกลยุทธ์การสร้างแพลตฟอร์มการเชื่อมต่อระหว่างนักท่องเที่ยวและชุมชน ทุกข้อมีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ถึง มาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ด้านความเหมาะสม ได้แก่ จำนวนผู้ใช้งานแพลตฟอร์มออนไลน์และการเข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมในชุมชน ($\bar{X}$ =๓.๖๐) ด้านความเป็นไปได้ ได้แก่ ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวและชุมชนที่ใช้แพลตฟอร์มในการเชื่อมต่อ ($\bar{X}$ =๓.๕๓) ด้านความเป็นประโยชน์ ได้แก่ ความถี่ในการโพสต์ข้อมูลและการโต้ตอบระหว่างนักท่องเที่ยวและชุมชน ($\bar{X}$ =๓.๔๗) ตามลำดับ

โครงการ ของกลยุทธ์การสร้างแพลตฟอร์มการเชื่อมต่อระหว่างนักท่องเที่ยวและชุมชน ทุกข้อมีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ถึง มาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ด้านความเหมาะสม ได้แก่ โครงการสร้างและพัฒนาเว็บไซต์สำหรับการท่องเที่ยว ($\bar{X}$ =๓.๘๗) ด้านความเป็นไปได้ ได้แก่ โครงการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับกิจกรรม

ท่องเที่ยว ($\bar{X}=4.00$) ด้านความเป็นประโยชน์ ได้แก่ โครงการใช้โซเชียลมีเดียเพื่อสร้างความสัมพันธ์กับนักท่องเที่ยว ($\bar{X}=4.53$) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๓๖ ตัวชี้วัด และโครงการ ของกลยุทธ์การสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างชุมชนและผู้ประกอบการท่องเที่ยว

รายการประเมิน	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้			ความเป็นประโยชน์		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
ตัวชี้วัด									
จำนวนคณะกรรมการความร่วมมือที่จัดตั้งขึ้นและจำนวนการประชุมที่จัดขึ้นในแต่ละปี	๓.๑๓	๑.๑๙	ปานกลาง	๓.๔๗	๑.๐๖	ปานกลาง	๓.๓๓	๑.๑๑	ปานกลาง
จำนวนโครงการความร่วมมือที่ดำเนินการและจำนวนผู้เข้าร่วม	๓.๐๗	๑.๐๓	ปานกลาง	๓.๒๗	๑.๐๓	ปานกลาง	๓.๒๐	๑.๐๑	ปานกลาง
การเพิ่มขึ้นของยอดนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเยี่ยมชมพื้นที่	๓.๐๐	๑.๐๗	ปานกลาง	๓.๕๓	๑.๑๑	มาก	๓.๒๗	๑.๑๖	ปานกลาง
โครงการ									
โครงการจัดตั้งคณะกรรมการความร่วมมือในการท่องเที่ยวเชิงพุทธ	๓.๓๓	๑.๐๕	ปานกลาง	๓.๔๗	๐.๙๙	ปานกลาง	๓.๒๐	๑.๒๑	ปานกลาง
โครงการสัมมนาและการประชุมระหว่างชุมชนและผู้ประกอบการท่องเที่ยว	๓.๓๗	๑.๒๕	ปานกลาง	๓.๑๓	๑.๑๓	ปานกลาง	๓.๕๓	๐.๙๙	มาก

จากตารางที่ ๔.๓๖ ผลการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ ของตัวชี้วัด และโครงการ ของกลยุทธ์การสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างชุมชนและผู้ประกอบการท่องเที่ยว โดยส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ถึงมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็นพบว่า

ตัวชี้วัด ของกลยุทธ์การสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างชุมชนและผู้ประกอบการท่องเที่ยว ทุกข้อมีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ถึง มาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ด้านความเหมาะสม ได้แก่ จำนวนคณะกรรมการความร่วมมือที่จัดตั้งขึ้นและจำนวนการประชุมที่จัดขึ้นในแต่ละปี ($\bar{X}=3.47$) ด้านความเป็นไปได้ ได้แก่ การเพิ่มขึ้นของยอดนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเยี่ยมชมพื้นที่ ($\bar{X}=3.53$) ด้านความเป็นประโยชน์ ได้แก่ จำนวนคณะกรรมการความร่วมมือที่จัดตั้งขึ้นและจำนวนการประชุมที่จัดขึ้นในแต่ละปี ($\bar{X}=3.33$) ตามลำดับ

โครงการ ของกลยุทธ์การสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างชุมชนและผู้ประกอบการท่องเที่ยว ทุกข้อมีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ถึง มาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ด้านความเหมาะสม ได้แก่ โครงการสัมมนาและการประชุมระหว่างชุมชนและผู้ประกอบการท่องเที่ยว ($\bar{X}=3.37$) ด้านความเป็นไปได้ ได้แก่ โครงการจัดตั้ง

คณะกรรมการความร่วมมือในการท่องเที่ยวเชิงพุทธ ($\bar{X}=3.47$) ด้านความเป็นประโยชน์ ได้แก่ โครงการสัมมนาและการประชุมระหว่างชุมชนและผู้ประกอบการท่องเที่ยว ($\bar{X}=3.53$) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๓๗ ตัวชี้วัด และโครงการ ของกลยุทธ์การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงพุทธ

รายการประเมิน	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้			ความเป็นประโยชน์		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
ตัวชี้วัด									
จำนวนการเข้าร่วมของชุมชน	3.53	1.13	มาก	3.60	1.06	มาก	3.47	1.25	ปานกลาง
จำนวนกลุ่มอาสาสมัครที่เข้าร่วมและมีบทบาทในการจัดกิจกรรม	3.47	1.13	ปานกลาง	3.53	1.25	มาก	3.80	1.21	มาก
ระดับความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมกิจกรรม	3.67	1.18	มาก	3.33	1.05	ปานกลาง	3.53	1.19	มาก
โครงการ									
โครงการจัดงานเทศกาลพุทธศาสนาในชุมชน	3.67	1.05	มาก	3.53	1.13	มาก	3.73	1.03	มาก
โครงการสร้างกลุ่มอาสาสมัครเพื่อจัดกิจกรรมท่องเที่ยว	3.47	1.13	ปานกลาง	3.20	1.01	ปานกลาง	3.40	1.12	ปานกลาง

จากตารางที่ ๔.๓๗ ผลการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ ของตัวชี้วัด และโครงการ ของกลยุทธ์การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงพุทธ โดยส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ถึงมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็นพบว่า

ตัวชี้วัด ของกลยุทธ์การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงพุทธ ทุกข้อมีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ถึง มาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ด้านความเหมาะสม ได้แก่ ระดับความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมกิจกรรม ($\bar{X}=3.67$) ด้านความเป็นไปได้ ได้แก่ จำนวนการเข้าร่วมของชุมชน ($\bar{X}=3.60$) ด้านความเป็นประโยชน์ ได้แก่ จำนวนกลุ่มอาสาสมัครที่เข้าร่วมและมีบทบาทในการจัดกิจกรรม ($\bar{X}=3.80$) ตามลำดับ

โครงการ ของกลยุทธ์การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงพุทธ ทุกข้อมีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ถึง มาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ด้านความเหมาะสม ได้แก่ โครงการจัดงานเทศกาลพุทธศาสนาในชุมชน ($\bar{X}=3.67$) ด้านความเป็นไปได้ ได้แก่ โครงการจัดงานเทศกาลพุทธศาสนาในชุมชน ($\bar{X}=3.53$) ด้านความเป็นประโยชน์ ได้แก่ โครงการจัดงานเทศกาลพุทธศาสนาในชุมชน ($\bar{X}=3.73$) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๓๘ ตัวชี้วัด และโครงการ ของกลยุทธ์การพัฒนาและส่งเสริมผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงพุทธ

รายการประเมิน	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้			ความเป็นประโยชน์		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
ตัวชี้วัด									
จำนวนผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นที่พัฒนาขึ้นและจำนวนตลาดหรือศูนย์จำหน่ายที่จัดตั้ง	๓.๖๗	๑.๒๓	มาก	๓.๔๗	๑.๑๙	ปานกลาง	๓.๒๔	๑.๐๙	ปานกลาง
รายได้ที่เกิดจากการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น	๓.๗๓	๑.๑๖	มาก	๓.๔๐	๑.๑๒	ปานกลาง	๓.๕๓	๑.๐๑	มาก
จำนวนผู้เข้าร่วมการฝึกอบรมและความพึงพอใจของผู้ผลิตท้องถิ่น	๓.๖๐	๑.๒๔	มาก	๓.๗๔	๑.๐๓	มาก	๓.๓๑	๑.๐๘	ปานกลาง
โครงการ									
โครงการพัฒนาผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนา	๓.๕๙	๐.๙๔	มาก	๓.๔๑	๑.๑๘	ปานกลาง	๓.๓๕	๑.๒๒	มาก
โครงการจัดตลาดผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว	๓.๔๗	๑.๑๒	ปานกลาง	๓.๖๕	๑.๐๐	มาก	๓.๕๓	๑.๑๘	มาก

จากตารางที่ ๔.๓๘ ผลการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ ของตัวชี้วัด และโครงการ ของกลยุทธ์การพัฒนาและส่งเสริมผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงพุทธ โดยส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ถึงมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็นพบว่า

ตัวชี้วัด ของกลยุทธ์การพัฒนาและส่งเสริมผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงพุทธ ทุกข้อมีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ถึง มาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ด้านความเหมาะสม ได้แก่ รายได้ที่เกิดจากการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น ($\bar{X}$ =๓.๗๓) ด้านความเป็นไปได้ ได้แก่ จำนวนผู้เข้าร่วมการฝึกอบรมและความพึงพอใจของผู้ผลิตท้องถิ่น ($\bar{X}$ =๓.๗๔) ด้านความเป็นประโยชน์ ได้แก่ รายได้ที่เกิดจากการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น ($\bar{X}$ =๓.๕๓) ตามลำดับ

โครงการ ของกลยุทธ์การพัฒนาและส่งเสริมผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงพุทธ ทุกข้อมีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ถึง มาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ด้านความเหมาะสม ได้แก่ โครงการพัฒนาผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนา ($\bar{X}$ =๓.๕๙) ด้านความเป็นไปได้ ได้แก่ โครงการจัดตลาดผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ($\bar{X}$ =๓.๖๕) ด้านความเป็นประโยชน์ ได้แก่ โครงการจัดตลาดผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ($\bar{X}$ =๓.๕๓) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๓๙ ตัวชี้วัด และโครงการ ของกลยุทธ์การส่งเสริมการศึกษาทางพุทธศาสนาและการเรียนรู้ของชุมชน

รายการประเมิน	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้			ความเป็นประโยชน์		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
ตัวชี้วัด									
จำนวนกิจกรรมการเรียนรู้ที่จัดขึ้นและจำนวนผู้เข้าร่วม	๓.๔๗	๑.๑๓	ปานกลาง	๓.๖๙	๑.๑๑	มาก	๓.๗๗	๑.๒๔	มาก
จำนวนหลักสูตรการเรียนรู้ที่พัฒนาและจำนวนผู้ที่ได้รับการอบรม	๓.๙๓	๑.๑๐	มาก	๓.๓๑	๑.๑๘	ปานกลาง	๓.๓๑	๐.๙๕	ปานกลาง
การเพิ่มขึ้นของความเข้าใจและความตระหนักในเรื่องพุทธศาสนาในชุมชน	๓.๔๖	๑.๒๐	ปานกลาง	๓.๒๓	๑.๐๙	ปานกลาง	๓.๘๙	๑.๒๕	มาก
โครงการ									
โครงการอบรมการปฏิบัติธรรมและศึกษาพุทธศาสนา	๓.๕๔	๑.๑๓	มาก	๓.๘๕	๑.๑๔	มาก	๓.๕๗	๑.๒๗	มาก
โครงการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้และห้องสมุดพุทธศาสนา	๓.๖๒	๑.๑๙	มาก	๓.๓๑	๑.๐๓	ปานกลาง	๔.๐๐	๑.๐๐	มาก

จากตารางที่ ๔.๓๙ ผลการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ ของตัวชี้วัด และโครงการ ของกลยุทธ์การส่งเสริมการศึกษาทางพุทธศาสนาและการเรียนรู้ของชุมชน โดยส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ถึงมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น พบว่า

ตัวชี้วัด ของกลยุทธ์การส่งเสริมการศึกษาทางพุทธศาสนาและการเรียนรู้ของชุมชน ทุกข้อมีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ถึง มาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ด้านความเหมาะสม ได้แก่ จำนวนหลักสูตรการเรียนรู้ที่พัฒนาและจำนวนผู้ที่ได้รับการอบรม ($\bar{X}$ =๓.๙๓) ด้านความเป็นไปได้ ได้แก่ จำนวนกิจกรรมการเรียนรู้ที่จัดขึ้นและจำนวนผู้เข้าร่วม ($\bar{X}$ =๓.๖๙) ด้านความเป็นประโยชน์ ได้แก่ การเพิ่มขึ้นของความเข้าใจและความตระหนักในเรื่องพุทธศาสนาในชุมชน ($\bar{X}$ =๓.๘๙) ตามลำดับ

โครงการ ของกลยุทธ์การส่งเสริมการศึกษาทางพุทธศาสนาและการเรียนรู้ของชุมชน ทุกข้อมีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ถึง มาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ด้านความเหมาะสม ได้แก่ โครงการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้และห้องสมุดพุทธศาสนา ($\bar{X}$ =๓.๖๒) ด้านความเป็นไปได้ ได้แก่ โครงการอบรมการปฏิบัติธรรมและศึกษาพุทธศาสนา ($\bar{X}$ =๓.๘๕) ด้านความเป็นประโยชน์ ได้แก่ โครงการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้และห้องสมุดพุทธศาสนา ($\bar{X}$ =๔.๐๐) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๔๐ ตัวชี้วัด และโครงการ ของกลยุทธ์การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน

รายการประเมิน	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้			ความเป็นประโยชน์		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
ตัวชี้วัด									
จำนวนโครงการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ได้รับการพัฒนาและดำเนินการ	๓.๖๙	๑.๒๕	มาก	๓.๕๔	๑.๐๕	มาก	๓.๗๔	๑.๓๓	มาก
อัตราการเพิ่มขึ้นของนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเยี่ยมชมพื้นที่ในช่วงปีที่ผ่านมา	๓.๔๖	๑.๐๕	ปานกลาง	๓.๘๒	๑.๑๙	มาก	๓.๔๓	๑.๐๕	ปานกลาง
รายได้ที่เกิดจากการท่องเที่ยวที่ไหลเข้าสู่ชุมชน	๓.๙๒	๑.๑๙		๓.๓๑	๐.๙๕	ปานกลาง	๓.๖๒	๑.๑๒	
โครงการ									
โครงการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม	๓.๑๕	๐.๙๙	ปานกลาง	๓.๙๒	๑.๒๖	มาก	๓.๕๔	๑.๓๓	มาก
โครงการส่งเสริมการใช้สินค้าพื้นบ้านในการท่องเที่ยว	๓.๘๕	๐.๙๙	มาก	๓.๖๗	๐.๙๙	มาก	๓.๓๑	๐.๙๕	ปานกลาง
โครงการอบรมผู้ประกอบการท้องถิ่นด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน	๒.๗๗	๐.๖๐	ปานกลาง	๓.๑๕	๐.๙๙	ปานกลาง	๓.๘๕	๑.๑๔	

จากตารางที่ ๔.๔๐ ผลการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ ของตัวชี้วัด และโครงการ ของกลยุทธ์การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน โดยส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ถึงมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น พบว่า

ตัวชี้วัด ของกลยุทธ์การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน ทุกข้อมีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ถึง มาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ด้านความเหมาะสม ได้แก่ รายได้ที่เกิดจากการท่องเที่ยวที่ไหลเข้าสู่ชุมชน ($\bar{X}$ =๓.๙๒) ด้านความเป็นไปได้ ได้แก่ อัตราการเพิ่มขึ้นของนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเยี่ยมชมพื้นที่ในช่วงปีที่ผ่านมา ($\bar{X}$ =๓.๘๒) ด้านความเป็นประโยชน์ ได้แก่ จำนวนโครงการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ได้รับการพัฒนาและดำเนินการ ($\bar{X}$ =๓.๗๔) ตามลำดับ

โครงการ ของกลยุทธ์การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน ทุกข้อมีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ถึง มาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ด้านความเหมาะสม ได้แก่ โครงการส่งเสริมการใช้สินค้าพื้นบ้านในการท่องเที่ยว ($\bar{X}$ =๓.๘๕) ด้านความเป็นไปได้ ได้แก่ โครงการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ($\bar{X}$ =๓.๙๒) ด้านความเป็นประโยชน์ ได้แก่ โครงการอบรมผู้ประกอบการท้องถิ่นด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ($\bar{X}$ =๓.๘๕) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๔๑ ตัวชี้วัด และโครงการ ของกลยุทธ์การพัฒนาศักยภาพแรงงานและสร้างโอกาสทางอาชีพในชุมชน

รายการประเมิน	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้			ความเป็นประโยชน์		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
ตัวชี้วัด									
จำนวนผู้เข้าร่วมการอบรมและพัฒนาทักษะในแต่ละปี	๓.๗๗	๑.๐๑	มาก	๓.๖๒	๑.๒๖	มาก	๓.๘๐	๐.๙๔	มาก
อัตราการเติบโตของธุรกิจท้องถิ่นที่เกิดขึ้นใหม่ในชุมชน	๓.๘๕	๐.๙๙	มาก	๓.๓๘	๑.๑๙	ปานกลาง	๓.๒๐	๐.๙๔	ปานกลาง
อัตราการจ้างงานในชุมชนที่เพิ่มขึ้นหลังการดำเนินโครงการ	๓.๕๔	๑.๑๓	มาก	๔.๒๓	๑.๐๑	มาก	๓.๒๗	๑.๒๒	ปานกลาง
โครงการ									
โครงการอบรมทักษะและความรู้เพื่อการประกอบอาชีพ	๓.๒๗	๑.๒๒	ปานกลาง	๓.๔๗	๑.๑๓	ปานกลาง	๓.๒๐	๑.๐๑	ปานกลาง
โครงการสนับสนุนการจัดตั้งธุรกิจท้องถิ่น	๓.๓๓	๑.๑๘	ปานกลาง	๓.๖๐	๑.๑๘	มาก	๓.๒๗	๑.๑๖	ปานกลาง
โครงการสร้างเครือข่ายการจ้างงานในชุมชน	๓.๖๗	๑.๐๕	มาก	๓.๕๓	๑.๑๓	มาก	๓.๗๐	๑.๑๒	มาก

จากตารางที่ ๔.๔๑ ผลการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ ของตัวชี้วัด และโครงการของกลยุทธ์การพัฒนาศักยภาพแรงงานและสร้างโอกาสทางอาชีพในชุมชน โดยส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ถึงมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น พบว่า

ตัวชี้วัด ของกลยุทธ์การพัฒนาศักยภาพแรงงานและสร้างโอกาสทางอาชีพในชุมชน ทุกข้อ มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ถึง มาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ด้านความเหมาะสม ได้แก่ อัตราการเติบโตของธุรกิจท้องถิ่นที่เกิดขึ้นใหม่ในชุมชน ($\bar{X}$ =๓.๘๕) ด้านความเป็นไปได้ ได้แก่ อัตราการจ้างงานในชุมชนที่เพิ่มขึ้นหลังการดำเนินโครงการ ($\bar{X}$ =๔.๒๓) ด้านความเป็นประโยชน์ ได้แก่ จำนวนผู้เข้าร่วมการอบรมและพัฒนาทักษะในแต่ละปี ($\bar{X}$ =๓.๘๐) ตามลำดับ

โครงการ ของกลยุทธ์การพัฒนาศักยภาพแรงงานและสร้างโอกาสทางอาชีพในชุมชน ทุกข้อมีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ถึง มาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ด้านความเหมาะสม ได้แก่ โครงการสร้างเครือข่ายการจ้างงานในชุมชน ($\bar{X}$ =๓.๖๗) ด้านความเป็นไปได้ ได้แก่ โครงการสนับสนุนการจัดตั้งธุรกิจท้องถิ่น ($\bar{X}$ =๓.๖๐) ด้านความเป็นประโยชน์ ได้แก่ โครงการสร้างเครือข่ายการจ้างงานในชุมชน ($\bar{X}$ =๓.๗๐) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๔๒ ตัวชี้วัด และโครงการ ของกลยุทธ์การส่งเสริมการเกษตรยั่งยืนและการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ

รายการประเมิน	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้			ความเป็นประโยชน์		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
ตัวชี้วัด									
พื้นที่การเกษตรที่ใช้วิธีการเกษตรอินทรีย์และเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมที่เพิ่มขึ้น	๓.๔๐	๐.๙๙	ปานกลาง	๓.๑๓	๑.๐๖	ปานกลาง	๓.๓๔	๑.๑๑	ปานกลาง
จำนวนกลุ่มเกษตรกรที่จัดตั้งและเข้าร่วมกิจกรรมการแลกเปลี่ยนความรู้	๓.๔๗	๑.๑๙	ปานกลาง	๓.๒๐	๑.๑๕	ปานกลาง	๓.๒๗	๑.๐๓	ปานกลาง
ปริมาณผลผลิตทางการเกษตรที่ได้รับการจำหน่ายในตลาดท้องถิ่นและตลาดที่กว้างขึ้น	๓.๓๓	๑.๒๓	ปานกลาง	๓.๒๗	๑.๐๓	ปานกลาง	๔.๙๓	๐.๙๖	มาก
โครงการ									
โครงการเกษตรอินทรีย์และการเกษตรเชิงนิเวศ	๓.๖๗	๑.๐๕	มาก	๔.๑๓	๐.๙๙	มาก	๓.๖๐	๑.๐๖	มาก
โครงการจัดตั้งกลุ่มเกษตรกรเพื่อการแลกเปลี่ยนความรู้	๓.๔๐	๑.๑๒	ปานกลาง	๓.๗๒	๑.๐๕	มาก	๓.๒๗	๑.๒๒	ปานกลาง
โครงการพัฒนาตลาดท้องถิ่นสำหรับผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร	๓.๔๗	๑.๐๖	ปานกลาง	๔.๐๐	๑.๐๐	มาก	๓.๗๓	๑.๑๙	มาก

จากตารางที่ ๔.๔๒ ผลการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ ของตัวชี้วัด และโครงการ ของกลยุทธ์การส่งเสริมการเกษตรยั่งยืนและการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ โดยส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ถึงมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น พบว่า

ตัวชี้วัด ของกลยุทธ์การส่งเสริมการเกษตรยั่งยืนและการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ทุกข้อมีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ถึง มาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ด้านความเหมาะสม ได้แก่ จำนวนกลุ่มเกษตรกรที่จัดตั้งและเข้าร่วมกิจกรรมการแลกเปลี่ยนความรู้ ($\bar{X}$ =๓.๔๗) ด้านความเป็นไปได้ ได้แก่ ปริมาณผลผลิตทางการเกษตรที่ได้รับการจำหน่ายในตลาดท้องถิ่นและตลาดที่กว้างขึ้น ($\bar{X}$ =๓.๒๗) ด้านความเป็นประโยชน์ ได้แก่ ปริมาณผลผลิตทางการเกษตรที่ได้รับการจำหน่ายในตลาดท้องถิ่นและตลาดที่กว้างขึ้น ($\bar{X}$ =๔.๙๖) ตามลำดับ

โครงการ ของกลยุทธ์การส่งเสริมการเกษตรยั่งยืนและการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ทุกข้อมีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ถึง มาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ด้านความเหมาะสม ได้แก่ โครงการเกษตรอินทรีย์และการเกษตรเชิงนิเวศ ($\bar{X}$ =๓.๖๗) ด้านความเป็นไปได้ ได้แก่ โครงการจัดตั้งกลุ่มเกษตรกรเพื่อการ

แลกเปลี่ยนความรู้ ($\bar{X}$ =๓.๗๒) ด้านความเป็นประโยชน์ ได้แก่ โครงการพัฒนาตลาดท้องถิ่นสำหรับผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร ($\bar{X}$ =๓.๗๓) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๔๓ ตัวชี้วัด และโครงการ ของกลยุทธ์การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม

รายการประเมิน	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้			ความเป็นประโยชน์		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
ตัวชี้วัด									
จำนวนคณะกรรมการชุมชนที่จัดตั้งและดำเนินการด้านการบริหารจัดการทรัพยากร	๓.๕๓	๑.๑๙	มาก	๓.๐๗	๐.๙๖	ปานกลาง	๓.๔๓	๑.๐๒	ปานกลาง
อัตราการเข้าร่วมของประชาชนในกิจกรรมชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	๓.๗๓	๑.๑๖	มาก	๓.๔๐	๑.๑๘	ปานกลาง	๓.๕๗	๑.๑๖	มาก
ปริมาณทรัพยากรธรรมชาติที่ได้รับการอนุรักษ์และฟื้นฟูในพื้นที่	๓.๘๓	๑.๐๖	มาก	๓.๒๐	๐.๙๔	ปานกลาง	๓.๐๗	๐.๙๒	ปานกลาง
โครงการ									
โครงการจัดตั้งคณะกรรมการชุมชนเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากร	๓.๒๐	๑.๐๘	ปานกลาง	๓.๒๑	๑.๑๒	ปานกลาง	๓.๖๗๓	๑.๑๕	มาก
โครงการจัดกิจกรรมชุมชนเพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	๓.๕๓	๑.๒๕	มาก	๓.๖๔	๑.๒๒	มาก	๓.๕๐	๑.๐๙	ปานกลาง
โครงการพัฒนาและส่งเสริมเทคโนโลยีการจัดการทรัพยากรที่ยั่งยืน	๓.๔๐	๐.๙๙	ปานกลาง	๓.๕๐	๐.๙๔	มาก	๓.๕๗	๑.๒๘	มาก

จากตารางที่ ๔.๔๓ ผลการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ ของตัวชี้วัด และโครงการ ของกลยุทธ์การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม โดยส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ถึงมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น พบว่า

ตัวชี้วัด ของกลยุทธ์การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ทุกข้อมีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ถึง มาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ด้านความเหมาะสม ได้แก่ ปริมาณทรัพยากรธรรมชาติที่ได้รับการอนุรักษ์และฟื้นฟูในพื้นที่ ($\bar{X}$ =๓.๘๓) ด้านความเป็นไปได้ ได้แก่ อัตราการเข้าร่วมของประชาชนในกิจกรรมชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ($\bar{X}$ =๓.๔๐) ด้านความเป็นประโยชน์ ได้แก่ อัตราการเข้าร่วมของประชาชนในกิจกรรมชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ($\bar{X}$ =๓.๕๗) ตามลำดับ

โครงการ ของกลยุทธ์การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ทุกข้อมีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ถึง มาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ด้านความเหมาะสม ได้แก่ โครงการจัดกิจกรรมชุมชน

เพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ($\bar{X}=3.53$) ด้านความเป็นไปได้ ได้แก่ โครงการจัดกิจกรรมชุมชนเพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ($\bar{X}=3.64$) ด้านความเป็นประโยชน์ ได้แก่ โครงการจัดตั้งคณะกรรมการชุมชนเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากร ($\bar{X}=3.73$) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๔๔ ตัวชี้วัด และโครงการ ของกลยุทธ์การจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้และการอบรมเชิงพุทธ

รายการประเมิน	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้			ความเป็นประโยชน์		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
ตัวชี้วัด									
จำนวนศูนย์การเรียนรู้และอบรมเชิงพุทธที่จัดตั้งขึ้น	๔.๑๔	๑.๐๓	มาก	๓.๖๔	๑.๐๘	มาก	๓.๔๓	๑.๒๒	ปานกลาง
จำนวนผู้เข้าร่วมอบรมและกิจกรรมการเรียนรู้เชิงพุทธ	๓.๕๗	๑.๐๒	มาก	๓.๕๐	๑.๐๙	ปานกลาง	๓.๔๘	๑.๑๐	ปานกลาง
ความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมอบรมต่อเนื้อหาและการจัดกิจกรรม	๔.๐๐	๑.๐๔	มาก	๓.๗๖	๑.๐๑	มาก	๓.๒๙	๑.๑๔	ปานกลาง
โครงการ									
โครงการอบรมการปฏิบัติธรรมและการนั่งสมาธิ	๓.๔๓	๑.๑๖	ปานกลาง	๓.๙๓	๑.๒๘	มาก	๓.๒๙	๑.๐๗	ปานกลาง
โครงการห้องสมุดธรรมะและวัฒนธรรมพุทธ	๓.๗๑	๑.๐๗	มาก	๓.๘๖	๐.๙๕	มาก	๓.๖๔	๑.๐๘	มาก
โครงการอบรมเชิงปฏิบัติการวิถีพุทธในชีวิตประจำวัน	๓.๓๖	๑.๐๘	ปานกลาง	๓.๒๙	๐.๙๑	ปานกลาง	๔.๐๗	๐.๙๒	มาก

จากตารางที่ ๔.๔๔ ผลการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ ของตัวชี้วัด และโครงการ ของกลยุทธ์การจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้และการอบรมเชิงพุทธ โดยส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ถึงมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น พบว่า

ตัวชี้วัด ของกลยุทธ์การจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้และการอบรมเชิงพุทธ ทุกข้อมีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ถึง มาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ด้านความเหมาะสม ได้แก่ จำนวนศูนย์การเรียนรู้และอบรมเชิงพุทธที่จัดตั้งขึ้น ($\bar{X}=4.14$) ด้านความเป็นไปได้ ได้แก่ ความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมอบรมต่อเนื้อหาและการจัดกิจกรรม ($\bar{X}=4.00$) ด้านความเป็นประโยชน์ ได้แก่ จำนวนผู้เข้าร่วมอบรมและกิจกรรมการเรียนรู้เชิงพุทธ ($\bar{X}=3.57$) ตามลำดับ

โครงการ ของกลยุทธ์การจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้และการอบรมเชิงพุทธ ทุกข้อมีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ถึง มาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ด้านความเหมาะสม ได้แก่ โครงการห้องสมุดธรรมะและวัฒนธรรมพุทธ ($\bar{X}=3.71$) ด้านความเป็นไปได้ ได้แก่ โครงการอบรมการปฏิบัติธรรมและการนั่งสมาธิ ($\bar{X}=3.93$) ด้านความเป็นประโยชน์ ได้แก่ โครงการอบรมเชิงปฏิบัติการวิถีพุทธในชีวิตประจำวัน ($\bar{X}$ =มาก) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๔๕ ตัวชี้วัด และโครงการ ของกลยุทธ์การส่งเสริมกิจกรรมเชิงวัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่น

รายการประเมิน	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้			ความเป็นประโยชน์		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
ตัวชี้วัด									
จำนวนกิจกรรมและเทศกาลที่จัดขึ้นในแต่ละปี	๓.๕๐	๑.๒๙	ปานกลาง	๓.๕๐	๑.๑๗	ปานกลาง	๓.๙๓	๑.๒๒	มาก
จำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรมและเทศกาล	๓.๔๓	๑.๐๒	ปานกลาง	๔.๓๓	๐.๙๘	มาก	๓.๘๖	๐.๙๕	มาก
จำนวนเยาวชนและชุมชนที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมเชิงวัฒนธรรม	๓.๖๔	๑.๒๒	มาก	๓.๕๐	๑.๐๙	ปานกลาง	๓.๓๖	๑.๑๕	ปานกลาง
ระดับการรับรู้และความเข้าใจในวัฒนธรรมวิถีพุทธของผู้เข้าร่วมกิจกรรม	๓.๔๒	๑.๑๖	ปานกลาง	๓.๘๓	๑.๔๐	มาก	๓.๔๓	๑.๒๒	ปานกลาง
โครงการ									
โครงการฟื้นฟูและจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา	๓.๖๙	๑.๒๕	มาก	๓.๒๕	๐.๙๗	ปานกลาง	๓.๔๒	๑.๐๘	ปานกลาง
โครงการส่งเสริมการแสดงศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้าน	๓.๕๐	๑.๐๒	ปานกลาง	๓.๙๒	๑.๐๐	มาก	๓.๕๘	๑.๒๔	มาก
โครงการจัดงานเทศกาลวันสำคัญทางพุทธศาสนา	๓.๙๓	๑.๑๔	มาก	๓.๗๕	๐.๖๒	มาก	๓.๓๓	๑.๑๕	ปานกลาง
โครงการตลาดนัดวัฒนธรรมและวิถีพุทธ	๓.๔๓	๑.๒๒	ปานกลาง	๓.๕๘	๑.๓๑	มาก	๓.๖๗	๑.๑๕	มาก

จากตารางที่ ๔.๔๕ ผลการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ ของตัวชี้วัด และโครงการ ของกลยุทธ์การส่งเสริมกิจกรรมเชิงวัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่น โดยส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ถึงมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น พบว่า

ตัวชี้วัด ของกลยุทธ์การส่งเสริมกิจกรรมเชิงวัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่น ทุกข้อมีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ถึง มาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ด้านความเหมาะสม ได้แก่ จำนวนเยาวชนและชุมชนที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมเชิงวัฒนธรรม ($\bar{X}$ =๓.๖๔) ด้านความเป็นไปได้ ได้แก่ จำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรมและเทศกาล ($\bar{X}$ =๔.๓๓) ด้านความเป็นประโยชน์ ได้แก่ จำนวนกิจกรรมและเทศกาลที่จัดขึ้นในแต่ละปี ($\bar{X}$ =๓.๙๓) ตามลำดับ

โครงการ ของกลยุทธ์การส่งเสริมกิจกรรมเชิงวัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่น ทุกข้อมีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ถึง มาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ด้านความเหมาะสม ได้แก่ โครงการจัดงานเทศกาลวันสำคัญทางพุทธศาสนา ($\bar{X}$ =๓.๙๓) ด้านความเป็นไปได้ ได้แก่ โครงการส่งเสริมการแสดงศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้าน ($\bar{X}$ =๓.๙๒) ด้านความเป็นประโยชน์ ได้แก่ โครงการตลาดนัดวัฒนธรรมและวิถีพุทธ ($\bar{X}$ =๓.๖๗) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๔๖ ตัวชี้วัด และโครงการ ของกลยุทธ์การอนุรักษ์และฟื้นฟูสถานที่สำคัญทางพุทธศาสนา

รายการประเมิน	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้			ความเป็นประโยชน์		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
ตัวชี้วัด									
จำนวนวัดและสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ที่ได้รับการอนุรักษ์และฟื้นฟู	๓.๓๓	๐.๙๘	ปานกลาง	๓.๕๐	๑.๒๒	ปานกลาง	๓.๘๙	๑.๒๕	มาก
ปริมาณการระดมทุนที่ได้รับเพื่อสนับสนุนการอนุรักษ์	๓.๙๒	๑.๒๔	มาก	๓.๘๔	๑.๑๕	มาก	๓.๗๕	๑.๐๐	มาก
ความพึงพอใจของชุมชนและนักท่องเที่ยวต่อการบำรุงรักษาสถานที่สำคัญ	๓.๔๒	๑.๐๐	ปานกลาง	๓.๕๗	๑.๒๒	มาก	๓.๖๓	๐.๙๖	มาก
จำนวนกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่จัดขึ้นในสถานที่สำคัญทางพุทธศาสนา	๔.๐๘	๑.๐๘	มาก	๓.๗๑	๑.๒๐	มาก	๓.๖๒	๑.๐๗	มาก
โครงการ									
โครงการบูรณะและซ่อมแซมวัดเก่าแก่	๓.๘๓	๑.๒๗	มาก	๓.๔๔	๑.๒๑	ปานกลาง	๓.๕๗	๑.๒๘	มาก
โครงการอนุรักษ์และฟื้นฟูพระพุทธรูปและโบราณวัตถุ	๓.๔๒	๐.๙๐	ปานกลาง	๓.๕๖	๑.๒๑	มาก	๓.๔๓	๑.๐๒	ปานกลาง
โครงการพัฒนาพื้นที่และภูมิทัศน์วัด	๓.๗๕	๑.๒๙	มาก	๓.๕๓	๑.๐๖	มาก	๓.๖๔	๑.๒๘	มาก
โครงการเส้นทางท่องเที่ยววัฒนธรรมวิถีพุทธ	๓.๕๐	๑.๑๗	ปานกลาง	๓.๘๐	๑.๒๖	มาก	๓.๕๐	๑.๑๕	ปานกลาง

จากตารางที่ ๔.๔๖ ผลการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ ของตัวชี้วัด และโครงการ ของกลยุทธ์การอนุรักษ์และฟื้นฟูสถานที่สำคัญทางพุทธศาสนา โดยส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ถึงมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น พบว่า

ตัวชี้วัด ของกลยุทธ์การอนุรักษ์และฟื้นฟูสถานที่สำคัญทางพุทธศาสนา ทุกข้อมีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ถึง มาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ด้านความเหมาะสม ได้แก่ จำนวนกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่จัดขึ้นในสถานที่สำคัญทางพุทธศาสนา ($\bar{X}=4.08$) ด้านความเป็นไปได้ ได้แก่ ปริมาณการระดมทุนที่ได้รับเพื่อสนับสนุนการอนุรักษ์ ($\bar{X}=3.84$) ด้านความเป็นประโยชน์ ได้แก่ จำนวนวัดและสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ที่ได้รับการอนุรักษ์และฟื้นฟู ($\bar{X}=3.89$) ตามลำดับ

โครงการ ของกลยุทธ์การอนุรักษ์และฟื้นฟูสถานที่สำคัญทางพุทธศาสนา ทุกข้อมีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ถึง มาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ด้านความเหมาะสม ได้แก่ โครงการบูรณะและซ่อมแซมวัดเก่าแก่ ($\bar{X}=3.83$) ด้านความเป็นไปได้ ได้แก่ โครงการเส้นทางท่องเที่ยววัฒนธรรมวิถีพุทธ ($\bar{X}=3.80$) ด้านความเป็นประโยชน์ ได้แก่ โครงการพัฒนาพื้นที่และภูมิทัศน์วัด ($\bar{X}=3.64$) ตามลำดับ

๔.๔ องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

ภาพที่ ๔.๑ องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

บทที่ ๕

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง การพัฒนาความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี จังหวัดชลบุรี มีวัตถุประสงค์การวิจัย ๑) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ของการพัฒนาความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี จังหวัดชลบุรี ๒) เพื่อการพัฒนาความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ๓) เพื่อประเมินแผนการ พัฒนาความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี

ดำเนินการวิจัยโดยใช้รูปแบบการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Method Research) ใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ใช้เครื่องมือในการวิจัยประกอบด้วย การสัมภาษณ์แบบเชิงลึก (In-Depth Interview) กับผู้เชี่ยวชาญ ๕ คน สนทนากลุ่ม จำนวน ๕ คน แจกแบบสอบถาม (Questionnaire) จำนวน ๔๐๐ คน และประเมินแผนพัฒนาฯ จำนวน ๑๐ คน ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูล ทำการวิเคราะห์และประมวลผลที่ได้จากแบบสอบถาม โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหาเชิงคุณภาพวิเคราะห์แบบพรรณนาและการวิจัยเชิงปริมาณ ซึ่งแสดงในรูปของตารางประกอบการบรรยาย

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๑) สภาพปัจจุบัน ของการพัฒนาความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี จังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยพบว่า

สภาพปัจจุบันของความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.48$) โดยด้านที่มากที่สุดคือ ด้านระบบการติดต่อสื่อสาร และการมีกิจกรรมร่วมกัน ($\bar{X}=3.56$) รองลงมาคือ ด้านทรัพยากรสนับสนุนอย่างเพียงพอ ($\bar{X}=3.50$) และน้อยที่สุดคือ ด้านการจัดระบบสารสนเทศ และด้านระบบการเรียนรู้ร่วมกัน ($\bar{X}=3.42$) ตามลำดับ

สภาพปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.48$) โดยด้านที่มากที่สุดคือ ด้านบุคลากร ($\bar{X}=3.56$) รองลงมาคือ ด้านการเมืองและกฎหมาย และด้านการบริหารจัดการ ($\bar{X}=3.54$) และน้อยที่สุดคือ ด้านสื่อวัสดุอุปกรณ์ ($\bar{X}=3.36$) ตามลำดับ

๒) การพัฒนาความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยพบว่า

การพัฒนาความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ประกอบด้วย ๑ วิสัยทัศน์ ๕ ยุทธศาสตร์ ๑๕ กลยุทธ์ ๔๕ ตัวชี้วัด และ ๔๑ โครงการ มีรายละเอียดดังนี้

วิสัยทัศน์ คือ สร้างความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนในอำเภอเมืองชลบุรี บนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธ เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนและการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตของชุมชนท้องถิ่น

ยุทธศาสตร์ที่ ๑ การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างนักท่องเที่ยวกับชุมชน ประกอบด้วย ๔ กลยุทธ์ ๑๒ ตัวชี้วัด ๑๒ โครงการ ดังนี้ กลยุทธ์การพัฒนาโปรแกรมการต้อนรับและการสื่อสารระหว่างนักท่องเที่ยวและชุมชน กลยุทธ์การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยวในกิจกรรมชุมชน กลยุทธ์การพัฒนาทักษะและการอบรมสำหรับชุมชนในการต้อนรับนักท่องเที่ยว และกลยุทธ์การสร้างแพลตฟอร์มการเชื่อมต่อระหว่างนักท่องเที่ยวและชุมชน

ยุทธศาสตร์ที่ ๒ การสร้างเครือข่ายและการมีส่วนร่วมของชุมชนในการท่องเที่ยวเชิงพุทธ ประกอบด้วย ๔ กลยุทธ์ ๑๒ ตัวชี้วัด ๘ โครงการ ดังนี้ กลยุทธ์การสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างชุมชนและผู้ประกอบการท่องเที่ยว กลยุทธ์การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงพุทธ กลยุทธ์การพัฒนาและส่งเสริมผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงพุทธ และกลยุทธ์การส่งเสริมการศึกษาทางพุทธศาสนาและการเรียนรู้ของชุมชน

ยุทธศาสตร์ที่ ๓ การสร้างความยั่งยืนทางเศรษฐกิจและสังคม ประกอบด้วย ๔ กลยุทธ์ ๑๒ ตัวชี้วัด ๑๒ โครงการ ดังนี้ กลยุทธ์การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน กลยุทธ์การพัฒนาศักยภาพแรงงานและสร้างโอกาสทางอาชีพในชุมชน กลยุทธ์การส่งเสริมการเกษตรยั่งยืน และการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และกลยุทธ์การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม

ยุทธศาสตร์ที่ ๔ การส่งเสริมการเรียนรู้และการอนุรักษ์วัฒนธรรมวิถีพุทธ ประกอบด้วย ๔ กลยุทธ์ ๑๒ ตัวชี้วัด ๙ โครงการ ดังนี้ กลยุทธ์การจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้และการอบรมเชิงพุทธ กลยุทธ์การส่งเสริมกิจกรรมเชิงวัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่น กลยุทธ์การอนุรักษ์และฟื้นฟูสถานที่สำคัญทางพุทธศาสนา และกลยุทธ์

๓) การประเมินแผนการพัฒนาความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยพบว่า

วิสัยทัศน์ มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ด้านความเหมาะสม ($\bar{X}=3.54$) ด้านความเป็นไปได้ ($\bar{X}=3.38$) และด้านความเป็นประโยชน์ ($\bar{X}=3.46$)

ยุทธศาสตร์ ทุกข้อมีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ถึง มาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ด้านความเหมาะสม ได้แก่ การสร้างเครือข่ายและการมีส่วนร่วมของชุมชนในการท่องเที่ยวเชิงพุทธ ($\bar{X}=3.77$) ด้านความเป็นไปได้ ได้แก่ การสร้างเครือข่ายและการมีส่วนร่วมของชุมชนในการท่องเที่ยวเชิงพุทธ ($\bar{X}=3.79$) ด้านความเป็นประโยชน์ ได้แก่ การสร้างความยั่งยืนทางเศรษฐกิจและสังคม ($\bar{X}=3.87$) ตามลำดับ

กลยุทธ์ ทุกข้อมีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ถึง มาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ด้านความเหมาะสม ได้แก่ การสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างชุมชนและผู้ประกอบการท่องเที่ยว ($\bar{X}=3.82$) ด้านความเป็นไปได้ ได้แก่ การส่งเสริมการศึกษาทางพุทธศาสนาและการเรียนรู้ของชุมชน ($\bar{X}=3.85$) ด้านความเป็นประโยชน์ ได้แก่ การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงพุทธ ($\bar{X}=3.78$) ตามลำดับ

ตัวชี้วัด ทุกข้อมีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ถึง มาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ด้านความเหมาะสม ได้แก่ ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวและชุมชนต่อการสื่อสารและการต้อนรับ ($\bar{X}=4.87$) ด้านความเป็นไปได้ ได้แก่ อัตราการเข้าร่วมของนักท่องเที่ยวในกิจกรรมที่จัดโดยชุมชน ($\bar{X}=3.85$) ด้านความเป็นประโยชน์ ได้แก่ ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวและชุมชนต่อการสื่อสารและการต้อนรับ ($\bar{X}=3.56$) ตามลำดับ

โครงการ ทุกข้อมีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ถึง มาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ด้านความเหมาะสม ได้แก่ โครงการประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างนักท่องเที่ยวและชุมชน ($\bar{X}=3.48$) ด้านความเป็นไปได้ ได้แก่ โครงการจัดทำช่องทางการสื่อสารระหว่างนักท่องเที่ยวและชุมชน ($\bar{X}=3.62$) ด้านความเป็นประโยชน์ ได้แก่ โครงการจัดกิจกรรมการต้อนรับนักท่องเที่ยว ($\bar{X}=3.69$) ตามลำดับ

๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาวิจัย เรื่อง การพัฒนาความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี จังหวัดชลบุรี จึงเกิดแนวทางการพัฒนาความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนที่สำคัญ ๔ ประเด็น ดังนี้

๑. การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างนักท่องเที่ยวกับชุมชน มุ่งเน้นการพัฒนาโปรแกรมการต้อนรับและการสื่อสารระหว่างนักท่องเที่ยวและชุมชน การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยวในกิจกรรมชุมชน การพัฒนาทักษะและการอบรมสำหรับชุมชนในการต้อนรับนักท่องเที่ยว และการสร้างแพลตฟอร์มการเชื่อมต่อระหว่างนักท่องเที่ยวและชุมชน สอดคล้องกับข้อค้นพบของ อนุวัฒน์

ชมภูปัญญา และ ธนัสถา โรจนตระกูล^{๖๖} ที่ศึกษาเรื่อง การพัฒนาศักยภาพชุมชนแบบมีส่วนร่วมสู่ชุมชนท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ซึ่งค้นพบว่า การท่องเที่ยวจะเป็นอีกทางเลือกหนึ่งในการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากให้เข้มแข็ง เนื่องจากปัจจุบันการ ท่องเที่ยวมีหลากหลายรูปแบบ การท่องเที่ยวที่มีความเชื่อมโยงกับชุมชนและเกิดความยั่งยืน คือ การท่องเที่ยว ชุมชน ปัจจัยที่นำไปสู่การท่องเที่ยวโดยชุมชนให้ประสบความสำเร็จสามารถพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากในชุมชน ให้เข้มแข็งที่ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมในชุมชน การอนุรักษ์ และความสัมพันธ์ระหว่างคนในชุมชนกับ ทรัพยากรธรรมชาติในรูปแบบการท่องเที่ยวกับการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นให้มีความเข้มแข็งผ่าน กระบวนการพัฒนาศักยภาพอย่างมีส่วนร่วมของคนในชุมชน โดยชุมชนสามารถนำเอาศักยภาพของทรัพยากร ที่มีเช่น คน ทรัพยากรธรรมชาติ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณีมาพัฒนาให้เกิดประสิทธิภาพเพื่อการ ท่องเที่ยวชุมชน ทั้งนี้ในการพัฒนาศักยภาพชุมชนแบบมีส่วนร่วมจะสามารถนำไปสู่การท่องเที่ยวชุมชนที่ยั่งยืน และก่อให้เกิดรายได้แก่คนในชุมชน อีกทั้งยังสามารถพัฒนาชุมชนที่มีความโดดเด่นในด้านต่างๆ ให้กลายเป็น ชุมชนท่องเที่ยวที่สามารถสร้างรายได้ในชุมชนจนนำไปสู่เศรษฐกิจฐานรากที่เข้มแข็งและยั่งยืน ทั้งนี้มีความสอดคล้องกันในเรื่อง การพัฒนาทักษะและศักยภาพของชุมชน ในการสร้างความสัมพันธ์กับนักท่องเที่ยว ชุมชนต้องพัฒนาทักษะต่างๆ เช่น การสื่อสาร การบริการ และการบริหารจัดการ ทรัพยากรที่มีอยู่ เพื่อให้สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวได้ดีขึ้น ซึ่งช่วยเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนในด้านการท่องเที่ยว และการพัฒนาชุมชนท่องเที่ยวที่ยั่งยืน เมื่อชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวและมีความสัมพันธ์ที่ดีกับนักท่องเที่ยว ชุมชนจะสามารถรักษาความสมดุลระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจและการรักษาคุณค่าทางวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

๒. การสร้างเครือข่ายและการมีส่วนร่วมของชุมชนในการท่องเที่ยวเชิงพุทธ มุ่งเน้นการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างชุมชนและผู้ประกอบการท่องเที่ยว การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงพุทธ การพัฒนาและส่งเสริมผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงพุทธ และการส่งเสริมการศึกษาทางพุทธศาสนาและการเรียนรู้ของชุมชน สอดคล้องกับข้อค้นพบของ พระชยานันท์^{๖๗} และคณะ^{๖๗} ที่ศึกษาเรื่อง การเสริมสร้างเครือข่ายการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชนในล้านนา ซึ่งพบว่า ๑) นโยบายและการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของภาครัฐและองค์กรท้องถิ่นในล้านนาพบว่า ภาครัฐบาลได้ให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวของประเทศโดยได้กำหนดกรอบการทำงาน อยู่ ๓ เรื่องที่สำคัญของประเทศ คือ เป็นไปตามกลไกของนโยบายการพัฒนาสามพลังของประชาธิปไตยซึ่งรัฐบาลได้น้อมนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาโดยเน้นภาคเศรษฐกิจ อาชีพ รายได้ความร่วมมือและชุมชนเข้มแข็ง ๒) การ

^{๖๖} อนุวัฒน์ ชมภูปัญญา และ ธนัสถา โรจนตระกูล. การพัฒนาศักยภาพชุมชนแบบมีส่วนร่วมสู่ชุมชนท่องเที่ยวที่ยั่งยืน. *Journal of Modern Learning Development*, ปีที่ ๗ ฉบับที่ ๘, (เดือนสิงหาคม, ๒๕๖๕) : ๔๑๔ – ๔๓๐.

^{๖๗} พระชยานันท์. การเสริมสร้างเครือข่ายการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชนในล้านนา. *วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์*, ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๓ (กันยายน - ธันวาคม ๒๕๖๓) : ๒๑๕ – ๒๒๗.

พัฒนาศักยภาพทางการท่องเที่ยวของวัดและชุมชนในล้านนา พบว่า การพัฒนาศักยภาพทางการท่องเที่ยวของวัดและชุมชนในล้านนาเป็นการให้ความรู้ความเข้าใจ สืบสานวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการสร้างรายได้/วิถีชีวิตชุมชนดีขึ้น และเป็นการตอบสนองความต้องการชุมชนในการฟื้นฟูความรู้ด้านศิลปะ วัฒนธรรม วิถีชีวิตชุมชนและการมีส่วนร่วมของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ๓) เสริมสร้างเครือข่ายการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชนในล้านนา พบว่าแนวทางการเสริมสร้างเครือข่ายการจัดการวัดเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมนั้น แบ่งเป็นเครือข่ายภายในชุมชน โดยใช้แนวทางของคำว่า “บวร” หมายถึง ความร่วมมือ ระหว่าง บ้าน วัด โรงเรียน ๔) ความสัมพันธ์ในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชนในล้านนา พบว่า มีความสัมพันธ์ในการท่องเที่ยวในรูปแบบของการมีส่วนร่วมของชุมชน เครือข่ายการท่องเที่ยวในการจัดการสถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ทั้งวัด ชุมชน ผู้ประกอบการ ภาครัฐและเอกชน ให้ความสำคัญต่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชน ทั้งนี้มีความสอดคล้องกันในเรื่อง การที่ชุมชนมีบทบาทในการจัดการและอนุรักษ์วัฒนธรรมพุทธศาสนา ซึ่งเป็นหัวใจของการท่องเที่ยวประเภทนี้ การสร้างเครือข่ายระหว่างชุมชนและวัดช่วยส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการรักษาประเพณีและวิถีชีวิตทางศาสนาในท้องถิ่นให้คงอยู่ และการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างนักท่องเที่ยวกับชุมชน เครือข่ายที่เข้มแข็งระหว่างวัดและชุมชนช่วยสร้างประสบการณ์ที่มีคุณค่าสำหรับนักท่องเที่ยว โดยการนำเสนอวัฒนธรรมและวิถีชีวิตที่มีเอกลักษณ์ นักท่องเที่ยวจะได้รับประสบการณ์ที่ลึกซึ้งและมีความหมายมากขึ้น ซึ่งจะเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชน

๓. การสร้างความยั่งยืนทางเศรษฐกิจและสังคม มุ่งเน้นการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน การพัฒนาศักยภาพแรงงานและสร้างโอกาสทางอาชีพในชุมชน การส่งเสริมการเกษตรยั่งยืนและการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม สอดคล้องกับข้อค้นพบของ จำลอง โพธิ์บุญ ๖๘ ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งค้นพบว่า ปัญหาความร่อยหรอเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมซึ่งกำลังทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น ทุกขณะนั้น ความหวังหนึ่งที่น่าจะช่วยบรรเทาปัญหานี้ได้ และก่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน คือการมีส่วนร่วมของชุมชน แนวทางนี้ได้รับการยอมรับและผลักดันอย่างกว้างขวางทั่วโลก รวมทั้งในประเทศไทย หน่วยงานทั้งภาครัฐ องค์กรพัฒนาเอกชน เอกชน และสถาบันการศึกษาควรร่วมมือกัน เพื่อสร้างเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนอย่างต่อเนื่อง แนวทางและกลยุทธ์สำคัญที่จะช่วยสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนคือ ๑) การศึกษาทำความเข้าใจถึงวัฒนธรรม แนวคิด และวิถีชีวิตของคนไทย ๒) การสร้างความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชนในประเด็นปัญหาและแนวของการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ๓) เปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการของชุมชน และกำหนดแนวทางการพัฒนา ๔) การกระจายทรัพยากร อำนาจและความรับผิดชอบในการดูแลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแก่ชุมชนรายงานได้เสนอตัวอย่างการมีส่วนร่วมของชุมชนใน

^{๖๘} จำลอง โพธิ์บุญ ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, วารสารการจัดการสิ่งแวดล้อม, ปีที่ ๓ ฉบับที่ ๑ (มกราคม - มิถุนายน ๒๕๖๔) : ๑๔๐ – ๑๗๔.

พื้นที่ต่าง ๆ ด้วย ทั้งนี้มีความสอดคล้องกันในเรื่อง การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แบบมีส่วนร่วมช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในหลายมิติ เช่น การพัฒนาความรู้ความสามารถในการจัดการทรัพยากร การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ และการเพิ่มพูนศักยภาพในการแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม ซึ่งทั้งหมดนี้เป็นองค์ประกอบสำคัญของการสร้าง ความยั่งยืนทางสังคม และการจัดการทรัพยากรธรรมชาติแบบยั่งยืนช่วยส่งเสริมการอนุรักษ์วัฒนธรรมและ วิถีชีวิตท้องถิ่นที่เชื่อมโยงกับการใช้ทรัพยากรอย่างเคารพต่อธรรมชาติ เมื่อชุมชนมีส่วนร่วมใน กระบวนการนี้ พวกเขาจะสามารถรักษาและสืบทอดวิถีชีวิตของตนได้ ซึ่งมีส่วนในการสร้าง ความยั่งยืนทางสังคม

๔. การส่งเสริมการเรียนรู้และการอนุรักษ์วัฒนธรรมวิถีพุทธ มุ่งเน้นการจัดตั้งศูนย์การ เรียนรู้และการอบรมเชิงพุทธ การส่งเสริมกิจกรรมเชิงวัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่น และการ อนุรักษ์และฟื้นฟูสถานที่สำคัญทางพุทธศาสนา สอดคล้องกับข้อค้นพบของ พระอริการศิริพินชา ภาทปญโญ^{๖๔} ได้ศึกษาเรื่อง หลักพุทธธรรมกับการอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมไททรงดำ ตำบล ท่าข้าม อำเภอบึงสามพัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งค้นพบว่า ๑) บริบททางสังคมมีอิทธิพลต่อวิถีชีวิต การปรับตัวให้เข้ากับบริบททางสังคมจึงมี ความสำคัญต่อความเป็นอยู่ของมนุษย์ในสังคม ทั้งบริบท ทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อมอื่นๆ การปรับตัวให้เข้ากับบริบททางสังคมจะ ทำให้เราอยู่ร่วมกันใน สังคมที่มีความเป็นพลวัตได้อย่างมีความสุข การปรับตัวให้เข้ากับบริบททาง เศรษฐกิจจะทำให้มี รายได้และการประกอบอาชีพที่ดี การปรับตัวให้เข้ากับบริบททางการเมืองจะทำให้ เราสามารถ ตัดสินใจและมีโอกาสเสนอแนวทางการเมืองที่ถูกต้อง หรือการยอมรับและเรียนรู้การ เปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและการสื่อสารทำให้เราสามารถประหยัดทั้งเวลาและค่าใช้จ่าย ซึ่งเป็ นการลดต้นทุนส่วนหนึ่งของชีวิตได้เช่นกัน ๒) หลักการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม การมีวิถีชีวิตที่ แตกต่างในสังคม ย่อมต้อง อาศัยหลักธรรมหลายประการเพื่อให้ความแตกต่างเหล่านั้นดูเป็นอันหนึ่ง อันเดียวกัน เช่น หลักความสามัคคี หลักการมีส่วนร่วม หลักความเมตตา รวมทั้งการยอมรับในแนว ปฏิบัติและความ เชื่อที่แตกต่างกัน เพราะปัจจุบันการอยู่ร่วมกันในยุคโลกาภิวัตน์เป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ ๓) การตระหนักในคุณค่าของวัฒนธรรม วัฒนธรรมต่าง ๆ เกิดจากแนวปฏิบัติที่ซ้ำ ๆ ของบรรพบุรุษมา ช้านานและผลของการปฏิบัตินั้นส่งผลต่อชีวิตและการอยู่ร่วมกันทางสังคม วัฒนธรรมจึงเป็นทั้ง ความคิดหรือการกระทำของมนุษย์ในส่วนรวมที่เป็นลักษณะอันเดียวกัน และสำแดงให้ปรากฏเป็น ภาษา ความเชื่อและประเพณีต่าง ๆ แนวปฏิบัติเหล่านั้นจึงสามารถสืบ ทอดกันมาจนถึงปัจจุบันได้ นั้นแสดงให้เห็นว่าทุกวัฒนธรรมในโลกย่อมมีคุณค่าและมีที่มาที่เป็น ประโยชน์กับส่วนรวมในด้านใด ด้านหนึ่ง สมควรแก่การศึกษาและอนุรักษ์ไว้ ทั้งนี้มีความสอดคล้องกันในเรื่อง การอนุรักษ์วัฒนธรรม ผ่านการปฏิบัติพุทธธรรม โดยการปฏิบัติตามหลักพุทธธรรมช่วยส่งเสริมการอนุรักษ์วัฒนธรรมวิถีพุทธ เช่น การรักษาศีล การเข้าวัดทำบุญ และการปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนา ทั้งหมดนี้เป็นการแสดงออก

^{๖๔} พระอริการศิริพินชา ภาทปญโญ. หลักพุทธธรรมกับการอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมไททรงดำ ตำบลท่าข้าม อำเภอบึงสามพัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี, วารสาร มหาคุพานาครุศาสตร์, ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๒ (พฤษภาคม – สิงหาคม ๒๕๖๑) : ๑๕๒ – ๑๖๔.

ถึงวัฒนธรรมที่เชื่อมโยงกับพุทธศาสนา ซึ่งการปฏิบัติตามหลักพุทธธรรมช่วยเสริมสร้างให้วัฒนธรรมเหล่านี้ยังคงมีชีวิตและสืบทอดต่อไป และการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมในชุมชน หลักพุทธธรรมเน้นการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม ซึ่งเป็นพื้นฐานของการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข การเรียนรู้และปฏิบัติตามหลักพุทธธรรมในชีวิตประจำวันช่วยส่งเสริมวัฒนธรรมที่ดำรงในชุมชน การส่งเสริมการเรียนรู้เรื่องเหล่านี้ในชุมชนจะช่วยให้คนในชุมชนมีพฤติกรรมที่ส่งเสริมความเป็นอยู่ที่ดี ซึ่งสอดคล้องกับวัฒนธรรมวิถีพุทธ

๕.๓ ข้อเสนอแนะการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย เรื่อง การพัฒนาความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑. การพัฒนาความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน โดยกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ควรทำหน้าที่เป็นหน่วยงานกลางในการประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชนท้องถิ่น เพื่อสร้างแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนที่ยั่งยืนและเป็นมิตรกับวัฒนธรรมวิถีพุทธ ในขณะเดียวกันเทศบาลเมืองชลบุรี ควรร่วมมือกับสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ในการส่งเสริมกิจกรรมทางวัฒนธรรมพุทธศาสนาและการท่องเที่ยวในท้องถิ่น พร้อมทั้งภาคเอกชน ควรสร้างความร่วมมือกับชุมชนเพื่อพัฒนาและส่งเสริมผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นที่สะท้อนถึงวัฒนธรรมพุทธ

๒. การส่งเสริมและอนุรักษ์วัฒนธรรมวิถีพุทธ ด้านวัดและศูนย์พัฒนาชุมชน ควรทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความรู้และความเข้าใจในวัฒนธรรมพุทธ เช่น การบรรยายธรรมะ การจัดงานบุญ และการสอนวิธีปฏิบัติศาสนกิจให้กับนักท่องเที่ยวและชุมชน ทางภาครัฐคือ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ควรประชาสัมพันธ์เส้นทางการท่องเที่ยวที่เน้นการเยี่ยมชมวัดและสถานที่สำคัญทางพุทธศาสนาในอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวที่สนใจในวัฒนธรรมพุทธ

๓. การสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชน สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดชลบุรี ควรสร้างเครือข่ายระหว่างชุมชนท้องถิ่น วัด และภาคธุรกิจ เพื่อร่วมกันพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวที่เน้นการเรียนรู้วัฒนธรรมพุทธ ซึ่งสามารถสร้างรายได้และส่งเสริมความยั่งยืนทางเศรษฐกิจและสังคมให้กับชุมชน นอกจากนี้มหาวิทยาลัยและสถาบันการศึกษา ในพื้นที่ควรเข้ามามีบทบาทในการวิจัยและพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวชุมชนที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมพุทธและความต้องการของนักท่องเที่ยว

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะในทางปฏิบัติ

๑. การสร้างเครือข่ายความร่วมมือในระดับท้องถิ่น โดยการจัดตั้งคณะกรรมการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชน จัดตั้งคณะกรรมการที่ประกอบด้วยตัวแทนจากภาครัฐ เอกชน และชุมชน

โดยเฉพาะจากวัดและกลุ่มผู้นำชุมชน เพื่อวางแผนและประสานงานในการพัฒนาการท่องเที่ยวร่วมกัน การประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) จัดการประชุมเชิงปฏิบัติการระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เช่น ชุมชนท้องถิ่น วัด ผู้ประกอบการท้องถิ่น และนักวิชาการ เพื่อร่วมกันพัฒนานโยบายและกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ตอบสนองต่อความต้องการของทุกฝ่าย

๒. การส่งเสริมกิจกรรมทางวัฒนธรรมวิถีพุทธ โดยวัดในพื้นที่ควรจัดงานเทศกาลที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนา เช่น งานประเพณีลอยกระทง งานทำบุญเดือนสิบ หรือการจัดแสดงธรรมะ การจัดพิธีกรรมพุทธศาสนา เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวและเผยแพร่วัฒนธรรมพุทธ และการสร้างกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ ร่วมมือกับวัดและชุมชนในการจัดกิจกรรมที่ให้ผู้เข้าชมได้มีส่วนร่วม เช่น การทำบุญ การสวดมนต์ การเรียนรู้วิถีปฏิบัติธรรม การทำสมาธิ ซึ่งจะให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสกับวิถีชีวิตพุทธที่แท้จริง

๓. การพัฒนาศักยภาพของคนในชุมชน จัดอบรมเพื่อพัฒนาทักษะของคนในชุมชน ในด้านการบริการนักท่องเที่ยว การนำเสนอข้อมูลวัฒนธรรมพุทธ การจัดทำคู่มือการท่องเที่ยวที่มีเนื้อหาครบถ้วน และการใช้ภาษาในการสื่อสารกับนักท่องเที่ยวต่างชาติ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น ส่งเสริมให้ชุมชนพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่สะท้อนวัฒนธรรมท้องถิ่น เช่น ของที่ระลึกที่มีเอกลักษณ์ทางพุทธศาสนา สินค้าหัตถกรรมที่ผลิตในชุมชน และอาหารพื้นบ้าน เพื่อสร้างรายได้จากการท่องเที่ยว

๔. การประชาสัมพันธ์และการตลาด โดยการสร้างแบรนด์ท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนา พัฒนาแบรนด์ท่องเที่ยวที่เน้นความเป็นเอกลักษณ์ของวัฒนธรรมพุทธในอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ใช้แบรนด์นี้ในการประชาสัมพันธ์เส้นทางท่องเที่ยวผ่านสื่อออนไลน์ โซเชียลมีเดีย และเว็บไซต์ของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) การใช้เทคโนโลยีในการประชาสัมพันธ์ ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ เช่น การจัดทำแอปพลิเคชันการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การจัดทำวิดีโอและสื่อออนไลน์ที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมพุทธ เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวและเผยแพร่วัฒนธรรมวิถีพุทธไปยังกลุ่มเป้าหมายที่กว้างขึ้น

๕.๓.๓ ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

๑. ควรศึกษาวิเคราะห์ความต้องการของชุมชนและนักท่องเที่ยว โดยการสำรวจความคิดเห็นของชุมชนท้องถิ่นทำการสำรวจความเห็นของผู้นำชุมชน ชาวบ้าน และวัดในพื้นที่เกี่ยวกับความต้องการในการพัฒนาการท่องเที่ยว รวมถึงการวิเคราะห์ความพร้อมในการร่วมมือกับหน่วยงานอื่นๆ และการสำรวจความต้องการของนักท่องเที่ยว สำรวจและวิเคราะห์ความสนใจและความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมพุทธ เพื่อใช้ในการวางแผนและพัฒนากิจกรรมที่ตอบสนองต่อความต้องการเหล่านี้

๒. ควรมีการศึกษารูปแบบความร่วมมือที่ประสบความสำเร็จ การศึกษาเปรียบเทียบกรณีศึกษา ศึกษากรณีความสำเร็จของการพัฒนาความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนในพื้นที่อื่นๆ ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี โดยเน้นการเรียนรู้จากกลยุทธ์และวิธีการที่ใช้ และนำไปปรับใช้กับพื้นที่วิจัย การวิเคราะห์โครงสร้างเครือข่าย วิจัยเกี่ยวกับโครงสร้าง

และการทำงานของเครือข่ายความร่วมมือระหว่างภาครัฐ เอกชน และชุมชน เพื่อระบุปัจจัยที่ทำให้ความร่วมมือเหล่านี้ประสบความสำเร็จ

๓. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยการสำรวจการใช้สื่อออนไลน์และเทคโนโลยี วิจัยเกี่ยวกับการใช้สื่อออนไลน์และเทคโนโลยีเพื่อประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงพุทธในพื้นที่ วิเคราะห์ประสิทธิภาพของเครื่องมือและแพลตฟอร์มต่างๆ ในการดึงดูดนักท่องเที่ยว และการพัฒนาแอปพลิเคชันหรือแพลตฟอร์ม ร่วมมือกับผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีเพื่อพัฒนาแอปพลิเคชันหรือแพลตฟอร์มออนไลน์ที่ช่วยในการโปรโมทเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมพุทธ

๔. ควรมีการศึกษาวิเคราะห์ผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคม เป็นการวิจัยผลกระทบทางเศรษฐกิจวิเคราะห์ผลกระทบของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมพุทธที่มีต่อเศรษฐกิจของชุมชนในอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี โดยเฉพาะการสร้างรายได้และการกระจายรายได้ให้กับคนในชุมชน และการวิจัยผลกระทบทางสังคม ศึกษาผลกระทบทางสังคมจากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมพุทธ เช่น การเปลี่ยนแปลงในวิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่น ความขัดแย้งหรือความร่วมมือในชุมชน และการสร้างความยั่งยืนทางสังคม

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย

ก. ข้อมูลปฐมภูมิ

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ปี ๒๕๐๐. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๕.

_____. พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๕.

มหาหมกุฏราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกภาษาบาลี ฉบับสยามรัฐ ปี ๒๕๒๕. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาหมกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๒๕.

_____. พระไตรปิฎกพร้อมอรรถกถา แปล ชุด ๙๑ เล่ม. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาหมกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๓๔.

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. ปกรณวิเสสภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาปกรณวิเสส. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์วิญญาน, ๒๕๓๕.

_____. อรรถกถาภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาอรรถกถา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๒.

_____. ฎีกาภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาฎีกา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๕.

ข. ข้อมูลทุติยภูมิ

(๑) หนังสือ:

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, คู่มือแนวทางการจัดการที่พักสัมผัสวัฒนธรรมชนบท, กรุงเทพมหานคร: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, ๒๕๔๕.

จินตนา บุญบังการ, การสภาพแวดล้อมทางธุรกิจ, พิมพ์ครั้งที่ ๗, กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๐.

ซัชพล ทรงสุนทรวงศ์, ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับมนุษย์และสิ่งแวดล้อม, กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๗.

ณรงค์วิทย์ แสนทอง, การบริหารงานทรัพยากรมนุษย์สมัยใหม่ภาคปฏิบัติ, พิมพ์ครั้งที่ ๓, กรุงเทพมหานคร: เอชอาร์เซ็นเตอร์, ๒๕๔๖.

ทิพวรรณ หล่อสุวรรณรัตน์, ทฤษฎีองค์การสมัยใหม่, พิมพ์ครั้งที่ ๘, (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์รัตนไตร, ๒๕๕๑).

เทิดชาย ช่วยบำรุง. **บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนบนฐานแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง.** นนทบุรี: สถาบันพระปกเกล้า วิทยาลัยพัฒนาการปกครองท้องถิ่น, ๒๕๕๒.

นิติธร รุ่งเรือง . **การศึกษารูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลยเขต ๓.** พิษณุโลก : มหาวิทยาลัย นเรศวร. ๒๕๕๙

บันทร อ่อนดำ และวิริยา น้อยวงศ์นยางค์. **ยุทธศาสตร์ในการพัฒนาชนบท:ประสบการณ์ของประเทศไทย.** กรุงเทพฯ: สาขาพัฒนาชุมชน คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ๒๕๓๓.

บุญชม ศรีสะอาด, **การวิจัยเบื้องต้น,** พิมพ์ครั้งที่ ๙, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท สุวีริยาสาส์น จำกัด, ๒๕๕๔).

บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์, **สถิติเพื่อการวิจัย,** พิมพ์ครั้งที่ ๔, กรุงเทพมหานคร: จามจุรีโปรดักท์, ๒๕๔๙.

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, **อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว,** พิมพ์ครั้งที่ ๑, (กรุงเทพมหานคร: เพรส แอนด์ ดีไซน์, ๒๕๔๘).

บุญเลิศ เย็นคงคาและคณะ. (๒๕๔๙). **การจัดการเชิงกลยุทธ์.** กรุงเทพฯ : วิ.เจ.พรินต์จี้. หน้า ๒๒-๒๔. ปกรณ์ ปรียากร. **การวางแผนกลยุทธ์: แนวคิดและแนวทางเชิงประยุกต์.** กรุงเทพฯ : เสมาธรรม , ๒๕๕๒.

ผองศรี วาณิชศุภวงศ์, **เอกสารคำสอนระเบียบวิธีวิจัยทางการศึกษา,** พิมพ์ครั้งที่ ๔, ปัตตานี : ฝ่ายเทคโนโลยีการศึกษาสำนักวิทยบริการมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, ๒๕๔๖.

พจนา สวนศรี, **เอกสารการสอนชุดวิชา หน่วยที่ ๘-๑๕ การจัดการนันทนาการและการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ,** นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๔๖.

พรทิพย์ กิจเจริญไพศาล. **การศึกษาทรัพยากรท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนชาวมอญเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในจังหวัดปทุมธานี.** กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๕๓.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), **การพัฒนาที่ยั่งยืน,** พิมพ์ครั้งที่ ๖, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สวย จำกัด, ๒๕๕๐).

ไพฑูรย์ พงศบุตร และวิลาสวงศ์ พงศบุตร, **คู่มืออบรมมัคคุเทศก์,** กรุงเทพฯ: คณะอักษรศาสตร์ และโครงการศึกษาต่อเนื่องจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๒.

มนัส สุวรรณ และคณะ, **การจัดการการท่องเที่ยว,** พิมพ์ครั้งที่ ๘, กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๑.

มนัส สุวรรณ, **ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์,** กรุงเทพมหานคร: โอเดียน สโตร์, ๒๕๔๔.

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. **องค์ความรู้ในเรื่องความเข้มแข็งของชุมชน: จากปรากฏการณ์ที่ทฤษฎีฐานราก.** กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย. ๒๕๔๓.

ราชบัณฑิตยสถาน. **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ปีพ.ศ. ๒๕๔๒,** พิมพ์ลักษณ์, กรุงเทพฯ : นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์, ๒๕๔๓.

ลีลาภรณ์ นาครทรรพ และคณะ. **ตัวชี้วัดสำหรับงานพัฒนาชนบท : ประสพการณ์จากนักพัฒนา.**

กรุงเทพฯ: สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา. ๒๕๒๘.

วรรณา วงษ์วานิช, **ภูมิศาสตร์การท่องเที่ยว**, กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๖.

วันชัย มีชาติ, **การบริหารองค์การ**, พิมพ์ครั้งที่ ๓, กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๒.

วิทยา ด้านธำรงกุล, **การบริหาร**, พิมพ์ครั้งที่ ๑, กรุงเทพมหานคร: เอ็ดดูเคชั่น, ๒๕๔๖.

ศิริชัย กาญจนวาสี, **ทฤษฎีการทดสอบแบบดั้งเดิม**, พิมพ์ครั้งที่ ๖, กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๒.

ศิริพร เลิศยิ่งยศ, **องค์การและการจัดการ**, คณะวิทยาการจัดการ: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, ๒๕๕๓.

สมคิด บางโม, **องค์การและการจัดการ**, พิมพ์ครั้งที่ ๓, กรุงเทพมหานคร: วิทย์พัฒน์, ๒๕๕๕.

สมยศ นาวิการ, **การบริหารเชิงกลยุทธ์และนโยบายธุรกิจ**, กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์กรุงธนพัฒน์, ๒๕๕๕.

สมศักดิ์ ศรีสันติสุข. **สังคมวิทยาชุมชน : หลักการศึกษาวิเคราะห์และปฏิบัติงานชุมชน**. ขอนแก่น: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ๒๕๓๗.

สุภาพร พิศาลบุตร. **หลักการวางแผน**. พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพมหานคร: สถาบันราชภัฏสวนดุสิต, ๒๕๕๐.

เสกสรร หมูวิเศษ. **แผนยุทธศาสตร์**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศรีปทุม. ๒๕๕๗.

อนุชาติพวงสำลีและ อรทัย อาจอ่ำ. **การพัฒนาเครื่องชี้วัดคุณภาพชีวิตและสังคมไทย**. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย. ๒๕๓๙.

อำนาจ ชีระวนิช, **การจัดการ**, พิมพ์ครั้งที่ ๑, (กรุงเทพมหานคร: ซีวีแอลการพิมพ์, ๒๕๔๗).

อุทิศ ขาวเอียร. **การวางแผนกลยุทธ์**. กรุงเทพฯ : ค่ายสุทธาการพิมพ์. ๒๕๔๖.

อุษณีย์ ศรีภูมิ, **ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวทัศนศึกษาในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง**, (เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่), ๒๕๔๔.

(๒) คุษณินพนธ์/วิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์:

กมลชนก จันท์เกตุ. **การจัดการการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา : ชุมชนเกาะยอ จังหวัดสงขลา**. **วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต**. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ๒๕๖๐.

คตียา आयูเย็น. **กลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะบุคลากรตามหลักพุทธธรรมของสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานภาคใต้ตอนบน**. **พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต** มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. ๒๕๕๗.

จตุพร เสถียรคง. **กลยุทธ์แห่งความสำเร็จในการบริหารจัดการภาครัฐของไทย**. **ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต** มหาวิทยาลัยบูรพา. ๒๕๕๗.

จิระภา นิมสุข. **ศักยภาพของชุมชนในด้านทัศนสาธารณสุข**. **วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต** มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ๒๕๔๔.

โชติ แยมแสง. กลยุทธ์การดำเนินงานสู่ความเป็นเลิศของสถานศึกษาปฐมวัยในจังหวัด ปทุมธานี.

ศึกษาศาสตร์ดุสิต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต. ๒๕๕๖.

ต่อพันธุ์ หาญณรงค์, อภิชัย ประทุมโม, “กรณีศึกษาปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก กรณีศึกษากลุ่ม อาชีพสร้างหลวง”, **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต**, บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดร, ๒๕๕๒.

ทรงศักดิ์ ศรีวงษา. การบริหารเชิงกลยุทธ์ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่ การศึกษาอุดรธานี. **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต** บริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี. ๒๕๕๘.

ทิพย์สุดา พุฒจรรย์, **การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวโดย ชุมชนเพื่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน** **วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต**.มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๕๖.

ธนพล มหากาล. ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารเชิงกลยุทธ์กับการบริหารงาน งบประมาณแบบ มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา ปทุมธานี เขต ๒. **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต** มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี. ๒๕๕๗.

นงนุช สุระเสน. การพัฒนากลยุทธ์การบริหารสถานศึกษา เพื่อรับรางวัลพระราชทานระดับ การศึกษา ขั้นพื้นฐาน. **วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต** มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์. ๒๕๖๑.

พรรณนภา อิงพงษ์พันธ์. **การบริหารเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารกับผลการปฏิบัติงานวิชาการ ในสถานศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วน จังหวัดกลุ่มการศึกษาท้องถิ่นที่ ๑. นครปฐม :** สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ภาควิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร. ๒๕๕๘.

พระมหาศิริชัย สิริธนาโณ. การจัดการทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์ขององค์การบริหาร ส่วนตำบล ในอำเภอลาดยาวมาศ จังหวัดบุรีรัมย์. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต** มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. ๒๕๕๖.

ร่ำไพพรรณ แก้วสุริยะ, อ่างถึงใน สุดถนอม ต้นเจริญ. การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน. **การประชุมวิชาการระดับชาติด้านการจัดการ คณะวิทยาการจัดการ**. ๒๕๖๐.

รุจิเรข พงษ์เจริญ, “แนวคิดกระบวนการลำดับขั้นวิเคราะห์เพื่อการประเมินปัจจัยกลยุทธ์ด้านการขนส่ง”, **วิทยานิพนธ์วิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๔).

ลัดดาวัลย์ บุญเลิศ. การวางแผนกลยุทธ์กับประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต ๔. **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต** มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๕๖.

ศศิธร เวชไชโย, “ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยสภาพแวดล้อมภายในองค์กรกับความต้องการพัฒนาตนเอง ของพนักงานโรงพยาบาลเวชธานี”, **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต**, มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๕๓.

สายฝน ภาณุมาศ. ตัวชี้วัดผลงานหลักกับการวางแผนกลยุทธ์ของระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานตามยุทธศาสตร์. **วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต** มหาวิทยาลัยศิลปากร. ๒๕๕๐.

สุดารัตน์ศรีเดชา. “การนำเสนอรูปแบบการบริหารงานที่มีประสิทธิผลของผู้บริหารสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน”. **วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยนเรศวร, ๒๕๔๙.

สุพจน์ ทรายแก้ว อ้างถึงใน นางนุช สุระเสน. การพัฒนากลยุทธ์การบริหารสถานศึกษา เพื่อรับรางวัลพระราชทานระดับ การศึกษาขั้นพื้นฐาน. **วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต** มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์. ๒๕๖๑.

สุภาวดี ขุนทองจันทร์, “ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจ Introduction to Business Operation”, **วิทยานิพนธ์สาขาวิชาการบริหารทรัพยากรมนุษย์**, มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, ๒๕๕๕.

สุระศักดิ์ แก้วสียา. การวางแผนกลยุทธ์ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต ๒”. **วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต** มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย. ๒๕๕๖.

หยดฟ้า ราชมณี. การดำเนินการวางแผนกลยุทธ์ ของโรงเรียนระดับประถมศึกษาในภาคใต้. **วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต** สถาบันบัณฑิต พัฒนบริหารศาสตร์. ๒๕๕๗.

อภิวัฒน์ คณะสุวรรณ. การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมู่บ้านบากันเคย ตำบลตันหยงโป อำเภอเมือง จังหวัดสตูล. **วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต**, มหาวิทยาลัยรามคำแหง. ๒๕๖๓.

(๓) รายงานวิจัย:

คำเกิง โททอง และคณะ, เส้นทางท่องเที่ยวอารยธรรมขอมในประเทศไทย กัมพูชา ลาว, **รายงานการวิจัย** กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, ๒๕๔๐.

ทวี ศันสนีย์พันธ์และ เดชา พวงงาม. “การศึกษาสภาพการจัดการศึกษาสงฆ์ในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาเขตการศึกษา ๑๑”. **รายงานการวิจัย**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพัฒนาการศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม เขตการศึกษา ๑๑, ๒๕๓๗.

ธง คำเกิด และคณะ. การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนบนฐานรากวิถีชีวิตชุมชนอย่างยั่งยืน ของตำบลตันตาล อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี. **รายงานการวิจัย**. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ. ๒๕๖๔.

(๔) บทความ:

คำตัน วิชัยคำจร กิทธิณส์. “กลยุทธ์การบริหารการเปลี่ยนแปลงเพื่อส่งเสริมคุณธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในวารสารครูศาสนา”. **วารสารครูศาสนาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย**. ปีที่ ๔๑ ฉบับที่ ๔. (ตุลาคม-ธันวาคม. ๒๕๕๖): ๙๙-๑๑๓.

ณัฐปภัสร์ นวลสีทอง และคณะ, การท่องเที่ยวเชิงนิเวศวิถีพุทธ, **วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์**, ๗(๒). ๒๕๖๕. ๑๐๐๒-๑๐๑๐.

ดรรารัตน์ ชิมพัฒน์พงษ์ และคณะ. รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยววิถีพุทธ ตามแนววัดป่าอุดมสมพร จังหวัดสกลนคร. **วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยวิทยาเชิงพุทธ**. ๗(๓). ๒๕๖๕. ๒๘๗-๓๐๑.

พระครูศรีสิทธิบัณฑิต และคณะ. มิติแห่งการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวิถีพุทธอย่างยั่งยืน ในพื้นที่ดินแดนสวรรค์ตะวันตก เพื่อเพิ่ม ศักยภาพประชาคมอาเซียนและเขตพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษ. **วารสารพุทธอาเซียนศึกษา**. ๖(๒). ๒๕๖๔. ๗๐-๘๕.

วุฒิชชาติ สุนทรสมัย และปิยะพร ธรรมชาติ, รูปแบบการท่องเที่ยวชุมชนเชิงสุขภาพของจังหวัดปราจีนบุรีเพื่อการพัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนอย่างยั่งยืน (ฉบับอิเล็กทรอนิกส์), **วารสารสมาคมนักวิจัย**, ปี ๒๑ ฉบับที่ ๓, ๑๖๗-๑๘๑.

สายชล ปัญญชิต และภูเบศ วณิชชานนท์. การท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมของภาคใต้: การพัฒนาเส้นทางและผลกระทบ. **วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ**. ๑๘(๑). (๒๕๕๕). ๒๔๗-๒๖๒.

๒. ภาษาอังกฤษ

๑. Primary Sources

๒. Secondary Sources

(I) Books:

Ashworth. Allan and Harvey. Roger C. **Assessing Quality in Further and Higher Education**. London: Jessica Kingsley Publishers, ๑๙๙๔

Dess, Gregory G., and Alex Miller, **Strategic Management**. McGraw-Hill, p.๑..

Foster Douglass, **Travel and Tourism Management**, (London: Macmillan), ๑๙๙๓.

Gordon A.. **Ghostly matters: Haunting and the sociological imagination**. Minneapolis: University of Minnesota Press. ๑๙๙๗.

Humphrey, **The education of a public man: My life and politics**, (New York: Doubleday), ๑๙๖๐.

Likert, R., “A Technique for the Measurement of Attitude”, In G.F. Summer. **Attitudes Measurement**, (Chicago: Rand McNally & Company, ๑๙๗๐).

Mathews, D. (๑๙๙๖). **Element of strong civil society and healthy public life**. (n.p.): Kettering Foundation April. ๑๙๙๖.

Mosley, D.C., P.H. Pietri and L.C. Megginson, **Management; Leadership in Action**, ୫th ed., (New York: Harper Collins College Publishers, ୧୯୯୬).

Pike Steven D., **Destination Marketing : anintegrated marketing communication approach**, (Butterworth – Heinmann, Burlington, MA., ୨୦୦୫).

World Tourism Organization, **Guide for local authorities on developing sustainable tourism**, (Madrid: Spain: Author, ୧୯୯୫).

Robbins, Stephen & Coulter, Mary. Management. Boston : Pearson, ୨୦୦୭.

Porter, M.E., “How competitive forces shape strategy”, **Harvard business Review**, (March/April ୧୯୮୯).

(II) Articles:

Kotler, P., & Murphy, P. E.. Strategic Planning for Higher Education. The Journal of Higher Education, ୫୨, (୧୯୮୧). ୫୩୦-୫୫୯.

Krejcie, R. V. & Morgan, D. W., “ Determining Sample Size for Research Activities, **Education and Psychological Measurement**, Vol. ୩୦ No. ୩ (୧୯୭୦): ୬୦୩-୬୧୦.

(IV) Electronics:

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย (สำหรับกลุ่มตัวอย่าง)
เรื่อง การพัฒนาความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรม
วิถีพุทธ ในอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี

คำชี้แจง : แบบสัมภาษณ์แบ่งออกเป็น ๒ ตอน

ส่วนที่ ๑ เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งประกอบด้วย เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ระยะเวลาการอาศัยในพื้นที่ พื้นที่อาศัย และเขตโบราณสถานใกล้ที่พัก ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) จำนวน ๖ ข้อ

ส่วนที่ ๒ ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน ของการพัฒนาความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี มีลักษณะ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ประกอบด้วย ๒ ด้าน คือ

๑. สภาพแวดล้อมภายใน (Internal Environments)

๒. สภาพแวดล้อมภายนอก (External Environments)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ของการพัฒนาความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี จังหวัดชลบุรี

๒. เพื่อการพัฒนาความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี

๓. เพื่อประเมินแผนการพัฒนาความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี

กรุณาตอบแบบสัมภาษณ์ให้ครบถ้วนตามความเป็นจริง โดยข้อมูลที่รับจากท่าน ผู้วิจัยจะเก็บไว้เป็นความลับอย่างที่สุดและขอขอบพระคุณทุกท่านที่ได้ตอบแบบสัมภาษณ์นี้

ขอแสดงความนับถือ

ดร.ประสาน เจริญศรี

นักวิจัยวิทยาลัยสงฆ์ชลบุรี

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลส่วนบุคคล

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในเครื่องหมาย () หน้าคำตอบที่ท่านเลือกหรือกรอกข้อความในช่องว่าง ให้ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุดเพียงหนึ่งแห่งในแต่ละข้อ

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในเครื่องหมาย () หน้าคำตอบที่ท่านเลือกหรือกรอกข้อความในช่องว่าง ให้ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุดเพียงหนึ่งแห่งในแต่ละข้อ

๑. เพศ

() ชาย () หญิง

๒. อายุ

() ๑๘ - ๓๘ () ๓๙ - ๔๙
() ๕๐ - ๖๐ () มากกว่า ๖๐ ปี

๓. วุฒิการศึกษา

() ต่ำกว่าประถมศึกษา () มัธยมศึกษา ปริญญาตรี
() ประถมศึกษา () ปริญญาโท
() มัธยมศึกษา () ปริญญาเอก
() อนุปริญญา

๔. ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในพื้นที่

() ต่ำกว่า ๕ ปี () ระหว่าง ๕ - ๑๐ ปี
() ระหว่าง ๑๐ - ๒๐ ปี () มากกว่า ๒๐ ปี

๕. ที่อยู่อาศัย

ตำบล

๖. เขตโบราณสถานใกล้ที่พัก

() ตึกมหาราช มหาราชินี () วัดต้นสน
() วัดบางเบ้ง () วัดอ่างศิลา
() วัดตาลล้อม () ศาลจังหวัดชลบุรีหลังเก่า
() วัดใหญ่อินทาราม

ส่วนที่ ๒ ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน ของการพัฒนาความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยว
ชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี

คำชี้แจง โปรดอ่านข้อความให้ละเอียดแล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องคำตอบที่ตรงกับ
ความเห็น ของท่านมากที่สุด

คะแนน	ความหมาย
๕	สภาพปัจจุบันระดับมากที่สุด
๔	สภาพปัจจุบันระดับมาก
๓	สภาพปัจจุบันระดับปานกลาง
๒	สภาพปัจจุบันระดับน้อย
๑	สภาพปัจจุบันระดับน้อยที่สุด

รายการประเมิน	ระดับปฏิบัติ				
	๕	๔	๓	๒	๑
ด้านผู้นำของเครือข่าย					
ผู้นำพัฒนาทักษะในการเป็นผู้นำที่ดี					
สนับสนุนการบริหารงานในเครือข่าย และเทคโนโลยีอื่น ๆ					
การทำให้ข้อมูลเป็นทรัพยากรที่มีประสิทธิภาพและสามารถนำมาใช้ในการตัดสินใจได้อย่างถูกต้อง					
ผู้นำพัฒนากระบวนการทำงานที่มีประสิทธิภาพ					
ด้านระบบการติดต่อสื่อสาร และการมีกิจกรรมร่วมกัน					
มีการเชื่อมโยงกับชุมชนท้องถิ่น					
การใช้เทคโนโลยีเพื่อสร้างแพลตฟอร์มที่ทำให้นักท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงข้อมูล					
การสนับสนุนการท่องเที่ยวที่มีความยั่งยืนทางสิ่งแวดล้อมและสังคม					
การเชื่อมโยงกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในท้องถิ่น					
ด้านการจัดระบบสารสนเทศ					
มีการฝึกฝนทักษะการใช้ระบบสารสนเทศ					
มีงบประมาณสำหรับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อประมวลผลข้อมูล					
การรวบรวมข้อมูลที่เป็นประโยชน์และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของระบบสารสนเทศ					

รายการประเมิน	ระดับปฏิบัติ				
	๕	๔	๓	๒	๑
การกำหนดกระบวนการทำงานที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ เพื่อให้การจัดการสารสนเทศเป็นไปอย่างมีระบบ					
ด้านทรัพยากรสนับสนุนอย่างเพียงพอ					
สร้างและสนับสนุนชุมชนที่มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการและส่งเสริมการท่องเที่ยวท้องถิ่น					
การลงทุนในเทคโนโลยีที่สามารถสนับสนุนการท่องเที่ยว เพื่อสร้างประสบการณ์ท่องเที่ยวที่น่าสนใจ					
การให้ความสนับสนุนในการพัฒนาธุรกิจท้องถิ่นที่สามารถสร้างรายได้และงานให้กับชุมชน					
การสนับสนุนและจัดกิจกรรมท่องเที่ยวที่น่าสนใจ					
ด้านระบบการเรียนรู้ร่วมกัน					
การสร้างโปรแกรมพี่เลี้ยงในชุมชน เพื่อสนับสนุนการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และความรู้					
การใช้เทคโนโลยีและแพลตฟอร์มการเรียนรู้ออนไลน์เพื่อสร้างพื้นที่ที่สามารถเรียนรู้ร่วมกันได้					
การสร้างสถานที่ที่ชุมชนสามารถเข้าถึงข้อมูลและทรัพยากรต่าง ๆ ได้					
การสนับสนุนโครงการการเรียนรู้ที่นำโดยชุมชนเพื่อสร้างความสนใจและการเข้าร่วม					
ด้านสังคมวัฒนธรรม					
การอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมพุทธ					
การสร้างความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน					
การส่งเสริมกิจกรรมทางสังคมและวัฒนธรรม					
ด้านเทคโนโลยี					
การใช้เทคโนโลยีในการส่งเสริมการท่องเที่ยว					
การสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีในชุมชน					
ความร่วมมือในการพัฒนาและปรับปรุงเทคโนโลยี					
ด้านเศรษฐกิจ					
การสร้างรายได้ให้กับชุมชน					
การพัฒนาสินค้าและบริการในชุมชน					

รายการประเมิน	ระดับปฏิบัติ				
	๕	๔	๓	๒	๑
การกระจายรายได้ในชุมชน					
ด้านการเมืองและกฎหมาย					
การสนับสนุนจากภาครัฐ					
การปฏิบัติตามกฎหมายและนโยบายท้องถิ่น					
ความร่วมมือในการพัฒนากฎหมายเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวชุมชน					
ด้านบุคลากร					
ความรู้ความเข้าใจในวัฒนธรรมวิถีพุทธของบุคลากร					
ความพร้อมในการทำงานร่วมกันของบุคลากรในเครือข่าย					
การฝึกอบรมและพัฒนาทักษะบุคลากร					
ด้านการเงิน					
ความเพียงพอของงบประมาณที่สนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชน					
ประสิทธิภาพในการจัดการและกระจายทรัพยากรทางการเงิน					
การระดมทุนและการสนับสนุนทางการเงินจากภาคส่วนต่างๆ					
ด้านสื่อวัสดุอุปกรณ์					
ความเพียงพอและความเหมาะสมของสื่อและวัสดุอุปกรณ์ในการส่งเสริมการท่องเที่ยว					
การเข้าถึงและการใช้ประโยชน์จากสื่อและวัสดุอุปกรณ์					
การบำรุงรักษาและการปรับปรุงสื่อและวัสดุอุปกรณ์					
ด้านการบริหารจัดการ					
ความชัดเจนของแผนการบริหารจัดการและการดำเนินงาน					
การประสานงานและการสื่อสารภายในเครือข่าย					
ความยืดหยุ่นและความสามารถในการปรับตัวของเครือข่าย					

ขอแสดงความนับถือ

ดร.ประสาน เจริญศรี

นักวิจัยวิทยาลัยสงฆ์ชลบุรี

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย (สำหรับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ)

เรื่อง การพัฒนาความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรม วิถีพุทธ ในอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี

คำชี้แจง : แบบสัมภาษณ์แบ่งออกเป็น ๒ ส่วน

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์

ส่วนที่ ๒ การสัมภาษณ์ เกี่ยวกับการพัฒนาความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชน
บนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี จังหวัดชลบุรี

ทั้งนี้ ผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยมีสิทธิปฏิเสธการเข้าร่วมโครงการวิจัยได้ และสามารถถอนตัว
ออกจากการเป็นผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยได้ทุกเมื่อโดยการปฏิเสธหรือถอนตัวของผู้เข้าร่วม
โครงการวิจัยจะไม่มีผลกระทบต่อการปฏิบัติงาน หรือตำแหน่งหน้าที่การงานที่ผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย
จะพึงได้รับ ผลของการวิจัยครั้งนี้จะเป็นข้อมูลเชิงวิชาการเท่านั้น และผู้วิจัยจะเก็บรักษาข้อมูลส่วน
บุคคลของผู้ร่วมวิจัยไว้เป็นความลับ ทั้งการเผยแพร่ผลการวิจัยจะกระทำในภาพรวม โดยผู้วิจัยจะไม่
นำข้อมูลส่วนบุคคลของผู้เข้าร่วมโครงการออกเปิดเผยไม่ว่าในทางใด ๆ เว้นแต่ผู้เข้าร่วมโครงการจะ
เมตตาให้เปิดเผยข้อมูลดังกล่าวโดยได้อนุญาตไว้เป็นลายลักษณ์อักษร ส่วนเอกสารข้อมูลจะถูกเก็บไว้
เป็นเวลา ๑ ปี หลังจากการเผยแพร่ผลการวิจัยและจะถูกทำลายทั้งหมดหลังจากนั้น

ขอแสดงความนับถือ

ดร.ประสาน เจริญศรี

นักวิจัยวิทยาลัยสงฆ์ชลบุรี

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรื่อง การพัฒนาความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรม
วิถีพุทธ ในอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์.....นามสกุล.....

วัน เดือน ปี ที่สัมภาษณ์.....ตำแหน่ง.....

๑) ลักษณะผู้นำของเครือข่าย ผู้นำชุมชน รวมถึงข้าราชการระดับสูง ที่มีต่อกัน

ตั้งแต่อดีต จนถึงปัจจุบันเป็นมีลักษณะเป็นอย่างไร

.....

.....

แผนในอนาคตเป็นอย่างไร

.....

.....

มีวิธีการ หรือขั้นตอนการดำเนินงานอย่างไร

.....

.....

๒) ระบบการติดต่อ สื่อสาร และการมีกิจกรรมร่วมกัน ช่องทางที่สร้างความยั่งยืนให้กับเครือข่าย

ตั้งแต่อดีต จนถึงปัจจุบันเป็นมีลักษณะเป็นอย่างไร

.....

.....

แผนในอนาคตเป็นอย่างไร

มีวิธีการ หรือขั้นตอนการดำเนินงานอย่างไร

๓) การจักระบบสารสนเทศ การจัดการระบบฐานข้อมูล โดยรวบรวมข้อมูลทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับเป้าหมาย รูปแบบ วิธีการ ความสำเร็จ ปัญหาอุปสรรคและข้อมูลอื่น

ตั้งแต่อดีต จนถึงปัจจุบันเป็นมีลักษณะเป็นอย่างไร

แผนในอนาคตเป็นอย่างไร

มีวิธีการ หรือขั้นตอนการดำเนินงานอย่างไร

๔) ทรัพยากรสนับสนุนกิจกรรม เงินทุนในการดำเนินงาน เพื่อการจัดหาวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ และช่วยให้คนเข้ามามีส่วนร่วม

ตั้งแต่อดีต จนถึงปัจจุบันเป็นมีลักษณะเป็นอย่างไร

แผนในอนาคตเป็นอย่างไร

มีวิธีการ หรือขั้นตอนการดำเนินงานอย่างไร

๕) ระบบการเรียนรู้ร่วมกัน ในเชิงของประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม สังคม ความเชื่อ สถานะทางเศรษฐกิจ

ตั้งแต่อดีต จนถึงปัจจุบันเป็นมีลักษณะเป็นอย่างไร

แผนในอนาคตเป็นอย่างไร

มีวิธีการ หรือขั้นตอนการดำเนินงานอย่างไร

ขอแสดงความนับถือ

ดร.ประสาน เจริญศรี

นักวิจัยวิทยาลัยสงฆ์ชลบุรี

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผลการสนทนากลุ่ม (FOCUS GROUP DISCUSSION)

ร่างแผนการพัฒนาร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานราก วัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี

การดำเนินการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ร่างแผนการพัฒนาร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี แบบออนไลน์โปรแกรม Zoom Video Conferencing ID : ๒๗๙๒๖๑๙๔๓๓ Passcode : ๑๑๑๑ โดยมีผู้เข้าร่วม ๕ คน ประกอบด้วย

๑. ผู้ทรงคุณวุฒิด้านนโยบายและแผน	๓ คน
๒. ผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว	๑ คน
๓. ผู้ทรงคุณวุฒิด้านพระพุทธศาสนา	๑ คน

การสนทนากลุ่มย่อยนี้เป็นการวิภาษวิธี (Dialectic Process) เป็นเทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการจัดกลุ่มข้อมูล เนื้อหาเป็น ๓ รูปแบบ ทั้งข้อมูลเชิงข้อเสนอ (Thesis) เชิงปฏิเสธ (Anti Thesis) และข้อมูลเชิงสรุป/สังเคราะห์ (Synthesis) ในทุกมิติประเด็นของการวิจัยซึ่งจะทำให้กระบวนการรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลมีความรอบครอบทุกมุมมองของการวิจัย แล้วนำข้อมูลมาสังเคราะห์เป็น แผนการพัฒนาร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี มีรายละเอียดดังนี้

ประเด็นการสนทนา	รายละเอียด	คำแนะนำ
จุดแข็ง (Strengths)	S๑. ความเป็นมิตรและการบริการที่ดี บุคลากรในท้องถิ่นมักมีทักษะการบริการที่ดีและความเป็นมิตร S๒. การมีเครือข่ายท้องถิ่นที่แข็งแกร่ง บุคลากรในพื้นที่มักมีเครือข่ายที่ดีในการเชื่อมโยงกับธุรกิจท้องถิ่น วัด และชุมชน S๓. ความสามารถในการปรับตัวและยืดหยุ่น บุคลากรในท้องถิ่นมักมีความสามารถในการปรับตัวและตอบสนองต่อสถานการณ์ต่างๆ ได้ดี S๔. การสนับสนุนจากรัฐบาลและหน่วยงานท้องถิ่น มีโครงการหรือกองทุนจากรัฐบาลและหน่วยงานท้องถิ่นที่สนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยว	

ประเด็นการสนทนา	รายละเอียด	คำแนะนำ
	S๕. การลงทุนจากภาคเอกชน บริษัทและนักลงทุนท้องถิ่นอาจมีการลงทุนในโครงการท่องเที่ยว S๖. รายได้จากการท่องเที่ยว การเพิ่มขึ้นของนักท่องเที่ยวสามารถสร้างรายได้ที่เพิ่มขึ้นให้กับธุรกิจท้องถิ่นและชุมชน S๗. การสนับสนุนจากองค์กรไม่แสวงหาผลกำไร องค์กรไม่แสวงหาผลกำไรหรือมูลนิธิที่สนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวในท้องถิ่น S๘. การเข้าถึงแพลตฟอร์มออนไลน์ที่หลากหลาย ที่ช่วยในการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมต่างๆ ได้อย่างกว้างขวางและรวดเร็ว S๙. การสนับสนุนจากสื่อท้องถิ่น สื่อท้องถิ่น อาจให้ความสนใจและการสนับสนุนในการประชาสัมพันธ์กิจกรรมท่องเที่ยวในพื้นที่ S๑๐. การจัดกิจกรรมการประชาสัมพันธ์ การจัดกิจกรรมพิเศษ ดึงดูดความสนใจจากสื่อมวลชนและนักท่องเที่ยว S๑๑. การมีความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน การมีความร่วมมือที่ดีระหว่างหน่วยงานราชการ ท้องถิ่น และภาคเอกชน S๑๒. การจัดการทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ และทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นไปตามแผนที่กำหนด S๑๓. การวางแผนและการติดตามผลที่ดี การวางแผนการพัฒนาท่องเที่ยวที่ชัดเจนและการติดตามผลอย่างสม่ำเสมอ	
จุดอ่อน (Weaknesses)	W๑. ขาดความรู้และทักษะเฉพาะทาง บุคลากรอาจขาดความรู้และทักษะที่เกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยว การตลาด W๒. การขาดการอบรมและพัฒนา การขาดโอกาสในการอบรมและพัฒนาทักษะของบุคลากรอาจทำให้ไม่สามารถปรับตัวตามอุตสาหกรรมท่องเที่ยว W๓. การบริหารจัดการงบประมาณที่ไม่เป็นระบบ การบริหารจัดการงบประมาณที่ไม่เป็นระบบหรือไม่มีกระบวนการตรวจสอบที่ชัดเจน W๔. การขาดแผนการเงินที่ชัดเจน การขาดแผนการเงินที่ชัดเจนและการวางแผนการลงทุนที่ไม่รอบคอบ W๕. ปัญหาด้านการเข้าถึงแหล่งเงินทุน ข้อจำกัดในการเข้าถึงแหล่งเงินทุน	

ประเด็นการสนทนา	รายละเอียด	คำแนะนำ
	W๖. การสื่อสารที่ไม่เป็นระบบ ขาดระบบในการจัดการและการแบ่งปันข้อมูลอาจทำให้การสื่อสารระหว่างหน่วยงานและบุคลากรไม่เป็นระเบียบ W๗. การขาดการฝึกอบรมด้านการสื่อสาร บุคลากรอาจขาดทักษะในการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ W๘. การขาดแผนการพัฒนาที่ชัดเจน การขาดแผนการพัฒนาที่ชัดเจนและเป็นระบบอาจ W๙. ปัญหาด้านการจัดการงบประมาณ การจัดการงบประมาณอาจไม่เป็นไปตามแผนหรือขาดการตรวจสอบการใช้งบประมาณอย่างสม่ำเสมอ	
โอกาส (Opportunities)	O๑. การเพิ่มรายได้จากการท่องเที่ยว ระบบเศรษฐกิจที่แข็งแกร่งและเติบโตสามารถสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้น ซึ่งช่วยให้ธุรกิจท้องถิ่น O๒. การพัฒนาสาธารณูปโภคและโครงสร้างพื้นฐาน ระบบเศรษฐกิจที่ดีสามารถสนับสนุนการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐาน O๓. การดึงดูดการลงทุนจากภายนอก ระบบเศรษฐกิจที่มีความมั่นคงและเติบโตอาจดึงดูดการลงทุนจากภายนอก O๔. การส่งเสริมความร่วมมือระหว่างภาคส่วน ระบบเศรษฐกิจที่มีความเชื่อมโยงและร่วมมือระหว่างภาคส่วนต่างๆ O๕. การเน้นการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและประเพณี ความสนใจที่เพิ่มขึ้นในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและประเพณี O๖. การเพิ่มความสนใจในกิจกรรมท้องถิ่น การเติบโตของความสนใจในกิจกรรมท้องถิ่น O๗. การสนับสนุนจากกลุ่มสังคมและองค์กรท้องถิ่น กลุ่มสังคมและองค์กรท้องถิ่นที่มีความสนใจในการส่งเสริมการท่องเที่ยว O๘. การใช้เทคโนโลยีในการส่งเสริมวัฒนธรรม การใช้เทคโนโลยี O๙. การสนับสนุนจากนโยบายรัฐบาล นโยบายรัฐบาลที่สนับสนุนการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว การจัดสรรงบประมาณสำหรับโครงการท่องเที่ยว การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน O๑๐. การสนับสนุนจากกฎหมายการท่องเที่ยว กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว	

ประเด็นการสนทนา	รายละเอียด	คำแนะนำ
	๐๑๑. การใช้กฎหมายในการปกป้องทรัพยากรธรรมชาติ การมีกฎหมายที่เข้มงวดในการปกป้องทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ๐๑๒. การสร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชน การมีกฎหมายและนโยบายที่ส่งเสริมการร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน ๐๑๓. การพัฒนาประสบการณ์นักท่องเที่ยว การใช้เทคโนโลยี ๐๑๔. การวิเคราะห์ข้อมูลและการตลาด การใช้ระบบวิเคราะห์ข้อมูลสามารถช่วยในการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว ๐๑๕. การพัฒนาและการจัดการทรัพยากร การใช้เทคโนโลยีในการจัดการทรัพยากรและการดำเนินงาน	
อุปสรรค (Threats)	T๑. การขาดเงินทุนและการสนับสนุนทางการเงิน ความยากลำบากในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนหรือการขาดแคลนการสนับสนุนทางการเงิน T๒. การแข่งขันที่สูงจากตลาดท่องเที่ยวอื่น ระบบเศรษฐกิจที่มีการแข่งขันสูงอาจทำให้การตลาดท่องเที่ยวของอำเภอเมืองชลบุรีต้องเผชิญกับการแข่งขันที่รุนแรงจากสถานที่ท่องเที่ยวอื่นๆ T๓. การขาดการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน หากระบบเศรษฐกิจไม่สามารถสนับสนุนการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ถนน สนามบิน หรือระบบขนส่ง T๔. การเปลี่ยนแปลงในความสนใจและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว การเปลี่ยนแปลงในความสนใจและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว T๕. การขาดการสนับสนุนจากชุมชนท้องถิ่น หากชุมชนท้องถิ่นไม่เห็นคุณค่าหรือไม่สนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยว T๖. การขาดการศึกษาและการสร้างความตระหนักรู้ การขาดการศึกษาและการสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับความสำคัญของการท่องเที่ยว T๗. การจัดสรรงบประมาณที่ไม่เพียงพอ การขาดการสนับสนุนทางการเงินหรือการจัดสรรงบประมาณที่ไม่เพียงพอจากภาครัฐในการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยว T๘. ข้อจำกัดในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ กฎหมายที่มีข้อจำกัดในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติหรือการพัฒนาพื้นที่	

ประเด็นการสนทนา	รายละเอียด	คำแนะนำ
	T๙. การขาดการสนับสนุนจากภาครัฐในระดับท้องถิ่น การขาดการสนับสนุนหรือความร่วมมือจากหน่วยงานรัฐบาลท้องถิ่น T๑๐. การขาดการฝึกอบรมบุคลากร บุคลากรที่ขาดความรู้และทักษะในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ T๑๑. การขาดการอัปเดตข้อมูล การขาดการอัปเดตข้อมูลหรือข้อมูลที่ไม่ถูกต้อง	
วิสัยทัศน์	สร้างความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนในอำเภอเมืองชลบุรี บนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธ เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนและการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตของชุมชนท้องถิ่น	
ยุทธศาสตร์	ยุทธศาสตร์ที่ ๑ การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างนักท่องเที่ยวกับชุมชน ยุทธศาสตร์ที่ ๒ การสร้างเครือข่ายและการมีส่วนร่วมของชุมชนในการท่องเที่ยวเชิงพุทธ ยุทธศาสตร์ที่ ๓ การตลาดและการประชาสัมพันธ์ ยุทธศาสตร์ที่ ๔ การสร้างความยั่งยืนทางเศรษฐกิจและสังคม	
กลยุทธ์	๑. การพัฒนาโปรแกรมการต้อนรับและการสื่อสารระหว่างนักท่องเที่ยวและชุมชน ๒. การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยวในกิจกรรมชุมชน ๓. การพัฒนาทักษะและการอบรมสำหรับชุมชนในการต้อนรับนักท่องเที่ยว ๔. การสร้างแพลตฟอร์มการเชื่อมต่อระหว่างนักท่องเที่ยวและชุมชน ๕. การสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างชุมชนและผู้ประกอบการท่องเที่ยว ๖. การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงพุทธ ๗. การพัฒนาและส่งเสริมผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงพุทธ ๘. การส่งเสริมการศึกษาทางพุทธศาสนาและการเรียนรู้ของชุมชน ๙. การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน ๑๐. การพัฒนาศักยภาพแรงงานและสร้างโอกาสทางอาชีพในชุมชน	

ประเด็นการสนทนา	รายละเอียด	คำแนะนำ
	๑๑. การส่งเสริมการเกษตรยั่งยืนและการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ๑๒. การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ๑๓. การจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้และการอบรมเชิงพุทธท้องถิ่น ๑๔. การส่งเสริมกิจกรรมเชิงวัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่น ๑๕. การอนุรักษ์และฟื้นฟูสถานที่สำคัญทางพุทธศาสนา	
ตัวชี้วัด		
โครงการ		

ขอแสดงความนับถือ

ดร.ประสาน เจริญศรี

นักวิจัยวิทยาลัยสงฆ์ชลบุรี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

แบบประเมินแผนการพัฒนาร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชน บนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธ ในอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี

คำชี้แจง

๑. จุดมุ่งหมายของการใช้แบบประเมินนี้เพื่อประเมินคุณภาพของแผนการพัฒนาร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธ ในอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ใน ๓ ด้าน ได้แก่ ด้านความเหมาะสม ด้านความเป็นไปได้ และด้านความเป็นประโยชน์

๒. แบบประเมินนี้แบ่งเป็น ๒ ตอน ได้แก่

ตอนที่ ๑ การประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ ของวิสัยทัศน์ ยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ ตัวชี้วัด และโครงการ

ตอนที่ ๒ ข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนาแผนการพัฒนาร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธ ในอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี

๓. การประเมินคุณภาพของกลยุทธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธ ในอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี

๔. ผู้วิจัยใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านในการตอบแบบประเมินทุกข้อตามความเป็นจริง เพื่อเป็นประโยชน์ในการพัฒนาแผนการพัฒนาร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธ ในอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ต่อไป และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ดร.ประสาน เจริญศรี

นักวิจัยวิทยาลัยสงฆ์ชลบุรี

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

โปรดประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ ของแผนการ
พัฒนาความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธ ในอำเภอเมือง
จังหวัดชลบุรี ที่ระบุไว้ในช่องรายการ และคำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องคำตอบที่ตรงกับความเห็น
ของท่านมากที่สุด

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ภาคผนวก ข
ผลการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (IOC)

ผลการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของผู้เชี่ยวชาญ

โดยใช้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)

ของแบบสอบถามสภาพความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานราก
วัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี

๑. ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมภายใน (Internal Environments) ของสภาพความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี

ข้อ	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญคนที่					รวม	ค่า IOC	แปลผล
	๑	๒	๓	๔	๕			
๑	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๓	๑	๑	๑	๑	๐	๔	๐.๘๐	ใช้ได้
๔	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๕	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๖	๑	๐	๑	๑	๑	๔	๐.๘๐	ใช้ได้
๗	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๘	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๙	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๑๐	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๑๑	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๑๒	๑	๐	๑	๑	๑	๔	๐.๘๐	ใช้ได้
๑๓	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้

ข้อ	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญคนที่					รวม	ค่า IOC	แปลผล
	๑	๒	๓	๔	๕			
๑๔	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๑๕	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๑๖	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๑๗	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๑๘	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๑๙	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒๐	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้

ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามแวดล้อมภายใน (Internal Environments) ของสภาพความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี เท่ากับ ๐.๘๓๗

๒. ข้อมูลเกี่ยวกับ สภาพแวดล้อมภายนอก (External Environments) ของปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาพความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี

ข้อ	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญคนที่					รวม	ค่า IOC	แปลผล
	๑	๒	๓	๔	๕			
๑	๑	๑	๐	๑	๑	๔	๐.๘๐	ใช้ได้
๒	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๓	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๔	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๕	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๖	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๗	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๘	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๙	๐	๑	๑	๑	๑	๔	๐.๘๐	ใช้ได้
๑๐	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้

ข้อ	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญคนที่					รวม	ค่า IOC	แปลผล
	๑	๒	๓	๔	๕			
๑๑	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๑๒	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๑๓	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๑๔	๑	๑	๐	๑	๑	๔	๐.๘๐	ใช้ได้
๑๕	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๑๖	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๑๗	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๑๘	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๑๙	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒๐	๐	๑	๑	๑	๑	๔	๐.๘๐	ใช้ได้
๒๑	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒๒	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒๓	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒๔	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้

ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามแวดล้อมภายนอก (External Environments) ของปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาพความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี เท่ากับ ๐.๘๗๑

ภาคผนวก ค
ผลการทดลองใช้เครื่องมือ (Try Out)

ผลการทดลองใช้ (Try Out)

โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์ อัลฟา (Alpha Coefficient Cronbach)
ของแบบสอบถามสภาพความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานราก
วัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี

๑. ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธ
ในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี

Case Processing Summary

		N	%
Cases	Valid	๓๐	๑๐๐.๐
	Excluded ^a	๐	.๐
	Total	๓๐	๑๐๐.๐

a. Listwise deletion based on all
variables in the procedure.

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.๘๑๑	๒๐

Item-Total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
๑	๔๒๑.๕๐๐๐	๑๐๗๑.๕๖๙	.๘๙๔	.๙๙๐
๒	๔๒๑.๕๓๓๓	๑๐๖๖.๓๒๖	.๙๐๙	.๙๙๐
๓	๔๒๑.๕๖๖๗	๑๐๖๖.๕๓๐	.๘๘๗	.๙๙๐
๔	๔๒๑.๕๓๓๓	๑๐๖๖.๓๒๖	.๙๐๙	.๙๙๐
๕	๔๒๑.๔๖๖๗	๑๐๗๕.๖๓๗	.๗๘๗	.๙๙๐
๖	๔๒๑.๔๓๓๓	๑๐๗๕.๔๒๖	.๘๓๑	.๙๙๐
๗	๔๒๑.๓๓๓๓	๑๐๘๑.๖๐๙	.๗๖๒	.๙๙๑
๘	๔๒๑.๓๓๓๓	๑๐๘๑.๖๐๙	.๗๖๒	.๙๙๑
๙	๔๒๑.๔๖๖๗	๑๐๗๕.๓๙๕	.๘๓๐	.๙๙๐
๑๐	๔๒๑.๕๖๖๗	๑๐๖๕.๓๕๗	.๘๓๐	.๙๙๐
๑๑	๔๒๑.๖๐๐๐	๑๐๖๕.๗๖๖	.๘๑๑	.๙๙๐
๑๒	๔๒๑.๓๖๖๗	๑๐๘๓.๘๒๖	.๖๐๕	.๙๙๑
๑๓	๔๒๑.๖๖๖๗	๑๐๘๒.๖๔๔	.๓๕๖	.๙๙๑
๑๔	๔๒๑.๔๖๖๗	๑๐๗๕.๘๔๔	.๗๘๐	.๙๙๐
๑๕	๔๒๑.๕๖๖๗	๑๐๖๖.๕๓๐	.๘๘๗	.๙๙๐
๑๖	๔๒๑.๕๐๐๐	๑๐๖๗.๓๖๒	.๘๙๙	.๙๙๐
๑๗	๔๒๑.๔๓๓๓	๑๐๗๓.๗๗๑	.๗๕๘	.๙๙๐
๑๘	๔๒๑.๔๖๖๗	๑๐๗๔.๔๖๔	.๖๓๔	.๙๙๑
๑๙	๔๒๑.๓๖๖๗	๑๐๗๗.๕๕๑	.๘๕๙	.๙๙๐
๒๐	๔๒๑.๓๓๓๓	๑๐๘๑.๖๐๙	.๗๖๒	.๙๙๑

จากการทดลองใช้ (Try Out) กับแบบสอบถามสภาพความร่วมมือและเครือข่ายการ
ท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี จำนวน ๓๐ คนที่
ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์ อัลฟา (Alpha
Coefficient Cronbach) เพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ แล้วนำมา
วิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) โดยข้อคำถามที่จะนำไปใช้จะต้องมีค่า
ความเชื่อมั่นทั้งฉบับมากกว่า ๐.๗๖ ซึ่งในที่นี้ผลการทดลองใช้ (Try Out) ของแบบสอบถามความ
ร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัด
ชลบุรี เท่ากับ ๐.๘๑๑

๒. ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมภายนอก (External Environments) ของปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาพความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี

Case Processing Summary

	N	%
Cases Valid	๓๐	๑๐๐.๐
Excluded ^a	๐	.๐
Total	๓๐	๑๐๐.๐

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.๙๒๗	๒๔

Item-Total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
๑	๔๒๑.๓๖๖๗	๑๐๘๑.๘๒๖	.๖๘๕	.๙๙๑
๒	๔๒๑.๔๖๖๗	๑๐๗๔.๓๙๕	.๘๓๐	.๙๙๐
๓	๔๒๑.๔๖๖๗	๑๐๗๔.๓๙๕	.๘๓๐	.๙๙๐
๔	๔๒๑.๓๖๖๗	๑๐๘๐.๕๘๕	.๗๓๖	.๙๙๑
๕	๔๒๑.๕๐๐๐	๑๐๖๗.๓๖๒	.๘๙๙	.๙๙๐
๖	๔๒๑.๖๓๓๓	๑๐๖๒.๓๗๘	.๗๖๒	.๙๙๑
๗	๔๒๑.๕๓๓๓	๑๐๖๘.๓๙๕	.๘๕๐	.๙๙๐
๘	๔๒๑.๕๐๐๐	๑๐๖๗.๓๖๒	.๘๙๙	.๙๙๐
๙	๔๒๑.๔๐๐๐	๑๐๗๓.๕๕๙	.๗๙๖	.๙๙๐
๑๐	๔๒๑.๕๓๓๓	๑๐๗๘.๕๓๓	.๖๔๕	.๙๙๑
๑๑	๔๒๑.๔๐๐๐	๑๐๗๗.๗๖๖	.๗๙๑	.๙๙๐
๑๒	๔๒๑.๓๖๖๗	๑๐๘๐.๙๓๐	.๕๙๑	.๙๙๑
๑๓	๔๒๑.๕๖๖๗	๑๐๖๗.๓๕๗	.๘๖๔	.๙๙๐
๑๔	๔๒๑.๕๖๖๗	๑๐๖๖.๗๓๗	.๘๘๑	.๙๙๐

Item-Total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
๑๕	๔๒๑.๘๖๖๗	๑๐๖๑.๙๑๓	.๖๖๒	.๙๙๑
๑๖	๔๒๑.๘๖๖๗	๑๐๖๐.๕๓๓	.๖๕๖	.๙๙๑
๑๗	๔๒๑.๖๖๖๗	๑๐๖๒.๐๒๓	.๗๖๗	.๙๙๑
๑๘	๔๒๑.๖๖๖๗	๑๐๖๗.๖๗๘	.๖๙๔	.๙๙๑
๑๙	๔๒๑.๗๐๐๐	๑๐๕๙.๕๒๘	.๗๗๐	.๙๙๑
๒๐	๔๒๑.๓๓๓๓	๑๐๘๑.๖๐๙	.๗๖๒	.๙๙๑
๒๑	๔๒๑.๓๓๓๓	๑๐๘๑.๖๐๙	.๗๖๒	.๙๙๑
๒๒	๔๒๑.๓๓๓๓	๑๐๘๑.๖๐๙	.๗๖๒	.๙๙๑
๒๓	๔๒๑.๖๐๐๐	๑๐๙๑.๖๒๘	.๑๕๗	.๙๙๑
๒๔	๔๒๑.๓๓๓๓	๑๐๘๑.๖๐๙	.๗๖๒	.๙๙๑

จากการทดลองใช้ (Try Out) กับแบบสอบถามสภาพแวดล้อมภายนอก (External Environments) ของปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาพความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี จำนวน ๓๐ คนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์ อัลฟา (Alpha Coefficient Cronbach) เพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ แล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) โดยข้อคำถามที่จะนำไปใช้จะต้องมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับมากกว่า ๐.๗๖ ซึ่งในที่นี้ ผลการทดลองใช้ (Try Out) ของแบบสอบถามสภาพแวดล้อมภายนอก (External Environments) ของปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาพความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี เท่ากับ ๐.๙๒๗

ภาคผนวก ง
หนังสือขออนุญาตเก็บข้อมูล

ที่ อว ๘๐๗๓.๒/ว๐๐๓

วิทยาลัยสงฆ์ชลบุรี
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๓๒/๒๒ หมู่ที่ ๒ ตำบลนาป่า
อำเภอมือทองชลบุรี จังหวัดชลบุรี

๒๙ สิงหาคม ๒๕๖๗

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจประเมินแผน

เจริญพร

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบประเมินแผนยกระดับการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานวัฒนธรรมวิถีพุทธอย่างยั่งยืน
ในอำเภอมือทองชลบุรี จังหวัดชลบุรี ๑ ฉบับ

ด้วย พระชลญาณมุนี, ดร. บุคลากรวิทยาลัยสงฆ์ชลบุรี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้จัดทำกรวิจัย ปีงบประมาณ ๒๕๖๗ เลขที่สัญญา ๖. ๐๑๑/๒๕๖๗ เรื่อง “การยกระดับการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานวัฒนธรรมวิถีพุทธอย่างยั่งยืนในอำเภอมือทองชลบุรี จังหวัดชลบุรี” ซึ่งอยู่ในขั้นตอนการประเมินแผนยกระดับการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานวัฒนธรรมวิถีพุทธอย่างยั่งยืนในอำเภอมือทองชลบุรี จังหวัดชลบุรี

ในการนี้ วิทยาลัยสงฆ์ชลบุรี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้พิจารณาแล้ว เห็นว่า ท่านเป็นผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่านให้เกียรติร่วมเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการประเมินแผนดังกล่าว ตามเอกสารแนบท้ายนี้

จึงเจริญพรมมาเพื่อโปรดพิจารณา และขออนุโมทนา มา ณ โอกาสนี้.

ขอเจริญพร

(พระมหาชูกิต์ ชุติวณโณ)

รักษาการผู้อำนวยการสำนักงานวิชาการ วิทยาลัยสงฆ์ชลบุรี
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

อนุญาตให้เก็บข้อมูล ลงชื่อ..... () /...../.....

ผู้ประสานงานวิจัย

โทร. ๐๘ ๘๙๑๔ ๘๗๓๒

ที่ อว ๘๐๗๓.๒/ว๐๐๓

วิทยาลัยสงฆ์ชลบุรี
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๓๒/๒๒ หมู่ที่ ๒ ตำบลนาป่า
อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี

๒๙ สิงหาคม ๒๕๖๗

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจประเมินแผน

เรียน พระมหาสมบุรณ์ ญาณรโต ผู้ทรงคุณวุฒิด้านพระพุทธศาสนา

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบประเมินแผนยกระดับการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานวัฒนธรรมวิถีพุทธอย่างยั่งยืน
ในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี

๑ ฉบับ

ด้วย พระชลญาณมุนี, ดร. บุคลากรวิทยาลัยสงฆ์ชลบุรี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้จัดทำกรวิจัย ปีงบประมาณ ๒๕๖๗ เลขที่สัญญา ว. ๐๑๑/๒๕๖๗ เรื่อง “การยกระดับการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานวัฒนธรรมวิถีพุทธอย่างยั่งยืนในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี” ซึ่งอยู่ในขั้นตอนการประเมินแผนยกระดับการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานวัฒนธรรมวิถีพุทธอย่างยั่งยืนในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี

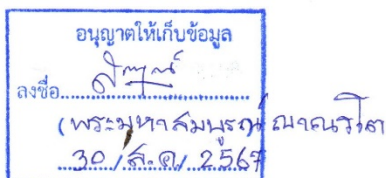
ในการนี้ วิทยาลัยสงฆ์ชลบุรี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้พิจารณาแล้ว เห็นว่า ท่านเป็นผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่านให้เกียรติร่วมเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการประเมินแผนดังกล่าว ตามเอกสารแนบท้ายนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และขออนุโมทนามา ณ โอกาสนี้.

ขอเจริญพร

(พระมหาชูศักดิ์ ชุตินฺธโร)

รักษาการผู้อำนวยการสำนักงานวิชาการ วิทยาลัยสงฆ์ชลบุรี
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผู้ประสานงานวิจัย

โทร. ๐๘ ๘๙๑๔ ๘๗๓๒

ที่ อว ๘๐๗๓.๒/ว๐๐๓

วิทยาลัยสงฆ์ชลบุรี
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๓๒/๒๒ หมู่ที่ ๒ ตำบลนาป่า
อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี

๒๙ สิงหาคม ๒๕๖๗

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจประเมินแผน

เจริญพร คุณเสาร์คำ ไส่แก้ว นักวิเคราะห์นโยบายและแผน วิทยาลัยสงฆ์ชลบุรี

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบประเมินแผนยกระดับการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานวัฒนธรรมวิถีพุทธอย่างยั่งยืน
ในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี ๑ ฉบับ

ด้วย พระชลญาณมุนี, ดร. บุคลากรวิทยาลัยสงฆ์ชลบุรี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้จัดทำกรวิจัย ปีงบประมาณ ๒๕๖๗ เลขที่สัญญา ว. ๐๑๑/๒๕๖๗ เรื่อง “การยกระดับการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานวัฒนธรรมวิถีพุทธอย่างยั่งยืนในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี” ซึ่งอยู่ในขั้นตอนการประเมินแผนยกระดับการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานวัฒนธรรมวิถีพุทธอย่างยั่งยืนในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี

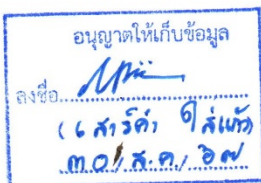
ในการนี้ วิทยาลัยสงฆ์ชลบุรี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้พิจารณาแล้ว เห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่านให้เกียรติร่วมเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการประเมินแผนดังกล่าว ตามเอกสารแนบท้ายนี้

จึงเจริญพรมาเพื่อโปรดพิจารณา และขออนุโมทนามา ณ โอกาสนี้.

ขอเจริญพร

(พระมหาชุตีคี ชุติวณฺโณ)

รักษาราชการผู้อำนวยการสำนักงานวิชาการ วิทยาลัยสงฆ์ชลบุรี
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผู้ประสานงานวิจัย

โทร. ๐๘ ๘๙๑๔ ๘๗๓๒

ที่ อว ๘๐๗๓.๒/ว๑๐๓

วิทยาลัยสงฆ์ชลบุรี
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๓๒/๒๒ หมู่ที่ ๒ ตำบลนาป่า
อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี

๒๙ สิงหาคม ๒๕๖๗

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจประเมินแผน

เรียน พระปลัดสิทธิเดช สีลเตโช ผู้ทรงคุณวุฒิด้านพระพุทธศาสนา

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบประเมินแผนยกระดับการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานวัฒนธรรมวิถีพุทธอย่างยั่งยืน
ในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี ๑ ฉบับ

ด้วย พระชลญาณมุนี, ดร. บุคลากรวิทยาลัยสงฆ์ชลบุรี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้จัดทำกรวิจัย ปีงบประมาณ ๒๕๖๗ เลขที่สัญญา ว. ๐๑๑/๒๕๖๗ เรื่อง “การยกระดับการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานวัฒนธรรมวิถีพุทธอย่างยั่งยืนในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี” ซึ่งอยู่ในขั้นตอนการประเมินแผนยกระดับการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานวัฒนธรรมวิถีพุทธอย่างยั่งยืนในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี

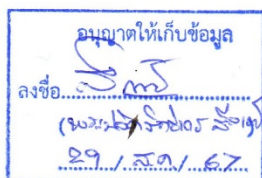
ในการนี้ วิทยาลัยสงฆ์ชลบุรี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้พิจารณาแล้ว เห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่านให้เกียรติร่วมเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการประเมินแผนดังกล่าว ตามเอกสารแนบท้ายนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และขออนุโมทนามา ณ โอกาสนี้.

ขอเจริญพร

(พระมหาชูศักดิ์ ชุตินฺธโร)

รักษาราชการผู้อำนวยการสำนักงานวิชาการ วิทยาลัยสงฆ์ชลบุรี
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผู้ประสานงานวิจัย

โทร. ๐๘ ๘๘๑๔ ๘๗๓๒

แบบประเมิน

แผนยกระดับการท่องเที่ยวยุชมชนบนฐานวัฒนธรรมวิถีพุทธ อย่างยั่งยืน ในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี

คำชี้แจง

๑. จุดมุ่งหมายของการใช้แบบประเมินนี้เพื่อประเมินคุณภาพของแผนยกระดับการท่องเที่ยวยุชมชนบนฐานวัฒนธรรมวิถีพุทธอย่างยั่งยืน ในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี ใน ๓ ด้าน ได้แก่ ด้านความเหมาะสม ด้านความเป็นไปได้ และด้านความเป็นประโยชน์

๒. แบบประเมินนี้แบ่งเป็น ๒ ตอน ได้แก่

ตอนที่ ๑ การประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ ของวิสัยทัศน์ ยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ และโครงการ

ตอนที่ ๒ ข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนาแผนยกระดับการท่องเที่ยวยุชมชนบนฐานวัฒนธรรมวิถีพุทธอย่างยั่งยืน ในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี

๓. การประเมินคุณภาพของกลยุทธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการทำวิจัยเรื่อง แผนยกระดับการท่องเที่ยวยุชมชนบนฐานวัฒนธรรมวิถีพุทธอย่างยั่งยืน ในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี

๔. ผู้วิจัยใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านในการตอบแบบประเมินทุกข้อตามความเป็นจริงเพื่อเป็นประโยชน์ในการพัฒนาแผนยกระดับการท่องเที่ยวยุชมชนบนฐานวัฒนธรรมวิถีพุทธอย่างยั่งยืน ในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี ต่อไป และขออนโมทนาขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

พระชลญาณมุนี, ดร.
นักวิจัยวิทยาลัยสงฆ์ชลบุรี
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

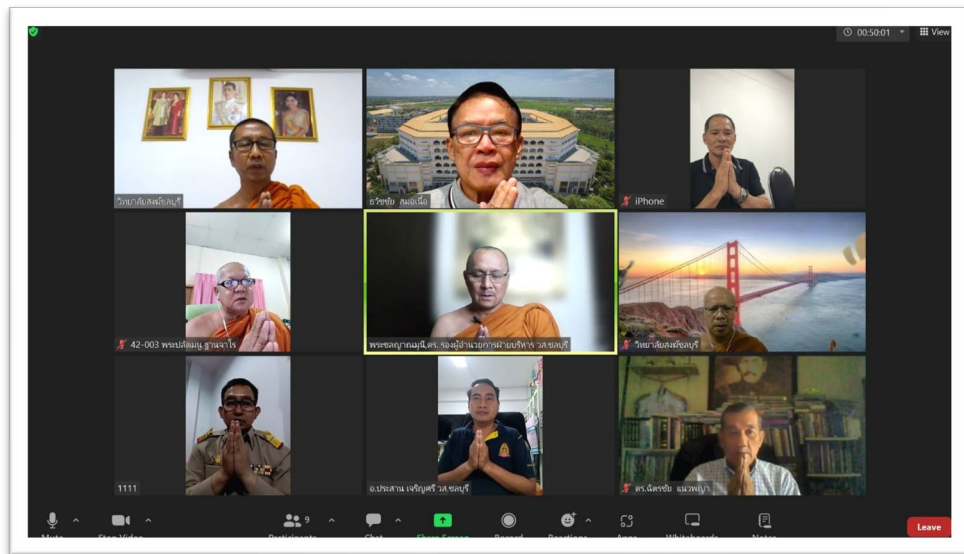
อนท

(นางณัฐนันท์ ชันสุวรรณ)
ผู้อำนวยการกองยุทธศาสตร์และงบประมาณ

ภาคผนวก ข
ภาพถ่ายขณะลงพื้นที่วิจัยตลอดโครงการ

ภาคผนวก ซ
เอกสารใบตอบรับการตีพิมพ์

สนทท. วส.004

สมาคมวิชาการการท่องเที่ยว (ประเทศไทย)
 เลขที่ 38 ถนนเพชรเกษม แขวงบางหว้า เขตภาษีเจริญ กรุงเทพฯ 10160
 โทรศัพท์ 0-2457-0068 ต่อ 5398 โทรสาร 0-2868-4351
 Website: <http://tourismtaat.siam.edu> E-mail: tourismtaat.info@gmail.com

สนทท. 24 / 2567

27 พฤศจิกายน 2567

เรื่อง ตอบรับบทความ

เรียน คุณประสาน เจริญศรี

ตามที่ ท่านได้ส่งบทความเรื่อง “การพัฒนาความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานวัฒนธรรมวิถีพุทธในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี” มาตีพิมพ์ในวารสารการบริการและการท่องเที่ยวไทย และบทความได้ดังกล่าวได้ผ่านกระบวนการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งมาจากหลากหลายสถาบัน จำนวน 3 ท่าน เป็นที่เรียบร้อยแล้ว โดยบทความดังกล่าวจะได้รับการตีพิมพ์ในวารสารการบริการและการท่องเที่ยวไทย ฉบับที่ 1 ปีที่ 21 ซึ่งจะเผยแพร่ในเดือนมกราคม – มิถุนายน 2569

จึงเรียนมาเพื่อทราบ

ขอแสดงความนับถือ

(ผศ.ดร.ชลลดา มงคลวนิช)

บรรณาธิการ

ผู้ประสานงาน โศฬิฐฐา
 โทรศัพท์ 0-2457-0068 ต่อ 5398
 โทรสาร 0-2868-4351, 0-2868-4842

ภาคผนวก ณ
เอกสารจริยธรรมการวิจัย

ใบรับรองจริยธรรมการวิจัยของข้อเสนอการวิจัย
เอกสารข้อมูลคำอธิบายสำหรับผู้เข้าร่วมการวิจัยและไบนินยอม

หมายเลขข้อเสนอการวิจัย ว.๙๓/๒๕๖๗

ข้อเสนอการวิจัยนี้และเอกสารประกอบของข้อเสนอการวิจัยตามรายงานการแสดงด้านล่าง ได้รับการพิจารณาจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยแล้ว คณะกรรมการฯ มีความเห็นว่าข้อเสนอการวิจัยที่จะดำเนินการมีความสอดคล้องกับหลักจริยธรรมสากล ตลอดจนกฎหมาย ข้อบังคับและข้อกำหนดภายในประเทศ จึงเห็นสมควรให้ดำเนินการวิจัยตามข้อเสนอการวิจัยนี้ได้

ชื่อข้อเสนอการวิจัย: การพัฒนาความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรม วิถีพุทธ ในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี
 (Development Cooperation and Community Tourism Networks
 Based on Buddhist Culture in Mueang Chonburi District Chonburi
 Province)

รหัสข้อเสนอการวิจัย: MCU RS 800767011

สถาบันที่สังกัด: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ชลบุรี

ผู้วิจัยหลัก: ดร.ประสาน เจริญศรี

เอกสารที่พิจารณาทบทวน

๑. แบบเสนอโครงการวิจัย	ฉบับที่ วันที่ ๓๐ มกราคม ๒๕๖๗
๒. เอกสารชี้แจงข้อมูลผู้เข้าร่วมการวิจัย	ฉบับที่ วันที่ ๓๐ มกราคม ๒๕๖๗
๓. หนังสือแสดงเจตนายินยอมเข้าร่วมการวิจัย	ฉบับที่ วันที่ ๓๐ มกราคม ๒๕๖๗
๔. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล	ฉบับที่ วันที่ ๓๐ มกราคม ๒๕๖๗

(พระมหาสมบุญ วุฑฒิกโร, รศ.ดร.)

ประธานคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย
 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๑๑ มีนาคม ๒๕๖๗

หมายเลขใบรับรอง: ว.๙๓/๒๕๖๗

วันที่ให้การรับรอง: ๑๑ มีนาคม ๒๕๖๗

วันหมดอายุใบรับรอง: ๑๑ มีนาคม ๒๕๖๘

ที่ อว ๘๐๐๗/ว.๙๓

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔
www.mcu.ac.th

๑๑ มีนาคม ๒๕๖๗

เรื่อง รับรองจริยธรรมการวิจัยของข้อเสนอการวิจัย

เจริญพร ดร.ประสาน เจริญศรี / นักวิจัย วิทยาลัยสงฆ์ชลบุรี

ตามที่ท่านได้มีหนังสือขอใบรับรองจริยธรรมการวิจัยของข้อเสนอการวิจัย เพื่อทำการวิจัยในเรื่อง “การพัฒนาความร่วมมือและเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานรากวัฒนธรรมวิถีพุทธ ในอำเภอมะขาม จังหวัดชลบุรี” มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ชลบุรี

คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย ได้พิจารณาเครื่องมือการวิจัยของท่าน โดยให้มีการแก้ไขปรับปรุง/เพิ่มเติมเอกสาร ตามเอกสารแนบ

จึงเจริญพรมาทราบและดำเนินการต่อไป.

ขอเจริญพร

(พระมหาสมบุญ วุฑฒิกโร, รศ.ดร.)

ประธานคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ภาคผนวก ณ
ผลการตรวจอักษรวิสุทธิ์

Plagiarism Checking Report

Created on 2025-06-11 09:32:07 at 09:32 AM

Submission Information

ID	SUBMISSION DATE	SUBMITTED BY	ORGANIZATION	FILENAME	STATUS	SIMILARITY INDEX
4326882	Jun 11, 2025 at 09:20 AM	saokum.sai@mcu.ac.th	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย	รายงานการวิจัย ย่อม 3.pdf	Completed	10.06 %

Match Overview

NO.	TITLE	AUTHOR(S)	SOURCE	SIMILARITY INDEX
1	ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมภายในองค์กรกับผลการปฏิบัติงานของพนักงานธนาคารออมสินในเขตจังหวัดนครราชสีมา,THE RELATIONSHIP BETWEEN INTERNAL ENVIRONMENTAL OF ORGANIZATION AND JOB PERFORMANCE OF GOVERNMENT SAVINGS BANK OFFICIALS IN NAKHON RATCHASIMA	ธนากร เกื้อฤติพร	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน	1.43 %
2	DEVELOPMENT OF TOURISM MARKETING STRATEGY MODEL OF THE ANDAMAN PROVINCE CLUSTER	ณ ตะกั่วทุ่ง, ปิยะภรณ์	วารสารเครือข่ายส่งเสริมการวิจัยทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์	0.53 %
3	ORGANIZATION MANAGEMENT TO SUCCESS	Kaewsanan, Kasem	วารสารพุทธสังคมวิทยาปริทรรศน์	0.47 %
4	รูปแบบการบริหารเครือข่ายเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา โรงเรียนอนุบาลนครสวรรค์	ปิยรัตน์ ป้องแสงสี	สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา	0.44 %
5	Network strengthening for the cultural tourism management of temple and community in Lanna	พระชนยานันท์ มณี	วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์	0.39 %
6	http://ojs.mcu.ac.th/index.php/BAS/article/download/6793/4487	ojs.mcu.ac.th	ojs.mcu.ac.th_nutch	0.32 %
7	Educational Cooperation Networking Model	สิงหาทอง, ขนิษฐา	วารสารสหวิทยาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์	0.30 %
8	A STUDY OF BUDDHADHAMMA AND CULTURAL CONSERVATION OF THAI SONGDUM IN THAKHAM PHUNPIN, SURAT THANI PROVINCE	ภุททปัญญา, พระอธิการศิริพงษ์	วารสารมหาจุฬาลงกรณ	0.30 %
9	ปัจจัยที่มีผลต่อการเดินทางมาท่องเที่ยวประเทศไทยของชาวจีน	Sirikhuan Panyarian	มหาวิทยาลัยพะเยา	0.24 %
10	A study of the personal characteristics, constructive organizational culture, and internal environment toward Employees' Work Performance at the operational level in Asoke (Central Business District)	โพธิ์สังกา, กรรณิการ์	วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่	0.23 %

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ ฉายา/นามสกุล : ดร.ประสาน เจริญศรี

วัน เดือน ปีเกิด : ๒๕ มีนาคม ๒๕๓๐

ภูมิลำเนาที่เกิด : ๓๓ หมู่ ๖ ตำบลนายายอาม อำเภอนายายอาม จังหวัดจันทบุรี

ประสบการณ์การทำงาน : ๒๕๕๙ - ปัจจุบัน อาจารย์ประจำวิทยาลัยสงฆ์ชลบุรี

ตำแหน่งทางวิชาการ (ถ้ามี) : อาจารย์

ตำแหน่ง : อาจารย์ประจำวิทยาลัยสงฆ์ชลบุรี

การศึกษา : ๒๕๖๗ ปริญญาตรี (รัฐศาสตร์) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๒๕๕๙ พธ.ม. (รัฐประศาสนศาสตร์) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๒๕๕๘ พธ.ม. (รัฐศาสตร์) มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ที่อยู่ปัจจุบัน : ๓๒/๒๒ หมู่ ๒ ตำบลนาป่า อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี